

A magyar híradótiszt-képzés története (1931–2008)

A magyar híradótiszt-képzés története (1931–2008)

Budapest

– 2008 –

ÖSSZEÁLLÍTOTTA ÉS SZERKESZTETTE:

Dr. Koczka Ferenc nyá. ezredes

LEKTORÁLTA:

a szerzői munkaközösség

SZERZŐK:

1. László János nyá. alezredes
2. Kerényi József nyá. ezredes
3. Susa István nyá. ezredes
4. Balatoni Béla nyá. alezredes
5. Dr. Mosoni József nyá. mk. ezredes
6. Estók János nyá. ezredes
7. Dr. Koczka Ferenc nyá. ezredes
8. Dr. Sándor Miklós nyá. ezredes
9. Dr. Rajnai Zoltán mk. alezredes

ISBN 978-963-7060-56-4

Készült a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem nyomdájában,
a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Híradó Tanszék gondozásában,
a Puskás Tivadar Híradó Bajtársi Egyesület közreműködésével 200 példányban.

Tartalomjegyzék

	oldal
<i>Előszó</i>	4
HÍRADÓTISZT-KÉPZÉS 1945 ELŐTT	
1. A Ludovika Akadémia II. Főcsoport szervezetében folytatott híradótiszt-képzés	1931–1939 5
2. Híradótiszt-képzés a m. kir. Bolyai János Honvéd Műszaki Akadémián	1939–1944 10
3. A m. kir. „Görgey Artúr” Honvéd Műszaki Hadapródiskola	1941–1945 23
HÍRADÓTISZT-KÉPZÉS A II. VILÁGHÁBORÚ BEFEJEZÉSE UTÁN	
4. A Honvéd Kossuth Akadémián szervezett híradótiszt-képzés	1947–1949 26
5. Híradótisztek képzése a Zalka Máté Híradó Tiszti Iskolán	1949–1956 33
6. Az intézményileg elkülönült, két lépcsős híradótiszt-képzés	1957–2000 45
6.1. Az alapfokú híradótiszt-képzés	45
6.1.1. Híradótisztek képzése az Egyesített Tiszti Iskolán	1957–1967 46
6.1.2. Főiskolai szintű híradótiszt-képzés a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskolán	1967–1990 59
6.1.3. Híradótiszt-képzés a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolán	80
6.1.3.1. Visszatérés a polgári műszaki felsőoktatás értékeihez	1990–1996 80
6.1.3.2. Önálló állami felsőoktatási intézményként a képzés korszerűsítéséért	1996–2000 86
6.2. A felsőszintű (vezérkari) híradótiszt-képzés a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián	1951–1996 93
6.3. Híradótisztek egyetemi képzése a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen	1996–2000 102
7. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem szervezetében megvalósult két- és többciklusú híradótiszt-képzés	2000–2008 108
7.1. Híradótisztek képzése főiskolai szinten és a többciklusú képzés (BSc) alapképzésében	108
7.2. Híradótisztek képzése egyetemi szinten és a többciklusú képzés (MSc) mesterképzésében	122
8. Híradótisztek képzése a Szovjetunióban	1949–1991 131
<i>Függelék: A kötet szerzőinek katonai pályafutása</i>	152

ELŐSZÓ

Tisztelt Olvasó!

A Puskás Tivadar Híradó Bajtársi Egyesületnek jutott az a megtiszteltetés, hogy e könyv megjelentetését gondozza.

A könyv, amit kezében tart a Kedves Olvasó a híradó szolgálat tevékenységének egy szeletét dolgozza fel, a híradótiszt-képzés történetét kívánja az általános tájékozottsági igényeknek megfelelően rendszerezni és az érdeklődés fókuszába állítani.

A szerzői közösség tagjai valamennyien a híradótiszt-képzés ma még élő jeles szakemberei, akik igyekeztek az eseményeket, folyamatokat az adott kor társadalompolitikai összefüggéseibe ágyazva objektíven vizsgálni és megítélni. A tanulmány-gyűjteményt a szerzők nem tekintik befejezettnek. Ha utódaink az egyes fejezetek történéseit részletesebben kívánják feldolgozni, akkor azt szívesen látjuk a könyv későbbi átdolgozott kiadásában.

A képekkel, interjúkkal ötvözött értékes visszaemlékezések, tárgyi eszközökre való hivatkozások, reális képet adnak a magyar híradótiszt-képzés közel nyolc évtizedéről, a híradó szolgálat történeték egyik lényeges eleméről.

A képzés, nevelés eredményeként alakult ki az a követelményrendszer, ami a híradótiszt-től hazája szeretetét, általános és szakképzettségének magas színvonalát, feddhetetlen erkölcsi magatartásának, magas fokú felelősségérzetének, önállóságának harmóniáját követelte.

Köszönöm a kötet szerzőinek értékes, önzetlen munkáját. Bajtársaim iránti őszinte tisztelettel és megbecsüléssel ajánlom a könyvet egyesületünk tagsága és a híradó szolgálat története iránt érdeklődők szíves figyelmébe.

Budapest, 2008. június 15.

/Dr. Lindner Miklós nyá. altábornagy/

a Puskás Tivadar Híradó Bajtársi Egyesület elnöke

HÍRADÓTISZT-KÉPZÉS 1945 ELŐTT

A híradótiszt-képzés történeti előzményei az információ-továbbítás szervezett formáinak hadseregekben történő megjelenéséhez nyúlnak vissza. Ezek a XIX. század első felében jelentek meg az Osztrák-magyar Monarchia hadseregében. A híradó eszközök fejlődésével egyre jelentősebbé vált a műszaki csapatok híradással foglalkozó alegységeinek szerepe, de csak 1911-ben alakult meg az első önálló *cs. és kir. távíró-ezred* Sankt Pölten állomás-hellyel.

Az első világháború utáni Magyar Honvédség híradótisztjei más fegyvernemek tisztjei közül kerültek ki. Önálló képzésük ekkor még nem volt. Az összekötő (híradó) csapatok képzését 1920-ban a VKF 7. ö. osztálya szervezte, melynek vezetője az eredetileg tüzér Rákossy vk. ezredes volt. Irányítása alá tartozott a Híradó Szerződés és Javítóműhely valamint a Központi Összekötő Iskola (későbbi nevén a Központi Híradó Iskola – KÖHI). Az iskola első parancsnoka ruhmwerti Rapaich Dezső huszár százados volt, a kiképzők egy része a sankt pölten-i távíróezrednél szolgált tisztből került ki. Az iskola a budaörsi úti laktanyában (Károly, később Petőfi laktanya) működött.

A korszerű híradó eszközök megjelenése, azok rohamosan bővülő alkalmazási ismeretei és a Honvédség vezetési igényeinek kielégítése egyre inkább követelte a szakcsapatok tisztjei képzésének különválasztását.

1. A Ludovika Akadémia II. Főcsoport szervezetében folytatott híradótiszt-képzés /A magyar híradótiszt-képzés kezdete/ 1931 – 1939

Szerző: László János nyá. alezredes

Az első világháború után 1922-ben a Ludovikán az újra megindult tisztképzést a hagyományos fegyvernemekkel kezdték meg. A híradók szakmai oktatását a világháborús tapasztalatok alapján – megfelelő híradóanyag szűkében – a műszakiak képzésének keretében végezték. Ebben az időben az összekötő szolgálat „szolgálati ágként” szerepelt a honvédségen belül. Az oktatás színvonala is a képzéshez szükséges híradóanyag elavultsága, (07.M. távbeszélő készülék, 03.M. /tács./ tüzér állomás csoport) és korszerű rádióállomások hiányában csak „megfelelő” volt, annak ellenére, hogy lelkes, jól képzett oktatók kísérleteztek új, hadihasználatú híradóanyag megteremtésével.

A hét „vegyesdandár” – trianoni megjelölés szerint hadtest nem lehetett – keretében szerveztek az összekötő századokhoz 4-4 kistrádiót, de ezeket is az említett rendelkezések alapján meg kellett szüntetni, mert rádióadót nem üzemeltethettünk. Ezért a rádiós kiképzés súlya a morze táviratozás elsajátítására, a rádióvételre helyeződött. Ebben élen járt a rádióamatőrök is magába gyűjtő Műegyetemi Rádióklub. Minthogy a rádiós kiképzés minőségét magasabb szintre akarták emelni, rendelet alapján évente a felavatott tisztből a Műegyetemre vezényelték két-két főt. Ezen kívül rádiós tanfolyamot szerveztek a folyamórésznél, ahova a híradó rádiós tisztet vezényelték.

Az antant ellenőrzés megszűntével már országosan megindulhatott a híradó anyagok, rádiók gyártása, az addigra kikísérletezett készülékekkel, melyben a Haditechnikai Intézettel (HTI) együtt a Standard, Orion, Telefongyár is részt vett. Ezekkel az anyagokkal már a híradó kiképzés

is intenzívebben folyhatott. Ezért határozott Gömbös Gyula honvédelmi minisztersége alatt úgy, hogy az ún. technikai fegyvernemeket egy másik akadémiára teszi át. Minthogy azonban a korábban szervezett pécsi „Zrínyi Akadémiát” annak idején meg kellett szüntetni (mert csak egy tisztképző akadémiát engedélyeztek), ezért a Húvösvölgyben lévő „Bocskai” Főreáliskolát Kőszeg, Sopron, Pécs alreál iskoláiba osztották szét és az így felszabaduló objektumot Ludovika II. Főcsoportnak nevezték el, ahol a műszaki, híradó, folyamőr, gépkocsizó, páncélos és repülő hallgatók kiképzését kezdték meg. Természetesen a megváltozott célnak megfelelően hozzá csatolták a Hidász utcáig terjedő gyakorlóteret is, melyen az új kiképzési ágak oktatásához szükséges épületeket – lovardát, istállót, raktárakat, legénységi körletet, gépkocsisínt, repülőoktató hangárt – építettek. (A hangárba később egy első világháborús kétfedelű Brandenburg vadászgép fészkelte be magát. Tróján Gyula volt repülő altiszt bravúrja volt, hogy a géppel leszállt a gyakorlóterre.)

Ludovika Akadémia II. Főcsoport és a Magyar Királyi Bolyai János Honvéd Műszaki Akadémia bázisa

A Ludovika II. Főcsoport szervezetében a képzés 1939. október 1-én kezdődött. A képzési idő négy év volt, de az első évfolyamba bevonulók egy évet csapatnál töltöttek. A katonai reáliskolákból érettségi után, pályázat alapján a kívánt fegyvernem valamelyik alakulatához vonultak be, míg a polgári életből pályázók előzőleg a Ludovika Akadémián felvételi vizsgát tettek, majd ezt követően szintén ugyanazon alakulathoz kerültek. Ezek az úgynevezett karpaszományosok, (karpaszomány viselésére jogosult, k.p.v.j.) önkéntesek, érettségizettek ugyanúgy a sorköteles katonaidejük alatt a zubbony karján a fegyvernem színe szerinti megjelölést kaptak. Az első éves akadémikusok részére ezen felül a zubbony hajtókáján egy gomb jelölte az akadémiai hallgatót. A kiképzésük egy évig tartott, ezen időszak alatt megismerték a csapatélet legalsóbb fokozatát. Újonckiképzés után – három hónap múlva – megkapták az első csillagot, „krumplivirágot”, és ez után megjelölésük karpaszomány viselésére jogosult címzetes őrzető akadémikus volt. December elsején tisztis iskolára vezényelték őket, és a híradózászlóaljtól összevonva, a Központi Híradó Iskola elvégzése után, májusra címzetes tizedesi rangot kaptak, majd valamelyik híradózászlóaljnál a csapatgyakorlatokon résztvevők augusztusra címzetes hadapród őrmesterként fe-

jezték be a kiképzési évet. Október elsején a Ludovika II. Főcsoporton megkezdték a második évfolyamot.

A negyedévesek külön épületben két-háromágyas szobákban, a másod és harmadévesek a főépület második emeletén lévő hálótermekben laktak. Ugyanitt egy klubszoba, olvasóterem hazai és külföldi szaklapokkal állt az akadémikusok rendelkezésére. A tanterem és a különleges szaktanterem az első emeleten és a földszinten voltak, ugyanitt a földszinten volt az étterem, színház- és tornaterem. Az alagsorban helyezték el a konyhát. A felsoroltakon kívül egy kispuska lőtér és ennek a területén egy négyülékes evezőszekrény állt a sportoló akadémikusok rendelkezésére.

Ez az év is jól kezdődött, mert itt ugyancsak kemény újonckiképzéssel kezdték a tanulmányi évet. Időközben rájöttek, hogy nem civilek vonultak be, hanem kemény egyéves csapatpasztalattal rendelkező hallgatók és az újonckiképzést megszüntették és megindult a valódi elméleti képzés.

Az akadémia parancsnokai voltak:	
Zelenka Zoltán vk. ezredes	1931 – 34.
Szentgyörgyvári Stirling László vk. ezredes	1934 – 1936.
Schindler Szilárd ezredes, altábornagy	1936 – 1940.
Schmoll Endre ezredes	1940. november – 1941. május.
Nagy Gábor mü. ezredes	1941. május – 1944.dec. 28.
Janovecz Lajos HMTK ezredes	1944. december 31 – 1945. január

Szervezeti felépítés (a személyi állomány tagozódása)

Műszaki szd.	Repülőszd.	Vegyes szd.	Legénységi különítmény
--------------	------------	-------------	------------------------

– utászok

–repülők

–**híradók**

–hidászok

–folyamőrök

–vasútépítők

–fogatolt vonat

–fényszórósok

–gépkocsizó vonat

Napirend

Ébresztő 06.00-kor.

Reggeli torna, tisztálkodás, szobarend, reggeli.

Napi tanórák 07.30-12.45-ig.

Ebéd

Délutáni foglalkozások:

13.30-tól 16.30-ig, hetente kétszer gyakorlati foglalkozások

Parancskihirdetés 17.00-kor, uzsonna és rövid szünet.

Kötelező tanulói idő 18.00-tól

Vacsora 20.00

Takarodó 21.00-kor. (23.00-ig a tanteremben lehetett tanulni.)

Tantárgyak

Összesen 45 tantárgy volt a különböző fegyvernemek részére, de a tantárgyak elsajátításán túl mindenkinek egyénileg osztályozták a magaviseletet, tehetséget, magatartását és öltözködési fegyelmét.

A tanulás mellett kötelező testnevelési órák voltak és hetente kétszer lovaglás. A heti sportdélutánon egyénenként mindenki a saját sportágában fejleszthette képességeit. Nyáron

úszás, evezés, tenisz, gyeplabda, télen sízés, korcsolyázás, vívás, öttusa. Ezen sportágak oktatása szakavatott oktatókkal történt, köztük elismert élsportolók és olimpiikonok is megtalálhatók voltak.

A híradók részére oktatott tantárgyak:

- összegyéniség, tehetség, szorgalom, magatartás, öltözet minősítése évenként
- világnyelv (német, francia, olasz,)
- kisebbségi nyelv (szlovák, ruszin, román)
- felsőbb mennyiségtan
- mechanika
- ábrázoló mértan
- műszaki rajz
- földmértan
- technológia,
- géptan
- fizika és elektrotechnika
- torna
- vívás
- lovaglás és hajtás
- szolgálati szabályzat
- gyakorlati szabályzat
- fegyvertan
- tereptan
- műszaki ismeret
- repülőismeret
- katonai földrajz
- katonai írásmód, ügyvitel
- hadtörténelem
- hadseregszervezés
- harcászat
- vegyiharc
- rádiószolgálat
- vezetékes szolgálat
- híradó szolgálat harctéri alkalmazása
- gyakorlati kiképzés

Híradó szakmai követelmények:

Rádió szolgálat

A rendszeresített rádiókészülékek kezelése, elvi működése a kapcsolási rajzok alapján, a nem műhelyben javítandó hibák elhárítása, rádióforgalom.

Vezetékes szolgálat

A rendszeresített honvédségi és postai távbeszélőkészülékek, központok kezelése, azokon előforduló hibák kijavítása, könnyű- és nehézvezeték építés, állandó vonal építés, postai központokba való bekapcsolás, az országos állandó vonalhálózat elvi felépítése, mérések a távvezetéken és kábeleken, vonalkarbantartó szolgálat, vezetékek többszörös kihasználása, géptávírási szolgálat.

Híradó szolgálat harctéri alkalmazása

A fegyvernemek működésének sajátosságai, azok követelményei a híradással szemben, csapategységek és seregtestek (ho, hdt.) híradásának megszervezése menetben, támadásban és védelemben. Hírközpontok telepítése és üzemeltetése, vezetékes és rádió hálózati tervek elkészítése, frekvencia és hívójel elosztás, rejtjelzés.

A szakmai és katonai tantárgyak közül néhány osztályzata kettős, illetve háromszoros szorzóval számított be a tanulmányi átlagba. A sport fontosságát az is igazolta, hogy az eredményben kétszeres szorzóval jelent meg. A harcászat, gyakorlati kiképzés, gyakorlati szabályzat háromszorosan, míg a műszaki szolgálat és az egyes műszaki szaktantárgyak kétszeresen számítottak.

Kötelező volt az idegen nyelv tanulás. Választani lehetett német, francia, angol és olasz nyelv között. 1940 után a kisebbségi nyelvek közül választható volt még a szlovák, ruszin és a román is. Kívánatos volt, hogy a végzett tisztok a visszacsatolt területekről bevonuló legénységgel alapfokon megértessék magukat.

A tanév általában két részre tagozódott. A téli félévben az elméleti tantárgyak töltötték ki az óraszámok nagy részét, a gyakorlati kiképzési napok alkalmával rövidebb lefolyású szakmai

foglalkozások voltak. Ide tartozott az éleslövészet, rövid vonalépítés a közeli területen, köztelepült rádiókkal forgalmazás stb.

Az 1930-as évek elejétől folyamatosan jelentek meg a kísérleti, majd végleges használatra kiadott híradó anyagok. Vezetékes anyagban a 30. M. távbeszélő-készülék, ugyancsak 30. M. könnyűvezeték-építő rajanyag, 30. M. tízes és harmincas távbeszélő-központ, vonalerősítő, majd a vezetékek többszörös kihasználására alkalmas berendezések. A német nehézvezetékes építőanyag a harmincas évek végére került a honvédséghez. Rádiós szakanyagban először a 30. M. (régir R/7) rádió, az R/3, R/8, R/7a és a negyvenes évek elején az R/1 és az R/2. A felsorolt híradó anyagok megjelenésével azok kezelési utasításai, az új szabályzatok is folyamatosan jelentek meg. Ezek oktatásához szükséges táblákat, az ún. szakkabinetek kialakításához műszaki rajzokat, szemléltető táblákat használták fel.

A nyári kiképzés általában geodéziai felméréssel, terepfelvételi (topográfiai) gyakorlattal kezdődött, majd ezt követte a hosszabb nyári kihelyezés.

A politikai helyzet változása a kiképzés gyorsítását tette szükségessé, ezért a négy éves tanmenetet (tantervet) három évesre változtatták meg oly módon, hogy a karpaszományos csapatok első évet elhagyták, és az első évek 1938-ban az akadémiára október elsejére bevonulva kezdhették meg tanulmányaikat. A hallgatók ekkor is két úton kerülhettek az akadémiára. A honvéd főreáliskolások a választott fegyvernemük szerinti Ludovika I. vagy II.-re, míg a polgári életből pályázók előzetes felvételi vizsga után.

A főreáliskolások az érettségi után a Mária Terézia laktanyában /Kilián laktanya/ lévő Honvéd képességvizsgáló intézetben töltöttek két napot, melyet Gurzóy Emil őrnagy alapított. Itt az első napon fegyvernemenkénti változatban különféle mechanikus eszközöket kellett kezelni, az alkalmasságot elektronikus műszerek mérték. A második napon pedig nyolc órás terheléssel logikai feladatokat kellett percekre meghatározott határidőkre megoldani. Mindezekon kívül a repülő fegyvernemre pályázók részére a Repülőorvosi és Képességvizsgáló Intézetben végzett vizsgálatokon is részt kellett venni.

A kormányzó 1939. évi március 21-én kelt elhatározása alapján az 1939/40-es tanévtől a Ludovika II. Tanulmányi Főcsoport akadémiai rangra emelkedett. Az akadémia új elnevezése m. kir. „Bolyai János” Honvéd Műszaki Akadémia lett.

Forrásmunkák:

1. Rada Tibor: „A m. kir. honvéd Ludovika Akadémia és a testvérintézetek összefoglalt története” (1830-1945) II. kötet.
2. Dr. Koczka Ferenc: A híradótiszt-képzés története, BJKMF, 1994.
3. Kerényi István: A magyar katonai rádiózás hőskora, MH, 1995
4. Jalsovszky Jenő: „Ludovika 1931-35”,
5. László János nyá. alez. életrajza

2. Híradótiszt-képzés a m. kir. Bolyai János Honvéd Műszaki Akadémián

1939-1944

Szerző: László János nyá. alezredes

Felkészülés az udvarlaki őrségre

Az elsőévesek akadémiára való bevonulása után néhány nappal egyszerű keretek között eskütétel következett, majd a polgári életből érkezettek részére megkezdődött az újonc kiképzés. A főreákolásokból – tekintettel arra, hogy erre nem volt szükségük – rövidesen összeállították a legközelebbi napokban szolgálatba kerülő udvarlaki őrséget. Néhány napi gyakorlás és az örökötmek megtanulása után akadémia parancsban közzétették az őrség névsorát azzal, hogy a felsoroltakat a nevezett napon, szombat 13 órától tényleges katonai szolgálatra behívják, majd vasárnap 13 órától tartósan szabadságot adják. Ez azért volt szükséges, mert őrszolgálati vétség, vagy büntett esetén az illetőre is a hadicikkelyek vonatkoznak, ami súlyos katonai fegyházbüntetéssel jár. Egyébként az őrségen való részvétel igen előnyös volt, mert ettől a perctől kezdve már kimenőre is járhattak, míg a polgári életből jötteknek ez csak az újonckiképzés után volt elérhető.

Az 1939/40-es tanév folyamán az általános és általános katonai tantárgyak

esetén az évfolyamok közös alaptantermükben voltak, míg a fegyvernem szerinti szaktantárgyakat a különleges szaktantermekben tanulták. A főépület földszinti folyosó jobb szárnyán voltak a híradó szaktantermek. Itt helyezkedett el a tanulmányvezetői iroda, a vezetékes és a rádiós szaktantermek, a rádiós labor és egy kézi raktár az oktatáshoz közvetlenül szükséges híradó anyagokkal. A vezetékes tanteremben üvegezett faliszekrényekben a magyar posta teljes készülék sorozata megtalálható volt, kiegészítve a legkezdetlegesebb külföldi gyártmányokkal. Ezen kívül egy teljes ló csontváz is volt itt, mert a híradók részére a lovaglás és a hozzá tartozó lóismeret igen fontos és kedvelt tantárgy volt.

Az 1939-es tanév kezdetétől a kassai Repülő Akadémia megnyitásával a repülőszázad megszűnt a Hűvösvölgyben, a gépkocsizó és fogatolt vonatosok, páncélosok az Üllői útra kerültek. A kis létszám miatt csak egy akadémikus század maradt, a műszaki század, ahova a híradók és folyamőrök is tartoztak. A másik századkörletet egy évre a csendőrök vették igénybe, majd ők is a Ludovikára kerültek áthelyezésre. A felszabadult helyet az „alantos tiszti” (hivatásos tiszti) tanfolyamok foglalták el váltakozva, rövidebb tanmenetekkel.

A híradó tanulmányvezető vitéz primor alsó és felsőcsernátoni Veégh Andor ezredes volt. A tanári állomány egyik meghatározó és kedvelt alakja Vasadi Béla őrnagy, rádió szolgálat oktató, aki „jó előadó, úriember” és kiváló szakember volt. Tanítványaival haláláig tartotta a kapcsolatot. A háború utáni években is oktatott, több híradó szabályzatot írt. Magánéletében kiváló zongorista és zeneszerző, Ő komponálta a Bolyai Akadémia indulóját is. Az 1994-ben bekövetkezett haláláig aktív résztvevője a híradótiszti nemzedékek egymásra találásának.

Tanulmánycsoportok: a tantárgyak és azok oktatói a következő tanulmánycsoportokba szerveződtek:

- Általános tanulmánycsoport,
- Általános katonai tanulmánycsoport,
- Műszaki tanulmánycsoport,
- Híradó tanulmánycsoport és
- Folyamőr tanulmánycsoport.

A tanulmánycsoportok vezetői irányították és hangolták össze a szakágak foglalkozásait.

A tanévet két részre osztották. Az első időszak három és fél hónapig tartott. Közben 16 nap karácsonyi szabadság volt. A második időszak február 16-tól április elejéig tartott, közben 12 nap húsvéti szabadság szakította meg a foglalkozásokat. A tanórák heti 42 órás elfoglaltságot jelentettek, melybe elméleti és gyakorlati képzés, testnevelés és lovaglás tartozott. Az oktatás súlya ekkor már a gyakorlati kiképzésen volt, és zömében terepen folyt. A műszaki akademikusok ekkor már a vízen járást, hídépítést gyakorolták. A híradók az állomástelepítéseken kívül a hajógyári szigeten ugyancsak műszaki gyakorlaton vettek részt. Megtanulták a ladikjárást és a rohambürü építést, a Háros szigeten robbantási gyakorlatokat végeztek. A folyamőrök Baján tüzérségi lögyakorlatokat tartottak.

1940. május 5-én a Honvédség műszaki, híradó és folyamőr alakulatainak tisztikara által felajánlott csapatzászlót a kormányzói pár jelenlétében ünnepélyesen felavatták. A zászlót Bartha István III. éves akademikus, Kostyán Ákos százados zászlóostiszt kíséretében vette át Csiby Sándor ezredestől, a honvédség legidősebb törzstisztjétől. A zászlóra a következő szalagokat kötötték:

- v. nagybányai Horthy Miklósné, a zászlóanya: „Hazádnak rendületlenül” szöveggel;
- ditrói Csiby Sándor ezredes, a műszaki csapatok tisztikara nevében: „Hírdesd csapataink dicsőségét”;
- Schindler Szilárd altábornagy, akadémia parancsnok: „Hiszek Magyarország feltámadásában”.

A zászlót ezután megáldotta Haász István katolikus és Soltész Elemér református tábori püspök. Ezt követően a jelenlévő vendégek, a kormányzói pár, a tábori püspökök, a honvédelmi miniszter, a vezérkar főnökének helyettese, a 2. hadsereg parancsnoka, az I. hadtest parancsnoka, az akadémia parancsnoka, a csendőrség főfelügyelője, a műszaki és híradócsapatok parancsnokai, a folyamerők parancsnoka, a Ludovika és a Horthy Repülőakadémia parancsnokai, a Bolyai Akadémia tiszti és tanári kara, az akademikus évfolyamok valamint az altiszti kar rangidősei verték be a zászlószegeket az asztalra fektetett zászló rúdjába. Az akadémia parancsnoka, Schindler Szilárd altábornagy ünnepi beszédében megköszönte a zászlót felajánlóknak, a kormányzói pár megjelenését, és a kormányzó feleségének a zászlóanyai tisztség elfogadását, majd buzdító beszéddel szólt az akademikusokhoz. Az akadémia tisztjei és akademikusai ez után felesküdtek a zászlóra, majd díszmenettel ért véget a felemelő ünnepség.

A gyakorlati időszak folytatásaként a műszaki harmadévesek meglátogatták a Gamma és Kovács gyárat, a Weiss Manfréd Acél és Fémáru gyárat, a Haditechnikai Intézetet, a Villamos és Fényszórási Iskolát, a Fűrészanyag FAKERESKEDelmi Rt. gőzfűrész telepét, a Rütgers Fatelítő és Faburkoló Rt. telepét, az Árpád híd építését, a Mercur gyárat, a Haditechnikai Intézet gázvédelmi laboratóriumát és a csepeli vámmentes kikötőt. A híradók a Standard (Beloianisz), Egyesült Izzó, Orion és a Telefongyárat látogatták meg.

Július 9-től a harmadéves aks-ok harcászati úton voltak. Útvonal: Budapest – Komárom – Léva – Balassagyarmat – Losonc – Rimaszombat – Aggtelek – Rozsnyó – Eger – Debrecen – Tiszafüred – Szolnok – Szeged – Kecskemét – Budapest volt. Ez idő alatt az első évfolyam Pes-

thidegkúton, Vöröskővár térségében geodéziai pontsűrítést végzett, míg a másodévesek Ipolyságon terepfelvételi gyakorlaton vettek részt. Ez után mindkét évfolyam együttesen a Várpalotán felépített román Carol vonal gyakorló erődjeire erőd áttörési gyakorlatot tartott, majd utána pán-céltörő ágyúval személyenként lögyakorlatot hajtottak végre. A folyamóróket behajózták a „Bükk” hajóra, melyen hajózási és vonaltanulmányokat végeztek.

Az 1940. évi hadnagyavatás után az első és másodéves hallgatók augusztus 17-től szeptember végéig szabadságot kaptak. Ez alatt Észak-Erdélybe bevonult a magyar hadsereg. Az ünnepélyes kolozsvári bevonulásokon ennek ellenére egy akadémiás díszszázad is felvonulhatott, mert a Budapesten előtaláltakból hirtelen megalakították a századot. A többi szabadságon lévők a bevonulási rádióközvetítéseket hallva az öröm mellett fájdalmasan vették tudomásul, hogy nem lehettek ott a díszegységben.

Némi kárpótlást kaptak azzal, hogy amikor az új tanév kezdetére az Akadémiára bevonultak, felszereltek, és mindkét akadémia vasúti szállítással Nagyváradra indult, ahol a Ludovikások újabb díszbevonulással elfoglalták szállásukat a régi császári és királyi hadapródiskolában. A bolyai akadémikusok (aks-ok) rosszul jártak, mert előbb ki kellett rakniuk a műszaki anyagot, és ezzel lekésték a díszbevonulást, és csak sötétedés után jutottak el a hadapródiskolába. Nagyváradon hosszabb gyakorlati időszak következett, mert a két akadémia együtt hajtotta végre a valódi román Carol erődvonalon azt az áttörési gyakorlatot, amelyet korábban Várpalotán tanultak.

Ugyanakkor megismerkedhettek a villamos drótakadályok különféle változataival. A híradók Nagyvárad térségében több gyakorlatot tartottak és Kolozsváron megtekintették a 9. hadtest híradózászlóalját, valamint a város történelmi értékeit. Visszatérve az Akadémiára sok tapasztalattal kezdték az új tanévet.

A szakmai elméleti órák, rádiótechnika, elektrotechnika, híradó szolgálat harctéri alkalmazása gyakran hármás órák voltak. A résztvevők létszáma kicsi volt, így ezeken a foglalkozásokon a tanárok szinte egyénenként foglalkozhattak a hallgatókkal. A hallgatók létszáma azért

volt ilyen kicsi, mert az akadémián csak a seregtestek, hadosztály, hadtest, hadsereg híradóegységei részére képeztek tiszteket. Az ennél alacsonyabb szintű alakulatok híradóit, azaz „csapatávbeszélőit” az egységekből kiválasztott, megfelelő érdeklődésű tisztekből tanfolyamokon képezték ki, többek közt a Központi Híradó Iskolában is.

Az 1941/42. tanév ünnepélyes tábori istentisztelettel kezdődött. Az alakulótéren felsorakozott mindhárom iskola. A Bolyai Akadémia, a „Görgei” Hadapródiskola, a Repülő Hadapródiskola hallgatói valamint a legénységi különítmény és a be nem osztott tisztek előtt Nagy Gábor ezredes, akadémia parancsnok buzdító beszédet tartott abból az alkalomból, hogy Magyarország június 28-a óta résztvevője a Szovjetunió elleni háborúnak és ez serkentőleg kell, hogy hasson az intézet falai között tanuló tisztjelölteknek mesterségük minél jobb elsajátítására.

Az év folyamán több látogatás is volt az akadémián. Vitéz Bajnóczy József vezérezredes a vkf. helyettese és a tisztképzés szemlélője érkezett, de csak a körleteket tudta megtekinteni, mert az akadémikusok (továbbiakban aks-ok) kihelyezéseken voltak. 1942. március 9-én érdekes látogatója volt az Akadémiának. A vaskereszt lovagkeresztjével kitüntetett Germer német utász főhadnagy, Bobst utász százados kíséretében érkezve előadást tartott a tisztikarnak és az akadémikusoknak fegyvertényéről, melyet 1940. május 26-án teljesített, amikor a legendás francia Maginot vonal sarokpillérének, az igen erős 505-ös páncélerődnek utászok általi elfoglalását ismertette. Május 2-án 2000 műegyetemi hallgató tekintette meg az Akadémiát, az akadémikusok bemutatókat tartottak az érdeklődőknek.

Sí kiképzés Borszáken

1941 októberében megkezdődött az elméleti időszak, amely a karácsonyi és húsvéti szabadságok megszakításával elvileg ápriliséig tartott. A harmadéves évfolyam a karácsonyi szabadság megrövidítésével, december 27-től január 18-ig sí kiképzésen volt az erdélyi Gyergyó-Borszáken. A rövid bevezető gyakorlatok után a rendkívüli hóviszonyok ellenére megmászták kétszer is a Bükk havast, több járőrgyakorlatot végeztek, majd a Tölgyesi szorosban megtekintették az erődítési munkálatokat. Kellemes együttlét volt a helybeliekkel közösen megtartott szilveszter est is. Emlékezetes élményekkel, és megfelelő sí tudással tértek haza.

A híradók nyári kihelyezései

1940-ben Esztergom központtal szervezték a gyakorlatot, de azok kiterjedtek a visszatért Érsekújvár, Léva, Ipolyság területére, postáira, állandó vonalhálózataira, délen pedig a hallgatók megismerték a Dunántúl területét egészen a Balatonig. Felváltva két- és háromnapos gyakorlatokat tartottak. Minden évben a kihelyezések tartamára valamelyik hadtest híradózászlóaljától vezényeltek nehézvezetékes és rádiós rajokat, hogy az akadémiai kis létszám ellenére híradó hálózatokat tudjanak üzemeltetni. Az elsőévesek távlovaglással érkeztek a kihelyezés helyére.

1941-ben Keszthely volt a gyakorlat központja. Elhelyezés a városközpontban lévő elemi iskolában volt. A „Kinizsi Pál” Csapat Altisztképző Iskola hallgatóinak kihelyezését is ide tervezték, és így az akadémikusokkal együtt hajtották végre a gyakorlatot. Nagyon jó hatással volt az akadémikusokra, hogy ilyen jól kiképzett, fegyelmezett híradókkal dolgozhattak együtt. Az alantós tiszti tanfolyam hallgatói ugyancsak Keszthelyen voltak és ez alkalmat biztosított részükre, hogy vezetőkes vagy rádiós szakképzettségüket a másik szak ismereteivel bővíthessék. A másodéveseknek itt kellett megszerezni a honvédségi vezetői jogosítványt, ezért több vezetési gyakorlatot is tartottak. Nem volt kellemetlen a Balaton vidékén gyakorolni, míg végül sikerrel letették a vezetői vizsgát. Az elsőévesek ez alatt a fogathajtásban szereztek gyakorlatot. Az egykét napos gyakorlatok utáni anyagkarbantartás mellett alkalom nyílt Hévíz és Keszthely nyaraló közönségével együtt kellemesen eltölteni az időt.

Vezetéképítési gyakorlat eligazítás

Az 1942. évi nyári kihelyezésének színhelye Eger és környéke volt. A kihelyezett csoport az Irgalmas utcai iskolában helyezkedett el. A csoporthoz tartoztak a VI. és a IX. hadtest híradó-zászlóaljaktól vezényelt könnyű- és nehézvezeték-, valamint rádiórajok. A gyakorlatok ugyancsak egy-kétnaposak voltak, felváltva vezetékes és rádiós gyakorlatok. A vezetékes gyakorlatok tárgya esetenként állandó vonalakra való rácsatlakozás, posta központokba való bekötés volt. A gyakorlatok területe Egerbakta, Sirok, Szilvásvárad, Maklár, Kál, Lillafüred, Hámor, és délen egészen az Alföld pereméig tartott. A harmadévesek részére itt tartották meg a híradó versenyt. A versenyszámok a következők voltak: 200 méteres úszás, céllövészet, vezetékes hibaelhárítás központban és hálózaton, rádió levelezés, kerékpározás, gépkocsi ügyességi verseny. Az első Schümichen Vilmos, a második Pozder György, a harmadik László János akadémikus lett. A verseny után a kihelyezési csoport akadémikusai visszatértek Budapestre, és június 18-án a harmadéveseket hadnaggyá avatták. Az ünnepség után az első és a másodévesek folytatták Egerben a gyakorlatokat.

Az 1942/43 tanév létszámviszonyai:

I. évfolyam	27 fő műszaki	19 fő híradó	6 fő folyamőr
II. évfolyam	32 fő műszaki	22 fő híradó	3 fő folyamőr
III. évfolyam	23 fő műszaki	11 fő híradó	–
Összesen:	82 fő	52 fő	9 fő
Mindösszesen:		143 fő akadémikus	

Látható a jelentős létszámnövelés, melyet a háborús helyzet követelt az akadémiától. Ezért a harmadévesek részére a tanév csak december 6-ig tartott, mert akkor – ebben az évben már másodszer – tisztavátásra került sor. 22 műszaki és 10 híradó rántott kardot és tett tiszti esküt ezen a napon. Ezt megelőzően november 23-tól december 2-ig Jónás József alezredes vezeték-

sével az avatásra készülő III. évfolyam harcászati útra ment. Budapest – Szolnok – Tiszavárkony – Nagyvárad – Csucs – Kolozsvár – Berettyóújfalu – Püspökladány – Szolnok – Budapest útvonalon. 1942. december 27-től január 10-ig a harmadévesek ismét Borszéken vettek részt sí kihelyezésen.

A nyári kihelyezések mindhárom évfolyam részére Orgoványban éles lövészzel kezdődtek. A műszakiak ismét Esztergomban folytatták gyakorlataikat, a híradók Tata-Tóvárosban voltak június végéig. Itt vezetékes és rádiós vonatkozásban az egyes kezelők konkrét feladatainak besulykolására törekedtek. Erre azért volt szükség, mert a csapatoktól érkezett karpaszományosokból egy új híradó I./B. osztályt állítottak fel. Ezek létszáma meghaladta a 60 főt. Az új osztály más fegyvernemekről érkezett, nem volt híradó alapismerete. Híradó kiképzésüket most a harmadévesektől kapták. Ez a rövid kiképzési idő sikerrel zárult, mert már a későbbi keszthelyi kihelyezési gyakorlatok alatt hadosztály és hadtest központokat telepítettek. Tatáról Keszthelyre a harmadévesek lóháton tették meg az utat. Útközben megtekintették a kisbéri méntelepet, a zirci apátságot és a Herendi Porcelángyárat. A háromnapos zárógyakorlatot megtekintette Vasady Ernő vörge. híradó szemlélő is és elismerését fejezte ki az eredményes munka láttán.

A folyamőrök Dunapentelén hajógéppuska lögyakorlatot, Hajmáskéren tüzérségi lögyakorlatot, ugyanott a hatos fogatokkal hajtási gyakorlatokat végeztek. A harmadévesek Apatinban behajózva a másodtiszti szolgálattal ismerkedtek az őrnaszádezred egységein. Az alsóbb évfolyamok Siófokon vitorlázó kiképzést kaptak. A Ludovika tüzér csoportjával Eszterházán (Fertődön) légvédelmi lögyakorlatot tartottak, majd a bajai folyamzár zászlóaljnál akna felszedést gyakoroltak. Július 15–30-ig a „Körös” iskolahajóval a Duna teljes magyarországi hosszában vonaltanulmányokat végeztek.

A harmadévesek harcászati útja gazdag programot tartalmazott. Bejárták a visszatért Észak-Erdélyt, és a történelmi nevezetességeken kívül az erődítési munkákat is megtekintették.

Az 1943/44 tanév

A háború miatt a képzési időt lerövidítették, 1943-ban két évre, majd '44-ben egy év és két hónapra. Az év eleje a megváltozott tanterv szerinti foglalkozásokkal kezdődött, majd a végzősök vasúton Csíkszeredára, onnan autóbusszal a Hargita hegység tövében lévő Homoródfürdőre mentek, ahol kéthetes sí kiképzés következett, melynek végén az aks-ok megmászták az 1700 m magas Bagolykő csúcsot, innen lesiklással jutottak szállásukra.

Az 1944-es esztendő drámai eseményei március 19-én kezdődtek. Korán reggel riadót rendeltek el. A körletben megjelent Horváth Tibor őrnagy műszaki századparancsnok és tájékoztatást adott: „Ma reggel a németek átlépték a magyar határt. Még nem tudjuk, hogy barátként, vagy ellenségként fogadjuk őket és ezért mindenre fel kell készülni.” Fél óra múlva az aks-ok gépkocsiba szálltak és várták a további parancsot, amely azonban hosszú ideig nem érkezett meg. A „riadókészültségből” később „együtt-tartás” lett, amelyet csak napok múltán szüntettek meg.

Különben a 19-ére virradó éjszaka a Bolyai Akadémia híradó-folyamőr akadémikusaiból álló különítménye látta el a várban az udvarlaci őrséget és csak kis híján múlt, hogy az akadémiai díszőrség és a várat megszállni szándékozó német páncélgránátosok között nem került sor tűzharcra, amely az akadémikusok soraiban súlyos veszteséggel járt volna. Az őrség fegyverze csak 35 puska, két pisztoly és két kard volt. Elseperték volna őket. Erre azonban nem került sor. A testőrség parancsnoka a legváltóságosabb helyzetben elrendelte a riadó megszüntetését. Az akadémikus őrség délután 13 órakor gyalogmenetben bevonult az akadémiára. Lassan – pár nap elteltével – mindenki előtt világossá vált, hogy hazánk ismét elveszítette függetlenségét.

Április harmadikán megkezdődtek a bombázások, ezért az elméleti kiképzést befejezve megkezdődtek a kihelyezések. Először két hét összevont gyakorlati kiképzés volt az újdörögdi gyakorlótéren, majd a korábbi éveknek megfelelően fegyvernemenként széttagolva folytatták.

Az augusztus 20-i hadnagyavatás is eltért az eddigiektől. A HM rendeletére mindhárom akadémia részére a tisztté avatást a Hűvösvölgyi Akadémia területén kell végrehajtani. Az avatási ünnepséget a legnagyobb titokban kellett tartani. A délelőtti istentisztelet után az avatandók megkoszorúzták a hősi emlékművet. Ez után légiriadót jeleztek, mire a hadnagyokat és az aks-okat a Riadó utcában készenlétben lévő gépkocsik kiszállították a budai hegyekbe. Kb. másfél óra múlva visszatértek az akadémiára. Az avatás délután 18 órakor kezdődött az akadémia alakuló terén, mindhárom akadémia avatandói, a legfelsőbb Hadúr és a Honvédség számos magas rangú tábornokának jelenlétében. A kormányzó és a tábornokok részére ez volt az utolsó ilyen találkozó egy díszelgés alkalmával. Az avatás után díszvacsora volt az akadémia dísztermében, melynek díszvendége Vörös János vezérezredes, a Honvéd Vezérkar Főnöke volt. Három nap múlva Romániának az ellenséges oldalra való átállásával összeomlott a keleti arcvonala déli szárnya és kezdetét vette Magyarország meghódításáért való küzdelem.

A Bolyai Akadémia végnapjai

1944. augusztus 20-án a Bolyai Akadémián tartották mindhárom tisztképző intézmény végzőseinek avatási ünnepségét. A végzetek rövid szabadság után indultak a frontra. Ezt követően befejeződött a képzés. A személyi állomány, tisztek, akadémikusok, tiszthelyettesek kisebb-nagyobb egységekre osztva hajtották végre feladataikat.

A kritikus hadi helyzet megkövetelte, hogy a rövid szabadságra engedett akadémikusokat az ország minden részén a hadkötelesekből összeállított újonc munkás zászlóaljokhoz osztották be erődítési munkák vezetésére. A munka általában sáncolás, föld és fakitermelés. A híradó aks-ok által vezetett munkászászlóaljak szeptember elsején indultak Kárpátaljára, hogy az Árpád vonal erődítési munkájában vegyenek részt. 6-án érkeztek Szolyvára, de visszarendelték őket Miskolcra, majd onnan a Sajó völgyének megerősítésén dolgoztak. Munkájuk befejeztével gyalogmenetben Mátraszele, Kisterenye, Pásztó, Acsa érintésével érkeztek Veresegyházára, ahol menet közben értesültek a kormányzói rádiószózatáról. A fővárost Dunaharaszttól Üllő–Gödöllő–Veresegyház–Fót felé lévő hídfőben további erődítési munkákat végeztek. Ezekben az erődítési munkákban a Bolyai Akadémia október 23-ig vett részt, amikor a csoportok bevonultak az akadémiára, és azonnal megkezdték a csomagolást.

A teljes fegyverzettel, személy- és tehergépkocsikkal, rádiós típus kocsikkal megtörtént az áttelepülés Jánosházára, ahol egy iskolában helyezkedtek el. Megjött az értesítés hogy a legfelsőbb évfolyamot november 15-én hadnaggyá kell avatni. Az avatás az eddigiektől eltérően tábori ruhában, pisztollyal, Bilgeri csizmában történt. Ellátmányként ruha és csizma anyagot kaptak vulkánfibre kofferral. Az avatás november 15-én az iskola tornatermében egyszerű körülmények között folyt le.

A folyamór aks-okat gyalogos tisztekké avatták, mert a Duna már nagyobb részen idegen kézben volt, őket Körmentre irányították, ahol a gyalogos Ludovikásokkal rövidesen a Berlin melletti döberitz, majd grosskirschbaumi kiképző, elosztó táborba kerültek. 1945 elején innen osztották szét őket a feltöltés alatt álló alakulatokhoz. Jánosházán az új hadnagyok kívánsága az volt, hogy mielőbb harcoló alakulatokhoz kerüljenek, ám a honvédség parancsnokai tisztában voltak kiképzésük elégtelenségével, ezért ott tanfolyamot tartottak részükre, melyhez csatlakoztak az Esztergomban felavatott Görgey Hadapródiskola zászlósai is.

December elsején az akadémiát riadóztatták, mert a szovjet csapatok a Balaton déli vonaláig jutottak. Ezért a „Bolyai Hadosztályt” (nem volt nagyobb, mint egy gyenge harccsoport) mely állt az akadémia tiszti és altiszti karából (100 ifjú hadnagy, 40-50 fiatal zászlós és kb. 150-200 fő legénységből), a Balaton északi részén, Keszthelytől Tihany felé, Badacsony központtal tervezték alkalmazni. Itt Taróczy Jenő főhadnagy (1940-ben avatott híradó aks.) volt a parancsnok. December 12-én a Bolyai Hadosztályt egy gyalogezred váltotta fel. Visszamentek Jánosházára, ahol néhány nap karácsonyi szabadságot kaptak a Dunántúlra. Budapestre néhány hadnagy elindult, de még az ostromgyűrű bezáródása előtt visszatértek.

Az új hadnagyok egy részét már az avatás után, a többieket december végéig szétosztották alakulataikhoz, melyek a Dunántúlon állomásoztak. Ugyanígy jártak a felavatott műszaki hadnagyok is. Legtöbbjük alakulataikkal, melyeket arra tartogattak, hogy egy nagy tavaszi ellen-támadást indítsanak velük, Németországba szállítottak. Az események azonban túlhaladták ezeket az elgondolásokat, bevetésükre már nem került sor.

A Berlin-Stahnsdorfba szállított alakulatokat a németek az Elba melletti bevetésre akarták irányítani, de emőkei Janik Béla őrnagy átvette a zászlóalj parancsnokságát és vezetése alatt, elhagyták Berlint, gyalog menetben (400 km) a fegyverletétel napján elérték az angol zónát, ahol veszteség nélkül fogságba estek.

Hadifogság következett, melynek nélkülözéseit, főként az éhezést, a kilátástalanságot a hideget el kellett viselniük. A nyugati fogságból általában szerencse dolga volt, de egy éven belül általában hazatérhettek.

A Bolyai Akadémia felbomlása Németországban

Az akadémiának már csak egy évfolyama maradt. Már novemberben híre érkezett, hogy az akadémiát Németországba áttelepítik. December 28-án Nagy Gábor vezérőrnagyot búcsúztatta el a Bolyai Akadémia. Rossz előjelnek bizonyult. Nem volt kilátás a további fejlődésre. Az új akadémia parancsnok Janovecz Lajos hadiműszaki törzskari ezredes lett. Az ő parancsnoksága alatt történt az akadémia áttelepülése Németországba.

Az akadémia szállítmánya december 31-én indult el, és január 4-én érkezett az Odera melletti Frankfurt környékére. A Grosskirchbaum falutól nem messze lévő Wandern Lagerben találtak össze a Görgey Hadapródiskolával. Itt volt még a Bajai Központi Karpaszományos Iskola, a „Csaba királyfi” Gyorsan Mozgó Hadapród Iskola és a Jutasi Tiszthelyettes Képző Iskola is. Január 15-én a műszakiakat vasúti szállítással a Wittenberg közelében lévő dessau-roslau-i táborba vitték, ahol tervszerű kiképzést folytathattak.

A híradók, 23 akadémikus és 37 hadapródiskolás növendék, először Wandern Lagerben maradtak, majd január 16-án a Berlin Stahnsdorfba, február 25-én Halle-ba költöztek, ahol magyar tisztekkel és felszereléssel folytathattak híradó kiképzést.

A szovjet hadsereg január közepén megindult újabb támadása a keleti arcvonalat áttörte és mozgásba hozta. Az ott letelepített alakulatoknak kiképzés helyett visszavonulás, esetleg bevetés lett a sorsuk. Így a Wandern Lager védelmére visszamaradt Jutasi Tiszthelyettes Képző Intézetet a szovjet csapatok szétverték. Hírmondó is alig maradt közülük.

Az intézetek parancsnokai felsőbb magyar utasításra, hogy a németek bevetési kísérleteit elkerüljék, helyenként beleegyezésükkel, kerékpárral, gyalogmenetben dél felé mozogtak, hogy a Dunát elérjék. Janovecz Lajos ezds. v. Dániel György ezds. és v. Geredy Emil a hadapródiskola új parancsnoka az egységek között meneteltek. Kelléry Lajos tanár szds. aki jól beszélt angolul, a parancsnokok segítségére volt. Az oszlopok sokszor fél napi járásra is széthúzódtak. A menet a nagyobb helységek kikerülésével el akarta kerülni, hogy német vagy orosz egységekkel, vagy amerikaiakkal találkozzanak. Chemnitz közelében veszélyesen megközelítették a nyugati irányba előnyomuló amerikaiakat, akikkel németek még harcban álltak. A parancsnokoknak rendkívül nehéz volt a menetet vezetni, mert tájékoztatást sehonnan sem kaptak, a harchelyzetet, vagy a megszállási zónák határait nem ismerték. Mintegy két hét menetelés után érték el Csehország területét, ahonnan Ausztria felé igyekeztek. Mindez 500 km megtétele után St. Weit-nél sikerült. Itt pihenőt, a hadapródiskola lelkészei pedig istentiszteletet tartottak. Május harmadikán az amerikaiak bevonultak a környékre, a hadapródiskola egységét lefegyverezték, gépkocsijaikat felgyújtották, fegyvereiket összeszűzták. A fogságot azonban mindannyian elkerülték, mert az amerikai parancsokat félreértve a következő nap elindultak nyugati irányba.

Az élen haladó hadapródiskolások oszlopa többnapos rejtőzködéssel tarkított menet után Wegscheidnél újra bejutott Németországba. Május 14-én egy hónapig tartó, kb. 700 km menet

után zárt rendben, fegyelmezetten bevonultak Passaubába, ahol Legeza János vörgy. parancsnoksága alatt amerikai közigazgatás volt, és a Sommer laktanyába helyezkedtek el, beolvadva az ott gyülekező magyar katonák csoportjába. Ezzel pontot tettek a „Görgei Artúr” Műszaki Hadapródkiskola legnagyobb alakulatának létezésére.

A második lépcsőben menetelő Janovecz ezredes által vezetett műszaki akadémiásokat és IV. éves növendékeket az amerikai járőrök Rohrbach közelében feltartóztatták, és az onnan nem messze lévő aigeni fogolytáborba irányították. Az oda irányuló menetben a csoport egy kőbányánál kitért és ott nyolc napig elrejtőzött. Az élelem fogytán Janovecz ezredes akadémiaparancsnok 1945. május 14-én a csoportot feloszlatta. Később elmondott szavai szerint „az akadémiásokat szabad elhatározásuk követésére buzdítva elbocsátotta”. Így lehetővé tette, hogy ki-ki a maga útját járva elkerülje a fogságba esést. A csoport nagy része így is még a kb. 60 km-re lévő Passau felé igyekezett, oda el is jutott. Egy másik részük délkelet felé a Dunához vette az irányt. Sorsuk ismeretlen.

Ugyanebben az időszakban az előbb leírt eseményekkel párhuzamosan a Bolyai Akadémia híradó részlege Halle-ban elvégezve a szakaszparancsnoki tanfolyamot, április 14-én gyalogmenetben ugyancsak elindult déli irányba. A menetelő akadémiásokat és legénységet málhakocsik és mozgókonyha kísérte. A parancsnok Somos Sándor százados volt. Pár napi menet után szovjet repülőgépek alacsony támadásakor hét, málhás kocsikat húzó lovat veszítettek. Ezt követően útjukat csak éjjel folytatták, nappal pihentek. Közben vége lett a háborúnak, de tovább meneteltek. Cseh területen május 24-én leadták fegyvereiket az amerikaiaknak, akik tovább engedték őket. Június elsején Pilsenbe érkeztek. Itt 5 hetet töltöttek egy barakktáborban, amelyet csehek, majd amerikaiak őriztek. Július 9-én vonatra rakták őket és elindultak hazafelé. Még a pilseni állomáson a csehek végigmotozták az akadémiásokat, és elvették tőlük a még meglévő személyi tárgyaikat is. Útjuk Prágán vezetett keresztül. Hosszabb veszteglések felkeltették bennük a félelmet, hogy a Szovjetunióba szállítják őket, ahogy ez történt sok más, cseh földön elfogott magyar alakulattal is. Továbbra is állandó motozásoknak voltak kitéve, de már semmijük sem volt. A híradó akadémiásoknak szerencsésük volt. Július 17-én Vácnál elérték a magyar határt. Szűrés ott nem lévén, senki sem várta őket. A budapesti Nyugati pályaudvarról mindenki hazatérhetett.

A m. kir. „Bolyai János” Honvéd Műszaki Akadémia aránylag rövid, öt és fél évi fennállás után megszűnt. Működése idején a Magyar Királyi Honvédség olyan intézménye volt, amely a csapattiszti szolgálathoz szükséges katonai képzettséget és a műszaki szolgálatok ismereteit magas fokon tanítva készítette fel az akadémiásokat a haza szolgálatára. A nevelés és oktatás egy gondosan kiválasztott tiszti-tanári kar, nem különben tiszthelyettesi kar vállaira nehezedett, akik feladataikat kitűnően végezték.

Az akadémia legnagyobb megpróbáltatása a dunántúli és a németországi kitelepítés volt. A parancsnok, tisztek kiválóságát igazolja, hogy a rájuk bízott akadémiásokat a németek által kis csoportokra osztott elhelyezései ellenére és az összeomlás zürzavarában is meg tudták óvni a veszteségektől. Egyes tisztek nyelvtudása természetesen nagy segítség volt. Nehéz helyzeteikből, egy kis szerencsével párosulva, mindig megtalálták a kiutat, a megoldást. Előjárói parancsok és utasítások hiányában is öntevékenyen, helyesen cselekedtek. Az ezredesek pedig sikeresek voltak abban, hogy alárendeltjeiket, a fiatal akadémiásokat és növendékeket meg tudták óvni a fogságba eséstől.

Befejezésül idézzük Andreánszky Imre hadnagy erről az időről írt visszaemlékezésének összefoglaló jellemzését:

„Megállapítom, hogy a történelem sodró eseményei közt a Bolyai Akadémia tisztikara és az akadémiások magyarságukhoz, emberségükhöz és katonai hivatásukhoz mindig hűek maradtak. És amikor már minden elveszettnek tűnt, akkor az akadémia parancsnoksága és tanári kara csak a magyarság érdekében a túlélés politikáját választotta. Sem a német megszállásnak, sem a nyila-

sok rendszerének nem hódoltak be, és passzív ellenállásra helyezkedtek. Ebben még bátrak is voltak. A vezető szerep és a példamutatás a tanári karé volt, amelynek tagjai – ha szükség volt – szóban és tettekben is kiálltak a nemzetvesztés és nemzetfeláldozás áramlatával szemben. Különösen ki kell emelnem Horváth Tiborc őrnagy műszaki századparancsnokot, aki igen súlyos helyzetekben sem volt hajlandó forrófejű, átgondolatlan kezdeményezésekért feláldozni a rábízott tiszteket és tisztjelölteket. De ő csak egy a sok közül. Az akadémia tanári karának minden egyes tagjára rá lehet mondani, hogy kiváló szaktudásuk és harctéri tapasztalataik mellett példamutató volt humánus magatartásuk is.”

(A Németországba kitelepült műszaki akadémia egységeinél az 1945 januárjában a honvédségnél bevezetett felemelt karral való tisztelgést sohasem használták. Kitartóan megmaradtak a régi előírás szerinti tisztelgésnél.)

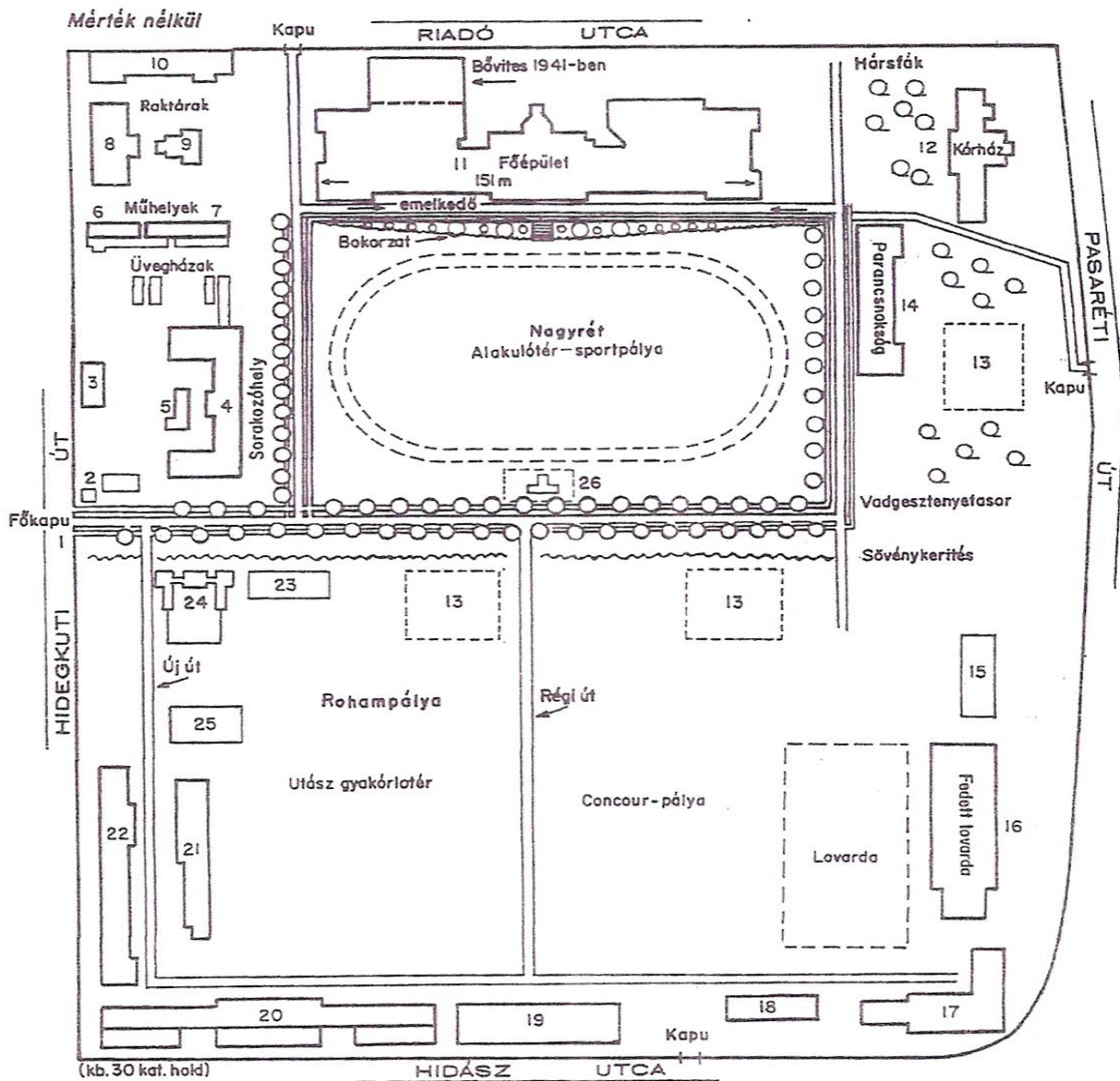
Melléklet: Képek az akadémia életéből /következő 3 lap/

Forrásmunkák:

6. Rada Tibor: A m.kir. honvéd Ludovika Akadémia és a testvérintézetek összefoglalt története (1830-1945) II. kötet.
7. Dr. Koczka Ferenc: A híradótiszt-képzés története, BJKMF, 1994.
8. Kerényi István: A magyar katonai rádiózás hőskora, MH, 1995
9. Jalsovszky Jenő: „Ludovika 1931-35”
10. Cikk kivonat a Bolyai Hírek 1994. III./7. számából.
11. László János nyá. alez. életrajza
12. v. Náray Lajos: 1940-41 évi „osztályozási értesítő”
13. Kerékfy Zoltán mérnök megemlékezése a 44-es évfolyamról

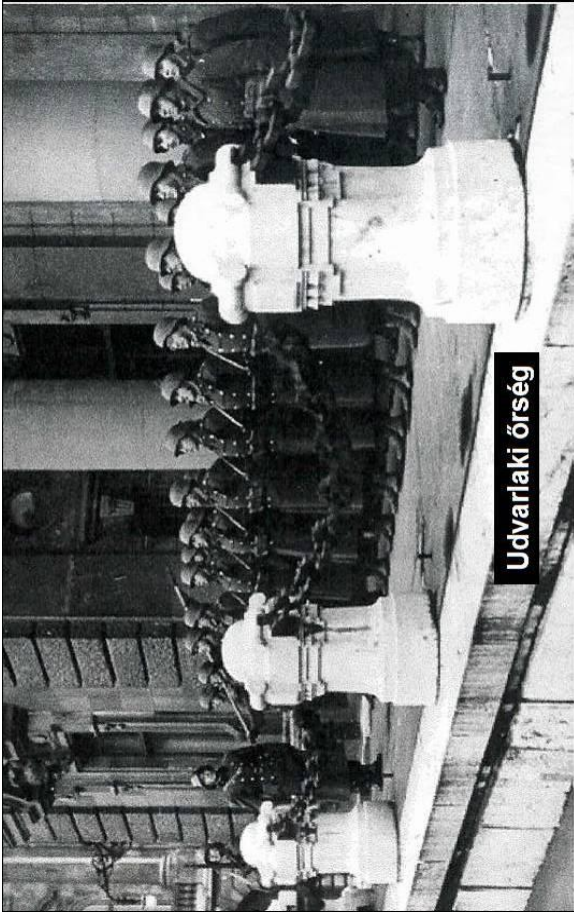
A BOLYAI AKADÉMIA HELYSZÍNRAJZA 1944-BEN

Ismeretlen forrású vázlat, valamint elbeszélések alapján
Rajzolta Rada Tibor, 1990

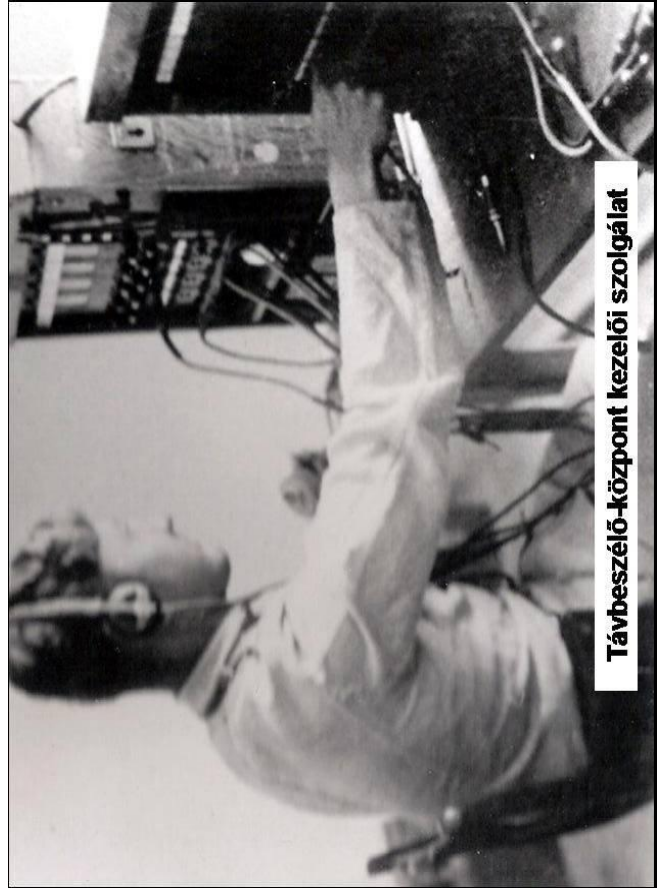

MAGYARÁZAT

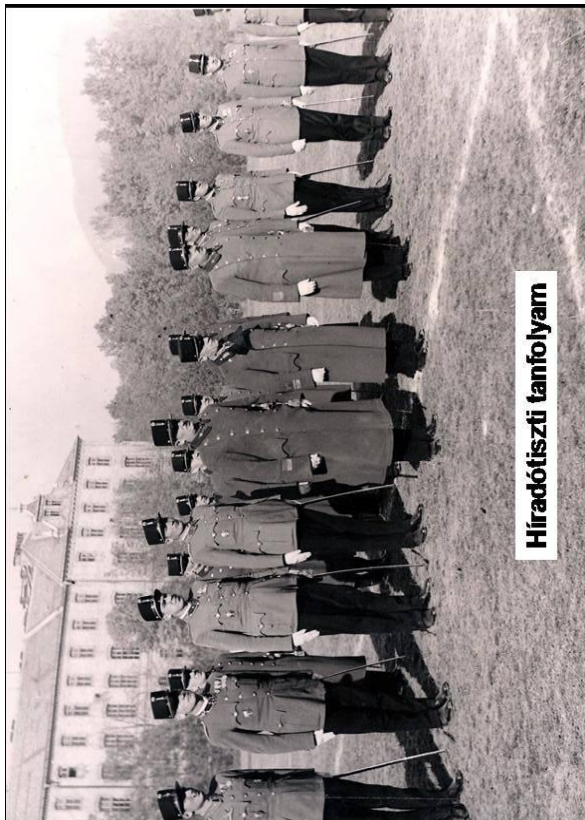
1. Kapu	12. Intézeti kórház	19. Legénységi körlet
2. Kapuőrség, fogda	13. Tenispályák	20. Műszaki anyagraktár
3. Mosoda	14. Akadémiaparancsnokság, tisztí ét- kezde, gazdasági hivatal, tisztí lakások	21. Kocsiszín
4. Hadapródiskola lakóépülete, a volt IV. éves épület	15. Kispuska lőtér, régen a beteglő istálló helye	22. Gépkocsiszín
5., 6., 7. Műhelyek	16. Fedett lovarda	23. Raktár
8., 9., 10. Raktárak	17., 18. Istállók, kovácsműhely	24. Nyári uszoda
11. Főépület		25. Cépkocsi tanműhely
		26. Hősi emlékmű

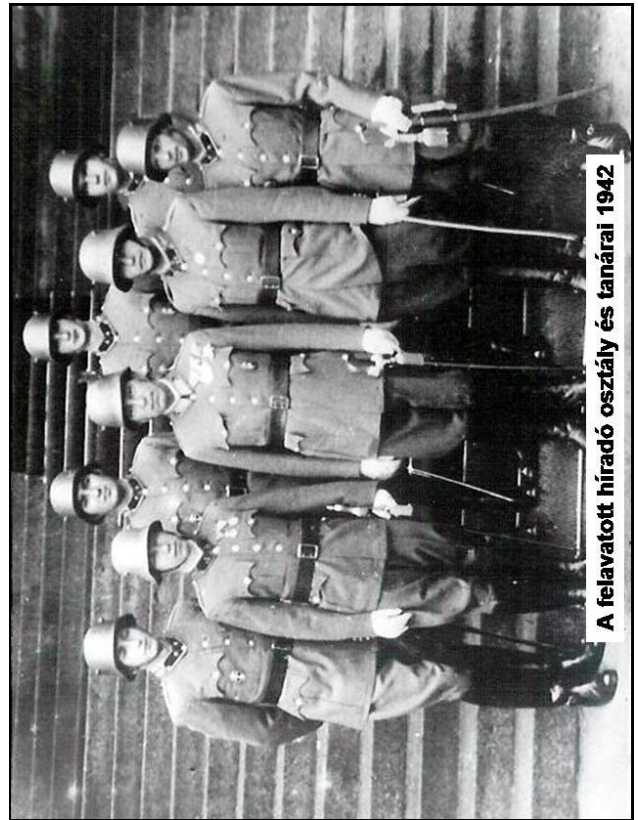
Udvarlakai őrsgég

Távbeszélő-központ kezelői szolgálat

Híradótiszti tanfolyam

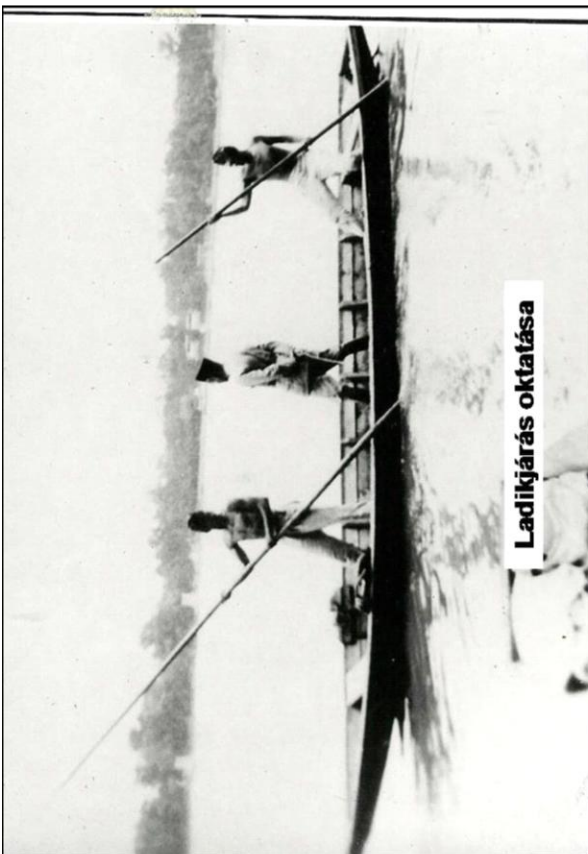
A felavatott híradó osztály és tanárai 1942

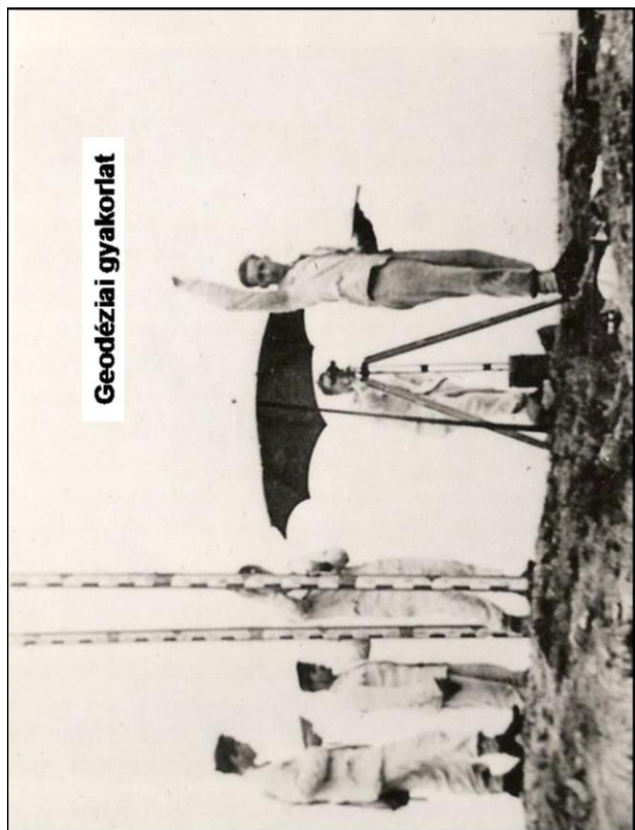
Híradó felderítésen a párkányi
posta tetőtartójánál

Gépkocsi vezetési gyakorlat
/Fiat Tripolisz 1904/

Ladikjárs oktatása

Geodéziai gyakorlat

3. A m. kir. „Görgey Artúr” Honvéd Műszaki Hadapródiskola 1941–1945

Szerkesztő: László János nyá. alezredes

1939. szeptember 1-én kitört a II. világháború. A Honvédelmi Minisztérium már korábban megkezdte a tisztképzés rendszerének felülvizsgálatát, a hadsereg felfejlesztése érdekében. Bár a trianoni békeszerződés csak egyetlen tisztképző intézetet engedélyezett, a katonai középiskolák rejtve, majd később nyíltan mégis működtek. Céljuk egyrészt a növendékek felkészítése a Ludovikára, másrészt az 1941-ben fegyvernemi bontásban (műszaki, gyorsfegyvernemi, gyalogos, tüzér) létrehozott hadapród iskolák biztosították volna az erőltetett ütemű hadsereg fejlesztés szakasz- és századparancsnoki szükségletét. Tehát a hadapródiskolák a megszüntetett katonai középiskolák bázisán jöttek létre, hogy rövidebb idő alatt (4+1 év) és kisebb befektetéssel képezzenek hívatásos tiszteket, így **híradótiszteket** is.

A m. kir. „Görgey Artúr” Honvéd Műszaki Hadapródiskola 1941-ben alakult meg Budapesten, a „Bolyai János” Honvéd Műszaki Akadémia hűvösvölgyi úti bázisán. Képzési idő 5 év. Első kinevezett parancsnoka vitéz Záray Emil ezds. volt.

Az induló évfolyamok:

- az I. évfolyam 47 fő, az „A” osztály utász, híradó, a „B, osztály utász, folyamőr;
- a II. évfolyam 51 fő, két párhuzamos osztályban, az előzőekhez hasonló fegyvernemi bontásban.

Az összlétszám 30 %-a jött a honvéd alreál- IV. illetve a két főreál iskola V. évfolyamából. A többi növendék szigorú felvételi vizsga után, polgári gimnáziumokból jutott be az iskolába. A II. évfolyamba került 15 „öscöger” az első félév újonckiképzése során kiképző rajparancsnokként működött, a féléves tanulmányi zárásig megtartották a főreálból magukkal hozott rangsorolásukat. Ez a zubbony hajtókáján feltüntetett sávok és gombok formájában jelent meg, és informális/formális rangot adott.

Katonai kötelekben az alacsony létszám egy növendéki századot adott ki, melynek külön parancsnoka volt. A tanári kart Kőszegről, Pécsről áthelyezett szakszolgálatos tisztek alkották. A fegyvernemi kiképzést egy századosi, vagy folyamőröknél kapitányi rangban álló szaktiszt irányította. Az iskolához tartozott egy legénységi század: őrszemélyzet, gépkocsivezetők, technikai eszköz kezelők és egyéb ellátó és adminisztrációt végző sorkatonák.

A technikai felszerelés imponáló volt. A kor színvonalán álló, korszerű eszközpark állt a képzés szolgálatára (hadihídoszlop, vontató-, szállító gépkocsik, műszaki szeroszlop, a hídkészítés munkagépei, műszaki záróanyag, vegyiharc-kocsi, híradó eszközök, stb.) A műszaki gyakorlati képzést a Hajógyári szigeten, a folyamőr képzést az akadémiával közösen a „Körös” iskolahajón végezték. A növendékek teljes katonai egyéni felszereléssel, (málhával) karabéllyal, a század egyéb sorozatlövő fegyverekkel volt felszerelve. A ruházat megegyezett az akadémista ruházattal, azzal az eltéréssel, hogy az arany évfolyam- és tanulmányi sáv a hadapródiskolásoknál sárga volt, és kard helyett oldalszuronyt hordtak.

A tanterv rendkívül zsúfolt volt. Az **öt év alatt** összesen 53 tantárgyat tanultak a növendékek, melyből:

12 gimnáziumi tantárgy,

13 általános katonai tantárgy volt. Ebből az utászoknak 9, a híradóknak 3, a folyamőröknek 6 szaktantárgya volt, a többi fegyvernemi biztosítási tárgyat minden növendék tanulta.

Az **érettségi tárgyak:** magyar nyelv és irodalom, történelem, föld- és néprajz, mennyiségtan és mértan, természettan, vegytan és technológia, német nyelv, olasz vagy a francia nyelv (6 tárgyból kötelező volt leérettségizni, a föld- és néprajz, olasz vagy francia nyelv választható volt.). Az

érettségi tárgyak óraszámai a normál gimnáziumokéval megegyezett. A heti óraszám 6 napos tanítási héten 43-46 óra volt, a polgári gimnáziumok 31-32 órájával szemben.

A következő 1942/43 tanévben az I. évfolyam 60 főre növekedett. A létszámgyarapodás miatt elfoglalták a Kassára áttelepült Repülő Akadémia helyét a hűvösvölgyi úti bázison. Itt növendék zászlóalj alakult két századdal, a növendéki létszám 158 fő volt. Az iskola kapott 200 db. kerékpárt és két tangépkocsit jogosítvány megszerzése céljából. A nyári kiképzést a Tisza és a Duna mellett tábori kihelyezéssel oldották meg.

Az 1943/44 tanévben újabb 60 fő első évest vettek fel, a létszám 220 főre nőtt. A fokozódó bombázások miatt, a kötelezően használt akadémiai óvóhelyek befogadó képessége kevésnek bizonyult. A műszaki hadapródiskolát ideiglenesen Esztergomba telepítették, ahol a Tanítóképzőben és az egyházi zárdában nyertek elhelyezést. A növendéki zászlóalj három százada most már fegyvernemi megosztású. A IV. évfolyam növendékei sikeres érettségi vizsgát tettek, és átléptek a gyakorlati kiképzést biztosító V. évfolyamba. A nyári táborban a fegyvernemi gyakorlason túl, páncélelhárító kiképzésben is részesültek.

A front közeledte először a tanári állomány egy részének hadi beosztásba helyezésében érezte hatását. A IV. és V. évfolyam letette a katonai esküt és hadműveleti területre (Árpád állás II. – Hidasnémeti – Gönc) vezényelték az esetleges orosz betörés felfogására, a műszaki erődítési munkák irányítására. 1944. november 15-én váratlanul felavatták a Ludovika akadémistákon kívül a hadapródiskolásokat is. Az igen fiatal zászlósok, fiatal koruk ellenére is igen jól képzett katonák voltak, közülük a reáliskolások több mint nyolc évet töltöttek katonai közegben, a hadapródiskolán végig a társaik parancsnokai voltak, így nagy gyakorlatot szereztek a parancsnoklásban.

Az iskola 1944. december 3-án nyugatra települt, részben a „Deák Ferenc” személygőzös hajón, részben közúton. 1945. április hónapban főleg kerékpáron, szudéta területre vonultak. Az iskola évfolyamai május 3-án estek amerikai fogságba, de még az orosz zónahatáron belül, ezért rejtve, éjjelente tovább meneteltek nyugat felé. Igen hosszú, 724 km-es gyalogmenet után Passauba érkeztek, ott csatlakoztak az ott gyülekező magyar alakulatokhoz. A háború befejeztével a növendékek egy része visszatért Magyarországra, más része nyugaton maradt. Sokan a háború után megalakuló Néphadseregben folytatták a katonai pályájukat.

Forrásmunkák:

1. Dr. Martinkó József: Az ezeréves magyar iskola története, MH Humán szolgáltató Központ, 1996
2. Ráskay Pál: Középkorai honvéd nevelő- és képzőintézetek 1918–1945, Honvéd Hagyományörző Egyesület, 1994

HÍRADÓTISZT-KÉPZÉS A II. VILÁGHÁBORÚ BEFEJEZÉSE UTÁN

A második világháború befejezése után a hadseregek jelentősége nagymértékben csökkent. A magyar tisztkarnak is számos kihívással kellett szembenéznie. Mindenekelőtt a létszámcsökkentés következtében egzisztenciális bizonytalansággal, illetve az egyre erősödő pártpolitikai küzdelmek káros és zavarokat okozó hatásaival. 1945 májusa és 1946 októberé között a tisztikar közel 60 %-át elbocsátották, ez a szám 1947 végére elérte a 6700 főt.

1947-ben nyilvánvalóvá vált, hogy a megszálló szovjet csapatok közreműködésével a magyar társadalmi életben gyökeres fordulat fog bekövetkezni, ami nem jelenthetett mást, mint a szovjetrendszer bevezetését.

Magyarországon 1945 és 1947 között nem működtek tisztképző intézmények. A demokratikus kormány Honvédelmi Minisztériuma ezt az időt arra használta fel, hogy a régi alapokon, de az új követelményeknek és a demokratikus szellemiségnek megfelelő tervet dolgozzon ki. Az elkészült koncepció szerint a tiszti pályát választó 14 éves fiatalok az elemi iskola nyolc osztályának vagy a középiskola négy osztályának elvégzése és sikeres felvételi vizsga után lehetnek volna csak a hadapródiskola növendékei. A hadapródiskola harmadik évfolyama után a hallgatóknak egy év csapatgyakorlatot írtak elő, és csak azt követően fejezheték be negyedik tanulmányi évüket.

A megfelelő minősítést szerzettek zászlósi rendfokozatot kaptak volna, míg a jó és kiváló eredményt elért hallgatóknak lehetőségük nyílt a hároméves Katonai Akadémia elvégzésére. Az itt végzett hadnagyokat kellő csapatgyakorlat megszerzése után a századosi előléptetést megelőzően főtisztai tanfolyamra kívánták küldeni. Ezt követően a tiszteknek minden rendfokozatba történő előléptetés előtt tanfolyamokon és felmérő vizsgákon kellett volna részt venni.

Ez a koncepció nem illett sem a kommunista párt, sem a szovjet tanácsadók elképzeléseibe. Ráadásul 1947 után feszültté vált nemzetközi helyzet miatt a kormány a hadsereg nagyarányú fejlesztésébe fogott, amelyhez politikailag elkötelezett tisztek tömegére volt szükség.

1947-ben nyitotta meg kapuit a Honvéd Kossuth Akadémia, a Honvéd Hadbiztosi Akadémia valamint a vezérkari tisztképzést szolgáló Honvéd Hadiakadémia, továbbá a Honvéd Petőfi Nevelőtiszti Akadémia is. Ezek a tanintézetek struktúrájukban és képzési rendszerükben még követték a háború előtti magyar hagyományokat, és egyúttal igyekeztek megfelelni az új követelményeknek is.

1949-től a tisztképzésben a háború alatt kialakított szovjet minta honosodott meg. A korábbi tanintézeteket megszüntették és szovjet mintára, szovjet tanácsadókkal 17 fegyvernemi tiszti iskolát hoztak létre.

Ezen csak az 1956-os forradalom és szabadságharc enyhített némileg. Felszámolták a fegyvernemi tiszti iskolákat, és a magyar hagyományokhoz (és költségvetéshez) már jobban illő és igazodó tanintézeteket állítottak fel 1957-ben, Egyesített (Fegyvernemi) Tiszti Iskola néven.

A magyar alapfokú tisztképzés 1967-ben főiskolai szintre emelkedett a három katonai főiskola felállításával. A tisztképzés ezen formája egészen a rendszerváltást követő évekig tartott, míg a főiskolák be nem olvadtak a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetembe.

A felsőfokú (vezérkari) tisztképzést folytató Honvéd Hadiakadémiát 1953-ban emelték főiskolai rangra, amely 1955-től Zrínyi Miklós Katonai Akadémia néven működött tovább. Az alapfokú tisztképző intézmények főiskolai szintre emelése lehetővé tette, hogy az Akadémián folyó képzés fokozatosan egyetemi képzéssé alakuljon.

4. A Honvéd Kossuth Akadémián szervezett híradótiszt-képzés 1947–1949

Szerző: Balatoni Béla nyá. alezredes

A Honvéd Kossuth Akadémia épülete a mai Ludovika téren (Budapest, IX. ker.)

A haderő újjászervezésének és fejlesztésének kérdése már 1946-ban felvetődött, de a fejlesztéshez nem volt kellő számú felkészült tiszt és tiszthelyettes. A Honvéd Kossuth Akadémiának (továbbiakban HKA) mint a magyar fegyveres erők tisztképző intézményének létrehozására a második világháborút számunkra lezáró, 1947. február 10-én Párizsban aláírt békeszerződés ratifikálása után került sor. A békeszerződés 60.000 fős szárazföldi és 5.000 fős légi erő fenntartását engedélyezte. Ilyen létszámú haderő fenntartását az ország teherbíró képessége nem tette lehetővé. Az ország fegyveres erejét ebben az időszakban 15 határvadász- és 5 lövészzászlóalj képezte mintegy 11.500 fővel. 1947 végéig – leszerelések, igazolóbizottsági eljárások, majd a „B” listázások során – a véglegesen eltávolított tisztek létszáma elérte a 6714 főt. A hadsereg jelentős káderhiánnyal küszködött.

A szovjet politikai és katonai vezetés – melynek befolyási övezete felé sodródott az ország – a harmadik világháború közeli bekövetkezésével számolt. Hazánkban a belpolitikai helyzetet a baloldal előretörése jellemezte. A Magyar Kommunista Párt elérkezettnek látta az időt arra, hogy elképzelései szerint kezdődjön el a haderő fejlesztése. A Minisztertanács elfogadta a honvédség létszámának 3.000 fővel történő emelésére vonatkozó honvédelmi miniszteri előterjesztést. Az erre vonatkozó kormányrendelet 1946. július 23-án látott napvilágot. Ennek alapján kezdte meg működését 1947. október 1-jével a Honvéd Kossuth Akadémia. Dinnyés Lajos honvédelmi miniszter 1947. június 17-én megjelent parancsa olyan tiszti és tiszthelyettesi kar kiképzését tűzte ki célul, amely „Kossuth szellemében hű őre és védelmezője a magyar népnek, a magyar demokráciának.” Ezért soraiba hívta a paraszt, munkás és értelmiségi ifjakat, akik a katonai pályát élethivatásul választják.

A képzés és ellátás teljes költségét a honvédség viselte. Ennek megfelelően jelentek meg a pályázati felhívások:

1. *Egy éves tiszti iskolára (HKA)* azok számára akik 4 év tényleges katonai szolgálatot teljesítettek, ht. vagy tartalékos tiszthelyettesek, vagy tiszti iskolát végzetek és 34 éven aluliak.
2. *Tiszt- és tiszthelyettesképző iskolára (HKA)* 26 év alatti fiatalok számára (3 ill. 1 év).

A képzés rendszere:

- Első évben a (behívottak) felvettek sorlegénységi kiképzésben részesültek, jellemzően a szakáguknak megfelelő csapatszervezetben (A híradókat a pécsi 1. ö. híradó zászlóaljnál képezték ki). A tisztesiskola sikeres elvégzése után tiszthelyettesi kiképzést kaptak az Akadémia első évfolyamán. Ezt követően vagy tovább tanultak vagy tiszthelyettesként kezdték meg katonai pályafutásukat.
- Akik az első év követelményeinek megfeleltek és tiszti képzésre jelentkeztek – az iskolán elért eredmény és felvételi vizsga alapján – tisztképzésben részesültek az Akadémia második és harmadik évfolyamán.

Avatási rendfokozat: hadnagy, alhadnagy (tanulmányi eredménytől függően). A követelményeket nem teljesítők tiszthelyettesként kezdték meg katonai pályafutásukat.

A tiszt- és tiszthelyettes képzésre vonatkozó elképzelés hosszabb távra szólhatott, a gyakorlatban azonban némi módosulással valósult meg. A HKA rövidesen – működésének megkezdése után egy évvel és tíz hónappal – megszűnt, kezdetét vette a fegyveres erők „szovjetizálása”. A HKA-n külön tiszthelyettesi, illetve tiszti iskolát nem állítottak fel, tanulmányi eredménytől függően avattak tiszthelyetteseket (akik nem feleltek meg a tiszti követelményeknek). Így degradálódott le a tiszthelyettesi kar.

A fent említett egy és három éves képzéseken túl megkezdődtek a törzs- és a főtiszti (más néven a zászlóalj és századparancsnoki) tanfolyamok. Az itt végzett tiszteket – köztük Uszta Gyula altbgy., Váradi Gyula vörgy., Kerényi József ezds. – 1949 áprilisában bocsátották ki.

Tanterv

A három éves (1+2 éves) képzésre jóváhagyott tantervet, képzési tervet nem sikerült előtalálni. A következő oldalon látható óraelosztási terv az egy éves tisztképzés tervéhez tartozik. Ebből az okmányból is megállapítható, hogy a Híradó ismeretek megjelentek minden fegyvernem és szakcsapat képzésében heti 1 órában. A képzés erőltetett üteme miatt a híradótisztek fegyvernemi szakképzésére a második és harmadik évben csak heti 5 órát biztosítottak, ami rendkívül feszítetté tette a szakmai felkészítést. Az 1+2 éves tisztképzési rendszer kiegészült még polgári tantárgyakkal (matematika, fizika, neveléstan, idegen nyelv (orosz, angol, német), földrajz, egészségügyi ismeretek). A kiképzés téli, nyári valamint tábori kiképzésre tagozódott

A HKA szervezete (ábra a következő oldalakon)

Az akadémia parancsnokának Révay Kálmán ezredest (később vezérőrnagy) nevezték ki. A parancsnokság és törzs a volt Ludovika épületében helyezkedett el.

A HKA két zászlóaljjal (1. z. első éves tiszthelyettes képzés, 2. z. másodéves tisztképzés) és egy éves tiszti iskolai századdal kezdi meg működését 1947 október 1-én.

Az 1948-ban bekövetkezett fejlesztés hatására három kiképző ezred kerül felállításra:

- 1. kik. e. Köteles Jenő alez. pk., Kiss Jenő laktanyában (Üllői út 133., a híradótiszti hallgatók ide tartoztak),
- 2. kik. e. Hadvári Pál ezds. pk., Ludovika épületében,
- 3. kik. e. Kászonyi András ezds. pk., Andrassy laktanyában (Hungária krt.).

Honvéd Kossuth Akadémia Parancsnokság.

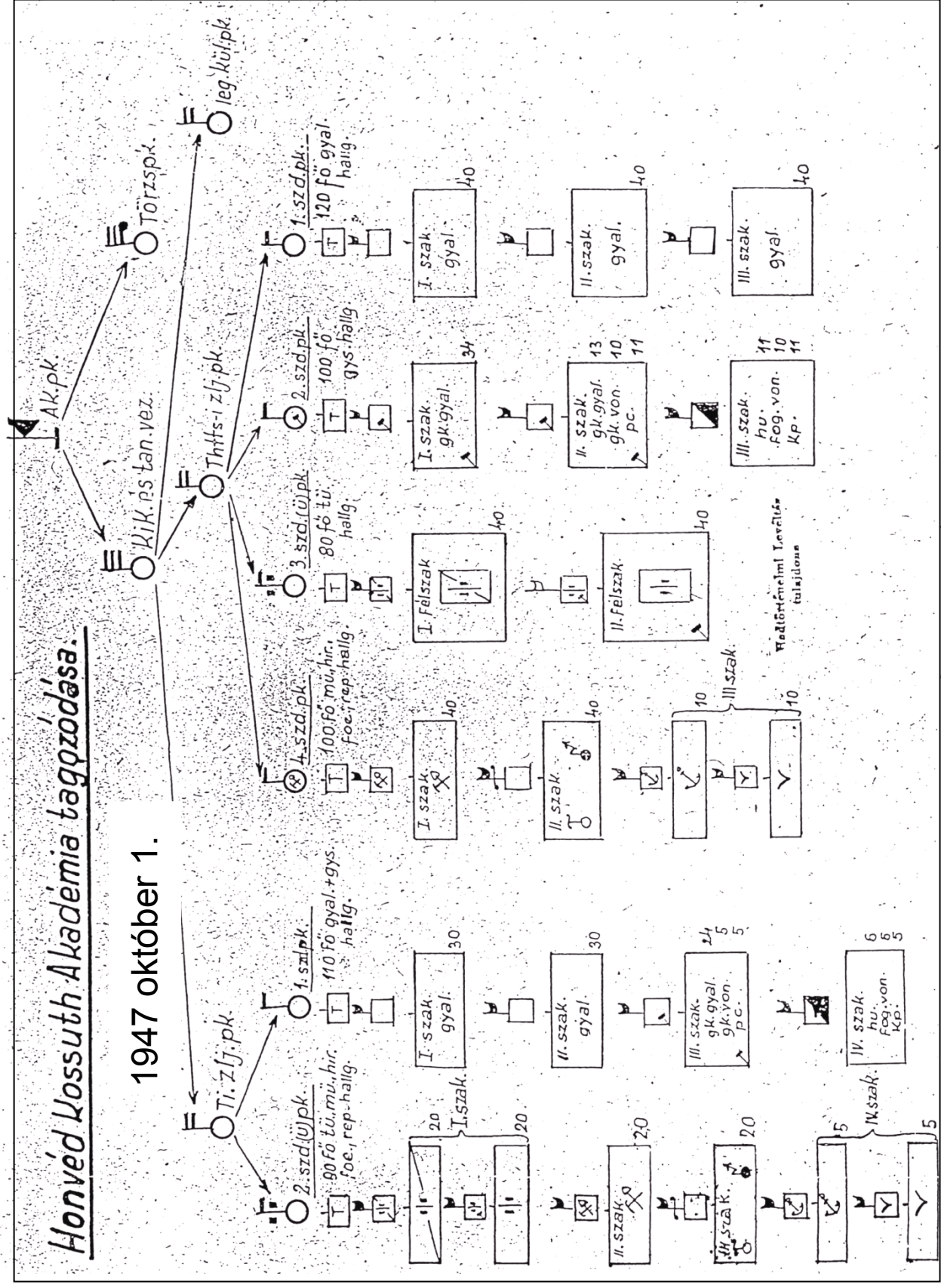
T A N T Á R G Y A K

a tiszti iakolán.

P. sz.	T a n t á r g y	II. időszak		III. időszak		Összes óra szám:	Megjegyzés
		ó r a s z á m					
		heti	összes	heti	összes		
1.	Harcószat és h. eljárás	3	60	5	60	110	
2.	Gyak. szab.	3	60	4	40	100	
3.	Gy. lőut. és fe. ism.	1	20	-	-	20	
4.	Hadsereg szervezés	1	20	1	10	30	
5.	Szolg. szab.	1	20	1	10	30	
6.	Ügykezelés az aloszt.-nál	1	20	1	10	30	
~~7.~~	~~Tereptan~~	~~2~~	~~40~~	~~-~~	~~-~~	~~40~~	
8.	Tü. ism.	1	20	-	-	20	
9.	Mű. ism.	1	20	-	-	20	
10.	Rep. ism.	1	20	-	-	20	
11.	Hir. ism.	1	20	-	-	20	
12.	Gk. ism.	1	20	1	10	30	
13.	Hv. és jogismeret	1	20	1	10	30	
14.	Gazdálk. szolg.	1	20	1	10	30	
15.	Éü. ism.	1	20	-	-	20	
16.	Fegyvernem szakképzés	5	100	-	-	100	
17.	Lovaglás, hajtás	2	40	2	20	60	
18.	Lóismeret és áéü.	1	20	-	-	20	
19.	Hadtörténelem	1	20	1	10	30	
~~20.~~	~~Kat földrajz~~	~~1~~	~~20~~	~~1~~	~~10~~	~~30~~	
21.	Héveléstan	1	20	-	-	20	
22.	Magyar demokrácia	2	40	1	10	50	
23.	Mennyiségtan és fizika	1	20	-	-	20	
24.	Testnevelés	3	60	2	20	80	
	Ö s s z e s e n :	37	740	21	210	950	

Honvéd Kossuth Akadémia taggzodása

1947 október 1.

Az Akadémia parancsnoki és kiképző állománya többségében a második világháborút megjárt tisztekből, tiszthelyettesekből és csapatoktól vezényeltekből állt. Őket egészítették ki a szakaszparancsnoki, osztályfőnöki beosztásokba került, egyéves tiszti iskolát végzettekkel.

A kezdetek Pécsen

Az első évben Pécsen végrehajtott alapkiképzés saját élményeim szerint a következők szerint zajlott. Az 1947. október 1-én kezdődő képzésre a várt 3.000 fő helyett csak 722 fő vonult be. Ennek elfogadható magyarázata volt, hogy három évvel a háború befejezése után nem vonzó a tiszti hivatás.

Az egyéves tisztképzésre 18 fő híradó tiszthelyettes, az 1+2 éves képzés híradó szakára 29 fő vonult be 1947. október elsején. Az egyéves képzésben résztvevőket 1948. augusztus 20-án avattak alhadnaggyá.

A Szovjetunió és Magyarország között 1948. február 18-án megkötött Kölcsönös Barátsági és Együttműködési Szerződés újabb lökést adott a hadsereg erőltetett ütemű fejlesztéséhez. A fejlesztési feladatokhoz az 1948. évi állami költségvetés 12,4 %-át biztosították (ma nem éri el a másfél százalékot).

A fejlesztés következményeként a HKA-n is növelni kellett a beiskolázási létszámot. Ennek biztosítása érdekében 1948. március 25-én 608 fő kapott behívót – köztük jómagam is – Pécsre az 1. ö. hír. zászlóaljhoz. Április 15-én a behívottak egészségügyi alkalmasságvizsgálaton vettek részt és a megfelelőket beosztották a híradó z. alegységeihez. A pécsi 1. ö. hír. z. 1948. április 15-től – szeptember 1-ig a HKA tervei és követelményei szerint folytatta a kiképzést és az akadémiai felvételi vizsgára történő felkészítést. A kiképző tiszteknek és tiszthelyetteseknek (mindannyian az előző hadseregből igazolt és átvett, szakemberek voltak) nem volt könnyű dolguk. A bevonult akadémikus jelöltek végzettsége rendkívül heterogén volt: középiskolát végzettek, öt vagy nyolc elemi végzett falusi fiatalok, szakmunkásképzőt végzett jelöltek. Az első felmérésnél kiderült, hogy a bevonultak mindössze 6-7 %-ának volt érettségije. Akadémikusjelölt-képzésünk mégis eredményesnek bizonyult, amit a résztvevők későbbi szakmai életútja meggyőzően bizonyított. Bármilyen heterogén is volt ez a katonai közösség, de óriási akaraterővel megtanultuk a szakmát, annak tiszteletét, a folyamatos tanulás szükségességét. Az Akadémián töltött idő elegendőnek bizonyult a katonai élet, a rend, a fegyelem elsajátításához, normái beépültek viselkedésünkbe. Megismertük és megtanultuk használni, kezelni fegyvereinket és az alapvető híradó eszközöket.

Tisztelettel emlékezünk a pécsi híradózászlóalj tisztjeire, tiszthelyetteseire: Zakariás Gábor századosra, Kovács Ernő főhadnaggyra, Korponai Antal és Kapitány József őrmesterekre. Ők voltak azok, akik – más társaikkal együtt – megszerettették velünk a híradó szakmát.

Szakmai képzésünk a második világháborús eszközökre épült. Óriási élmény volt számunkra, amikor már saját magunk létesítettünk összeköttetést ezekkel az eszközökkel. Eközben folyt gyalogsági kiképzésünk is. A Mecsek sziklás talaja sokszor próbára tette gyalogsági ásonkat és persze saját magunkat is. Amikor egy embert próbáló kiképzési nap végén – a lóháton minket vezető Zakariás századossal – beérkeztünk a laktanyába izzadtan, porosan, senki nem tudta volna megjósolni, hogy közöttünk vannak a híradó szolgálat jövőbeni vezetői. Hornok Zoltán ezds., Tatár Péter ezds., Dr. Kolozsvári Sándor mk. ezds., Dr. Déri Konstantin ezds., Pászka Géza ezds., Susa István ezds., Ivádi Elemér alez., Varga László vörge., Dr. Bokor Imre mk. ezds., Szép József alez., Steinmetz István ezds., Németh Pál ezds., Jakobinyi Béla ezds. és még sorolhatnám.

Bekerülve az akadémiára néhány meghatározó tanárunk nevét ma is emlegetjük: Kelenhegyi Emil őrgy. („A világ igaza” kitüntetés birtokosa) híradó tanszékvezető, villamosságtan, Windisch Aladár hdgy., Mándi Árpád hdgy. Van azonban valaki, akit minden egykori hallgatója visszaemlékezésében a legnagyobb elismerés hangján említ: Vályi Antal fhdgy.. Híradás

Kelenhegyi Emil szds./őrgy.
HKA híradó tanszékvezető

szervezést oktatott és számunkra Ő testesítette meg az igazi katonát. Igen jól tudott bánni velünk és kiváló előadó volt.

Az Akadémián még (1950 előtt vagyunk) magyaros egyenruhánk volt. Az első félév végén megtörténtek a tanulmányi értékelések és felkerültek parolijainkra az eredményekhez tartozó jelzések: kiváló = két sáv+gomb, jeles = két sáv, jó = egy sáv+gomb, megfelelő = egy sáv, nem megfelelő = jelzés nélkül.

Farkas Mihály honvédelmi miniszter 1949 januárjában a felsorakozott akadémikusoknak bejelentette a tanulmányi idő rövidítését, tantárgyak törlését, tantárgyi óraszámok csökkentését. A másod és harmadéves hallgatókat (1,5 év után) valamint az egyéves tiszti iskola hallgatóit 1949. március 15-i hatállyal avatták fel. Az 1948/49 tanévvel kezdett I. éves hallgatók avatási ünnepsége (9 hónap képzés után) 1949. július 17-én volt ugyancsak az egykori Ludovika Akadémia udvarában, parkjában. Ezzel gyakorlatilag megszűnt a HKA. Jogi értelemben 1949. augusztus 1-én szűnt meg, amikor a honvédelmi miniszter kiadta a 28.834/el. szü.-1949. sz. körrendeletét, melynek címe: „Pályázati felhívás a honvéd tisztképző iskolákra”. Ez a jogi aktus egyértelműen jelezte a súlyos milliárdokba kerülő tömeghadsereg „eufórikus fejlesztésének” kezdetét. A megszűnt HKA és más tisztképző intézmények helyébe 1949 őszétől a – fegyvernemi alapon szervezett – 17 (!) tiszti iskola lépett.

Melléklet: A következő oldalon

Forrásmunkák:

1. Szerzői munkaközösség: Honvéd Kossuth Akadémia, ZMNE, 2004
2. Egyetemi almanach, ZMNE, 2005
3. Dr. Czank Lajos: A Honvéd Kossuth Akadémia létrehozásáról, működéséről és megszűnéséről, ZMNE, 2001
4. Balatoni Béla nyá. alez visszaemlékezései, 2008

Ivádi Elemér nyá. alez. végzettségét igazoló oklevél, HKA 1949. július 1.

5. Híradótisztek képzése a Zalka Máté Híradó Tiszti Iskolán 1949–1956

/A szovjet típusú tisztképzési rendszer átvétele/

Szerzők: Kerényi József nyá. ezredes.

Susa István nyá. ezredes.

**A Zalka Máté Híradó Tiszti Iskola
/Petőfi laktanya/ bejárata**

A második világháború utáni győztes államok, a Szovjetunió és a nyugati szövetségesek közötti kapcsolatok megromlottak. Ez egy új háború kitörésének lehetőségét is magába foglalta. A magyar állami vezetés a hadsereg gyors fejlesztését fontos feladatnak tekintette, és ehhez az ország gazdaságának teherbíró képességéhez mérten aránytalanul nagy erőfeszítéseket tett. Nehezítette a helyzetet, hogy a Magyar Királyi Honvédség tisztikarának 60 %-át elbocsátották. A kormány a nagyméretű hadsereg tiszti létszámának biztosítására – szovjet mintára – minden fegyvernem részére külön tiszti iskolát – szám szerint 15 intézményt – hozott létre. Ezzel két alapvető célt kívánt elérni:

a háborús készenlét eléréséhez szükséges tiszti létszám biztosítása és

a régi tisztikar leváltása „politikailag megbízható” vezetőkkel.

1945-ig a Sas hegy alatti „Károly laktanyában” működött a „Központi Híradó Iskola” (híradó szakmai képzések biztosítása), itt diszlokált a 101. Híradóezred, és ez alapján logikus volt, hogy a „Zalka Máté Híradó Tiszti Iskolát is ide (Budapest, XI. ker. Budaörsi út 49-53.) tervezték. Az elhelyezési feltételek biztosítását nehezítette, hogy a háború után a laktanyában volt a „Buda dél” internáló tábor és az épületei teljesen lepusztultak. Az újjáalakított laktanyát Petőfi Sándorról nevezték el.

A fegyvernemi tiszti iskolák felállításáról szóló, 1949. július 2-án megjelent kormányrendelet után az építőipari munkák azonnal megkezdődtek. Először a parancsnoki épületet hozták

rendbe, hogy a tanintézet felállítását végző törzs kellő operativitással tudjon dolgozni. Az előkészítő csoport a Kossuth Akadémia egyik tantermében rendezkedett be és fogadta a közben bevonultatott tiszti személyi állományt. Részükre itt tájékoztatót és módszertani előadásokat tartottak.

Az előkészítő feladatokat a kinevezett vezető állományba tartozók végezték. Kerényi József őrnagy iskolaparancsnok, Kelenhegyi Emil őrnagy növendéki ezredparancsnok, Lászlai János főhadnagy iskola segédtsz. és Varga József százados, anyagi tisz. Varga József százados már eddig is az országban a háború után elhagyott híradó anyagok begyűjtését végezte, és ebből a készletből kapta az iskola az első híradó anyag ellátmányát.

Az iskola tiszti és tanári állományának biztosítására az ismertség alapján behívott, a háború után „személyileg igazolt” tiszteket, tiszthelyetteseket jelölték ki. A Honvéd Vezérkar Híradó Csoport Főnökségén szolgálatot teljesítő Vasady Béla alezredes, aki a legkiválóbb rádiós kiképző volt a „Bolyain”, Spányi György alezredes az országosan elismert postaműszaki szakember, és Domby János százados segítették az iskola személyi állományának kialakítását. Meg kell említeni azokat az „úgynevezett régi tiszteket”, akik a háború előtt a m. kir. Ludovika és a Bolyai János Honvéd Műszaki Akadémiát végeztek. Ők az iskolai munka megindításában, az oktatásban kiemelkedő munkát végeztek: Kelenhegyi Emil őrgy., Varga József szds., Lászlai János fhdgy., Dósa Kálmán őrgy., dr. Sziklay László szds., Köbli József szds., Kovács László szds., Kovács Ernő szds., Hargitay Gusztáv szds., Soóváry Dénes szds., Parragh Zoltán fhdgy., Pásztor József szds., Kalmár János fhdgy., Szűcs János szds. és Baranyay Béla százados.

Ugyancsak említésre méltók azok a tiszthelyettesek, akik a háború előtt a jutasi „Kinizsi Pál Csapat Altisztképző Iskolát” végeztek. Ebben a nehéz időben a tiszti iskolán a fegyelem, a rend, a szolgálat ellátása és a gyakorlati munka terén eredményesen dolgoztak, a kötelességteljesítés példaképei voltak.

Az iskola vezetése

A ZMHTI első parancsnoka Kerényi József őrnagy, növendéki ezredparancsnok Kelenhegyi Emil őrnagy, iskola segédtsz. Lászlai János főhadnagy. Politikai tisz. Dóczi Róbert

százados, politikai osztály vezető Harányi György százados, kiképzési osztály vezető Takács Árpád őrnagy, párttitkár Wolf Emil hadnagy, szovjet tanácsadó Filipov alezredes volt

Az iskola a Petőfi hadrend szerint hadosztály szintű szervezet volt, a parancsnoki beosztások és hatáskörök ennek feleltek meg. A képzés 1949 október 1-én kezdődött meg.

A ZMHTI kettős irányítás alá került. A képzés koordinálását az összes fegyvernemi tisztiskola részére a Tanintézeti Csoportfőnökség (dr. Szeremley Gyula ezds. vezetésével), a szakmai irányítást továbbra is a Híradó Csoportfőnökség (Berceli Béla vezérőrnagy vezetésével) végezte.

Az iskola szervezete /1950/

Parancsnokság	Ált. műveltségi tanszék
Politikai osztály	Társ. tud. pol. gazd. tanszék
„D” – elhárító osztály	Általános katonai tanszék
Személyügyi alosztály	
Kulturális alosztály	Hír. harcászati tanszék
Kiképzési osztály	Elektrotechnikai tanszék
Kiképzési anyagi raktár	Rádió tanszék
Anyagi ellátó osztály	Vezetékes tanszék
Fegyvernemi ag. ellátó o.	Tanszéki raktár
Élelmezési szolgálat	
Ruházati szolgálat	I. zászlóalj (1-3. század)
Pénzügyi alosztály	II. zászlóalj (4-6. század)
Egészségügyi o.	III. zászlóalj (7-9. század)
Zenekar	Híradó szertiszti tanfolyam
	Századparancsnoki tanfolyam
	Ti. továbbképző tanfolyam

A fenti szervezet később kiegészül az alábbi logisztikai elemekkel:

Híradó javító műhely
 Akku töltő állomás
 Tü. anyag ellátó
 Gk. szerelő
 Szállító század
 Őrszakasz

Hadtáp

Élelmezési osztály
 Bajtársi étkeзде
 Legénységi étkeзде
 Épület kezelőség

A kezdet nehézségei

Az oktatás megkezdéséhez elengedhetetlen volt a megfelelő tanterv elkészítése, melyet a kiképzési osztály beosztottjai a tanszékek vezetőivel közösen dolgoztak ki. Nehézséget okozott, hogy sem tankönyvek, sem szabályzatok nem álltak rendelkezésre, így nagymértékben a régi szolgálati és haditapasztalatok alapján készültek a tervek. A szovjet szabályzatok fordításaiban igen sok hiba volt, mert a fordítást végzők – katonai szakemberek hiányában – nem megfelelő szakkifejezéseket használtak. Ebben jelentős változást hozott az *Maximov: Elektrotechnika* és a *Izjumov: Rádiótechnikai tanfolyam* c. orosz tankönyvek szakszerű fordítása és elegendő példányszámban történő rendelkezésre bocsátása. (A Rádiótechnika tankönyvet Keczkés László őrgy. fordította.)

Igen komoly feladat volt a rendkívül nagyszámú szakasz (osztály) tantermekkel való ellátása oly módon, hogy ne legyenek ütközések a napi órarendeken belül. Ezzel Kalmár János főhadnagynak kellett éjt-nappallá téve foglalkoznia, de sikerrel oldotta meg feladatát. Az oktatáshoz szükséges tansegédleteket, demonstrációs eszközöket a tanszékek beosztottjai készítették. A kiképzéshez szükséges anyagkészleteket az évek folyamán fokozatosan töltötték fel. Az **induláskor** rendelkezésre álló híradó szakanyagok a következők voltak:

Vezetékes:

- 38 M. távbeszélő-készülék,
- 30 M. könnyűvezeték építő raj anyag,
- nehézvezeték építő raj anyag

Rádiós:

- R/3, R/7/b, R/20, R/30, R/40.

Az '50-es évek első felében a ZMHTI-n oktatott berendezések alaptípusai a következők voltak.

Vezetékes:

- TBK-1, K-10, K-20, K-40, K-80
- H-1, H-2 ÖTCS
- STG-1, STG-2, SzT-35

Rádiós:

- R/10, R/20, R/30, R/40, R/50, NV-1 és később a szovjet gyártmányú rádiók.

A növendéki (1-2-3 éves) képzés mellett az iskola tanári kara végezte a különféle rendeltetésű szaktanfolyamok megtartását.

Ezek a következők voltak:

- tisztí tanfolyam,
- tartalékos tisztí tanfolyam,
- figyelő tanfolyam (a honi
- légvédelem rendszerében
- dolgozó nők részére),
- híradó technikus tanfolyam,
- rendőrnői tanfolyam.

Az 1950-52 között szervezett tartalékos tisztí tanfolyamok sajátossága az volt, hogy ide üzemek, pártszervezetek küldtek munkás- és parasztfiatalokat. A részükre szervezett féléves tanfolyam elvégzése után – tanulmányi eredménytől és előképzettségtől függően – hadnagytól őrnagyig bezárólag kaptak rendfokozatot. A végzetek közül sokan hivatásos tisztí szolgálatot vállaltak, melyhez Komáromban egy további – rövidebb időtartamú – felkészítésben kellett részt venniük.

Az 1949-53-ig tartó időszakban nők is tanultak az iskolán. 1952 őszén 14 nőt avattak híradó technikus tisztté, köztük 5 főt kiválóan. A női tanfolyam hallgatóiról elmondhatjuk, hogy semmivel sem maradtak el a férfiyaktól. Tanulmányi eredményeik, fegyelmi helyzetük is hasonló volt, jelenlétük előnyösen hatott a növendékek viselkedésére, stílusára.

Egy évvel a megalakítás után az 1951 őszén induló évfolyam hallgatóit már kialakult és begyakorlott szervezet fogadta. Az összlétszám – a korábbi 1500-2000 főről – 1000 fő körülire csökkent, a profil tisztult, megerősödött a kiképzés katonai tanintézeti jellege. Megszűntek a híradó szertisztí, századparancsnoki és más tanfolyamok. A csapatkiképzést jellemző riadók száma nagymértékben csökkent, megszűntek az eröltetett, hosszú menetek, a téli párnapos táborozások, a központilag szervezett csapat- és törzsvezetési gyakorlaton való részvételek.

Az állomány összekovácsolásában meghatározó szerepet játszott az 1950. március 15-én történt zászlóavatás, amikor Berceli Béla vezérőrnagy híradó csoportfőnök megsejmlélte a nő-

vendék ezredet. A zászlóavatás egyben jó előgyakorlat volt a minden évben ismétlődő április 4-i díszszemlékhez.

A fárasztó díszszemle felkészülés nemcsak a résztvevő alakulatok tagjainak volt nagy igénybevétel, hanem a teljes ellátó szolgálatra nagy feladatot rótt. Kifogástalan felszerelésre volt szükség, az étkezésnek pedig biztosítania kellett a megfelelő mennyiségű kalóriát úgy, hogy ne terhelje túl a résztvevők szervezetét és biztosítsa az állomány állóképességét a hajnali ébresztőtől a gyakorlások végéig. Már a Dózsa György úti próbák is fárasztóak voltak. Nem csoda, hogy a díszmenet után hazaútban a Margit hídon kis zavart okozott, hogy a híd az ütemes döngő léptek alatt belengett, és úgy tűnt, hogy megdobta a menetelőket. A parancsnok „ne tarts lépést” vezényszót adta, mire a polgári közönség nem tudta mire vélni a rendetlennek látszó katonai egyiséget.

A fegyvernemi tiszti iskolák között sok tekintetben éles vetélkedés folyt, például az április 4-ei díszszemléken a növendéki díszzászlóaljok szereplését is külön értékelték. A különböző sportágak hadsereg bajnokságain külön rivalizálás folyt a tanintézetek között. A ZMHTI csapatai járőrversenyeken, síversenyeken, haditorna bajnokságokon, löversenyeken egyaránt előkelő helyezést értek el.

Tantárgyak /1950/

Fő- és vizsgatantárgyak:

politikai kiképzés
távbeszélőtechnika
rádiótechnika
alaki kiképzés
tereptan

harcászat
híradó anyaggazdálkodás
vonalépítés
híradó harcászat
sportkiképzés

Alapozó műveltségi tantárgyak:

magyar nyelv	mennyiségtan
földrajz	fizika
orosz nyelv	

Katonai alapozó tantárgyak:

lőkiképzés	harckiképzés
alaki szabályzat	szolgálati szabályzat
katonai ügyvitel	hadseregszervezés
műszaki kiképzés	vegyi harc kiképzés.

Szakmai alapozó tantárgyak:

elektrotechnika	hangolvasás
katonai rádióállomások	üzem a rádión
üzem a távirón	kábelszerelés
rádió bemérés	távíró szolgálat
vonalüzemi szolgálat	

Az első iskolaév 1950. szeptember 24-én az első végzett évfolyam (598 fő) felavatásával zárult, az alábbi eredménnyel:

I. o. alhadnagy	3.4 %	kiváló
II. o. alhadnagy	20.2 %	jó
III. o. alhadnagy	76,4 %	megfelelő
Tiszthelyettes	27 fő	nem megfelelő
Összértékelés:		MEGFELELŐ

Az 1949/50 kiképzési évben az iskola nagy létszámban bocsátott ki híradótiszteket és tiszthelyetteseket. Átlagosan 60–70 szakasz, szakaszonként 20–30 fő tanult. A későbbi években a híradó szolgálat utánpótlás igénye fokozatosan csökkent és ennek megfelelően az kibocsátott fiatal híradótisztek létszáma is (1951-ben 583 fő; 1952-ben 146 fő; 1953-ban 252 fő; 1954-ben 116 fő; 1955-ben 87 fő, 1956-ben 101 fő). A fenti eredményeket összevetve az iskola felállításának kezdeti nehézségeivel megállapíthatjuk, hogy a növendékek és az oktatók az év folyamán lelkes munkával, a kor igényeinek megfelelően, az elméleti és a gyakorlati képzés összhangját meg tudták teremteni. A felavatottak a haza iránti elkötelezett tiszti, tiszthelyettesi hivatást választva, a híradó „szakmát” életcélnak tekintő katonákká váltak. Az avatás után többen – felkészültségük elismeréseképp – oktatói beosztást kaptak a tanszékeken, így Seregi József, Bori János és Vörös Béla alhadnagyk.

1949 novemberében az iskola növendékei részére „KA” jelzéssel vállszalagot, az iskola részére karjelvényt rendszeresítettek.

1950. március 15-én, a szakmai munka elismeréséül a Magyar Siemens Művek fehér színű csapatzászlót adományozott az iskolának. Ezt a zászlót 1950. október 16-án a HM 6660/1950. rendelete alapján Kerényi József őrnagy iskolaparancsnok parancsára Lászy János főhadnagy iskola segédtiszt a Hadtörténeti Múzeum parancsnokságának átadta. 1950. november 7-re, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulójára, a HM **vörös alapszínű csapatzászlót** adományozott. Az új zászlót Berceli Béla ezredes, a híradó csapatok parancsnoka adta át. (Hogy is maradhatott volna ebben az időszakban egy csapatzászló fehér?)

A növendékeket kezdetben csak gyakorló öltözettel látták el téli és nyári változatban. A rendszeresített öltözet már szovjet mintájú: vászon ingblúz (gimnasztyorka), csizmanadrág, műanyagszárú jancsiszeges csizma (kapcával), pilotka sapka, atlétatrikó és klottvászon alsónad-

rág. A fehérenemű az átmeneti időszakban molinó ing és hosszú alsó (télen a „meleg” változat sűrű szövésű anyagból készült). A téli felső öltözet posztóköpeny és füles sapka (usanka) volt. A kimenő öltözet 1953-tól zárt nyakú fésűs öltöny, melyhez barna félcipő járt. Ezeket csak az első tanév második felében, az április 4-i díszszemlére kapták meg a növendékek.

Az öltözet egyik jellegzetessége volt, hogy mind a gyakorló ingblúzt, mind a kimenő zubbonyt fehér vászon illetve műanyag nyakszegéllyel (a belső felén) kellett viselni. Az öltözet-hez a fegyvernemet jelölő színű válllap és hajtóka tartozott, az utóbbin a fegyvernemi jelzéssel. A híradók színe sötétkék, fegyvernemi jelzésük az aranyszínű híradó villám vagy a technikus jelvény volt.

A képzésről

A képzési idő kezdetben 1 év volt, melyen belül 6x9 tanórás hetekkel terveztek. Ezen felül napi 2 óra kötelező egyéni tanulás is szerepelt a napirendben. A képzési időt 1951-ben 2 évre, 1953-ban 3 évre emelték

A képzés során nagy hangsúlyt helyeztek a gyakorlati felkészítésre. Az iskolához legközelebb eső gyakorlótérként a Sas hegy keleti lejtője szolgált. A kiképzési év két fő időszakra tagozódott: a téli kiképzés október 17-től április 26-ig, a nyári május 3-tól szeptember 5-ig tartott. Télen általában elméleti oktatás folyt, de beletartozott az emlékezetes menetgyakorlattal egybekötött Vác–Kosd–Rád–Penc térségében végrehajtott téli kihelyezés is, ami ugyancsak próbára tette a résztvevők fizikai felkészültségét. A „Műszaki kiképzés” tantárgy keretében, az életlen gyalogsági ásóval a sziklás talajban elkészítendő lövészgödrök nem kis megpróbáltatást jelentettek az első éves növendékek számára.

A kiképzés egyik fő színtere a nyári kihelyezés volt, ahol májustól szeptemberig nem csak gyakorlati, hanem sátorban elméleti oktatás is volt. Az iskola tábora a Balaton mellett, Alsóörs–Csopak–Királyforrás körzetében elhelyezkedő erdős-hegyes terepen került kijelölésre, ahol a növendékek a kemény kiképzés mellett úszni tanulhattak, valamint kulturális és sport rendezvényeken vehettek részt.

Antenna építés vegyvédelmi öltözetben

A táborhelyre vasúti szállítással jutottak le, melynek megszervezése, végrehajtása egyben kiképzési feladat volt. A Kelenföldi Pályaudvaron rakodtunk be, kb. 1500 fővel, gépjárművekkel, lovakkal és a szükséges képzési és logisztikai anyagokkal, eszközökkel. A vasúti szállítás Veszprém-külsőig tartott, ahol kirakodás után a növendékek felsorakoztak és gyalogmenetben – parancsnokaik vezetésével – vonultak be a táborba. Később az iskola nyári táborhelye a Dunakanyarba, Kismaros mellé került, ahová szintén gyalogmenetben történt a kivonulás.

A tábori elhelyezés lehetővé tette, hogy a táborhely közelében – hosszú ki- és bevonulások nélkül – a terepen végezzünk gyakorlati munkát. Az előre kidolgozott terveknek megfelelően folytak a gyakorlati foglalkozások: híradó eszközök telepítése, üzemeltetése, összeköttetés felvétele, átadása a vezetési pontnak, híradó végrehajtó közegek feladatainak ellátása, eszközök és vezetékes vonalak hibáinak elhárítása, javítása, bontás, málházás, anyagellenőrzés, karbantartás.

A megerőltető gyakorlatok során kialakult az igazi csapatszellem, az egymásért érzett felelősség. Az erősebbek átvették a gyengébbek szerelvényének egy részét, hogy az aleggység időre teljesíteni tudja feladatát.

1951-től a Szovjetunióból hazatért Pászka Géza őrnagyot nevezték ki az iskola parancsnokává és a képzési időt is felemelték 2 évre.

1953-ban a szintén Szovjetunióban végzett Susa István őrnagyot nevezték ki az iskola parancsnokává. A hadsereg 1953-as létszámcsökkentésével összhangban a képzési időt felemelték 3 évre és bevezették a felvételi vizsgát, mely történelmi és politikai ismeretekből, íráskészség és hallásvizsgálatból, valamint bizottsági beszélgetésből állt. 1954-től a jelentkezők már csak érettségivel kerülhettek felvételre. (Egy kisebb hányaduk az ún. szakérettségivel rendelkezett.)

Susa István alez. elismeréseket ad át

A képzés erős gyakorlati irányultságát támasztja alá Petró Ottó nyá. alez. (1956-ban végzett híradótiszt) visszaemlékezése: „Az államvizsga részét képező ún. osztályos vizsgára történő felkészülés sok gyakorlással járt. El kellett érni a morse jelek adás-vételére meghatározott ütemet, alkalmazni kellett – az elméletben már megtanult – rádióforgalmi szolgálat szabályait, a gyakorlatban kellett kezelni és üzemeltetni az R-20 RH rádiót. A vizsga követelményei szigorúak voltak. 180 perc állt rendelkezésünkre, hogy a két (növendék) távírász egymástól távol RIR-t hozzon létre, üzembe helyezze az RH A/V-t, a megadott frekvenciákra lehangolja és a kiutalt rádióforgalmi adatokkal felvegye az összeköttetést, kölcsönösen táviratot jelezzon és 2-2 db 50 csoportos táviratot (egy csoportban 5 karakter) váltson az előírt minimális hibaszázalékon belül.”

A technikus szakaszok gyakorlati képzése során az első évben lakatos- és forgácsoló alaplételek elsajátítása, egyszerűbb munkadarabok elkészítése volt a feladat. A második tanévben 3+1 csöves szuperrendszerű rádiókészüléket kellett működőképessé összeszerelniük. A harmadik tanévben pedig a katonai híradó berendezések kis- esetenként középjavítása képezte a gyakorlati képzés tananyagát.

1956 nyarán a hadsereg újbóli létszámcsökkentése nem hagyta érintetlenül a ZMHTI-t sem. A tanári kar egy része megvált az iskolától és a polgári életben helyezkedett el. A fegyvernemi tiszti iskolák részleges összevonásra kerültek. A híradókat a műszakiakkal vonták össze és Susa István alez. vezetésével 1956. szeptember 01-én **Zalka Máté Híradó és Műszaki Tiszti Iskola** néven Szentendrén folytatódott a híradótisztek (és a műszaki tisztek) képzése. 1956. szeptember 1-én Szentendrére bevonultak az elsőévesek és megkezdődött az alapkiképzés az éppen csak átköltöztetett intézményben.

HONVÉD „ZALKA MÁTÉ” HIRADÓ TISZTI ISKOLA

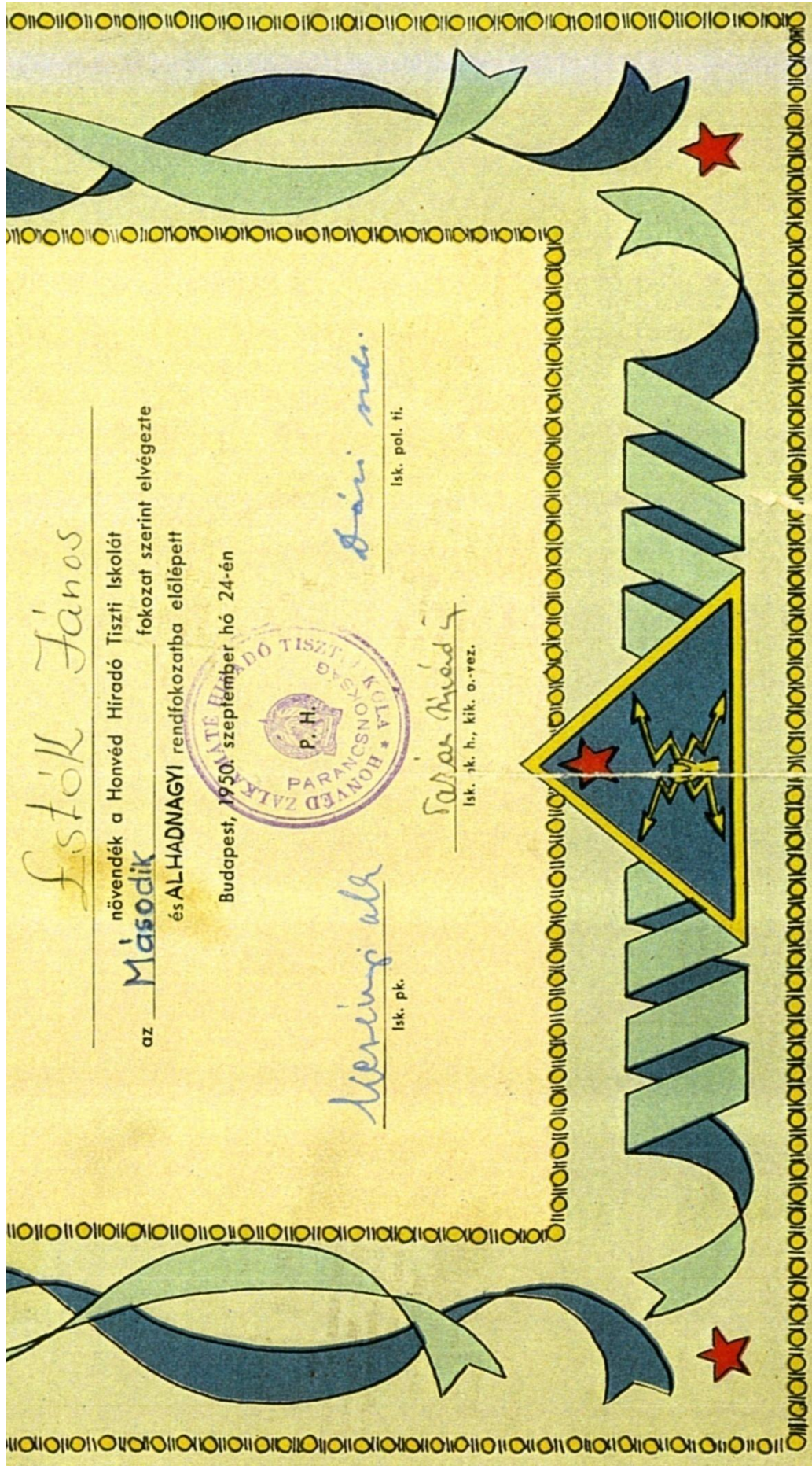
01037 /1950. sz.

BIZONYÍTVÁNY

Estók János aki 1949. október 10-től
1950. szeptember 24-ig a Híradó Tisztis Iskola hallgatója volt,
a záróvizsga tantárgyaiból a következő eredményt érte el:

1. Politikai kiképzés.....	6. Vonalépítés.....
2. Harcászat.....	7. Alaki kiképzés.....
3. Távbeszélés.....	8. Híradó harcászat.....
4. Híradóanyag-gazdálkodás.....	9. Tereptan.....
5. Rádiótechnika.....	10. Sportkiképzés.....

Kiváló
Kiváló
Kiváló
Kiváló
Kiváló

Estók János

növendék a Honvéd Híradó Tiszti Iskolát
az Második fokozat szerint elvégezte
és ALHADNAGYI rendfokozatba előlépett

Budapest, 1950. szeptember hó 24-én

Kerényi József
Isk. pk.

Estók János
Isk. pol. fi.

Falvas Mihály
Isk. k. h., kik. o.-vez.

A Zalka első végzett évfolyamát 1950. szeptember 24-én avatták. Estók János nyá. ezds. oklevele Kerényi József alez. aláírásával

Ekkor jelentek meg először az iskolán a II. Rákóczi Ferenc Katonai Középiskolát végzett hallgatók. A polgári életből bevonult érettségizett növendékekre nagy hatást tettek az alapvető katonai ismeretekkel már rendelkező, fegyelmezett „rákóczisok”. Ők kerültek alparancsnoki beosztásokba, melyeket kiválóan láttak el.

Még folyt a személyi és tárgyi feltételrendszer kialakítása, amikor 1956. október 23-án este riadóztatták az iskolát. Az első éves állományt a laktanya védelmére, a II. és III. éveseket kirendelték Budapestre az Akadémia utcában lévő Pártközpont és a Lánchíddal szemben elhelyezkedő Belügyminisztérium védelmére. A növendékek november 4-e után szétszéledtek, legtöbbször hazamentek szüleikhez. Az iskola létszáma negyedére csökkent így hamarosan megszűnt. A le nem szerelt növendékek a budapesti villamosközlekedés helyreállításán dolgoztak, illetve Szentendrén laktanya őrzési feladatokat láttak el 1957 január és február hónapban. A híradótiszt-képzés csak az Egyesített Fegyvernemi Tiszti Iskolán folytatódhatott 1957 tavaszán.

Zalka Máté Híradó Tiszti Iskola hét éves fennállása alatt kielégítette a Magyar Néphadsereg megnövekedett híradó parancsnoki és technikus igényeit, kezdetben nem mentesen a problémáktól, később a kor színvonalán, a híradó szolgálat szakmai elvárásainak megfelelően.

Forrásmunkák:

1. Susa István: A katonai híradás története, ZMKMF, 1974,
2. Kerényi József nyá. ezds. előadása a Bolyai Nyugállományúak Klubjában, 2005
3. Dr. Koczka Ferenc: A híradótiszt-képzés története 1867-1992, BJKMF, 1994
4. A ZMHTI-n 1956-ban végzett híradótisztek emlékkönyve, ZMNE BJKMK, 2006
5. Vörös Béla nyá. mk. ezredes visszaemlékezései
6. László János nyá. alez. önéletrajza

6. Az intézményileg elkülönült, két lépcsős híradótiszt-képzés 1957–2000

A híradótisztek képzése 1957 után – a hadsereg igényeinek és az egyre specializálódó szaktiszti ismereteknek megfelelően – két lépcsőben valósult meg. Az **első lépcsőt** az alapfokú híradótiszt-képzés jelentette, ahol híradó alegység parancsnoki beosztásokra képeztek tiszteket. A **második lépcsőt** a felsőszintű (akadémiai, 1996-tól egyetemi) képzés jelentette. Ezen a szinten a már csapattapasztalatokkal rendelkező híradótiszteket készítették fel e., ho., hds., vezérkari szintű híradó beosztások ellátására.

A két rendszer 2000-ig intézményileg is elkülönült egymástól. A tiszti alapképzés az ETI-n, majd a három katonai főiskolán, míg az akadémiai (egyetemi) képzés a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián (Egyetemen) valósult meg.

6.1. Az alapfokú híradótiszt-képzés

Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése után megalakult „Forradalmi Munkáspárt Kormány” a hadsereg újjászervezése keretében 1957 tavaszán döntött a tisztképzés átalakításáról.

A kormány határozata alapján Münnich Ferenc rendőr altábornagy belügy- és honvédelmi miniszter 1957. február 05-én írta alá az új, összevont tisztiiskoláról szóló rendeletet. Az előkészületek már korábban 1956 decemberében megkezdődtek. A Honvédelmi Minisztériumba hívták Bissi Tibor alezredest a Kossuth Lajos Tüzértiszti Iskola parancsnok-helyettesét és Susa István alezredest a Zalka Máté Híradó Műszaki Tiszti Iskola parancsnokát a szervezési elképzelések megvitatására és a tervek kidolgozására. Az összevonás szervezését és a modellezést Kozma Ferenc ezredes vezette. Az elgondolást a többi tiszti iskola parancsnokának meghallgatása után véglegesítették. Az elhelyezést tekintve több variáció merült fel. A legjobb a volt Ludovika Akadémia lett volna, ebben azonban a szovjet csapatok kerültek elhelyezésre, és nem szándékoztak átadni az objektumot. Szó volt még a Bem Légvédelmi Tiszti Iskoláról és a szentendrei tiszti iskoláról. A politikai vezetés ragaszkodott az iskola budapesti elhelyezéséhez. Végül is az iskola helye a Budapest, Üllői út 133-135. sz. alatt került kijelölésre. Az első házszám a Gábor Áron Tüzér, majd Tüzér Technikus Tiszti Iskola, a második a Petőfi Sándor Politikai Tiszti Iskola laktanyáját jelentette. Az iskola objektuma így két laktanya összevonásával alakult ki. Az előzőt az 50-es években építették, ami a mai parancsnoki épület, a művelődési központot, a tornatermet és az egészségügyi szolgálat épületét jelenti. A többi építményt az iskola rekonstrukciós munkálatai során lebontották. A másik laktanya, ami Kiss János altábornagy nevét viselte, 1898-ban került a Magyar Honvédség birtokába, 14 objektumból állt, mind régi patinás épület. Szerencsére ebből a régi laktanyából 3 nagyobb és 2 kisebb (A és B jelű) épület megmaradt. A nagyobbak közül az egyik a Híradó Tanszék épülete (6/a), a másik az Üllői útra néző régi főépület (7), a harmadik a Hadtudományi Kar kollégium mellett elhelyezkedő (5/c) épülete.

Az **alapfokú híradótiszt-képzés** biztosította 1957-től a polgári életből bevonult érettségizett növendékek, hallgatók felkészítését az első tiszti beosztásra. Ez híradótisztek esetén a katonai ismeretek és jártasságok megszerzése mellett – melyet a tiszti oklevél átadása igazolt – a polgári életben is elismert – szakmai tudást is megkövetelt. Ez időrendi sorrendben az alábbiak szerint alakult:

A szakképzettséget igazoló okmány kiadásának első éve	A szakképzettség megnevezése
1965	szaktechnikus
1968	felsőfokú technikus (szaktechnikus)
1973	híradástechnikai üzemmérnök
1987	<i>katonai</i> híradástechnikai üzemeltető (üzemben tartó) üzemmérnök
1995	villamos üzemmérnök
1997	villamosmérnök

6.1.1. Híradótisztek képzése az Egyesített (Fegyvernemi) Tiszti Iskolán

1957–1967

Szerző: Dr. Mosoni József nyá. mk. ezredes

Az iskola elnevezése kezdetben Egyesített Fegyvernemi Tiszti Iskola volt. Ide vonultatták be az '56 után le nem szerelt hallgatókat. Kiképzés kezdetben nem volt. Az állomány részére „összetartást” rendeltek el. (Ez azt jelentette, hogy a laktanyából nem lehetett senkinek kimenni, bent pedig a harckészültségnek megfelelő állapot volt.) Később mikor megalakultak a tiszti karhatalmi egységek, az iskolát is felhasználták olyan feladatok végrehajtására, amelyhez kisegítő állomány kellett. Ilyenek voltak a razziák, szökött személyek keresése, járőrözés, objektum és vasút biztosítás.

Az iskola parancsnokává Köteles Jenő vezérőrnagyot nevezték ki, aki eredetileg pedagógusnak készült. Egyetemi tanulmányainak befejezése után 1936-ban vonult be tényleges katonai szolgálatra. Részt vett a II. világháborúban mint katonatiszt. 1944-ben csatlakozott a szovjet hadsereghez, részt vett a demokratikus honvédség szervezésében. A Kossuth Akadémián volt ezredparancsnok, majd a minisztériumban dolgozott kiképzési vonalon. Moszkvában végezte felsőfokú katonai iskoláit. 1961-ig volt az iskola parancsnoka. Honvédelmi miniszter helyettesként halt meg váratlanul 1966-ban.

A képzés 1957. április elsején indult a harmadik évfolyam részére. Az első két évfolyamot a bizonytalan helyzet miatt a létszámviszonyok tisztázásának idejére csapatokhoz vezényelték. Június közepén visszarendelték őket, és még két hónapig elméleti képzésben részesülve fejezték be az első, illetve a második tanévet. Az első tiszttavatás az iskola udvarán 1957. szeptember 06-án volt. (Mosoni József hdgy. bizonyítványa a következő oldalon látható.) A harmadik tanévet befejezve 220 tisztet avattak az ETI-n. Az államvizsga eredmények alapján a híradó szak parancsnoki ágazatán 7 fő, technikus ágazatán 9 fő végzett:

- I. fokozatban: 1 fő parancsnok; 2 fő technikus;
- II. fokozatban: 1 fő parancsnok; 6 fő technikus;
- II. fokozatban: 4 fő parancsnok; 1 fő technikus;

Eredménytelenül vizsgázott: 1 fő parancsnoki ágazaton tanuló növendék.

EGYESÍTETT TISZTI ISKOLA

Bsz.0639/19 /195 7. szám

BIZONYÍTVÁNY

AZ EGYESÍTETT TISZTI ISKOLA ELVÉGZÉSÉRŐL

Név: M O S O N I J Ó Z S E F Születési év: 1936.

Anyja neve: Katona Ibolya.

1957. évben befejezte az Egyesített Tiszti Iskola 3 éves tanfolyamát.

A tiszti vizsgán a következő eredményeket érte el:

Marx-Len. alapjai. 5/kiváló/ Rád.techn. 5 /kiváló/
Testnevelés. 5/kiváló/ Vezetékes ism.5 /kiváló/
Jav.és szer.szolg. 5/kiváló/

A nem vizsga tantárgysorból a következő osztályzatokat nyerte:

Tereptan. 5 /kiváló/ Elekt. techn. 5 /kiváló/
Gyal.lőkik. 5 /kiváló/ Alaki kik. 5 /kiváló/
Szolg.Szab. 5 /kiváló/ Matematika. 5 /kiváló/
Orosz nyelv. 5 /kiváló/ Vezeték építés.5 /kiváló/
Szakrajz. 5 /kiváló/

Az Egyesített Tiszti Iskolát I. avatási fokozatban elvégezte
és hadnagyá. előlépett

a Honvédelmi Miniszter Elvtárs 1957. évi szeptember hó 6 n kelt.

0340. számú parancsa alapján.

Katona István
iskolaparancsnok

Az 1956/57-es tanévben a 11 harmadéves rádiófelderítő növendék képzése és vizsgáztatása a rádiófelderítő ezrednél történt, tiszté avatásuk azonban szintén az Egyesített Tiszti Iskolán történt, együtt a híradókkal.

Az iskola nevét 1957 őszén leegyszerűsítették, kihagyva a fegyvernemi szót, így lett az elnevezés Egyesített Tiszti Iskola, vagy rövidítve – később több szempontból ismertebbé váltan – ETI.

Az 1957/58-as tanévben a 2. és 3. évfolyamot a volt fegyvernemi tiszti iskolákról érkezett növendékek alkották. Az első évfolyamot a katonai középiskolán érettségizett növendékei képezték. Összesen 99 fő „rákőczi” kezdte meg tanulmányait a különböző fegyvernemi szakokon.

A növendékek elhelyezése a mai parancsnoki épület oldalszárnyaiban volt, 100 fős körletekben. Egy század körlet egy-egy emeletet foglalt el. A századok vegyes összetételűek voltak, mert egyik fegyvernem sem tudta kihasználni az elegység körlet teljes elhelyezési kapacitását.

A fegyvernemi növendékek oktatását a tagozatok és tanszékek végezték, például: lövész, páncélos, tüzér, híradó, hadtáp, határőr stb. szakokon. Önállóan működött a Társadalomtudományi Tagozat, az Általános Katonai Tanszék, Testnevelési Tanszék, Műszaki Tanszék és a Vegyi-védelmi Tanszék. A változásokat nehéz követni, mert szinte minden évben átszervezték, alakították, bővítették a szervezeti rendszert. Például 1958-ban Összfegyvernemi Tagozatot hoztak létre, 1959-ben BM Tagozatot, 1961-ben elvették a tagozati címet a híradóktól, hadtáptól, összevonták a műszakiakat a vegyészekkel, 1963-ban Pedagógiai Tagozatot, Légoltalmi Tagozatot hoztak létre, 1964-ben megszüntették a növendéki ezredet. (Ekkor már 8 tagozat és 27 tanszék működött.)

A szakmai tagozatok némelyike vegyes volt. Például a Tüzér Tagozathoz tartoztak a Légvédelmi, a Táborig Tüzér, a Tüzértechnikus és a Lokátor Tanszékek, a Hadtáp Tagozathoz a Hadtáp, a Hadbiztosítás és a Pénzügyi Tanszék.

A tagozatok és tanszékek a „Kiss János” laktanya régi épületeiben kerültek elhelyezésre. A növendékek naponta egy átjáró kapun keresztül mentek a kiképzési objektumokba. Ugyanebben a laktanyában volt az étkezdé, a telephely, a lőtér, az őrség épülete, a kiszolgáló állomány elhelyezési körlete. A két laktanyát elválasztó falat a 60-as években bontották le.

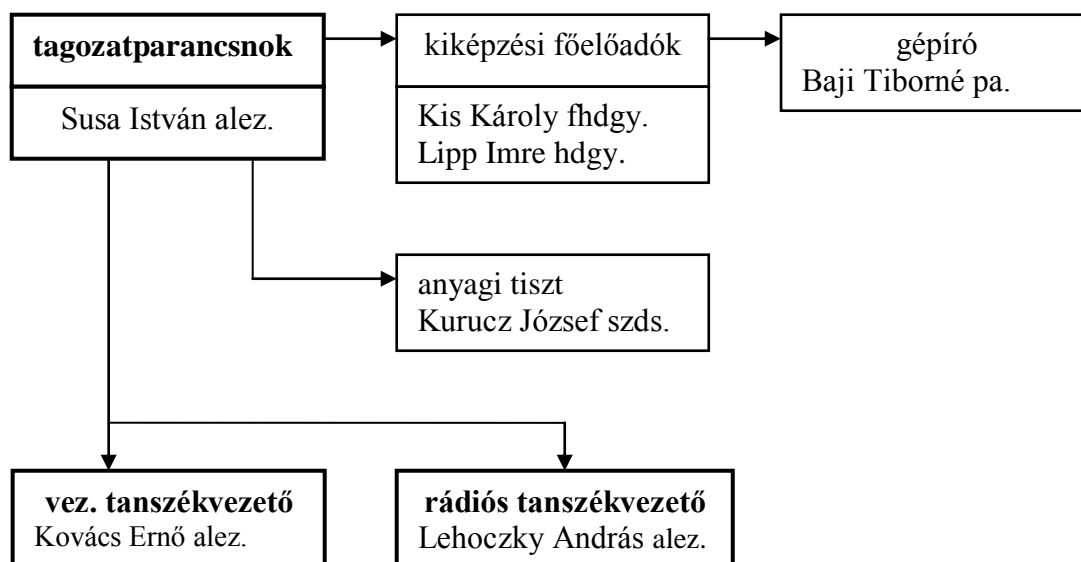
Az ETI Híradó Tagozata

A híradók mindig is jelentős szerepet játszottak az iskola történetében. Ez nem csak a legnagyobb létszámnak volt köszönhető, hanem a jól kiválogatott tisztikarnak, amely évekig az élvonalban tartotta a /tagozatot/ tanszéket.

Megalakuláskor tagozatparancsnokká Susa István alezredest, a korábban Szentendrén diszlokált Zalka Máté Híradó és Műszaki Tiszti iskola parancsnokát nevezték ki. A tagozat megkapta a régi laktanyában a 6. (ma 6/a) számú épületet, amely azonos a mai oktatási épülettel. Első tennivaló az épület kitararítása és helyreállítása volt. Ez után kezdődhetett meg a költözködés Szentendréről. A régi iskoláról áthozott eszközök mindegyike nem fért el az új épületben, de azokat a tantermeket melyek az oktatás megindulásához kellettek berendezték a szükséges elhelyezési, oktatási és híradó eszközökkel. A szaktantermeket abban az időben kabineteknek nevezték. Így volt harcászati, elektrotechnikai, vezetékes, rádiós, javító, hangolvasó, géptáviró stb. kabinet.

A 6-os épület minden szintje a tagozaté volt. Földszinten a tagozatparancsnokság, Vezetékes Tanszék, az első emeleten a Rádiós Tanszék és előadói irodák, a második emeleten szak- és alaptantermek helyezkedtek el. Az alagsorban és az első emeleten voltak a raktárak. Az elhelyezés igen gyakran változott.

Az ETI Híradó Tagozat szervezete
/1957. március 1./

A tanszéken belül az oktatómunka tantárgybizottságokban folyt, melynek vezetője a rangidős tiszt volt.

A híradó anyagi szolgálatvezetője irányította a javítóműhely és a raktárak munkáját, valamint alárendeltségébe tartozott a híradó kiszolgáló század is.

A tisztképzés képzési követelményeit tartalmazó „Tanterv”-et a kiképzési csoportfőnök 1957. október 14-én hagyta jóvá, melynek tantárgyi és óraelosztását a következő oldalon látható táblázat szemlélteti.

A Híradó Tagozat a szakképzést parancsnoki és technikus szakokra osztotta. Az előzőek képzettségük alapján szakasparancsnokok lettek a híradócsapatoknál, míg az utóbbiak közepes-, vagy nagyjavító híradó műhelyekbe kerülhettek vezető beosztásba. A felkészítés minden akkor rendszeresített híradó eszközre kiterjedt, így általános híradóképzésről beszélhetünk. A tananyagban szerepeltek a katonai és postai vezetékek, távbeszélő- és géptávíró készülékek és központok, hordozható és szállítható rádióállomások, rádióvevők, mikrohullámú berendezések. Az elméleti felkészítés **szakmai tantárgyakból**: elektro-, rádió-, vezetékes technikából, alapfokú készülékjavításból, rádió és vezetékes készülékismeretből, a **gyakorlati képzés** hangolvasásból, géptávíró és rádió történő hírváltásból, könnyű- és nehézvezeték építéséből, rádióállomások és központok telepítéséből, üzemeltetéséből állt. A **híradásszervezést** és alapfokú harcászati ismereteket a híradó harcászat tantárgy keretében tanulták. A technikus szak részére a harcászat óraszámja kevesebb volt, helyette készülékek javítása, hibaelhárítás gyakorlása és híradó anyaggazdálkodási ismeretek oktatása folyt.

A Híradó Tagozat rádiófelderítő szakon is folytatott képzést, melynek szakkiképzése a VK 2. Csoportfőnökség állományába tartozó rádiófelderítő ezrednél történt. A kiképzést Jámbor Gyula alezredes irányította. A Rádiófelderítő Tanszék fedésére az „URH Tanszék” elnevezést használták.

Külön ki kell emelni, hogy a híradó szakmai tantárgyak óraszámainak jelentős hányadát terepen végrehajtott gyakorlati foglalkozások (készülék telepítések, forgalmazási gyakorlatok, vezetéképítés, híradó harcászati terepfoglalkozások) képezték. Ehhez természetesen nagy mennyiségű hordozható és mobil híradó eszközökre volt szükség, valamint egy sorállományú híradó kiszolgáló századra is.

A híradó szakaszparancsnoki növendékek (3 éves képzés) óraelosztási terve
(1957-60)

Fs z.	Kiképzési ágak	Óraelosztás			
		össz.	1. év	2. év	3. év
1.	Politikai kiképzés	410	140	140	130
2.	Lőkiképzés	120	60	30	30
3.	Karhatalmi és alaki kiképzés	100	40	30	30
4.	Testnevelés	210	70	70	70
5.	Tereptan	100	70	30	-
6.	Szabályzatismeret	90	30	30	30
7.	Gépkocsi kiképzés és vezetés	120	20	100	-
8.	Hadtáp kiképzés és ügyvitel	30	20	10	-
9.	Atom és vv. kiképzés	60	20	20	20
10.	Harcászati és műszaki kiképzés	120	60	20	40
11.	Orosz nyelv	150	50	50	50
ÁLTALÁNOS KATONAI KIKÉPZÉSRE ÖSSZESEN:		1510	580	530	400
12.	Híradó harcászat	150	40	30	80
13.	Elektrotechnika	140	140	-	-
14.	Rádiótechnika	160	100	60	-
15.	Rádiókészülék-ismeret	250	100	150	-
16.	Vezetékes készülék ismeret	200	100	100	-
17.	Üzem a rádión	350	30	100	200
18.	Üzem a géptávíróon	250	50	60	140
19.	Vezetéképítés, központtelepítés	260	40	70	150
20.	Javító-, szerelő szolgálat	100	-	-	100
21.	Hír- anyagi szolgálat	30	-	-	30
SZAKKIKÉPZÉSRE ÖSSZESEN:		1890	620	520	700
KIKÉPZÉSRE ÖSSZESEN:		3400	1200	1100	1100

A tantervben előírtakon túl a főiskola parancsnoka minden tanév elején kiadott kiképzési parancsában az egyes szakok tekintetében külön kiemelte a lehangsúlyosabban kezelendő feladatokat. Így például az 1960/61-es tanévre vonatkozóan:

„A *híradó növendékek tanulják meg* a megbízható híradás létesítésének módjait szünet nélküli harctevékenység idején és intenzív rádiózavarás körülményei között. Sajátítsák el a rádióálcázás és rádió ellentevékenység módjait.”

A képzés szakmai színvonalának emelése szükségszerűen a polgári felsőfokú technikumok (Kandó, Puskás) tanterveinek figyelembevételével történt. A tanterveket a HM és a MÜM képviselői is aláírták. Ez azt jelentette, hogy a tantervben – a korábbi híradó szakmai tantárgyak (lásd fent) mellett – megjelentek:

- *a természettudományi alapot biztosító tantárgyak:* Matematika, Fizika;
- *a szakmai alapot biztosító tantárgyak:* Elektrotechnika, Műszaki rajz, Villamosipari anyagismeret és technológia, Készülék konstrukció, Vezetékes átvitel-technika, Rádiótechnika, Vezetékes és rádió berendezések rendszertechnikája,

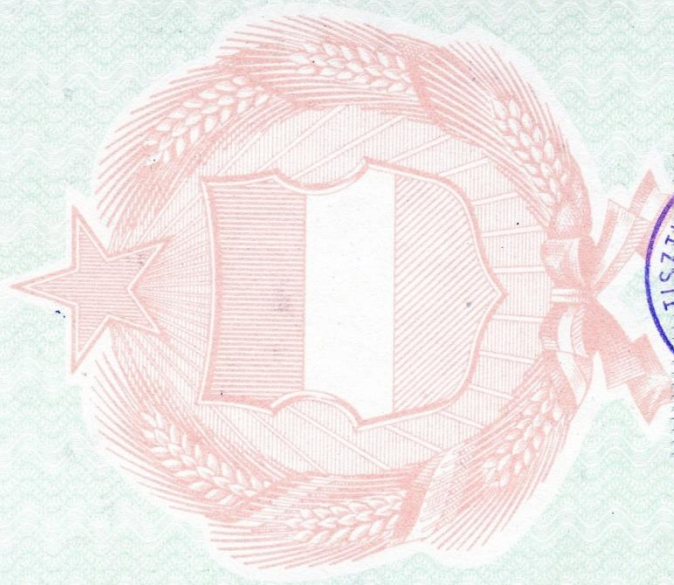
melyek hozzájárultak a hallgatók szélesebb körű szakmai tudásának kialakításához annak érdekében, hogy az egyedi típusok kezelésén túl, legyenek képesek önállóan más, hasonló távközlő berendezések működésének megértésére, kezelésének elsajátítására.

Szám: 61/1966

Kitüntetéses oklevél

Ezt az oklevelet MUCZA
László számára állítottuk ki,
aki az 1944 év augusztus hó 6 napján
Egyek városban (községben)
Hajdú-Bihar megyében Magyar országban
született, és az 1963 tanévtől az 1966 tanévig a
Egyesített Tiszti Iskola
Távokozási
szakon
tanulmányi kötelezettségeinek eleget tett.
Az Állami Vizsgáztató Bizottság 1966 évi
augusztus hó 30-i határozata alapján
nevezettet okleveles Távokozási
szaktechnikus nyilvántartjuk.
Oklevelének minősítése II. kategória
Kelt Budapest 1966 év október hó 3-n.

Juhász István
Áll. Vizsg. Biz. elnöke
rektor (dékán, igazgató)

A megemelt mennyiségű tananyag elsajátításához négy évre kellett növelni a képzési időt. Ez az 1961/62-es tanév kezdetétől vált lehetővé. A tanszékek legfelkészültebb oktatói által kidolgozott új tanterveket és tantárgyprogramokat a Művelődési Minisztérium elfogadta. Így a tanulmányokat eredményesen befejezők a tiszti oklevél mellé polgári végzettséggel egyenértékű *szaktechnikusi* – más fegyvernemeknél egy szakos általános iskolai tanári – *oklevelet* is kaptak.

Az új rendszerre való áttérés miatt 1963-ban nem avattak tiszteket. Az éppen tanuló növendékek részére átmeneti tantervet állítottak össze. 1965-től az ETI-n korábban végzett tisztek számára lehetővé tették, hogy 2 éves kiegészítő képzés keretében szaktechnikusi szakképesítést szerezhessenek.

Visszaállították a Ludovikáról már ismert egy éves csapatgyakorlatot. A felvételin megfelelt növendékjelölteket egy évre a szakuknak megfelelő legjobb fegyvernemi alakulathoz illetve szakcsapathoz helyezték ki. A híradók váci híradóezrednél töltötték az első évet. Természetesen az ott elsajátított híradó szakmai ismeretek – a tanterv szerves részeként – hozzájárultak a jövőbeni híradótisztek gyakorlatias felkészítéséhez.

A „60-as évek elejétől a Híradó Tagozat tiszti és hallgatói állományával és eszközeivel látták el az ún. EÁP szolgálatot. A szolgálatba beosztott híradó gépkocsik (R-30, R-118) biztosították a híradást Magyar Néphadsereg csapatainak mozgását szabályozó Ellenőrző Áteresztő Pontok számára, magasabb harcászati fokozat elrendelése esetén.

1964-ben a növendéki századoknál megszűnt a tiszti szakaszparancsnoki beosztás, helyette – a Híradó Tagozat javaslatára – bevezették az osztályfőnöki rendszert. Az osztályfőnökök nevelési és parancsnoki feladatokat egyaránt ellátták. A növendéke-

kért ezután minden tekintetben a tagozatok, illetve a tanszékek feleltek.

A felemelt képzési idő tanulmányi területen is változásokat hozott. Megnőtt a társadalomtudományi és nyelvi órák száma. Az előbbi a marxista-leninista világnézet erősítését, utóbbi az szovjet csapatokkal való együttműködést volt hivatva biztosítani. A századoknál megszűntek a politikai helyettesek, a nevelés folytatóiként megjelentek a politikai nevelő tanárok, akiket a Társadalomtudományi Tanszékről jelöltek ki. Ekkor „találták ki” a *nevelői hármast*, az osztályfőnök, politikai nevelő tanár, és a századparancsnok személyében. Mint politikai testületet meg kell említeni a KISZ (Kommunista Ifjúsági Szövetség) munkáját. Az ETI-n megalakultak az új alapszervezetek, az országos meghirdetéssel egyidőben 1957 márciusában. A KISZ alapszervezeteket századonként, később tanszékenként szervezték. A szervezet titkára kezdetben kinevezett, később választott felnőtt személy, általában fiatal katonatiszt, a vezetőség növendékekből állt. Szakasz szinten KISZ bizalmiak működtek. A szervezet nem volt önálló, az MSZMP (Magyar Szocialista Munkás Párt) irányította. A KISZ feladata a politikai nevelésen túl a kulturális és sport munka, tanulmányi versenyek szervezése, tanulópárok kialakítása, kapcsolattartás a polgári iskolákkal.

A növendékek mindennapi életét a Szolgálati szabályzat előírásai, az iskolaparancsnok intézkedései és az általa jóváhagyott napirend határozták meg. A Napirend reggel 6-tól este 22

óraig percnyi pontossággal szabályozta a növendékek életét, keretet adott katonai szocializációjuknak.

A hétköznapi élet a 6 órás ébresztővel kezdődött, melyet 20 perces reggeli torna követett az évszaknak megfelelő öltözetben. A járóképes gyengélkedősöknek csak levegőzni kellett. Ezután tisztálkodás, a külső és belső körletek takarítása, majd reggeli szemle következett, melyet a rajparancsnokok tartottak. A szemle tárgya: a növendékek ruházata, egyéni tisztasága, borotváltsága, éjjeli szekrény, ágy állapota. Reggelire század kötelékben vonult az állomány.

Reggeli után, a foglalkozásokra történő felkészülési időben került sor a századparancsnoki kihallgatásra, melyen jelentették az alegység szolgálat átadás-átvételét, és jelentettek a délután (hétfégén) szolgálatba lépők is. Ekkor volt lehetőség a hallgatók egyéni kérelmeinek, panaszainak jelentésére is.

A tantermi foglalkozások 8-tól 13.50-ig tartottak 6 tanóraban. Terepfoglalkozás esetén a reggeli torna elmaradt, jellemzően hideg élelmet kellett vételezni és reggel 6-7 órakor gépkocsival elindultak a foglalkozás helyére. A benti foglalkozások alaptantermekben, (szakkabinetekben) szaktantermekben, összevont nagy előadótermekben, laboratóriumokban, műhelyekben, tornatermekben vagy sportpályán zajlottak.

Ebédre szakasz kötelékben kellett levonulni, melyre 45 perc állt rendelkezésre. Ezt követte egy 50 perces fegyveranyag karbantartás, majd szintén 50 perc szabadidő következett. A kötelező egyéni tanulás fél öttől fél hétig tartott. Ez alól a kiváló növendékeket mentesítették, de a tananyag nagysága őket is ide kényszerítette. A jobb képességűek – osztályfőnöki felkérésre – gyakran tanulókört vezettek, ezzel is segítve a gyengébbek felzárkózását. Ha még az önképzés után is maradt tanulnivaló, azt csak a vacsora után, a századkörletben lehetett abszolválni.

A kötelező egyéni tanulást a felsorakozott század részére parancskihirdetés követte. A létszámenlőrzés és a parancsok felolvasásán kívül ekkor osztották ki az állomány leveleit, csomagjait. Az alegység együtt vonult le a $\frac{3}{4}$ 8-kor kezdődő fél órás meleg vacsorára. Vacsora után jellemzően szabadidő, ritkábban (kulturális) rendezvény következett. Este 10-kor takarodó volt, csak a legszorgalmasabbak maradhattak fent – engedéllyel – tanulni az általuk takarított század körletekben.

Az első híradó élenjáró szakasz

Kiképzést segítő céllal 1959 szeptemberében az ún. szocialista versenymozgalom keretében első ízben ítelték oda az élenjáró és a kiváló szakasz címeket. Az élenjáró szakasz címet két szakasz érte el. Egyikőjük híradó szakasz (parancsnoka Németh Mihály fhdgy.) volt. Ők láthatók az előző oldalon. A szocialista versenymozgalom keretében elért egyéni „kiváló növendék” címmel kedvezmények jártak:

- meghatározott napokon kimenő lehetősége;
- felmentés a kötelező egyéni tanulás alól;
- fénykép a csapatzászlóval és annak megküldése a szülőknek és az egykori középiskolának;
- „Igazolvány kiváló növendék részére” az iskolaparancsnok aláírásával és pecsétjével.

Az ETI Híradó Tagozat történetéhez tartozóan meg kell említeni, hogy az oktatók és hallgatók kivették részüket az iskola sportsikereiből. A teljesség igénye nélkül a hadsereg lövbajnokságokon és az országos sportlövő bajnokságokon egyéniben illetve az ETI löcsapatának tagjaiként bajnoki címeket szereztek:

- Susa István alez. különböző hadipisztoly számokban;
- Bodnár Gyula növendék sport- és hadipuska számokban;
- Petrovác Ferenc növendék sport-, hadipuska és géppisztoly számokban;
- Mucza László növendék sportpisztoly számokban.

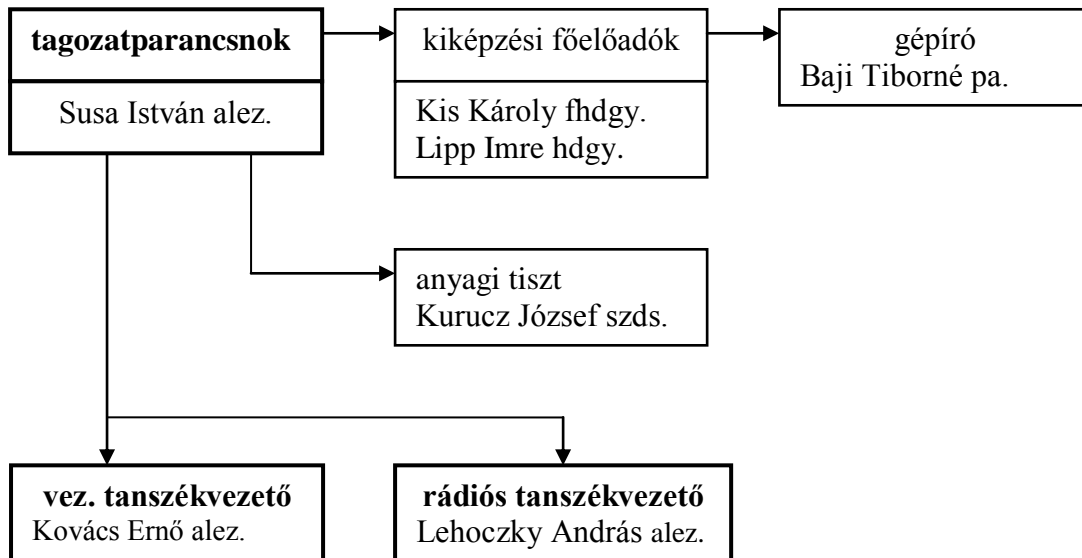
A hadsereg sívbajnokságon egyéniben és csapatban hadseregbajnokságot illetve kiváló helyezést értek el Tamáska Lajos és Király György növendékek. Az éveken át verhetetlen ETI járőr csapatának több éven át tagja volt Thiering György tőrm.

Melléklet: Szervezeti felépítés és képek az ETI életéből /következő 5 oldal/

Forrásmunkák:

5. Összkövetelmények a ZMKMF növendéki képzéséhez, MN Kiképzési Csf., 1968
6. Susa István, Vörös Béla: A katonai híradás története, ZMKMF, 1979
7. Dr. Koczka Ferenc: A híradótiszt-képzés története, BJKMF, 1994.
8. Dr. Oroszi Antal: Az ETI története, ZMNE, 2005

**Az ETI Híradó tagozat szervezete, oktatói állománya
/1957. március 1./**

Vezetékes csoport

Fóti Zoltán szds.
Völgyi József szds.
Korponai Antal szds.

Elektrotechnikai csoport

Szamosi Pál szds.
Kovács Mátyás szds.
Krizsán György szds.
Lucskay László fhdgy.
Tamási Ferenc fhdgy.

Szakharcászati csoport

Szalontai Béla szds.
Schirshich György szds.

Híradó ismeretek csoport

Bori János szds.
Pintér Ferenc szds.

Rád. ber. ism. csoport

Paulin Pál szds.
Faragó György fhdgy.
Balogh Antal fhdgy.

Üzemeltető csoport

Balogh István szds.
Bottyán István szds.
Vörös Béla szds.

Berendezések javítása

Réger Béla fhdgy.

Műszerészek

Andor László pa.
Kövér János pa.

Az ETI Híradó Tagozat állandó állománya /1960-1967/
(A tagozat állománya ezen időszakban több alkalommal változott)

A Híradó Tagozat parancsnoka: Susa István alez.
Politikai helyettese: Hidasi György őrgy.
KISZ titkár: Szamosi István szds.
Kiképzési előadók: Kapitány József őrgy.
Havasi János őrgy.
Növendéki századparancsnokok: Farkas György őrgy.
Horváth Géza szds.
Jávor György szds.

TANSZÉKEK

Rádiótechnikai Tanszék:

Tanszékvezető: Lehoczky András alez.
Tanszékvezető h.: Paulin Pál szds. /rádiótechn./

Előadók:

Szalontai Béla őrgy. /híradó harcászat/	Kovács Lajos szds. /rádiótechnika/
Bori János őrgy. /híradó harcászat/	Mosoni József fhdgy. /híradóber.-ek/
Schirschich György őrgy. /hír. harcászat/	Réger Béla szds. /kész.jav./
Balogh István őrgy. /hangolvasás/	Panyi Gábor szds. /kész. javítás/
Skorka Géza alez. /hír. ism./	Csikász István fhdgy. /rádiótechnika/
Bottyán István őrgy. /rad. üzemeltetése/	Vészi György fhdgy. /rádiótechnika/
Vörös Béla szds. /gépírás és harcászat/	Vörös Béla fhdgy. /rádióber. üzemeltetése/
Szobánszky Zoltán szds. /hír. ism./	Bényei Emil hka.
Fenyvesi Béla szds. /hír. ism./	

Vezetékes Technikai Tanszék:

Tanszékvezető: Kovács Ernő alez.
Tanszékvezető h.: Völgyi József szds.

Előadók:

Fóti Zoltán szds. /vezetékes berendezések/	Kovács Mátyás őrgy. / elektrotechnika/
Korponai Antal őrgy. /vezetéképítés/	Kovács Imre szds. /átviteltechnika/
Nagy József szds. /vez. berendezések/	Somos László fhdgy. /átviteltechnika/
Holló Imre őrgy. /vezetékes ber./	Kodó Kálmán fhdgy. /géptávíró ismeretek/

Rádiófelderítő (URH) Tanszék:

Tanszékvezető: Jámbor Gyula alez.
Tanszékvezető h.: Farkas Oszkár szds.

Előadók:

Hidvégi István szds.	Fekete Flórián fhdgy.
Zupán József fhdgy.	Dolp György fhdgy.
Bognár Andor szds.	

Polgári állomány:

Gépírók:

Perlinger Gyuláné pa.	Berlánszky Imréné pa.
-----------------------	-----------------------

Műszerészek:

Bényei Emil pa. (1965-től oktató)
Gógh László pa. Holes János pa.

Rajzolók:

Nagy Albert pa. Láncki Károlyné pa.

Laboránsok:

Szerencsés Sándorné pa. Senkár Erzsébet pa.
Poschpischil Katalin pa.

Tanszék összetétele:

Akadémiát végzett: 17 fő
Mérnök (BME): 8 fő
Technikus: 5 fő
Végzettség nélküli: 10 fő

A tanszék alárendeltségébe tartozó híradó szolgálat:

Híradó anyagi szolgálat anyagi tiszt Kurucz József őrgy.
nyilvántartó Szabó Lászlóné pa.
Híradó javító műhely parancsnok Meskó István szds.

Műszerészek:

Veres Pál ftórm. Németh László ftórm.
Kiss Zoltán ftórm. Némedi Mátyás tórm.
Kertész László őrm.

Híradó anyag raktár: Kovács Gábor tórm. /vezetékes anyag/
Kopczik Tibor tórm. /rádiós anyag/

Híradó század: századparancsnok Eszes Sándor szds.
századparancsnok h. Fonyódi István ftórm.
szolgálatvezető Lantai Ferenc őrm.

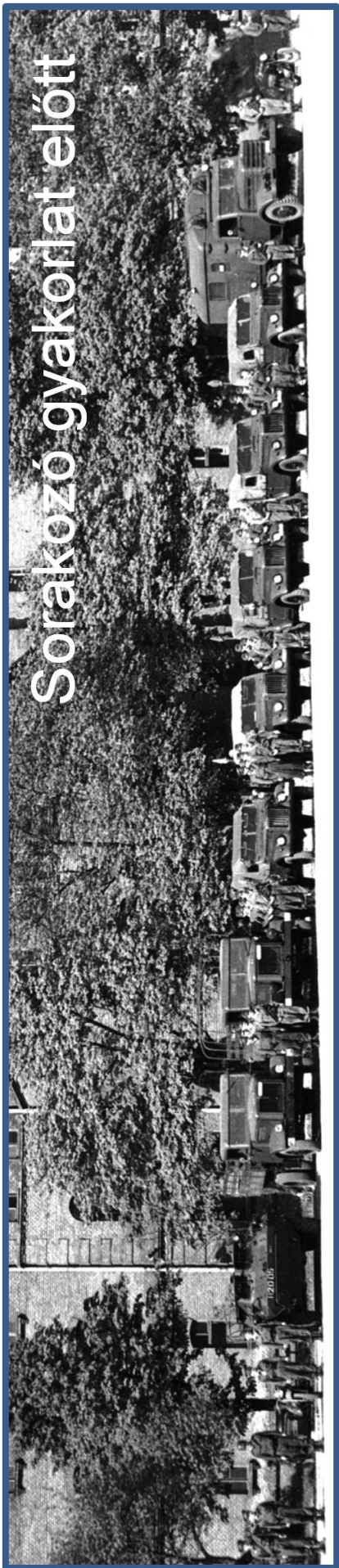
További adatok:

A Híradó Tagozat volt a főiskola legnagyobb tagozata. A növendéki és sorállomány átlag létszáma meghaladta a 400 főt.

Tantermeinek (6/a épület) száma: 30 db., ebből szakkabinet 15 db.

Évenkénti avatottak száma: átlagban 60 fő (3-4 szakasz)

Növendékek elhelyezése: a 4. sz. épületben /lebontották/
századonként 1-1 emeleten
szobalétszám: 20-25 fő

Melléklet A 6.1.1. fejezethez

6.1.2. Főiskolai szintű híradótiszt-képzés a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskolán

1967–1990

Szerző: Dr. Mosoni József nyá. mk. ezredes

1967. szeptember 1. nevezetes dátum a magyar tisztképzés történetében. Ezzel a nappal az Elnöki Tanács 13. sz. törvényerejű rendeletében a Magyar Néphadsereg hivatásos tisztképző intézményeit katonai főiskolákká nyilvánította, azaz a polgári főiskolákkal azonos jogú intézményeknek ismerte el. Egyidejűleg megszüntette az Egyesített Tiszti Iskolát és három katonai főiskolát alapított, elhelyezésüket tekintve Szentendrén, Budapesten, illetve Szolnokon.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1967. évi 13. számú törvényerejű rendelete a Magyar Néphadsereg tiszti iskoláinak katonai főiskolává nyilvántartásáról

1. §. A Magyar Néphadsereg tiszti iskolái – a „Kossuth Lajos” Katonai Főiskola, a „Zalka Máté” Katonai Műszaki Főiskola és a „Kilián György” Repülő Műszaki Főiskola – a honvédelmi miniszter felügyelete alatt álló katonai felsőoktatási intézmények.

2. §. A katonai főiskolán szerzett oklevél a katonai szakképesítéssel egyidejűleg meghatározott szakokon felsőfokú technikus, vagy általános iskolai tanári képesítést is nyújt.

3. §. Ez a törvényerejű rendelete 1967. szeptember 1. napján lép hatályba, végrehajtásáról a honvédelmi miniszter a művelődésügyi miniszterrel egyetértésben gondoskodik.

Losonczy Pál s.k.
a Népköztársaság Elnöki Tanácsának
elnöke

Cseterki Lajos s.k.
a Népköztársaság Elnöki Tanácsának
titkára

A rendelet egy kialakult helyzetet törvényesített, ugyanis az ETI-n 1967-ben már:

- a felvétel alapvető követelménye volt a középiskolai érettségi bizonyítvány és a sikeres felvételi vizsga,
- a képzési alapidokumentumokban foglalt tananyag a középiskolai ismeretekre épült és felsőfokon fejlesztette tovább a hallgatót a meghatározott szakmai irányba,
- az oktatók meghatározó többsége egyetemi, vagy katonai akadémiai képesítéssel rendelkezett, ezen kívül pl. a Híradó Tanszéken óraadó tanárként dolgoztak a szakirányú felsőfokú technikumokban (később főiskolákon) oktató mérnök tanárok is,
- a képzés tárgyi feltételei, az oktatás technikai eszközei és az oktatástechnológia már ekkor is viszonylag magas színvonalat képviseltek. A Híradó Szaktanszék szaktantermei az ETI legkorszerűbbjei közé számítottak.

A törvényerejű rendelet kimondta, hogy a katonai főiskolák a honvédelmi miniszter felügyelete alatt álló katonai felsőoktatási intézmények, és – a tantervek tartalma alapján – az ott szerzett oklevél, a katonai szakképesítéssel egyidejűleg, meghatározott szakos általános iskolai tanári, illetve **felsőfokú technikus (szaktechnikus)** képesítést igazol. A parancsnoki-, illetve technikai híradótiszti beosztásokra felkészülő hallgatók mindkét ágazaton polgári képesítésüket tekintve egyaránt „híradástechnikai szak”-os, felsőfokú technikus végzettséget igazoló oklevelet kaptak.

Azok a hallgatók akik a megszünt ETI-n oklevelet még nem szereztek, technikai tanulmányukat a ZMKMF-n változatlan tanulmányi renddel folytatták és fejezték be.

Az MN korábban végzett szaktisztjei a szaktechnikai oklevelet a ZMKMF felsőfokú technikai szakjain, 2 éves kiegészítő tanulmányok után tett sikeres államvizsgálóval szerezhették meg.

A Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola első parancsnokává Horváth János mk. ezredes nevezték ki. Helyettesével Dr. Halász András mk. ezredessel hajtotta végre a főiskolai képzésre történő átállást. Őt követte Varga László ezredes (1974-78), akinek korai halála kevés lehetőséget biztosított terveinek megvalósítására. 1978-ban Paál György ezredes/ vezérőrnagyot nevezték ki a főiskola parancsnokává, aki 11 évig irányította a mérnöktiszt-képzést. Őt Dr. Szabó Miklós ezredes/vezérőrnagy követte a Zalka fennállásának utolsó két évében.

A főiskolai képzés megtervezését már korábban elkezdte a Dr. Halász András mk. ezredes által vezetett csoport, így a rendelet hatálybalépésével megkezdődhetett a főiskolai szintű tisztképzés. Az „Összkövetelmények (tantervek, tantárgyi programok) a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola növendéki kiképzéséhez” c. kiadvány képezte a képzés megszervezésének alapjait. A híradástechnikai szak és azon belül a híradótiszt ágazatok tantervének jó színvonalú kidolgozása Paulin Pál mk. alezredes (és a kidolgozó csoport) hozzáértő munkájának köszönhető.

A katonai felsővezetés a főiskolák számára azt a követelményt határozta meg, hogy a végzett tiszt legyen képes a kezdő-, valamint – továbbképzés nélkül – eggyel magasabb szintű tiszti beosztások ellátására. Ezen belül a szakok képzési céljai (így a híradó szakoké is) a főiskolára előírt általános követelményeken túl több konkrét feladatot írtak elő:

„A Magyar Néphadsereg híradó csapatai és intézetei részére híradástechnikai ismeretekkel rendelkező technikus parancsnokok képzése, akik a jelenlegi és a hadsereg további fejlődési követelményeinek megfelelően legyenek képesek:

- *gl. ho. tö-ben, gl. ho. hír. z-nál szpk., majd szdpk., illetve a z. tö-ben a magasfokú haditechnikai, híradó elméleti és gyakorlati ismeretek birtokában a híradó alegységek és a rendszeresített híradó-technika hadrafoghatóságának biztosítására és azoknak a követelményeknek megfelelő alkalmazására;*
- *szakasz, illetve század szinten általános katonai és híradó kiképzési feladatok szervezésére és végrehajtására;*
- *a szárazföldi csapatoknál rendszeresített kis-, közepes- és egyes nagyteljesítményű rádió és a rádiórelé-állomások, valamint a ho. hírrendszer elemeinek mesterei alkalmazására és üzemeltetésére híradó rendszerekben a különböző korszerű harcmódok, időjárás és terepviszonyok, valamint a fegyvernemek sajátosságainak megfelelően;*
- *a megszerzett alapismeretek birtokában, műszaki leírások alapján önállóan megismerni és a csapatkiképzés keretében oktatni a katonai műszaki főiskolán megtanult, alaptípusoktól eltérő, rendszeresített híradó berendezések kezelését és üzemeltetését;*
- *önálló szakismeret bővítéssel elsajátítani a Magyar Néphadsereg korszerű technikai fejlődését követő, rendszeresítésre kerülő új híradó berendezések alkalmazási módjait és üzemeltetését.*

A szakmai tevékenységhez szükséges mértékben szerezzenek általános ismereteket a rejtjelzés, a rádióelektronikai eszközök elleni harc technikai eszközeiről és azok alkalmazásáról.”

A kiképzési cél – HM szakirányító szervek által történt – ilyen részletes megfogalmazása biztosította, hogy a tanszékek pontosan arra készítsék fel a növendékeket, amilyen feladatokkal a végzett fiatal tiszt csapatoknál találkozhatott.

Fsz.	Tan- tárgy csoport.	Tantárgyak megnevezése	Napok száma félévenként								Órák száma össz.	k l v	
			100	150	100	100	100	100	100	100			
			1	2	3	4	5	6	7	8			
1	I. Alap- tan- tár- gyak	Politikai gazdaságtan		52	60							118	
2		Filozófia				40	02					111	
3		Tudományos szocializmus							64	70		134	
4		Pártpolitikai munka							60			60	
5		Hadtörténelem		40								40	
6		Orosz nyelv		40	36	44						120	
7		Testnevelés		50	34	34	34	34	30	32		248	
8	Katonai pedagógia	Katonai pedagógia					30	30				60	
9		Alaki kik. és szab. ismeret		10	10	10	10	10				50	
10	II./A Katonai alapo- zó tan- tár- gyak	Katonai közigazgatás		20				30	13			63	
11		Katonai tereptan		20	20	20						60	
12		G1. lökik., fegyver és lőszerism.		30	10			10		10		60	
13		Tömegpusztító fe. elleni véd. alappjai		26	14							40	
14	Jármű szerkezettan		70								70		
15	II./B Szak- alapo- zó tan- tár- gyak	Matematika		144	104	22						270	
16		Fizika és elektronfizika		80								80	
17		Kémia		45								45	
18		Műszaki rajz		60								60	
19		Villamosságtan és elméleti villamosságtan		64	56	90						210	2
20		Villamos mérőműszerek és mérések		50	40							90	
21		Anyagtechnológia és hír. tech. alkatrészek		30	00							90	
22		Elektroncsövek és félvezetők			90							90	
23		Lineáris hálózatok I			60							60	
24		Erősáramú ismeretek				90						90	
25		Erősítők és nemlineáris áram- körök				110	60					170	
26	Hírközléselemélet					60					60		
27	Átviteltechnika (Nagytávolsá- gú összeköttetések elmélete)					90					90		
28	Távbeszélő és távírótechnika					56	48				104		
29	Mikrohullámú technika					70					70		
30	Antennák és rádióhullámok terjedése						80				80		
31	Impulzustechnika							60			60		
32	Automatikai ismeretek							60			60		
33	Rádió adás-vétel technika és konstrukció							120			120		
34	Elektronikus mérőműszerek								60	20	80		
35	III. Szak- tan- tár- gyak	Híradó üzemeltetési szolgálat		28	44	38	28	58	20		216		
36		Katonai vezetékes hír. beren- dezések rendszertechnikája					40	45	46		131		
37		Katonai vezeték nélküli hír. be- rendezések rendszertechnikája						30	110	120		200	
38		Katonai híradástechnikai eszkö- zök üzemeltetése		50					130	170		350	
39	Híradó anyagi és tech. szolg. (üzemszervezés)								80		80		
40	Összefegyvernemi és szakharc.		27		81		50	80	62		300	4	
41	IV. Csapatkiképzés		600								600		
Összesen:			600	936	600	600	600	600	600	600	5136		
Kollokvium:				4	4	5	5	5	4	5	32		
Szigorlat:					2	1	1			4	8		
Gyakorlati jegy:				15	9	8	7	4	7	4	54		
Aláírás:				4	1		1	5	1		12		

A ZMKMF követelményrendszerében a híradó szak tanterve – az ETI tíz éves gyakorlára is építve – a következők figyelembevételével került összeállításra:

- a haditechnikai eszközök és a harcéljárások fejlődése;
- az egész hivatásos pálya megalapozását célzó elméleti ismeretek és gyakorlati jártasságok elsajátításához a képzési idő 4 évre emelése;
- a hallgatók gyakorló csapatszolgálatának jelentős megnövelése (az első tanévben 5 hónap sorkatonaként; a 3. és a 4. tanév elején – a csapatok alapkiképzése időszakában – 2-2 hónap rajparancsnokként, illetve szakaszparancsnok-helyettesként, vagy szakaszparancsnokként). A híradó hallgatók az első félévi csapatkiképzést Debrecenben kapták;
- nagyobb hangsúly az első tiszti beosztásokra történő felkészítésre;
- a polgári képesítés alapjául szolgáló kollokvium-köteles-, szigorlati- és állami vizsga tantárgyakat egyetemi végzettségű tanárok, a csak katonai jellegű tantárgyakat akadémiai végzettségű tanárok oktathatták.

A főiskolai híradótiszt-képzés kezdetén (1967-ben), a Dr. Halász András mk. ezds. által vezetett tantervszerkesztő bizottság, a BME tanterveit vette alapul a katonai műszaki főiskolai képzés szakmai részének kidolgozásakor. A főiskola tantervei mindössze annyiban tértek el a BME villamosmérnöki szak tantervétől, hogy az egyetemi képzésben alkalmazott erős matematikai bizonyítások helyett – megjelenítve azok végeredményét – a fizikai működési kép kialakítására törekedtek. Így történt ez a híradó szak tantervének (óra- és vizsgaterv az előző oldalon) kialakításánál is, melyet a Paulin Pál mk. alez. által vezetett csoport állított össze. Ezen állítás részbeni bizonyítására elegendő összehasonlítani a **BME Híradástechnikai szak**, Villamos távközlő ágazat 1966. évi, valamint a **ZMKMF Híradástechnikai szak**, Üzemeltetési ágazat 1967. évi tanterveit és tantárgyleírásait. A szaktárgyak 90%-ban megegyeznek. Az új tantervekben az előírt követelmények teljesítése érdekében szükségszerűen meg kellett emelni a természettudományos szakalapozás arányát (36,4%). Így például a korábbi „technikusi szintű” Elektrotechnika helyébe az Elméleti villamosságtan, a Rádiótechnika helyébe az Elektroncsövek és félvezetők, az Erősítők és nem lineáris áramkörök, a Hírközlélelmélet, a Vezetékes technika helyébe a Lineáris hálózatok és az Átviteltechnika tantárgyak kerültek. A tanterv megalkotása történelmi jelentőségű lépés volt, minőségi előrelépés a mérnöktiszt-képzés, az 1970-es évek elején érkező új híradó eszközök (R-107, -123, -130, -140, -1406, -1412) rendszerbe állításának előkészítése irányába.

1967

A híradótiszt-képzés a **Híradástechnikai szakon** belül 2 ágazaton történt:

1. Híradó szaktechnikus; *műszaki* ágazat
2. Híradó parancsnoki; *üzemeltetési* ágazat

A **szakképzettség**: szaktechnikus (felsőfokú technikus)

A **képzés célja**: híradó szakaszparancsnok,
híradó javító műhelyparancsnok

Megjegyzés: a szakképzettség megnevezése a 1967. évi 13. számú törvényerejű rendeletben felsőfokú technikus, de a kiadott oklevelekben „*szaktechnikus*” bejegyzés szerepel. Ez 1968-tól felsőfokú technikus képzettségét jelent, *a polgári műszaki felsőoktatás alapjaira építve*. Ennek a folyamatnak lesz a következő állomása a főiskolán végzett híradótisztek részére 1973-tól biztosított villamos üzemmérnöki szakképzettség.

A megalakult főiskolák szervezetében a hallgatók szakirányú felkészítését a fegyvernek (szolgálati ágak) szerint kialakított **szaktanszékek**, az általános- és szakirányú alapozást az ún. **alapozó tanszékek** végezték.

Kivonat

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
HONVÉDELMI MINISZTERÉNEK

0421. számú

PARANCSÁBÓL:

A NET 1959. évi 106. sz. határozata 6. §. a), illetve 7. §. b) alpontja alapján 1969. augusztus 20-ával felveszem a HM hivatásos állományába és egyidejűleg kinevezem

FŐHADNAGGYÁ

KOCCZA FERENC (1947 BORS KATALIN)

növendéket.

Csinege Lajos s. k.
honvédelmi miniszter

A kivonat hiteles!

Bp. 1969. augusztus 20-án.

főiskolaparancsnok

Szám: 56/1969.

Oklevél

Ezt az oklevelet KOCCZA FERENC
számára állítottuk ki, aki az 1947 év augusztus hó
25 napján Óros háza városban
(községben) Békés megyében Magyar
országban született, és az 1965 tanévtől az 1969
tanévig a Zalka Maté Katonai Mérzaki Főiskola
híradó technikus - vezetéknélküli híradástechnikai
szakán
tanulmányi kötelezettségeinek eleget tett.
Az Állami Vizsgáztató Bizottság 1969 évi augusztus hó
9 -i határozata alapján nevezett híradó
szaktechnikus tiszti képesítésűvé
és az 1967. évi 13. sz. tvr. 2. §. alapján, valamint az 11/1967.
(H.K.7.) HM-MM számú együttes utasítás 1. pontjának megfele-
lően okleveles vezetéknélküli híradási
szaktechnikus nyilvántartásba

Oklevelének minősítése: jéles
Kelt Budapest 1969 év augusztus hó 20 n.

Sz. Mezők
MM. M. Vizsg. Biz. elnöke
HM. M. Vizsg. Biz. elnöke
Főiskolaparancsnok

A Híradó Szaktanszék mellett – melyet továbbra is Susa István ezredes vezetett – megalakult a Paulin Pál mk. alez. által vezetett Elméleti Villamosságtan és Hírközlési Tanszék.

További szervezeti változtatást jelentett a hallgatói századok szaktanszékek alá rendelése. A lépés deklarált indoka az oktatás és nevelés egységének megteremtése volt. Ebben a rendszerben a hallgatók nevelését végző két kulcsember, a katonai alaptárgyat is oktató századparancsnok és valamely szaktárgyat oktató osztályfőnök egyaránt a szaktanszékvezető irányítása alatt dolgoztak.

A szakalapozó- és a szakkiképzés különválásával – a meglévő szaktantermek szükség szerű továbbfejlesztése mellett – további, magasabb igényeket kielégítő mérőlaboratóriumokat kellett létesíteni. Ehhez a HM, a kiképzési főcsoportfőnökségi hitelek mellett, az MN híradó főnökség csatornáin keresztül is biztosított anyagi erőforrásokat. A tanszékek tanári és szakoktatói állománya által megtervezett oktató bázisok a tervezők manuális közreműködésével készültek el. Néhány példa az újonnan kialakított laboratóriumokra és szaktantermekre:

- Villamosságtan előadó- és mérőterem,
- Elektronikus áramkörök mérőterme,
- Átviteltechnikai mérőterem,
- Erősáramú ismeretek szaktanterem,
- Vezetékes szaktanterem
- RH (R-118) szaktanterem
- Hangolvasó szaktanterem
- Géptávíró szaktanterem
- Javító szaktanterem stb.

Az 1967-ben elkezdett főiskolai szintű képzési rendszer összességében kielégítette híradó szolgálat akkori igényeit. Az igen erős alkalmazott természettudományi alapozás lehetőséget teremtett a növendékek (hallgatók) heterogén előképzettségének kiegyenlítésére. Az e rendszerbe végzett híradótisztek többsége képes volt a híradó szolgálatnál a következő években rendszerített új eszközök önálló megismerésére (R-140, R-130, R-123, R-111, R-1412, R-1406) alkalmazására és sokan közülük jól megállták helyüket a magyar, illetve a külföldi katonai felsőoktatási intézményekben.

1973-ra azonban megváltoztak a külső és belső körülmények:

- Az MSZMP Központi Bizottsága 1972-ben elemezte az oktatáspolitikai koncepciót és megállapította, hogy szükség van annak lényeges fejlesztésére. A polgári életben egymás után alakultak a főiskolák melyek üzemmérnöki képesítést nyújtottak, egyidejűleg visszaszorult a közép- és felsőfokú technikusképzés.
- A 70-es évek elejére gyakorlatilag befejeződött az ország felsőfokú technikumainak műszaki főiskolákká alakítása, melyek ezután már üzemmérnöki képesítést nyújtottak. Így kézenfekvő volt, hogy a korszerűsítés keretében a katonai főiskolák polgári képzési szintjét is megemeljék.

- A Politikai Bizottság 1973-ban foglalkozott a Magyar Néphadsereg káderhelyzetével és megállapította, hogy a tiszti állomány kvalifikáltsági szintje és a tiszti beosztásokban elvárt teljesítmények nincsenek összhangban. A hadseregben augusztus 1-jével módosították a hivatásos állomány rendfokozati arányait, azaz tiszthelyettesivé váltak a szakaszparancsnoki szintű beosztások. Ebből következően a főiskolák képzési szintjét is meg kellett emelni szakaszparancsnokiról századparancsnokira.

A változások bevezetéséhez a honvédelmi és a művelődésügyi miniszter együttes utasítást adott ki (22/1972. számon), melynek értelmében a művelődésügyi miniszter hatásköre az üzemmérnök-, üzemgazdász-, illetve az általános iskolai (egy szakos) tanárképzés tekintetében a szakok tantervének, és a vonatkozó tantárgyak tartalmának meghatározása, a tisztképzés érdekeinek, a hadsereg szolgálati utasításainak, valamint a honvédelmi miniszter kiképzési rendelkezéseinek figyelembevételével. A képesítések egyenértékűségét biztosítandó – általános felügyeleti jogkörben – Ő ellenőrzi az oktatás színvonalát, a tantervek betartását és bízza meg az államvizsga bizottságok elnökeit.

Mindezek következményeként az Elnöki Tanács módosította az 1967-es törvényerejű rendeletet és a műszaki tisztképzés szintjét magasabbra, üzemmérnökre változtatta. A főiskolai képzési célt századparancsnoki – vagy ennek megfelelő technikai-műszaki beosztásra kellett emelni.

**A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1973. évi 12. számú törvényerejű rendelete
a Magyar Néphadsereg tiszti iskoláinak katonai főiskolává nyilvántartásáról szóló
1967. évi 13. számú törvényerejű rendelet módosításáról**

1. §. Az 1967. évi 13. sz. tvr. 2. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:
2. §. A katonai főiskolán szerzett oklevél - a katonai szakképesítéssel egyidejűleg - meghatározott szakon üzemmérnöki, üzemgazdász vagy általános iskolai tanári képesítést is nyújt.
3. §. Ez a törvényerejű rendelet 1973. szeptember hó 1. napján lép hatályba.

Losonczy Pál s.k.
a Népköztársaság Elnöki Tanácsának
elnöke

Cseterki Lajos s.k.
a Népköztársaság Elnöki Tanácsának
titkára

Természetesen, ha már úgylis módosításokat kellett végrehajtani, egyúttal korrigálásra kerülhettek az 1967 óta működő rendszer időközben feltárt hiányosságai is. Például a főiskolai képzési cél szempontjából alacsony hatékonyságú 5 hónapos sorkatonai kiképzés helyett 1973-tól már csak két hónaposra (augusztus és szeptember) rövidült az alapkiképzés Mezőtúron, a korábbiaknál jobb körülmények között.

1973

Híradótisztek képzése **két szakon** folyt:

1. Rádiós szak

A polgári képzés iránya: híradástechnikai vezeték nélküli hírközlési

2. Vezetékes és rádiórelé szak

A polgári képzés iránya: híradástechnikai többcsatornás hírközlési

Polgári képesítés: üzemmérnök.

A képzés célja: híradó alegységparancsnok

(hír. sz.pk., szd.pk.techn.h., hír.jav.műh.pk.)

Szám 105/1974

Oklevél

OSVÁTH ZOLTÁN

Ezt az oklevelet _____
számára állítottuk ki, aki az 1950 év SEPTEMBER hó

21. napján MÁTÉSZALKA városban

(hősségben) NYABOLCS-SZ. megyében MAGYAR

országban született, és az 1970 tanévtől az 1974

tanévig a ZALKA MATEMATIKAI MŰSZAKI FŐISKOLA

HIRADÓ-RÁDIÓI SZAK VEZETÉKNELKÜLI

ÁGAZAT

tanulmányi kötelezettségeinek eleget tett.

Az Állami Vizsgáztató Bizottság 1974 évi AGOSZTUS hó

10 i határozata alapján nevezett

HIRADÓ-TISZTI _____ képezésű

és az 1967. évi 13. sz. tur. 2. §. alapján, valamint a 22/1973.

(H.K.15.) HM-MM számú együttes utasítás rendelkezéseinek meg-

felelően okleveles HIRADAT-TECHNIKAI

ÜZENMÉRŐKÉ _____ nyilvántíja.

Oklevelének minősítése: jeles

Kelt BUDAPEST 1974 év AGOSZTUS hó 20 n.

Cz. L. ...
MM. Áll. Vizsg. Biz. elnöke
HM. Áll. Vizsg. Biz. elnöke

A képzés tantárgycsoportjainak óraszám-aránya megváltozott, melynek következtében a természettudományi szakalapozás rovására erősítették a társadalomtudományi és orosz nyelvi oktatást, valamint a célirányos híradó szakkiképzést, mely a tantervek kidolgozásához kiadott irányelvekben is megfogalmazódott: a „a főiskolai képzést konkrét beosztásra kell szervezni”. Ezt csak a hosszú távú felkészítés rovására lehetett megtenni. Oktatás-tervezési és szervezési, valamint tananyag egymásra-épültségi problémákat vetett fel a képzési időszakok rész céljainak teljesítése.

Ezek a rész célok a következők voltak:

- 1. tanév végére rajparancsnok,
- 2. tanév végére híradó állomásparancsnok, (sz.pk.h.),
- 3. tanév végére híradó sz.pk.,
- 4. tanév végére hír. sz.pk., szd.pk.techn.h., hír.jav.műh.pk.

A negyedik év végén, a záródolgozat leadása után államvizsgát kellett tenni:

1. Tudományos szocializmusból,
2. Rendszertechnikából (államvizsga elnök a BME felkért vezető beosztású oktatója)
3. Típusismeret és technikai üzemeltetésből (elméleti + gyakorlati)
4. Összefegyvernemi harcászat és híradásszervezésből

Az *emelt szintű híradótiszt-képzésben* előremutató volt az üzemmérnök képzésbevezetése, annak rendszerszemléletű megközelítése, a kezelés szempontjából egyre bonyolultabbá váló eszközökre történő szakosítás, bár ez egyidejűleg csökkentette a hosszú távú felkészítés lehetőségét. Megszűnt viszont a híradó anyagi (üzemben tartó) tisztek képzése, mely később negatívan hat vissza az anyagi-technikai beosztások színvonalas ellátására. Oktatás-tervezési szempontból előremutató volt a tantárgyak és tárgykörök kapcsolódásának hálós tervezése.

A korábbi képzési rendszerekben végzett tisztek részére egy éves üzemmérnöki tanfolyamokon biztosították az üzemmérnöki képesítést megszerzését. A híradótiszt-képzés (az alapfokú tisztképzés) történetében ez volt az első alkalom, hogy a végzett tisztek a polgári életben is elfogadott és hasznosítható felsőfokú végzettséget szereztek

A Híradó Szaktanszék vezetése a főiskolai évek első néhány évében rendkívül jó minőségű és korszerű képzési infrastruktúrát épített ki nem csak a 6/a épületben, hanem az Ócsai Kiképző Bázison is. A szaktantermekbe (13-16 klf. rendeltetésű) beépített híradó eszközök nagymértékben hozzájárultak az elvárt üzemeltetői jártasságok kialakításához. A képzést biztosító híradó század eszközeinek (47 db híradó klg. gépkocsi) igénybevételével minden évben végrehajtott nagytávolságú téli, nyári és rendszergyakorlatok élményt adó, szakmai szempontból rendkívül értékes elemei voltak a képzési rendszernek.

Mindezek mellett még maradt arra is energia, hogy Susa István ezds. vezetésével 1974. május 6-án – a Távírászok Napján – átadták a Híradó Szolgálat Múzeumát (előző oldal kép), melynek létrehozásában a Híradó Csoportfőnökség aktívan közreműködött. Az átadási ünnepség a „szocialista tisztképzés” 25. évfordulójával kapcsolatos ünnepségek részét képezte. A megnyitásnak az is különös jelentőséget adott, hogy a várpalotai Tüzér Múzeum után ez volt a második fegyvernemi gyűjtemény az országban. A kiállítás keretében két téma került feldolgozásra:

1. Az elektromosság, a híradás, a katonai híradás története, a híradócsapatok története a II. világháború befejezéséig;
2. A tisztképzés, a híradótiszt-képzés története.

A múzeum több alkalommal került új helyre, legutóbb 2008-ban a ZMNE Hungária körüli bázisának 41. sz. épületébe. A kiállítások anyagának továbbfejlesztésében jelentős munkát végzett Vörös Béla nyá. mk. ezds., Fodor Vilmos alez. és Dr. Osváth Zoltán mk. alez.

A magyar hallgatók képzése mellett a tanszék oktatói az 1970-es évek kezdetétől részt vállaltak a közel- és távol-keleti országok (Vietnam, Laosz, Líbia, Kongó) híradótisztjeinek képzésében, akik a főiskola szervezetében létrehozott Külföldi Tagozat állományába tartoztak.

Vietnami hallgatók kezelik az R-405X RRÁ-t

Az emelt szintű képzés bevezetése után a képzési dokumentumok korszerűsítése évenként megtörtént. A legjelentősebb módosítást 1977-ben hajtották végre, mely tantárgyprogram-korrektúra szintjén lerendezhető volt. Ennek lényege híradó szakon a következő:

- a „Rádiós szak” bázisán megtervezésre került egy új szak: a 3/Z Rádióelektronikai – Híradástechnikai szak zavaró – vezeték nélküli ágazat. Ez egyben a hazai rádióelektronikai (ehc) tisztképzés kezdetét is jelentette;
- a Forgalmazási gyakorlatoknál bevezették az osztályos követelményeket;
- a szakképzésben hangsúlyt kapott a rádióelektronikai harc és ezen belül a rádióelektronikai védelem híradó szakfeladatainak oktatása, gyakorlása;
- a 4., 6., 8 félévekben további – néhány napos – gyakorló csapatotrendelést rendeltek el;
- az alapképzést a továbbiakban a főiskolán hajtották végre.

A honvédelmi miniszter 1977-ben – a harcjelátvitel és a haditechnikai gyors ütemű fejlődése, valamint a néphadseregbe bevonuló fiatalok előképzettségének egyre magasabb szintje, a növekvő csapatkövetelmények miatt – elrendelte az 1973-ban bevezetett képzési rendszer vizsgálatát. A vizsgálat megfogalmazott célja az volt, hogy a további korrekciók helyett megalapozza a tisztképzés rendszerének olyan mérvű és jellegű továbbfejlesztését, hogy az megfeleljen az akkor korszerűnek elfogadott követelményeknek.

Ennek alapján a HM Katonai Tanácsa döntött az **új képzési rendszer 1981-ben** történő bevezetéséről. A tantervi célok elérését összefogottan megközelítő oktatási, nevelési módszerek alkalmazása alapján az új rendszert „**integrált rendszerű képzés**”-nek is nevezték.

A csapatoknál megjelenő korszerűbb, bonyolult elektronikával felszerelt, illetve működtetett haditechnikai eszközök (rakéta- és más fegyverrendszerek, híradástechnikai eszközök, harcjárművek stb.) „üzemeltetéséhez”, harci alkalmazásához a különböző parancsnoki beosztásokat betöltő tiszteknek is mélyebb természettudományos ismeretekre, alaposabb technikai felkészültségre volt szükségük. Ehhez a korábbi – pedagógiai-szakos – nevelőtanári „polgári” szakirány tananyagával kombinált katonai felkészítés bármennyire is a katonák nevelési kérdéseire koncentrált, már nem volt elegendő. (A híradó szakokat ez a változás csak részben érintette, mert a híradó parancsnoki profilon a képzés korábban sem volt nevelőtanári, hanem üzemmérnöki jellegű). Ezért kellett az érintett fegyvernemi-parancsnoki szakok képzését az ún. **üzemeltető üzemmérnök** profilúra módosítani. Ez a megkülönböztetés tartalmilag azt a különbséget jelölte, mely a parancsnoki beosztású tiszt „**üzemeltető jellegű**” – a haditechnikai eszközök paramétereit figyelembevevő alkalmazása, folyamatos üzemképességük biztosítása – feladatai, illetve a technikai területen dolgozó tisztek „**üzemben tartó jellegű**” – a javítás-karbantartás irányítása – feladatai között van. (Polgári képzés területén ez a fogalompár analóg például a közlekedésmérnöki szakon a „forgalmi” és az „üzemi” ágazatok megkülönböztetésével).

A megoldást csak kompromisszumokkal lehetett elérni, mert – figyelembe véve, hogy a parancsnokok munkájában sajátosan ötvöződnek a technikai és pedagógiai feladatok – a kiképzői feladatokra történő felkészítés tananyagában továbbra is megmaradtak a katonapszichológiai és katonapedagógiai szakmódszertani előadások és gyakorlatok. Az üzemeltető jellegű üzemmérnök képzéséhez szükséges tananyag oktatása a természettudományi és technikai alapozó tantárgyakon kívül a katonai szaktantárgyakba beépítve történhetett. A szakképzésben a „**rendszer-szemléletű**” oktatás, vagyis a fegyvernemnél rendszeresített eszközök „típus-családok”-ba foglalt megismertetése a fiatal tisztek számára megkönnyítette a későbbiekben rendszeresítésre kerülő eszközök alkalmazásának önálló elsajátítását.

A megemelt követelményeknek csak egy új tanterv kidolgozásával lehetett megfelelni. A változások néhány – a híradó szak szempontjából fontos – eleme:

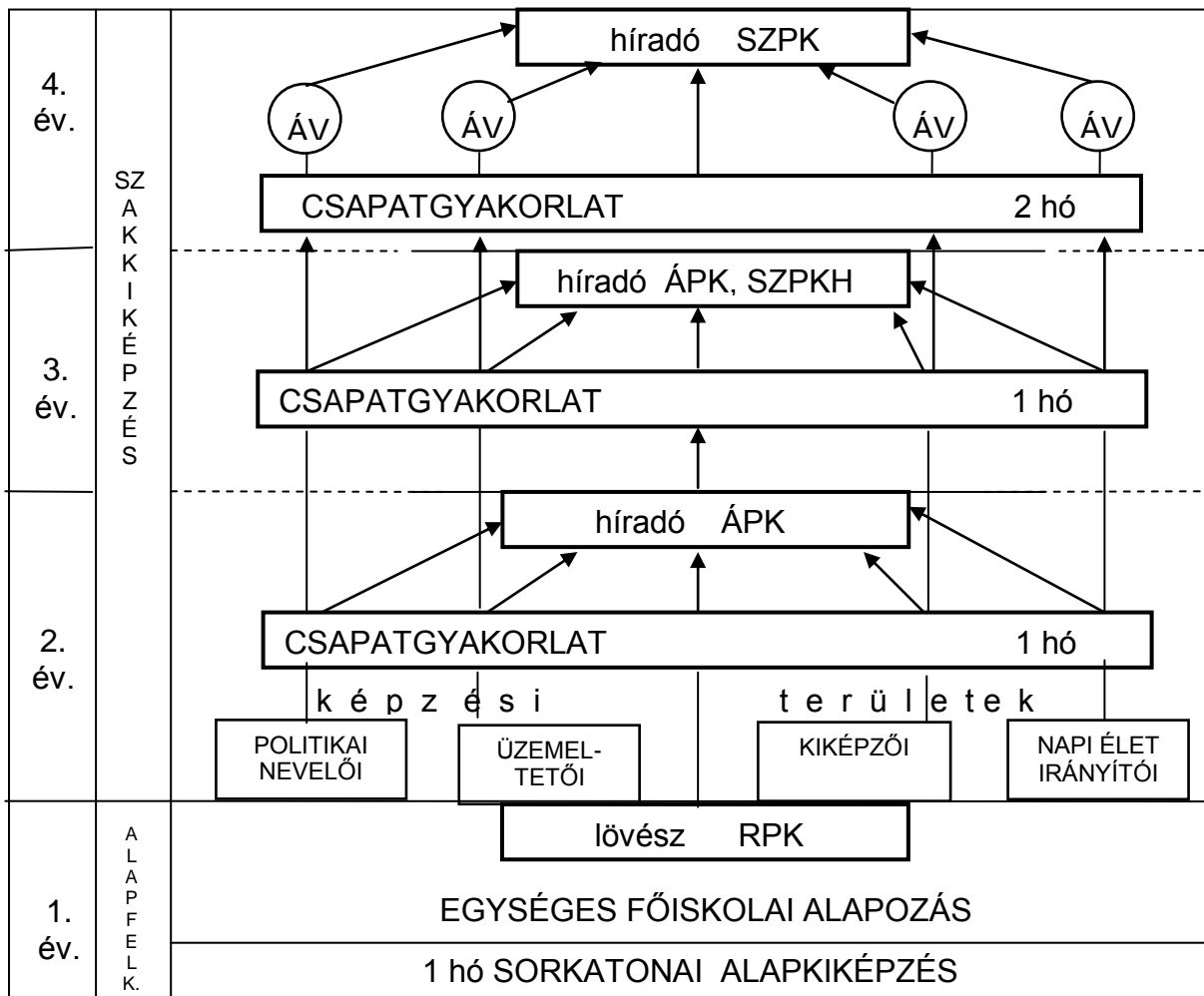
- károsnak ítélték az üzemmérnök képzés és a katonai-szakmai képzés különválasztását, a két-tét egységes egészként kezelték,

- a képzési cél meghatározásánál az adott fegyvernem rendszeresített harceszközét és a főiskolát végzett tisztnek a harceszközhöz való viszonyát (üzemeltető pk., vagy üzembentartó szaktiszt) kellett kiindulási alapnak tekinteni,
- az első tanévben folytatott egységes alapozó oktatás,
- az üzemeltetői és üzembentartói követelményeken belül kiemelt fontosságú volt a technikai felkészítés „rendszer szemléletű” kialakítása,
- integrált elemek beépítése a képzés rendszerébe,
- pontos, világos és áttekinthető rendszerbe foglalták a fiatal tisztekkel szemben támasztott követelményeket, a tiszti funkcionális tevékenységi körök alapján és ennek megfelelően a fő **képzési területek** a következők voltak:

1. politikai vezetői-nevelői,
2. üzemeltetői (üzembentartói),
3. kiképzői,
4. napi élet irányítói.

Az új tanterv lényege: a tananyagot a képzés végcéljából kiindulva kell kiválasztani és elrendezni a képzési területeken belül. A tananyag egymásra épültségével biztosítani kell az ismeretek és jártasságok fokozatos integrációját, melynek eredményeképp teljesülnek a közbeeső célok és végül a főiskolai képzés célja is. (Az óra- és vizsgaterv (3-8. félévi) szakkiképzési része a fejezet mellékletében látható.)

Az integrált képzési rendszer vázlatos felépítése

A híradótisztek képzése **egy szakon** és három **ágazaton** folyt:

1. Híradó parancsnoki – híradástechnikai üzem mérnöki – szak
  - 1.1. Rádió, speciális rádió (ráf.) üzemeltető ágazat
  - 1.2. Központ, vezetékes üzemeltető ágazat
  - 1.3. Rádiórelé üzemeltető ágazat

1981-ben még a Híradó Szaktanszék végezte a *rádióelektronikai (reh) tisztek* képzését is:

2. Rádióelektronikai – híradástechnikai üzem mérnöki – szak
  - 2.1. Rádiózavaró üzemeltető ágazaton

Polgári képesítés: híradástechnikai üzem mérnök (mindkét szakon)

A képzés célja:

- híradó alegységparancsnok
- rádiózavaró alegységparancsnok

A negyedik év végén a következő típusú államvizsgákat kellett letenni:

1. A politikai nevelői képzési területen belül:
  - Tudományos szocializmus és magyar munkásmozgalom története (szóbeli)
2. Az üzemeltetői (harcbiztosítói) képzési területen belül:
  - Harcászati kiképzés (szóbeli + gyakorlati)
  - Típusismeret és üzemeltetésből (szóbeli + gyakorlati)
3. A kiképzői képzési területen belül:
  - Csapatkiképzés módszertanából (szóbeli)
4. A napi élet irányítói képzési területen belül:
  - Szolgálati tevékenység (szóbeli + gyakorlati)

A képzési rendszer pozitívumai mellett az alábbi hátrányok állapíthatók meg:

- a képzés tovább differenciálódott, de a híradó üzemben tartó tisztek képzése továbbra is megoldatlan,
- a képzés közbeeső céljai (lövész r.pk., hír. ápk., hír. sz.pk.) akadályozták a főiskolai üzem mérnök képzés folyamatát,
- az általános katonai alapozás késlelteti a természettudományi alapozás megkezdését, így a 2. évben e területen jelentős túlterhelés alakult ki,
- a szakképzés eltolódása miatt a csapatgyakorlatok idejére nem álltak rendelkezésre a szükséges gyakorlati teljesítőképességek, így azok hatékonysága elmaradt a kívánatos-tól.

Egy rendkívül érdekes, a mai követelményeknek is megfeleltethető kísérleti tanterv volt. Sajnos az 1981/82 tanévtől bevezetett tanterv csak 1987-ig maradhatott érvényben, ugyanis az 1987/88-as tanévtől a katonai főiskolákon **a képzési idő** négy évről **három évre módosult**. A csökkentést a katonai felső vezetés azzal indokolta, hogy a 80-as évek első felében a hadsereg – főként alegység-parancsnoki szintű tiszti beosztásai – feltöltöttségében nagymértékű csökkenés következett be. Beruházások nélkül csak így volt lehetséges megnövelni a főiskolák kibocsátó képességét. Az áttéréssel kapcsolatosan előírták, hogy az új tanterv a korábban kitűzött célok csorbulása nélkül tegye lehetővé a tiszt-kibocsátás mennyiségének növelését, ütemének gyorsítását.

A főiskolák igyekeztek feltárni a négyéves rendszerben lévő tartalékokat (pl.: a 2. és a 3. tanév elején a 2x2 hetes népgazdasági munka elhagyása egy hónap nyereséget eredményezett), azonban az összesen 25%-os képzési idő csökkentést csak kemény kompromisszumok árán lehetett végrehajtani. Megszűnt az első tanév általánosan képző jellege, a hallgatók alapkiképzés után

azonnal fegyvernemi szakokra kerültek. A szakalapozó oktatás kevésbé széleskörű, célorientáltabb lett, aminek következtében a polgáriként is elfogadott üzemmérnöki és üzemgazdász képzés helyett az oklevélbe csak **katonai üzemmérnök**, illetve katonai üzemgazdász kifejezések kerülhettek. A szakmai felkészítés szempontjából a legfájóbb változást a gyakorló csapatszolgálat időtartamának szükségszerű csökkentése jelentette, amit konkrét tantervi tananyagok csapatonál történő oktatásával próbáltak kompenzálni.

Az nyilvánvaló volt, hogy a képzési idő csökkentését – a konkrét beosztásra való katonai felkészítés színvonalának fenntartásával – csak a hosszú távú mérnöki felkészítés rovására lehetett végrehajtani.

A tantárgycsoportokat arányosan csökkentették, nem alkalmazták a képzés integrált rendszerű megtervezését. Bár a szakalapozásra fordított óraszám százalékos aránya a képzési rendszeren belül nőtt, a szakalapozás hiányosságai alapvetően minősítették a képzési rendszert. A csapatgyakorlat összideje 1 hét és néhány – híradó csapatokhoz kihelyezett – foglalkozás volt. A képzési idő csökkentésének következményeként a polgári műszaki felsőoktatás szakmai követelményeit nem lehetett teljesíteni, így ezekben az években a képzés belterjessé (csak a katonai szakmai követelményeket kielégítővé) vált. A végzett fiatal híradótisztek nem kaptak polgári szakképzettségét igazoló oklevelet.

1987

A híradótiszt-képzés **két szakon** folyt:

1. Híradó – **katonai** híradástechnikai üzemeltető – szak
- 1.2. Rádió berendezések ágazat
- 1.3. Átviteltechnikai berendezések ágazat

2. Híradó – **katonai** híradástechnikai üzemben tartó – szak

A **szakképzettség**: **katonai** híradástechnikai üzemeltető (üzemben tartó) üzemmérnök

A **képzés célja**: híradó (javító) szakasziparancsnok

Egyetlen pozitívuma a képzési rendszernek, hogy ismét megkezdődött a híradó üzemben tartó tisztek képzése, melynek hiányát különösen az integrált anyagi-technikai szolgálat felállítása óta a híradó szolgálat megérezte.

1987 szeptemberében az új hároméves tanterv alapján egyszerre két évfolyam képzése indult be, ugyanis az 1986/87-es tanévben kezdett hallgatók első évi tananyagát mintegy 15%-os módosítással alkalmassá tették a csatlakozásra. A hároméves formában tanult hallgatók állami vizsgáiról készült jelentések általánosítható megállapítása az volt, hogy a megfelelő elméleti ismeretek mellett a végzetek gyakorlati jártassága csak szükségszerűen elfogadható, és beosztásba helyezéskor ez a hiányosság csak egy hosszabb felkészülési, beilleszkedési időszakkal kompenzálható.

A kényszerűen bevezetett 3 éves képzés csak átmeneti törést okozott a tisztképzés több évtizedes egyenes vonalú fejlődésében. A rendszerváltás után

- a Magyar Honvédségnél végrehajtott, illetve tervezett létszámcsökkentések,
- a tervezhetően kisebb létszámú, de minőségében magasabb színvonalú minőségi tisztképzés igénye,
- a tisztképzés több évtizedes tapasztalatai

lehetővé tették a 4 éves rendszer visszaállítását.

A tárgyalt időszakban (1967–1990) a **Híradó Tanszék vezetői** voltak:

- 1980-ig Susa István ezredes, aki 30 éven át irányította a magyar híradótiszt-képzést,
- 1985-ig Mészáros József mk. ezredes, aki ezt követően főiskolaparancsnok-helyettes, illetve rövid ideig főiskola parancsnoki beosztást töltött be,
- 1990-ig Ágoston Mihály mk. ezredes.

†Ágoston Mihály mk. ezds
és a Misi torony

Mészáros József mk. ezds.

Melléklet: Képek a ZMKMF életéből /4 oldal/

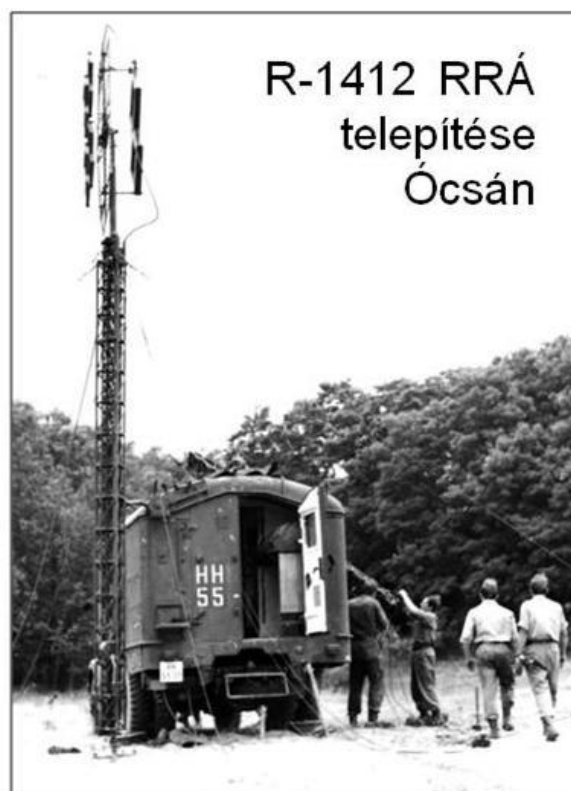
Az 1981 évi tanterv, óra- és vizsgaterv 3-8. félévi része /2 oldal/

Forrásmunkák:

1. Összkövetelmények a ZMKMF növendéki képzéséhez, HM, 1967
2. A ZMKMF tanterve, 1973
3. A ZMKMF tanterve Második könyv, 1981
4. A MN katonai főiskoláinak tantervi irányelvei, 1987
5. Tanterv és tantárgyprogram a híradó – katonai híradástechnikai üzemeltető és üzemben tartó – szakok részére, ZMKMF, 1988
6. Elgondolás a katonai főiskolai képzés új rendszerének kialakítására, HM Kollégium, 1990
7. Dr. Mosoni József mk. ezds.: A főiskolai szintű tisztképzés hazai tapasztalatai, HM Kollégium előterjesztés melléklete, 1992
8. Dr. Koczka Ferenc: A híradótiszt-képzés története, BJKMF, 1994

Melléklet A 6.1.2. fejezethez

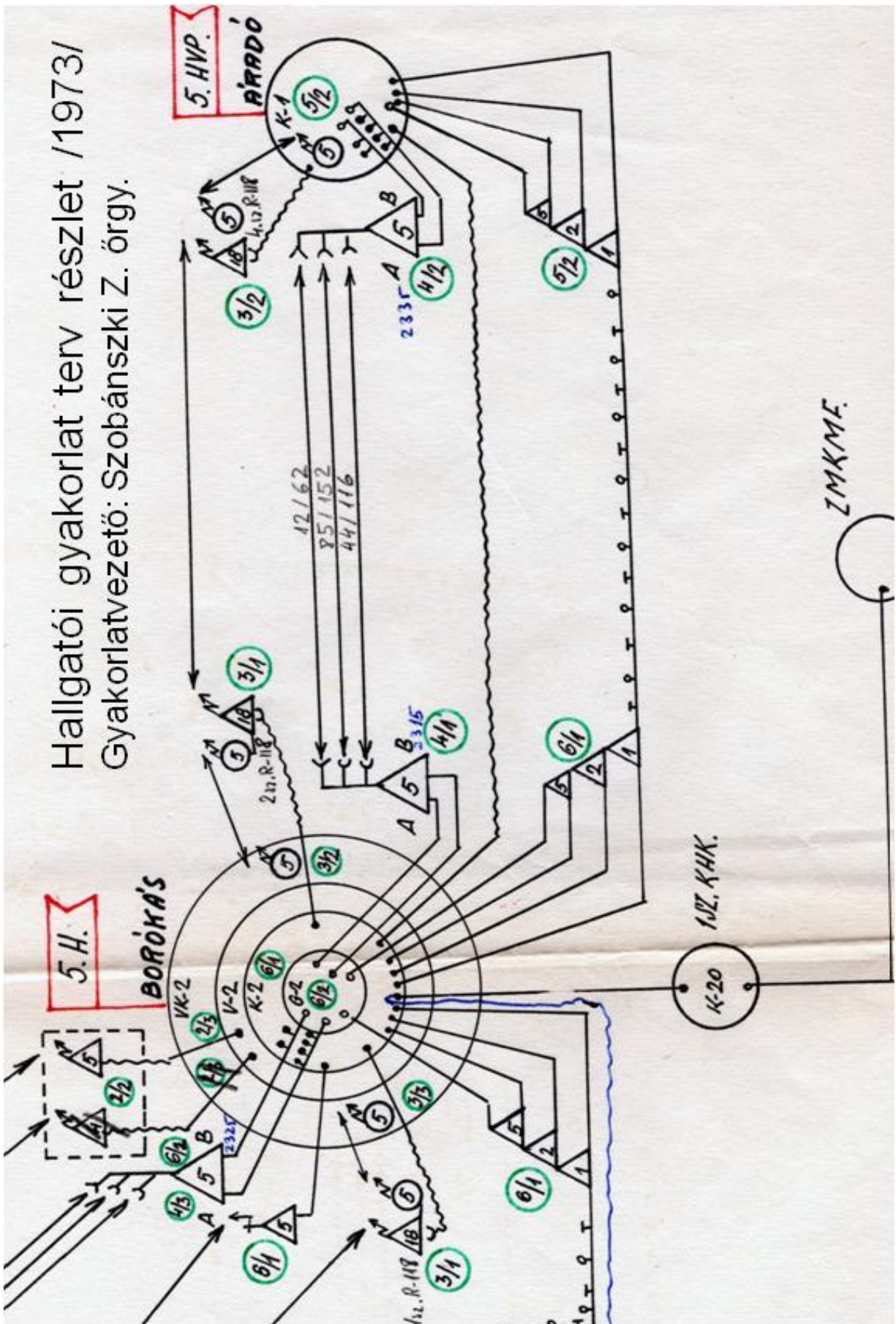
ETNV gépi építő gépkocsi

Morse jelek adás-vételének gyakorlása a Czár házaspár birodalmában ('80-as évek)

Hallgatói gyakorlat terv részlet /1973/
Gyakorlatvezető: Szobánszki Z. örgy.

1981. évi tanterv

	27	Gyakorló csapatösszeállítás	34	16	42	34	126	56	8	7	8	126	16	25	13	8	5	
3. Kiképzési	38	CSAPATKIKÉPZÉS MÓDSZERTANA					126											
	49	Forgalmazási gyakorlat	80	50	46		176		456	6		176						
4. Napj élet irányítói	41	TIPUSISMERTÉK ÉS ÜZEMELTETÉS	42	20	58	38	132					26						
	27	Gyakorló csapatösszeállítás		44		60						130						
	17	Szolgálati szabályzat	6	18	8		40		5			40						
	39	SZOLGÁLATI TEVÉKENYSÉG	12	16		20	48		34			48						
	41	TIPUSISMERTÉK ÉS ÜZEMELTETÉS	8	2	8	12	22	8				20						
	18	Állambiztonsági ismeretek	8				8					8						
	19	Jogi ismeretek	4		14		14		7			14						
	20	Balesetelhárítás			2		6					6						
	24	Ellátás, gondalkodás	8	4	4		16					16						
	25	Ügyviteli ismeret			2		2					2						
37	37	Balesetelhárítás	4				4				4							
	27	Gyakorló csapatösszeállítás		16		80					190							
			94															
ÖSSZESEN																		
Aloptanidőpontok																		
Szaklapozó tanidőpontok																		
Politikai vezetői - nevelői																		
Üzemeltetői /harobiztosítói/																		
Kiképzési																		
Napj élet irányítói																		
			600	600	600	600	600	600	600	600	600	600	600	600	600	600	600	
			80	120	120	84	36					560						
			282	220	84						622							
			48	42	48	120	102	60	420	420		420						
			50	104	180	188	256	272	810	240	1050							
			26	80	126	126	100	132	434	156	590							
			114	34	42	18	38	112	160	198	358							

6.1.3. Híradótisztek képzése a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolán

1990–2000

Szerző: Dr. Koczka Ferenc nyá. ezredes

6.1.3.1. Visszatérés a polgári műszaki felsőoktatás értékeihez (1991. szeptember 1.)

A Magyar Honvédség parancsnoka a 37/1990. sz. parancsában elrendelte, hogy 1990. szeptember 29-től a ZMKMF – a rendszerváltozás szellemiségének megfelelően – Bolyai János, a világhírű matematikus és katonatudós nevét vegye fel. A Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola egyben jogutódjává vált a magyar királyi Bolyai János Honvéd Műszaki Akadémiának. A főiskola parancsnokává a jogelőd ZMKMF parancsnokát, dr. Szabó Miklós vezérőrnagyot nevezték ki. Őt követte 1992-ben dr. Farkas Tivadar mk. vezérőrnagy.

A névváltozással közel egy időben a honvédelmi miniszter döntést hozott a **négy éves képzési rendszer visszaállítására és a képzési rendszer gyökeres átalakítására**. Az új tantervek kidolgozásához az 1990-ben módosított oktatási törvény a két miniszter (MKM és HM) által jóváhagyandó „**A képesítés megszerzésének feltételei**” című alapkormányrendeletet írta elő, mint miniszteri követelményrendszert. Ezt a képzés tartalmát a kimenet oldaláról meghatározó – a főiskolák közreműködésével, a tanintézeti főnök (dr. Mosoni József mk. ezds.) koordinálásával, szerkesztésében összeállított – alapokmányt polgári és katonai felsőoktatási szakemberekből álló bizottság megvitatta és elfogadásra javasolta. A két miniszter 1991 tavaszán egyetértőleg, illetve jóváhagyólag aláírta, majd a honvédelmi miniszter 5/1991.(VIII.28.) HM. sz. rendeletével kiadta.

1991 őszén – egy gyökeresen átalakított tanterv alapján – beindult négy éves képzés összhangba került a nemzeti honvédelem deklarált alapelveivel és lehetővé tette a rendszerváltás elvárásai szerint módosított képzési cél elérését, mely egy mondatra szűkítve a következő:

„A katonai főiskolák általános képzési célja:
akadémiai (egyetemi) képesítést nem igénylő parancsnoki és szaktiszti beosztások (munkakörök) ellátására hivatásos katonatisztek képzése.”

Ennek megfelelően kezdődött a tanterv átalakítás, melynek leglényegesebb elemei a következők voltak:

- a hadsereg, a képzés depolitizálása,
- a társadalomtudományi felkészítés gyökeres megváltoztatása a rendszerváltás követelményeinek megfelelően,
- nyugati nyelvekből kötelező középfokú nyelvvizsga-követelmény fokozatos bevezetése,
- széles sávú szakmai felkészítés, visszatérés a polgári műszaki felsőoktatás követelményrendszeréhez és ebből adódóan híradó szakon a távközlési szakirányú (polgári) villamos üzemtechnológiai tudás megszerzéséhez és az ezt igazoló oklevél kiadásához.

Váltás történt a híradó tanszékvezetői beosztásban is. Az 1990. szeptember 1-vel szolgálati nyugállományba vonult Ágoston Mihály. mk. ezredes, utódjává Koczka Ferenc alezredest nevezték ki.

A főiskola és a Híradó Tanszék vezetése élt a viszonylagos szakmai önállóság lehetőségeivel, és az **új tanterv** (Óra- és vizsgaterv a következő oldalakon) **kidolgozása** és végrehajtása során a megrendelő (Magyar Honvédség) igényeinek kielégítésén túl, nagy hangsúlyt helyezett a szélessávú, konvertálható szakmai tudás kialakítására. Ezen a bázison a kibocsátott fiatal híradótisztnak képesnek kellett lenni a megjelenő új eszközök és technológiák folyamatos megismerésére és alkalmazására. A leendő híradótisztek képzése a villamos üzemtechnológiai polgári képesítés követelményrendszerében került megtervezésre az alábbi **szakokon**:

6. légvédelmi rakétatechnikai,
7. lokátorteknikai,
- 8. híradó,**
9. rádióelektronikai [rádió és rádiótechnikai (lokátorteknikai) zavaró]
10. rádióelektronikai felderítő

1991

Híradótiszt-képzés a **villamos üzemtechnológiai szakon** belül 2 ágazaton történt:

1. katonai híradástechnikai üzemeltető ágazat
2. katonai híradástechnikai üzemben tartó ágazat

Polgári képesítés: távközlési szakirányú villamos üzemtechnológiai

A képzés célja: híradó századparancsnok, javító alegységparancsnok

Ö R A - É S V I Z S G A T E R V

7. HIRADÓ - VILLAGOS ÜZEMÉRNÖK - SZAK
 7.1. Katonai Híradástechnikai Üzemeltető Ágazat - távközlési szakirány.

C5 O P. szá sz ma Á ma	T A N T Á R G Y A K		T A N É V E K								Ö S S Z E S E N		Ö s s z e s e n - b o l :		S Z A M O N K É R É S E K							
	M E G N E V E Z É S E		I.		II.		III.		IV.		össze- mélé- leti	gya kor la ti	F É L É V E K									
			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.		
1	01 02 03 04 05 06 07	Filozófia Hadtörténelem Közgazdaságtan Politikaelmélet Szociológia Idegennyelv Testnevelés	36 36	36 36	36 36	36 36	36 36	36 36	72 72	72 72	416 236	166 208	Gy Gy	Gy Gy	Gy Gy	Gy Gy	Gy Gy	Gy Gy	Gy Gy			
2	01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	Alapképzés Általános harcászati Katonai tereptani ismeretek Általános löképzés Szabályzatism. és alaki kik. Katonai pszich. és pedagógia Jogi- és igazgatási ismeretek Vezetés- és információelmélet Anyagi-technikai bízt. alapjai Csapat-(üzemi) gyakoroltatás	120 52 28 6 8 24	64 18 16 8 42 34	12 12 12 8 14 120	12 12 12 8 14 36	16 12 12 8 14 36	6 12 12 8 14 36	120 138 82 70 74 110 36 34 40 120	72 72 16 18 30 30 66 44 8 12 22 34	120 66 66 52 44 44 8 12 16	Gy Z Gy Gy Gy Gy	Gy Z Gy Gy	Gy Gy Gy Gy	Gy Gy Gy Gy	Gy Gy Gy Gy	Gy Gy Gy Gy	Gy Gy Gy Gy				
3	01 02 04 05 06 07 08 09 11 12 13 14	Matematika Fizika Villamoságtan Elektronikus áramkörök Digitális áramkörök Lineáris áramkörök Számítástechnika Információvitel alapjai Híradásipari techn. Energetika Alkalmazott elektronika Automatika	96 48 94	96 118	48 96 60 48 64	48 96 60 48 64	48 96 60 48 64	48 96 60 48 64	240 48 212 192 120 48 64 80 54 48 48	146 30 142 146 96 36 28 34 30 42 40 34	94 18 70 46 24 12 36 14 50 12 8 14	Gy B K	Gy K Sz Gy B Gy Gy	Gy K Sz K Gy Gy K	Gy K Sz K Gy Gy K	Gy K Sz K Gy Gy K	Gy K Sz K Gy Gy K	Gy K Sz K Gy Gy K	Gy K Sz K Gy Gy K			

Kód	Név	Értékelés								Összesen	K	K	K	K	K	K	K	Av																					
		3	3	2	2	1	1	1	1										9	11	14	13	15	10	7	8													
4	Híradó berendezések rendszert. Tápvonalak és antennák. Számítógépek katonai alkalmaz. Hír. eszköz. -k. tip. ísm. és üzemei. Csapat-(üzemi) gyakoroltatás Forgalmazási gyakorlat								108	102	42	126	110	210	390	330	170	80	80	20	350																		
5	Harcászat (híradás szervezése) Csapat kik.módszertana. Csapat-(üzemi) gyakoroltatás				22			48	48	48	50	42	92	150	134	62	150	80	62																				
	Ö s s z e s e n :	576	576	576	574	594	572	566	566	566	566	566	566	566	566	4600	2108	2492																					
	1.Alt.ért.-i feladatokra felk.tanag. 2.Kat.ért.-i feladatokra felk.tanag. 3.Szakmai törzsanyag 4.Differenciált szakmai tananyag 5.Spec.szaktt.-i feladatokra felk.tag	100	180	120	144	144	180	108	108	20	976	324	652	21 %																									
	238	182	140	38	86	72	48	20	824	286	538	18 %																											
	238	214	316	70	182	242	312	336	1202	804	398	26 %																											
						78	98	210	1142	530	612	25 %																											
					22	48	78	210	456	164	292	10 %																											
S Z A M O N K É R É S E K :																																							
	Értékelés: beszámoló	3	3	3	2	4	1	2	1	17																													
	gyakorlati jegy	5	5	7	6	7	5	2	4	41																													
	Vizsgák: kollokívium	1	3	3	4	4	2	2		19																													
	záróvizsga		1	1	1	1	1	1		3																													
	szigorlat		1	1	1	1	1	1	3																														
	állámvizsga																																						
	Vizsgák összesen:	1	5	4	5	4	4	3	3	29																													

Az 1991-es gyökeresen átalakított tanterv óra- és vizsgaterve

A szak képzési célja: a főiskolára és a profilra meghatározottakon túlmenően a híradó üzemeltető, illetve üzemben tartó szaktisztai beosztásra való felkészítés, amelynek képzési szintje egyenértékű és megfelel a távközlési szakirányú villamos üzemtechnológus polgári képesítés követelményeinek.

Az oktatói állomány továbbvitte a rendszerszemléletű képzés elgondolását, melynek lényege, hogy a távközlési szakirányú villamosmérnöki képesítés megszerzésével egyidejűleg kell felkészíteni hallgatóinkat a híradótisztai professzió gyakorlására, azaz a harcbiztosítói, kiképzői, napi élet irányítói feladatok ellátására. A képzés főiskolai szintjét a katonai és a (polgári) villamos üzemtechnológus területeken kialakult tudásszintek együttesen biztosítják.

Az 1990-ben létrehozott képzési célrendszer és a tantervek időtállóak bizonyultak, hiszen a hat évvel későbbi – a polgári műszaki felsőoktatás képesítési követelményeiben meghatározott – tanulmányi területek arányai jól közelítenek az 1991-ben bevezetett képzési rendszerben alkalmazottakhoz. A képzés tanulmányi területeinek aránya az alábbiak szerint alakult.

tanulmányi terület	%-os aránya
Általános, értelmiségi feladatokra felkészítő tananyag	22
Szakmai törzsanyag	26
Differenciált szakmai tananyag	26
Katonai tananyag	26
Mindösszesen	100

Államvizsga tantárgyak a villamos üzemtechnológus szak katonai híradástechnikai ágazatain:

1. Harcászat, híradásszervezés (üzemeltető ágazaton)
Harcászat, harcbiztosítás (üzemben tartó ágazaton)
2. Híradó berendezések rendszertechnikája
3. Híradó eszközök típusismerete és üzemeltetése (üzemeltető ágazaton)
Híradó eszközök típusismerete és üzemben tartása (üzemben tartó ágazaton)

A főiskolai szintű híradótisztai alapképzést jelentősen segítette a 14 hét időtartamban szervezett **csapatgyakorlatok** rendszere, mely

- a 6. félévben 1 hetes szakmai bemutatót,
- a 7. félévben 4 hetes specializációt (dd., HDS., légvédelmi, BM határőr csoportokban),
- a 8. félévben további 5 hetes specializációt (dd., HDS., légvédelmi, BM csoportokban),
- a 8. félévben 4 hetes, a tervezett első tisztai beosztásban végrehajtott csapatgyakorlatot foglalt magába.

A főiskola és azon belül néhány tanszék – közöttük a Híradó Tanszék – 1994-től kezdte meg a női hallgatók híradótisztai alapképzését. Megjelenésük kezdetben előnyösen hatott a beiskolázott

állomány minőségére, melyet tanulmányi eredményeik és a végzés utáni munkavégzés színvonaluk is igazolnak.

A képzés visszatérő, hasznos eleme volt az évente május-június hónapban végrehajtott **államvizsga gyakorlat**, melynek keretében végzős hallgatóink – a másod- és harmadéves állomány bevonásával – hírközpont vezetői, híradó végrehajtó közegi funkciókban dd.–ho.–alájátszó hírközpontokat telepítettek. Az államvizsga több mozzanatból állt:

- az államvizsgát megelőző két hétben a hallgatók az ócsai kiképző bázison gyakorolták a hírközpont rendszerek telepítését, az eszközök üzemeltetését,
- az államvizsga a gyakorlati vizsgát megelőző nap a híradó végrehajtó közegek okmányainak kidolgozásával kezdődött;
- a gyakorlati vizsga napján riadó elrendelésével indult a konkrét feladat végrehajtás, melynek során a hírközpontok besoroltak a megindulási pontokra, menetet hajtottak végre, települtek, felvették az összeköttetéseket;
- a telepített rendszeren az államvizsga bizottság által értékelt üzemeltetési és hírváltási feladatokat hajtottak végre a hallgatók;
- a gyakorlat befejező mozzanatában kiadták a bontási parancsot és az állomány bevonult a főiskolára.

A főiskola híradó századának leszerelésével (az állománytábla módosulásával) 1996-tól ez a hatékony képzési elem sajnos kikerült a képzés rendszeréből.

Az 1990-es évek elején megkezdődött a magyar távközlő hálózat privatizációja, korszerűsítése és ezzel fokozatosan nőtt a technológiai szakadék a MH állandó jellegű távközlő hálózata, a MH tábori hírrendszere és a rohamosan fejlődő polgári hálózatok között. A tanszék világbanki pályázati forrásokból finanszírozta 1994-ben a digitális átviteltechnika oktatását biztosító szaktanterem megépítését, a tanszéki LAN kialakítását, az oktatói és a hallgatói állomány informatikai eszközökkel történő ellátását. Ezekkel a beruházásokkal, valamint az oktatói állomány folyamatos szakmai képzésével próbáltunk lépést tartani a robbanásszerűen fejlődő polgári hírközlési technológiákkal, és átvészelni a '90-es évek közepén bekövetkezett forráselvonásokat. Súlyosbította a helyzetet a főiskolai híradó század leszerelése, melyet csak részben tudott pótolni a korszerűsödő tantermi infrastruktúra, illetve néhány csapatokhoz kihelyezett foglalkozás.

Az R-142/G RÁ telepítve

A Híradó Tanszék alaprendeltetéséből adódó feladatai mellett átmenetileg végezte a fel-számolt váci Sallai Imre Híradó Kiképző Központtól átvett híradó tiszthelyettes és tartalékos parancsnoki állomány képzését is. A híradó tiszthelyettesek képzését időközben átvette az 1994-ben megalakult Budapesti Katonai Szakképző Iskola és Kollégium (ma már Szentendrén diszlokál), de az oktatási bázist, a szaktantermeket továbbra is a Híradó Tanszék (6/a épület) biztosította. Horváth István alez., Kubovicz Imre mk. őrgy., Czár Károly és Czárné Sebestyén Erika szds.-ok szakszerű munkája révén ezt a feladatot is sikerrel megoldottuk. A megszűnt váci Híradó Kiképző Központ helyett biztosítani kellett a híradótisztek, tiszthelyettesek és közalkalmazottak szakmai továbbképzését is. Ez a feladat a '90-es évek közepétől egyre hangsúlyosabbá vált, mely küldetést azóta is végzi a tanszék. Azonosultunk a megrendelő elvárásával, hogy a tanszék vegyen részt a rendszerbe állításra tervezett és rendszerbe állított híradó eszközök üzemeltetésére és üzemben tartására történő felkészítésben, működjön a híradó szolgálat szakmai továbbképző központjaként.

6.1.3.2. Önálló állami felsőoktatási intézményként a képzés korszerűsítéséért

(1996 szeptember 1.)

1996. szeptember 1-jével megváltozott a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola jogállása. Kivált a MH hadrendjéből és a Magyar Köztársaság állami felsőoktatási intézményeként szakmailag önálló, önkormányzattal rendelkező, részben önálló gazdálkodást folytató jogi személyként folytatta tevékenységét.

Az 1993-ban hatályba lépett felsőoktatásról szóló LXXX. törvény szellemében megnőtt a felsőoktatási intézmények hatásköre és egyben felelőssége is. A korábbi államvizsgák szerepét a záróvizsgák váltották fel kifejezve azt, hogy a végzettség szintjének, a szakképzettség színvonalának és minőségének biztosítása **az állam helyett a felsőoktatási intézmények kompetenciája**. A továbbiakban az intézményi tanács hagyta jóvá a tantervet, melyet a kormány által meghatározott képesítési követelmények alapján alkottak meg a tanszékek képviselőivel a szakbizottságok.

A kormány hatáskörébe tartozó képesítési követelmények szakok szerint határozták meg – többek között – a képzés célját, főbb tanulmányi területeit és azok kreditekben kifejezett arányát, valamint a záróvizsga típusát és a diploma követelményeit. A kormány a képesítési követelményeket szakmacsoportokra határozta meg, így alakultak ki a műszaki-, közgazdasági-, katonai-, egészségügyi-, stb.-, felsőoktatás alapképzési szakjai. Az új szabályozás megszüntette az elaprózódott specializációkat kifejező szakképzettségeket.

A felsőoktatás új koncepciója szerint a tisztképzésben is **megszűnt a kettős (katonai és polgári) szakképzettség**. A HM és a Magyar Honvédség akkori vezetése együttműködve a katonai felsőoktatási intézményekkel újragondolta a tisztképzést és megalkotta annak új szerkezetét. A katonai szakmák közül ekkor születettek meg többek között a katonai vezetői főiskolai, katonai logisztikai és a haditechnikai menedzser egyetemi szakok, a hadtáp helyett a gazdálkodási és a pénzügyi szakok, valamint a műszaki képzési területen a mérnöki szakok, közöttük a villamosmérnöki szak.

A megrendelő mindenkori igényeit kielégítő szakmai képzést a tanterven belül a **differenciált katonai szakmai tananyag** szolgáltatta. Az egyes szakképzettségek sajátos követelményei ezekben jutottak érvényre. A differenciált katonai szakmai tananyag feldolgozásával és gyakorlatinak végrehajtásával készítették fel a híradó, a radartechnikai, a légvédelmi rakétatechnikai, a rádióelektronikai felderítő, valamint az elektronikai hadviselés szakirányokon tanuló hallgatókat az első tiszti beosztás ellátására. Az új rendszerben a híradótisztek képzése a négy éves villamosmérnök képzés híradó szakirányán folyt.

A katonai felsőoktatási intézmények műszaki és közgazdasági alapképzési szakjain folyó képzés – a tisztképzés sajátosságait tartalmazó – kiegészítő képesítési követelményeit a 28/1999. (II. 12.) kormányrendelet 4. sz. melléklete tartalmazta. A gyakorlatorientált katonai főiskolai képzés folyamatában integráltan jelentkezett a **tiszti** kvalitásokkal és hivatástudattal rendelkező **mérnökök** vagy közgazdászok képzése.

A főiskola – részben pénzügyi okokra is visszavezethetően – 1996 szeptemberében megkezdte a polgári hallgatók képzését térítéses, levelező képzési formában. A képzésből befolyt összegek egy részének felhasználásával próbáltuk kielégíteni az informatikai eszközök oktatásban történő alkalmazásához kapcsolódó eszközigényeket. A Híradó Tanszék elsősorban a katonai és a rendvédelmi szervek hivatásos tiszthelyettes és közalkalmazotti állományának villamosmérnöki főiskolai alapképzésében vett részt.

Az 1997-ben megújult tantervek alapján szervezett képzés:

- teljesítette a 157/1996. (X. 22.) kormányrendeletben, a műszaki felsőoktatás alapképzési szakjaira meghatározott képesítési követelményeket és előkészítette a kreditrendszer későbbi bevezetését;
- megfelelt a 28/1999. (II. 12.) kormányrendeletben a katonai felsőoktatás alapképzési szakjainak képesítési követelményeiben megfogalmazott kiegészítő követelményeknek;
- biztosította az előkészítés alatt lévő 35/1997. (HK 10.) MH PK intézkedésben a hallgatók katonai kiképzésére és katonai életre történő nevelésére meghatározott követelmények teljesítését;
- kiküszöbölte az előző négyéves ciklus értékelése során kimutatott minőségi problémákat;
- egyidejűleg elégtette ki megrendelőink – a Híradó Csoportfőnökség, az Elektronikai Szolgálatfőnökség és a Határőrség – igényeit.

Az új tantervi szerkezetben – összhangban a beiskolázási létszám csökkentésével – megszűntek az ágazatok a főiskolai szintű híradótiszt-képzésben. Így a továbbiakban csak „egyfajta” tanterv alapján folytatódott a képzés.

A 4. Villamosmérnöki szakon belül az alábbi szakirányok működtek:

- 4.1. légvédelmi rakétatechnikai,
- 4.2. radartechnikai,
- 4.3. **híradó,**
- 4.4. elektronikai hadviselés
- 4.5. rádióelektronikai felderítő

A szakon végzett fiatal híradótisztek polgári képzettségük elismeréséül – összhangban az 1993. évi LXXX. felsőoktatási törvény előírásaival – villamosmérnöki oklevelet kaptak.

1997

A híradótiszt-képzés – a megváltozott megrendelői igényeknek megfelelően – a **villamosmérnöki szak** követelményrendszere alapján, annak **híradó szakirányán** folytatódott (ágazatok nélkül).

Szakképzettség: villamosmérnök

A képzés célja: híradó (javító) alegység-parancsnok

A villamosmérnöki szak / híradó szakirány képzési célja: A Magyar Honvédség és más fegyveres szervek részére főiskolai végzettséget igénylő parancsnoki beosztások ellátására képes villamosmérnök-tisztek képzése. Híradótisztek képzése, akik a katonai szakmai (villamosmérnöki) és az általános katonai tudásanyag birtokában – rövid adaptációs időszak után –képesek a híradó (javító) alegység-parancsnoki funkciók ellátására és a technikai, szervezeti változásokból adódó új feladatok végrehajtására.

A képzés tanulmányi területeinek aránya:

Tanulmányi terület	%-os aránya
Természettudományi alapismeretek	8,3
Gazdasági és humán ismeretek	15,8
Szakmai törzsanyag	28,8
Differenciált szakmai ismeretek	18,3
Általános és specifikus katonai tananyag	28,8
Mindösszesen	100,0

Záróvizsga tantárgyak:

1. Híradás (katonai kommunikációs hálózatok) szervezése
2. Híradó eszközök üzemben tartása
3. Híradó berendezések rendszertechnikája
4. Híradó eszközök típusismerete és üzemeltetése

A szakmai (villamosmérnöki) képzésben, a tanterv tananyagának összeállításában – összhangban a haderőnemek stratégiájában megfogalmazott híradó (és informatikai) feladatokkal – határozottan nyitottunk a **telematika**¹ irányába. Külön kiemelem a szakmai törzsanyagban belül oktatott Informatika tantárgyat (ECDL vizsgakötelezettséggel), az Informatikai hálózatok tantárgyat, valamint a Típusismeret és az Üzemben tartás tantárgyak bázisán létrehozott „Informatikai és távközlő hálózatok együttes üzemeltetése” blokkot, melyek biztosították végzettjeink telema-

¹ **Telematika:** a távközlés és az informatika egybeolvadása, mely különös intenzitással zajlik a hálózati technológiák (konvergenciája) területén.

tikai ismereteinek megszerzését, jártasságaik kialakítását. 1996-tól az alapfokú híradótiszt-képzésben megszűnt a „Hangolvasás, gépírás” tantárgy.

A főiskolai szintű híradó szakirányú villamosmérnöki képzés (híradótiszt alapképzés) sajátos, meghatározó eleme volt a kiképzési évenként 4 hét időtartamban szervezett csapatgyakorlatok rendszere, mely

- első évben alapkiképzést,
- második évben rajparancsnoki feladatok ellátását,
- harmadik évben szakmai csapatgyakorlatot,
- negyedik évben a tervezett első tiszti beosztásban végrehajtott csapatgyakorlatot foglalt magába.

A '90-es évek második felére egyre nyomasztóbbá vált a katonai híradó rendszerek lemaradása a polgári hírközlő hálózatokhoz viszonyítva. 1999-ben a légtérszuverenitási program részeként megkezdődhetett az MH állandó jellegű távközlő hálózatának korszerűsítése a Hicom 300 digitális kapcsolástechnikai rendszer telepítésével. Oktatóink kihasználva a megrendelői támogatásokat és a távközlési szakirányú képzést támogató pályázati lehetőségeket, jelentősen korszerűsítették a képzési infrastruktúrát. 1998-ban átadtunk egy 10 munkahelyes, szélessávú internet hozzáférést biztosító kabinetet, 1999 szeptemberében pedig a MH állandó jellegű távközlő hálózatán dolgozó híradótisztek, tiszthelyettesek és közalkalmazottak képzését is biztosító **Siemens Hicom 350 kapcsolástechnikai szaktantermet**. Ezzel egy új fejezet kezdődött a tanészék életében, melyet a pályázati lehetőségek kihasználásával a polgári hírközlő hálózatokhoz való felzárkózás jellemezett. Az ezredfordulóra általánossá vált az elektronikus jegyzet és a multimédiás oktatói munkahelyek alkalmazása. Az oktatók szükségletrendszerébe beépült az informatikai alkalmazói tudás folyamatos fejlesztésének igénye.

Farkas György ezds. csoportfőnök – a támogatók jelenlétében – átadja a Siemens Hicom 350 kapcsolástechnikai szaktantermet 1999 szeptemberében

A képzésünket és a tanszéken folyó tudományos tevékenységet támogató gazdasági szervezetek elsősorban a távközlési piac azon szereplői köréből kerülnek ki, akik üzleti lehetőséget látnak a MH távközlési és informatikai rendszereinek korszerűsítésében. Ezek a Siemens Rt., TOTALTEL Távközléstechnikai Kft., Matáv Rt., Rohde&Schwarz, ELSINCO Budapest Kft.. A képzés iránytartásához szükséges legkorszerűbb katonai és polgári távközlési technológiákat, eszközöket tőlük szereztük be. Külön ki kell emelnem az akkori HVK Vezetési Csoportfőnökség valamint a MEH Informatikai Kormánybiztosság Hírközlési Főfelügyeleten keresztül nyújtott pályázati támogatásait távközlési és informatikai fejlesztéseinkhez. Gazdasági kapcsolatainknak tudható be, hogy ebben a nehéz időszakban is lépést tudtunk tartani a korszerű beszéd- és adatkommunikációs technológiákkal.

1999. december 31-ével a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola és a magyar műszaki tisztképzés történetében lezárult egy tíz éves időszak, melyet a főiskola viszonylagos önállósága, a tisztképzés folytonossága és megújulása, szakmai vonatkozásban pedig a polgári műszaki és közgazdasági felsőoktatás értékeihez történő ismételt közlekedés jellemzett. A tanszék oktatói közül 3 fő a Budapesti Műszaki Egyetemen, 2 fő a ZMNE-n szerzett egyetemi doktori fokozatot.

A rendszerváltás után tömegessé vált felsőoktatás (a hallgatói létszám megháromszorozódott) és a szétaprózott intézményi szerkezet szükségessé tette a felsőoktatási intézményekben folyó képzés minőségének ellenőrzését. A Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolán a minőségi szemlélet kialakulását katalizálta a felsőoktatás menedzsment területén 1993-ban elkezdődött magyar-holland felsőoktatási együttműködésben való részvétel, melyben meghatározó szerepet vállalt a Híradó Tanszék vezetése. A holland társintézmény (Hollandia, Breda, Hogeschool West Brabant főiskolai szövetség) segítségével kialakítottuk a főiskola minőségbiztosítási rendszerét, mely az első akkreditációnkat jelentősen segítette. Ennek eredményeképp a Magyar Akkreditációs Bizottság 1999-ben a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolát, benne a villamosmérnöki szakot „erős” minősítéssel akkreditálta.

Hagyományápolás a Híradó Tanszéken

A rendszerváltás óta a Magyar Honvédség nemzeti arculatának megteremtésében különösen hangsúlyossá vált a honvéd hagyományörzés, melynek részei megjelentek a híradótisztképzésben, a híradó főiskolai hallgatók életében. Ebből a sokszínű tevékenységből csak néhány elemet emelek ki.

Kapcsolatfelvétel a „régibolyaisokkal”

1990-ben Priol Zoltán vezérőrnagy részvételével került sor a 6/a 226-os tanteremben az első találkozóra, melyen a m. kir. Bolyai János honvéd Műszaki Akadémián végzett, második világháborút megjárt híradótisztek 20-30 fős csoportja vett részt. Kapcsolatunk azóta is élő, részt vesznek ünnepségeinken, a nyugállományú szervezetek munkájában, előadásokat tartanak hallgatói rendezvényeken.

László János ny. alez. előadást tart a Bolyai Napon

HÍRADÓ DÍSZKARD átadása

A magyar királyi Bolyai János honvéd műszaki Akadémián 1938-44-ig minden évben, a híradó tanulmányvezető díszkardot adományozott az arra legérdemesebb harmadéves híradó akadémikusnak. E kardot jogelőd intézményünkben utoljára Krupánszky István hdgy. érdemelte ki 1944-ben. Az adományozók Hajnal Gyula ny. alez., Kiss Zoltán ny. alez., Dr. Lengyel End-

re nyá. ezds. 1993 decemberében a Bolyai Napon adták át e kardot a Híradó Tanszéknek. A kard jelmondata: *GYŐZELEM AZ IDŐ ÉS TÉR FELETT, ACÉLOZZA MEG LELKEDET!*

A hagyományt folytatva minden év decemberében egy fő arra érdemes végzős hallgató veheti át e megtisztelő jelképet a meghívott volt bolyai akadémikusok egyikétől.

Ötven éves emlékdiploma átadási ünnepség

A Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola 1992-től emlékdiplomát adományoz a jogelőd intézményekben végzetteknek. A Kari Tanács határozata alapján minden évben az 50 éve végzett híradótisztek részére emlékdiplomát adományoz a kari főigazgató. Az ünnepség előkészítésébe, az 50 éve végzettek felkutatásába aktívan bekapcsolódtak a Puskás Tivadar Híradó Bajtársi Egyesület tagjai. 1999-ig a „Bolyai Akadémián” végzettek részesülhettek ebben az elismerésben. 2000-ben a Zalka Máté Híradó Tiszti Iskola első végzős hallgatói – közöttük Dr. Lindner Miklós nyá. vörgy. – jelentek meg a ZMNE főiskolai karán, hogy meghitt ünnepség keretében vegyék át emlékdiplomájukat és megemlékezzenek az 50 évvel ezelőtti eseményekről.

E néhány példa is bizonyítja, hogy a hagyományápolás, a katonanemzedékek együttes munkája élő, napi munkában megjelenő feladat, mely közvetlenül segíti a nevelési célok elérését és hozzájárul a Honvédség nemzeti arculatának fenntartásához.

Forrásmunkák:

9. Koczka Ferenc: A négyéves főiskolai rendszerű híradótiszt-képzés és továbbfejlesztésének lehetőségei, egyetemi doktori értekezés, ZMKA, 1993
10. Dr. Koczka Ferenc: A híradótiszt-képzés története, BJKMF, 1994
11. A képesítés megszerzésének feltételei a katonai főiskolákon, HM, 1991
12. A híradó – villamos üzemmérnöki szak tanterve, ZMKMF, 1991
13. A villamosmérnöki szak, híradó szakirány tanterve, ZMKMF, 1996

6.2. A felsőszintű (vezérkari) híradótiszt-képzés 1950–1993

Szerző: Estók János nyá. ezredes

A II. világháború befejezése előtt a magyar felsőszintű (vezérkari) tisztképzés a Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémián (1920-1945) történt. Az 1947. szeptember 15-én aláírt párizsi békeszerződés életbelépésével lehetőség nyílt az akadémiai képzés ismételt beindítására. Az intézmény Honvéd Hadiakadémia néven 1947 decemberében kezdte meg működését. Az 1950-es átszervezés után 1950. október 1-től **Honvéd Akadémia** néven működött tovább.

A felsőszintű híradótiszt-képzés 1950-től 1993-ig tartó intervallumát önkényesen három időszakra osztottam fel:

1. 1950 – 1956 Megalakulás, kezdeti évek
2. 1957 – 1967 Tananyagrendezés, minőségi fejlesztés
3. 1968 – 1993 Korszerűsítés az alapfokú híradótiszt-képzés eredményeire építve. Integrált-differenciált nevelésközpontú oktatás.

6.2.1. Megalakulás, kezdeti évek / 1950 – 1956 /

Az akadémiai híradó szakirányú képzés (híradó szak, fegyvernemek és szakágak képzési igényeinek kielégítésére) végrehajtására 1950-ben hozták létre a Híradó Tanszéket. Első kinevezett vezetője Szilágyi Sándor őrgy. volt. Mivel az 1950/51 tanévben híradó osztály nem indult, a tanszék tanárai az oktatást az alaptagozaton, a magasabbparancsnoki és az ezredparancsnoki tagozaton kezdték.

Az első időszak alapvető feladata volt, hogy a néphadsereg nagyütemű fejlesztéséhez rövid idő alatt, rendkívül intenzív tanulmányi munka mellett biztosítsa a politikailag szilárd, szakmailag jól felkészített híradótiszti állományt.

Az 1951-53-as tanévre kiadott miniszteri rendeletben meghatározták a képzési célkitűzéseket: *„a hallgatók váljanak olyan tisztékké, hogy tudásuk alapján legyenek alkalmasak ezredparancsnoki, ho. törzsparancsnoki, valamint hadtest törzsekben ill. központi szerveknél beosztott munkakör ellátására. A szakfegyverneméknél az általános harcászati képzésen túl jó szakismerettel rendelkezzenek a saját fegyvernemükön belül. Ismerjék jól az ezred és hadosztály harcvezetési elveit, kapjanak tájékoztatást a hadtest vezetéséről, valamint szerezzenek általános ismereteket a hadsereg hadműveletéről.”*

1951. október 1-én indult az első két éves híradó szakirányú képzés 12 fővel, melynek magam is résztvevője voltam. A Zalka Máté Híradó Tiszti Iskolán szerzett alapfokú végzettség birtokában jelentkeztem a Honvéd Akadémiára. Az intézménybe a jelöltek pályázat útján jelentkeztek és felvételi vizsgát tettek a következő tantárgyakból: matematika, fizika, magyar nyelv, általános politikai ismeretek, tereptan, híradás, fegyvernemi ismeretek. A felvételi vizsga alapját a hadseregben akkor elrendelt technikai minimum vizsgák követelményei képezték. Az alaptagozattal párhuzamosan az ezredparancsnoki tagozaton is önálló híradó osztály indult. A felvételi bizottság a vizsgaeredmények alapján döntött arról, hogy a felvételi vizsgán megfelelték alaptagozaton vagy ezredparancsnoki tagozaton kezdhetik meg tanulmányikat.

Az egy éves ezredparancsnoki tanfolyam híradó osztályában – a többi fegyvernemi osztályhoz hasonlóan – elsősorban fegyvernemi (híradó) szakkiképzés folyt. Így matematika (110 ó), elektrotechnika (40 ó), rádiótechnika (60 ó), készülékismeret (200 ó), hangolvasás (60 ó), híradó harcászat (240 ó). A felsoroltakon kívül fegyvernemi ismeretek, társadalomtudományi ismeretek és magyar nyelv is oktatásra került.

NYT. SZÁM: 36/1953.

DIPLOMA

B 0598

EZEN DIPLOMA TULAJDONOSÁT
Estók János hdgy. ELVTÁRSAT,
AKI 1951. TŐL 1953. IG A HONVÉD AKADÉMIA
két éves AKADÉMIAI *hiradó*
TAGOZATÁT ELVÉGEZTE, AZ ÁLLAMI
VIZSGABIZOTTSÁG 1953. ÉV *október* HÓ
20 NAPJÁN KELT HATÁROZATÁVAL
MAGASABB KATONAI SZAKKÉPZETTSÉGGEL
BÍRÓ TISZTTÉ MINŐSÍTETTE.

[Handwritten signature]
az Állami Vizsgabizottság elnöke

[Handwritten signature]
Honvéd Akadémia parancsnok

BUDAPEST, 1953. évi *október hó 20-din*

Vörös Csillag

Az első és egyetlen **két éves képzésben** résztvevő híradó hallgatók elé azt a képzési célt tűzték ki, hogy a híradó szakkiképzésen túlmenően jó általános hadműveleti-harcászati és társadalomtudományi képzettséget szerezzenek. Az oktatás-nevelési célkitűzések arra irányultak, hogy a hallgatók sajátítsák el a szakmai alapokat (elektrotechnika, rádiótechnika, átviteltechnika, távbeszélőtechnika, távírótechnika stb.), és ezen a bázison tanulják meg az egységek, magasabbegységek híradásának megtervezését, megszervezését és váljanak képessé a seregtest hadműveleti hírszervezőrendszerének áttekintésére.

Az első híradó évfolyamok összetétele nagyon változó volt. Az állomány többsége egy-éves Kossuth Akadémiát, vagy ZMHTI-t végzett. A polgári iskolai végzettség mind a tanári, mind a hallgatói állománynál igen alacsony volt, ezért a képzésbe beállítottak általános műveltséget növelő tantárgyakat (magyar irodalom, nyelvtan, földrajz, stb.).

Jellemző erre az időszakra a tanároknál és hallgatóknál egyaránt tapasztalható hatalmas lelkesedés és tudásvágy. Az első években a napi 8 tanórán túl, 23.00-ig volt kötelező egyéni tanulás. A pártrendezvények rendszeresen hetente 1-2 alkalommal 20-21 órakor kezdődtek és éjfél után értek véget. A „T” ládákat csak 23.00-23.30 között lehetett leadni.

1952 októberéig minden hallgató bent lakott, kimenőt és eltávozást csak szombaton 13.00-tól hétfőn 06.00-ig kaphattak. 1952 októberétől a Budapesten lakó nők hallgatók számára engedélyezték a szerdai kimaradást. A napi háromszori étkezésért 7,50.- Ft-ot kellett fizetni.

A két éves híradó hallgatói osztályban a képzési idő 30-35 %-át fordították szakkiképzésre. Ezen belül: elektrotechnikára 140, rádiótechnikára 200, vezetékes és rádiókészülékekre 500, híradásszervezésre 600 órát biztosítottak. A harcászati-hadműveleti képzés szakasztól – hadtest szintig terjedt. Az 1952-től kibocsátott osztályoknak orosz nyelvből már államvizsgát kellett tenni.

1952-ben a tanszék szervezetében – személycserével – minőségi javulás következett be. A tanszék vezetőjévé Koncz Mihály mk. ezredest nevezték ki. A Híradó Tanszék megkapta a 4. sz. épületet, melyben az akkor rendszerben lévő híradó eszközökből – az akadémián elsőként – három kabinetet rendezett be. A megalakult fakultásokon belül a híradó hallgatók a műszakiakkal a Műszaki-híradó Fakultás állományába kerültek. **1952-től a képzési időt felemelték 3 évre.**

A tanszék oktatóinak és hallgatóinak ebben az időben az volt a legnagyobb gondja, hogy nem állt rendelkezésre kidolgozott oktatási anyag. A tanárok polgári (műegyetemi) jegyzetkből oktattak, de egy részük nem tudta az akadémiai követelményeknek megfelelő tananyagot kiválasztani és azt a differenciáltan oktatni a fegyvernemi igényeknek megfelelően. Ezen hiányosságok miatt a tanári kar ugyanazon tematikával oktatta a matematika, fizika, elektrotechnika, rádiótechnika tantárgyakat, mint a közép és felsőfokú polgári tanintézetek. Gyakori jelenség volt, hogy még a tanár sem értette, ismerte az egyetemi jegyzetek anyagait, így a hallgatóknak nagy gondot okozott a tananyag feldolgozása.

Az 1953-ban végzett 12 hallgató a képzés történetében első alkalommal dolgozta ki és védte meg diplomamunkáját. 1953-tól beindult a levelező képzés is az akadémián évi 2 x 1-2 hetes összevonással, ahol csak a feladatok kidolgozását végezték el, a konzultációkat csapatoknál tartották. Ebben a rendszerben 1957-ig képezték tisztiket.

A hallgatók minőségének javulását eredményezte, hogy 1953-tól már csak két- és hároméves tiszti iskolát végeztek kerültek felvételre és növekedett a középiskolát végeztek száma is.

1953-55 között a tanszék tanári állománya teljesen kicserélődött. A régiak nagy része más munkakörbe került, néhányan Szovjetunióban végezték el akadémiai tanulmányaikat. Az újak már akadémiai illetve BME végzettséggel rendelkezve emelték a tanszéki munka színvonalát. A tanárok egyre nagyobb jártasságot szereztek a módszertani munkában, a tanszék oktatási infrastruktúrájának fejlesztésében.

Az első (kezdeti) időszakban a felsőszintű híradótiszt-képzést az alábbiak jellemezték:

- A tanszék oktatói állomány előképzettsége rendkívül heterogén volt. Jellemző erre az időszakra a nagy lelkesedés, de ez nem mindig pótolta a tudást. Ebből adódóan nagy volt a fluktuáció. A tanárok elsősorban a saját tantárgyaikkal kapcsolatos kérdéseket ismerték. A technikai tantárgyakat oktatók alacsony szintű hadműveleti-harcászati ismerettel, a híradó harcászatot oktatók alacsony szintű technikai ismeretekkel rendelkeztek. Az oktatók életkora alacsony volt, alig haladta meg a hallgatókét. A híradó hallgatók képzésében domináltak a társadalomtudományi és a harcászati-hadműveleti tantárgyak, csak lassan nyertek teret a híradótechnika üzemeltetésének elméletével és gyakorlatával foglalkozó tárgyak, melyek megalapozták a híradás szervezés oktatását.
- A tanszék alig vagy nem rendelkezett állandó jellegű és mobil híradó eszközökkel. Az oktatási infrastruktúra egyrészt a II. világháborúban használt eszközökből, másrészt az 1952-től rendszerbe vont magyar és szovjet híradó eszközökből állt.
- A Magyar Néphadsereg erőltetett ütemű fejlesztése sok híradótisztet követelt. Ebben az időszakban egy gl. vagy hk. e-nél 10-12 fő híradótiszt dolgozott. A rövid idejű képzésen a híradótisztek csak részben sajátíthatták el a híradás tervezésével, szervezésével, üzemeltetésével kapcsolatos ismereteket. Fokozta a problémákat az oktatói állomány korábban említett hiányos felkészültsége.

A felsőszintű híradótiszt-képzés első időszaka a felsorolt hiányosságok ellenére is eredményes volt. Az alaptagozaton 56 fő, az ezredparancsnoki és más tanfolyamokon pedig 50 fő híradótiszt végzett és került fontos beosztásba.

Az 1954/55 tanév még a Honvéd Akadémián indult, azonban Bata István vezérezredes honvédelmi miniszter az 1955. március 14-én kelt 15. sz. parancsával a nemzeti ünnep alkalmából a „**Zrínyi Miklós Katonai Akadémia**” nevet adományozta a tanintézetnek. A megtisztelő névfelvétel csak rövid ünnepségnyi megállást engedélyezett a személyi állománynak.

1955-től erőteljes fejlődés indult meg a Híradó Tanszéken az általános és szakmai ismeretek megszerzésére, valamint a pedagógiai módszertani ismeretek elsajátítására. Ennek eredményeképp javult a kidolgozói munka színvonala, sok új tankönyv és teljes feladat került kidolgozásra. 1956-ig a nem híradó osztályokban a híradó elméleti + gyakorlati oktatás 10 órás blokkokban történt. Ez nyilvánvalóan kevés volt. Ezt az óraszámot sikerült felemelni 40 óra elmélet + 40 óra gyakorlatra. Ez lényeges előrelépés volt a híradás, a híradó szolgálat helyének, szerepének megerősítésében.

A lendületes fejlődést az 1956-os forradalmi események megtörték. A tanszék és a két hallgatói osztály (első évf. 23 fő, második évf. 13 fő) közös elhelyezésbe került. Az állományt két csoportba osztották. Az egyik csoportot a Szabadnép Székház és a Nemzeti Színház védelmére, a másik csoportot a HM őrzésére rendelték ki. November elejétől a tanszék feladata volt az akadémia belső vezetékes híradásának kiépítése és fenntartása is.

6.2.2. Tananyagrendezés, minőségi fejlesztés / 1957 –1967 /

A forradalmi események következtében az 1957-ben folytatódó képzésekre jelentősen csökkent létszámban (második évfolyamra 7 fő, harmadik évfolyamra 4 fő) jelentkeztek a hallgatók. Ezek a létszámok egészültek ki a Szovjetunió akadémiáiról visszahelyezett hallgatókkal, így a híradó második évfolyamon 11 fő, a harmadik évfolyamon 5 fő kezdte meg tanulmányait.

Az 1957. április 8-án beindult „csonka” kiképzési évre a tanszék 24 tanárából csak kilenc maradt. Az év hátralévő részében 15 új, akadémiai végzettséggel rendelkező oktató került a tanszékre, köztük a leningrádi Bugyonnij Híradó Akadémián végzetek is. A feszítő óraadási gondok miatt az új oktatóknak azonnal be kellett kapcsolódnia a képzésbe. További terheket jelentett az új négy éves képzésre történő átállás tantervi okmányainak kidolgozása.

A tiszti (törzs-tanári és hallgatói) állomány polgári végzettségi adatai (1957) javulást mutatnak, de ez még messze elmarad a kívánatostól:

- 8 általánosnál kevesebbet végzett 14,8 %
- 8 általánost végzett 31,1 %
- 8 általánosnál többet végzett 22 %
- érettségizett 29,1 %
- egyetemi diplomával rendelkezik 3 %

A honvédelmi miniszter 1957 augusztusában határozta meg az akadémia 1957/58 kiképzési évétől kezdődően érvényes kiképzési időszakokat. E szerint a képzési idő:

- *alaptagozaton* az összefegyvernemi, a felderítő, a páncélos és a hadtáp hallgatók számára 3 év,
- *alaptagozaton* a politikai helyettesi, a tüzér, a légvédelmi tüzér, a műszaki, a vegyi és a **híradó hallgatók számára 4 év**,
- *levelező tagozaton* a fenti kiképzési intervallumok 1-1 évvel nőnek.

Ebben az időszakban az akadémián folyó magasabb képesítésű híradótiszt-képzés alapvető tartalmát az alapfokú tisztképzés tananyagára épülő híradástechnikai és híradás szervezési elvek oktatása jelentette. Ekkor alakult ki a mobil híradó eszközök alkalmazásával kapcsolatos oktatási anyag. A sok probléma ellenére is ekkor már szilárdabb szakmai alapon, oktatási tapasztalatok birtokában, jobb feltételekkel lehetett dolgozni. Az '50-es évek végén, a '60-as évek elején minden oktató tankönyvet írt. A megnövekedett képzési idő lehetőséget biztosított a tananyag bővítésére. A harcászati feladatok híradó foglalkozásait évente át kellett dolgozni. A hetente ülésező „bíráló-értekezleten” az oktatók kifejhették véleményüket az adott tankönyvről vagy harcászati feladatról. Ennek ellenére az akadémiai jegyzetekben még mindig sok volt a más felsőfokú oktatási intézmények tankönyveiből „összeollózott” anyag.

Elismerve az akadémiai képzés eddigi eredményeit, javítva a végzett állomány társadalmi presztízsét a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa az 1959. évi 106. sz. határozatának VIII. fejezet 43. §-ában kimondta: „A néphadsereg katonai akadémiai által kiadott oklevél (diploma) az egyetemek okleveleivel (diplomáival) egyenértékű”.

Az 1960-as évek elején az oktatás nagyon elméleti jellegű volt. Ezen csak az évtized közepére tudtak változtatni, melynek egyik eszköze volt a 2-4. évfolyam részvételével július-augusztusban végrehajtott rendszertechnikai gyakorlat. A gyakorlat tárgya a ho. HK elemeinek rendszerben történő üzemeltetése, a rádiók távvezérlése, a csatornákkal való manőverezés végrehajtása. A gyakorlat a hallgatói képzés mellett a tanári állomány továbbképzését is biztosította. A gyakorlati élettel történő szorosabb kapcsolat kialakítását szolgálta az akadémiai oktatók rövidebb idejű (6-12 hónapos) csapatbeosztásba történő vezénylése, illetve részvétel a híradó csapatok ellenőrzésében (HM szemle döntnökeként). Az itt szerzett csapattapasztalatok előnyösen hatottak vissza a képzés gyakorlati oldalára. Az oktatók közül többen felsőfokú technikai tanulmányokat folytattak, ezáltal is növelve szakmai felkészültségüket.

Nagy gondot fordított a tanszék a nem híradó osztályokban folyó híradó kiképzésre. Az alapvető híradás szervezési ismereteken túl bevezették a gyakorlati foglalkozásokat a kisrádiókra illetve a mozgó parancsnoki vezetési pont (BTR-50 PU) eszközeire építve. Ez által egy alapvető jártasságot sikerült kialakítani a híradó eszközök alkalmazásában.

1966-tól a tiszti alapképzés egyre javuló színvonala, a felvételt nyert állomány magasabb minősége, a humán erőforrásokkal való hatékony gazdálkodás igénye lehetővé tette a képzési idő 3 évre történő csökkentését. Az utolsó negyedéves hallgatókat 1968-ban bocsátotta ki az intézmény.

1967-től a vizsgáztatási és osztályozási rendszer igazodott a polgári felsőfokú intézményekéhez és bevezették a kollokviumot és a szigorlatot. Stabilizálódott az oktatói állomány, csökkent a fluktuáció.

A második időszakban a felsőszintű híradótiszt-képzést az alábbiak jellemezték:

- Stabilizálódott a Híradó Tanszék oktatói állománya, csökkent a fluktuáció, javultak a végzettségi mutatóik.
- A tanszék több új szakkabinetet (mikrohullámú, televízió-technikai, elektrotechnikai, rádiótechnika, áramforrás, vezetési) hozott létre a híradó és más fegyvernemi hallgatók gyakorlati oktatásának segítésére. Sikerült elérni, hogy a rendszerbe állított híradó eszközök első példányai az akadémiára kerüljenek.
- Javult a beiskolázott tiszt állomány minősége. A gyakorlatias oktatás érdekében tett intézkedések eredményeképp nőtt a végzetek jártassága a híradásszervezés, híradó eszközök rendszerben történő üzemeltetése területein.

6.2.3. Korszerűsítés az alapfokú híradótiszt-képzés eredményeire építve.

Integrált-differenciált nevelésközpontú oktatás

/ 1968 –1993 /

A hatvanas évek elejétől fokozatosan alakultak ki a híradótisztek akadémiai képzésének megváltoztatását kikényszerítő körülmények. A változtatás igénye kiterjedt az akadémiai képzés időtartamának csökkentésére, a szakkiképzési követelmények újrafogalmazására, a tananyag tartalmának felülvizsgálatára. Axiómaként fogadjuk el, hogy az alapfokú és a felsőfokú híradótiszt-képzést egymástól elválaszthatatlan, szoros egységet képez.

A változtatás alapvető oka az alapfokú híradótiszt-képzésben bekövetkezett minőségi javulás volt. 1961-től az ETI áttért a négy éves képzésre, melynek eredményeképp a végzetek a polgári életben is elismert technikus, 1967-től szaktechnikusi képesítést, 1973-tól a ZMKMF-n végzett híradótisztek már híradástechnikai üzememérnöki oklevelet kaptak.

Az alapfokú tisztképzésben végzetek 1967-től már megjelentek az akadémiára pályázók között. Jellemzően magas színvonalú híradó technikai felkészültséggel, de kevés harcászati, híradás szervezési ismerettel kerültek beiskolázásra. 1968-tól az akadémiai híradástechnikai szakképzést új alapokra helyezték. Ennek lényege az volt, hogy az eddig megszerzett ismeretekre, jártasságokra alapozva fejlesztik tovább a hallgatók szakmai tudását. Megegyezés született arról, hogy az alapképzésben a rendszeresített eszközöket oktassák, az akadémián pedig a perspektív, rendszeresítésre tervezett híradó eszközöket. Az új tematikák ennek megfelelően készültek el.

A képzés eddigi tapasztalatai alapján új tantárgyként került a tantervbe a „Rendszertech-nika”. Ez a tantárgy integrálta a hírközpontok rendszertech-nikáját, a katonai hírhálózatok tervezését és az országos állandó jellegű (postai) hírhálózatok igénybevitelével kapcsolatos ismereteket. Az egyedi híradó eszközök oktatása is rendszerszemléletű megközelítéssel történt. A tananyagalkotás eredményeként a „Csapatvezetés” tantárgy foglalta össze a híradók számára különösen fontos csapatvezetési alapismereteket, megtámogatva a műveletkutatás matematikai bázisával és az automatizált csapatvezetés alapjaival.

Híradásszervezés témakörben több nívós jegyzet került kidolgozásra: gl. (hk.) e., ho. híradása, öfn. HDS és front híradása, ho. közvetlen csapatok hírrendszere, honi légvédelmi csapatok híradása. A fegyvernemi és szakcsapatok igényeinek megfelelően kidolgozott differenciált jegyzetek hatékonyan segítették a híradással kapcsolatos ismeretek átadását.

A megváltozott felsőoktatási környezetben az akadémián folyó oktató nevelő munka elismerését fejezte ki az a körülmény, hogy az akadémiai oklevél egyenértékűségét a polgári egyetem diplomáival ismételtelen megerősítették. Az erre vonatkozó 23. sz. törvényerejű rendelet 1971-ben jelent meg.

A '70-es évek képzési rendszerének megítélésére álljon itt Dr. Koczka Ferenc nyá. ezds. (1974–77) visszatekintése:

„Szerencsém is volt, mert – többek véleménye szerint – az egyik legjobb képzési rendszerben tanulhattam. Röviden az akadémiai képzés három éve: egy év ezred, egy év hadosztály, egy év hadsereg, front időszakra tagolódott. Az oktatás felépítettsége, a tananyagok egymásra épültsége és módszertana is kiforrott volt. Alapok, fegyvernemi és szakcsapatok szervezetei, 1-1 napos csapatlátogatások során a harci- és szaktechnika megismerése, csapatok alkalmazási ismeretei, térképes harcászati feladat, a hallgatók által kidolgozott változatok megvitatása csoportos foglalkozásokon, a kidolgozott feladat alapján terepmunka. Sokat tanultam, az addig csak tudásszigetekben létező ismereteim egységes egészzé álltak össze.

A három év tanulmányi idő alatt minden hallgatóban kialakult egy globális kép a Magyar Néphadsereg szervezetéről, elhelyezkedéséről, várható alkalmazásáról, melyet csapatlátogatásokkal, katonaföldrajzi célú bejárásokkal tettünk pontosabbá. Végigjártuk a nyugati határszélen elhelyezkedő harcászati irányokat, megértettük, hogy miért is vannak ebben az országrészben ilyen jó minőségű utak a gyenge forgalom ellenére is.

A Híradó Tanszék vezetése jó színvonalú oktatói állományt válogatott össze. Közülük Batha István alezredest (Híradás szervezés), és Pesta Imre mk. alezredest (Típusismeret és üzemeltetés) emelném ki. A tanszék ügyes személyzeti politikát folytatott. Ennek köszönhetően vonták be az oktatásba a tehetséges, csapattapasztalatokkal rendelkező tiszteket. Ugyanez visszafelé is működött, hiszen a tanszékről nevezték ki Buzás Zoltán alezredest 1979-ben a 3. hdt. híradófőnöki beosztásba.”

A szaktantermek céltudatos fejlesztése lehetővé tette az új (rendszerbe vont) híradó eszközök folyamatos beépítését, a szaktantermek egymás közötti összekapcsolását, valamint a 4. sz. épület mögött telepített mobil híradó eszközkomplexumok, egyedi híradó állomások összekapcsolását a tantermi hálózattal. Ezt volt a „híradó gyakorló pálya”, mely biztosította a rendszeres technikai gyakorló foglalkozások megtartását.

Az akadémián 1975-ben kezdődött a vietnami híradó hallgatók képzése 1,5-2 éves tanfolyamokon és 3 éves alaptagozaton. Az 1980-as években a lengyel híradótisztek képzése is beindult a 3 éves alaptagozaton.

A képzés hatékonyságának növelése érdekében a 4. sz. épületben kialakított oktatási bázis jelentősen korszerűsödött. A Diacorr gépeket személyi számítógépekre cserélték, kiépült a színes videó rendszer, oktatófilmek készültek, beépítésre került az adatátviteli szaktanterem. A számítógépes programokat az oktatáson túl igénybe vették a tanszéki tervező munkában, a tanári törzsvezetési gyakorlatokon és a hallgatók szakdolgozatainak kidolgozásakor.

A szakmai munka elismeréseként a Híradó Csoportfőnökség megbízta a Híradó Tanszékot, hogy vegyen részt az új Híradó szakutasítás tervezet fontosabb definícióinak megalkotásában, egyes fejezetek megírásában. A tervezet hosszú időn át időtálló bizonyult.

Az 1980-as években nagy ütemben zajlott az oktatói állomány pedagógiai ismereteinek kialakítása. Az akadémián szervezett iskolarendszerű képzésnek köszönhetően 1984-re minden tanár rendelkezett felsőfokú pedagógiai végzettséggel. Folytatódtak a leningrádi Híradó Akadémián szervezett továbbképzések, a tanszék állományából évente 1-1 fő vett részt ezeken. A kijelölt tanárok részt vettek a Híradófőnökség tudományos kutató munkájának tervezésében, végrehajtásában. A képzés érdekében szoros kapcsolatot tartottak fenn a ZMKÁ és a ZMKMF Híradó Tanszékei.

Szám: 1051/20-140

Kitüntetéses oklevél

Ezt az oklevelet **KOZKA FERENC** szász.

számára állítottuk ki, aki az 1947. évi augusztus hó

25 napján Orosháza városban

(községben) Békés megyében Magyar

országban született, és az 1974/75. tanévtől az 1976/77

tanévig a Vörös Zászló Érdemrenddel kiüntetett Zrínyi Miklós Katonai Akadémián tanulmányi kötelezettségeinek eleget tett.

Az Állami Vizsgáztató Bizottság 1977. évi július hó

27-i határozata alapján, a Néphőzjárásosság Elnöki Tanácsának 1971. évi 23. sz. tvr. 2. § 1. pontjának megfelelően

MAGASABB KÉPESÍTÉSŰ

Híradó tisztlé nyilvántartja.

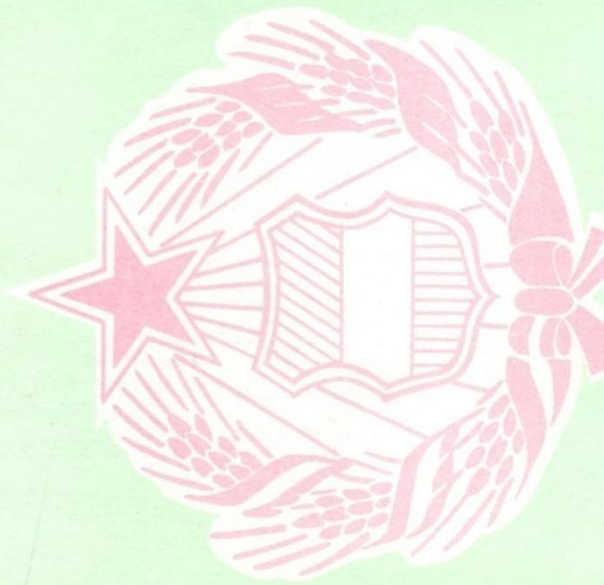
Oklevelének minősítése: jeles

Kelt Budapest, 1977. évi július hó 27. n.

Reményi Miklós

Az Állami Vizsgáztató Bizottság Elnöke

Zrínyi Miklós Katonai Akadémia Parancsnoka

A harmadik időszakban a felsőszintű híradótiszt-képzést az alábbiak jellemezték:

- A megnövekedett követelmények kényszerítő hatására nőtt az oktatói állomány szakmai és tudományos felkészültsége. Ez megmutatkozott a végzettségben, a pedagógiai szakmai hozzáértésben, a híradó szakmai munka tartalmának és módszertanának fejlődésében, az önálló egyetemi jegyzetek kidolgozásában.
- A tanszék reagálva a kor, a technikai fejlődés kihívásaira olyan új tananyagok kidolgozását és oktatását kezdte meg, melyek később önálló oktatási területként jelentek meg a későbbi egyetem szervezetében (rádióelektronikai harc, csapatvezetés automatizálása, informatika).
- A Híradó Tanszék élen járt az audiovizuális és visszacsatoló berendezések oktatásban történő alkalmazásában. A képzés gyakorlatiasságának biztosítása érdekében – tantermi berendezésekkel és telepített mobil híradó eszközökkel – kiépített híradó gyakorló pálya technikai területen is biztosította a versenyképes tudás átadásának feltételeit.
- A Híradó Szolgáltatón belüli elismertséget jelzi a Híradó utasítás tervezet tanszéken történő kidolgozása, valamint a perspektív eszközök tananyagának oktatása az akadémián tanuló tisztek részére.

A tárgyalt időszakban a Híradó Tanszék vezetői voltak:

- 1950–52 Szilágyi Sándor őrgy.
- 1952–58 Koncz Mihály mk. ezds.
- 1958–80 Dr. Kolozsvári Sándor mk. ezds.
- 1980–85 Dr. Déry Konstantin ezds.
- 1985–88 Estók János ezds.
- 1988–93 Cseh József ezds.

Forrásmunkák:

14. Estók János nyá. ezds. visszaemlékezése, 2007
15. Dr. M. Szabó Miklós: A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia története, Zrínyi K, Budapest, 2007
16. Dr. Koczka Ferenc: Ahol a pályánk összeért, 2007

6.3. Híradótisztek képzése a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen 1996–2000

Szerző: Dr. habil. Sándor Miklós nyá. ezredes

Az 1990-es évek elején nem csak a politikai, gazdasági és társadalmi változások foglalkoztatták intenzíven a ZMKA tanári állományát – *köztük a Híradó Tanszéket* – hanem a felsőoktatás átalakításával, az intézmények, hallgatók és oktatók jogállásával, jogaival, kötelességeivel összefüggő új törvények megjelenése is.

Ezek az új törvények, jogszabályok új nézőpontból és új szemlélettel kezelték a felsőoktatást mind intézményi, mind a hallgatói autonómia vonatkozásában. Új irányt szabtak a tudományos képzésnek és továbbképzésnek is. Új alá- és fölérendeltségi viszonyok alakultak ki, amelyek természetesen érdekeket sértettek, amelyek esetenként jelentősen befolyásolták az intézmények és a miniszteriális szervek kapcsolatát. A legjellemzőbb példa erre a Nemzetvédelmi Egyetem jogállása, alárendeltsége. A törvény a honvédelmi miniszter felügyelete alá helyezte az egyetemet, ezzel a vezérkari főnök dominanciája megszűnt.

Ilyen nagy ívű, sodró időszakban érkeztünk el az 1993-as évhez, amikor is az Országgyűlés elfogadta az 1993. évi LXXX törvényt a felsőoktatásról. A törvény hatálya a Magyar Köztársaság területén működő összes felsőoktatási intézményre, így a főiskolai képzést folytató Bolyai János Katonai Műszaki, a Kossuth Lajos Katonai, és a Repülőtiszt Főiskolára, hanem az egyetemi szintű képzést folytató Zrínyi Miklós Katonai Akadémiára is egyetemlegesen vonatkozott. A törvény rendelkezése alapján a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia neve 1996-ban Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemre változott. Az addig önálló státusú katonai főiskolák fokozatosan beintegrálódtak az egyetem szervezetébe. Így 2000-től a ZMNE három karral – *a Hadtudományi, a Vezetés-és Szervezéstudományi egyetemi és a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolai Karral* – folytatta tovább a képzést.

A ZMKA Híradó Tanszéke – a képzési profil és az oktatói állomány megőrzésének nem titkolt szándékával – Katonai Kommunikációs Rendszerszervező Tanszékre (KKRSZT) változtatta a nevét a csoportfőnök támogató jóváhagyásával. Az eddigi szakmai alá- és fölérendeltség helyébe korrekt, mély szakmai elkötelezettségen alapuló, esetenként komoly vitáktól sem mentes kapcsolat lépett. Az idő előrehaladtával, közben 1996-ban az Országgyűlés elfogadta az 1996. évi XLV. törvényt, mely a katonai és rendvédelmi felsőoktatási intézmények vezetőinek, oktatóinak és hallgatóinak jogállásáról rendelkezett. Természetesen ezeknek az átalakulásoknak, átalakításoknak esetenként fájdalmas személyi konzekvenciái is voltak. Tény, hogy a ZMKA Híradó Tanszékének 1990-ben 25 fő volt az oktatói és a közalkalmazotti állománya. Ez a létszám a ZMNE KKRSZT megalakulásával 1995-re 18 főre, 1998-ra 11 főre, majd 2005-re 6! főre csökkent. Természetesen ezekbe a létszámcsökkentési hullámokban mindig az éppen aktuális haderő csökkentési, haderő átalakítási, haderő fejlesztési koncepciók érvényre juttatása fejtette ki áldásos hatását. Természetesen közben a kötelező óraszámok állandóan nőttek, az oktatói állománnyal szembeni követelmények is a permanens emelkedés pályájára álltak.

A tanszéken 1991-ben egyetemi doktori címet szerzett 1 fő, 1992-ben 1 fő, 1995-ben 1 fő, 1996-ban 1 fő és 1997-ben 1 fő. A doktori képzés átalakulásával 1997-ben 2 fő kezdte meg PhD tanulmányait, melyet 2001-ben és 2002-ben sikeresen meg is védtek. 2001-ben egy fő teljesítette a habilitációs követelményeket és habilitált doktorrá avatták. 2005-re a tanszéken 3 fő rendelkezett a követelményeknek megfelelő tudományos fokozattal, míg 2 fő doktori képzésben vett részt.

A 2005-ös évben hosszú várakozás után összevonásra került a ZMNE KKRSZT és a BJKMF Híradó Tanszéke. Az új, összevont szervezet a Híradó Tanszék nevet viseli a Bolyai János Katonai Műszaki Kar szervezetén belül.

De térjünk vissza 1993-ra. A felsőoktatási törvény megjelenése egy jókora, mondhatni hatalmas követ dobott a felsőoktatás megjegesedett állóvizébe. Rendelkezései hatalmas hullámokat kavartak. Különböző szervezetek szűntek meg, alakultak át és változtak meg, mire kialakult a ZMNE, annak is a Vezetés- és Szervezéstudományi Kara. A szervezeti keretek kialakítása, kialakulása után egy többlépcsős, többfunkciós munka vette kezdetét. Meg kellett /volna!/ találni azt az optimális keretet, amelyben a kar tanszékei a képzési profiljuknak megfelelő keretekben, szakonként folytathatják oktatási, képzési tevékenységüket. Érvek és érdekek csaptak össze, majd következett a hatalmi szó. Ennek megfelelően alakult ki, jött létre a Haditechnikai menedzser szak négy szakiránya:

- a Katonai kommunikációs rendszerszervező szakirány
- a Védelmi informatikai rendszerszervező szakirány
- a Katonai elektronikai rendszerszervező szakirány
- a Katonai üzemben tartó és rendszerfejlesztő szakirány.

E felsorolásból is látható, hogy a szakon három szakirány rokon, illetőleg rokonítható, mert az alap mindhárom esetében az elektronika, míg a negyedik egy haditechnikai – *durva megfogalmazás szerint* – páncélos és gépjárműves, fegyveres szakirány. A szak felelőse természetesen a Haditechnikai Tanszék gépészmérnöki végzettségű vezetője lett, bár a másik három tanszéken még két tanszékvezető is egyetemi tanári beosztást töltött be. Mindezek természetesen nem befolyásolták alapvetően a képzési koncepció kialakítását, viszont a tanórák elosztásánál a hatalmi szó érvényesült a szakmai elvárásokkal, követelményekkel szemben. A szakok és a szakirányok kialakítása után 1994-ben megkezdődhetett a tantervek kialakítása, összeállítása.

Ahhoz, hogy az egyetem ne csak a nevében legyen az és azt meg is tarthassa sikeres akkreditáció esetén, öt éves alapképzéssel és kiegészítő (nappali, levelező) alapképzéssel kellett rendelkeznie. Mivel a szak neve adott volt, meg kellett határozni a képzési célt, azon belül is az általános értelmiségi, illetve a katonai-szakmai képzés célját, a szakirányok specifikus célkitűzéseit, a képzés időtényezőit, el kellett készíteni a minta tanterveket, meg kellett határozni a kritériumkövetelményeket, a szakmai (csapat-) gyakorlatok időtartamát, a záróvizsgák követelményeit, stb. stb.

Ebben a kis dolgozatban a szak okmányjaival nem, illetve csak a szükséges mértékben kívánok foglalkozni. A jelentős kompromisszumok hatására sikerült a szak képzésének általános célkitűzését megfogalmazni.

A haditechnikai menedzser szak képzésének általános célja: a Magyar Honvédség, illetve más fegyveres testületek és az ezekhez kapcsolódó polgári szféra részére olyan szakemberek képzése, akik a megszerzett társadalomtudományi, általános értelmiségi, hadtudományi, katonai műszaki, vezetés- és szervezéstudományi elméleti és gyakorlati ismereteik, jártasságaik és készségeik alapján képesek békében és háborúban a működési területeiknek megfelelő katonai műszaki-technikai, szervezési és vezetési feladatok alkotó megoldására.

A katonai kommunikációs rendszerszervező szakirány képzési célja: olyan kommunikációs rendszerszervező tisztek, honvédségi közalkalmazottak, köztisztviselők képzése, akik az elsajátított korszerű társadalomtudományi, természettudományi, hadtudományi és módszertani ismereteik felhasználásával, egy idegen nyelv kellő szintű (felsőfok C) ismeretével képesek a fegyveres testületek kommunikációs rendszereinek tervezésére, szervezésére, létesítésére és irányítására. Az egész életpályát megalapozó korszerű általános és katonai alpműveltség kialakítása, melynek birtokában feladatkörében alkalmassá válik eszmei értékek alkotó közvetítésére, létrehozására.

Az oklevélben megjelölt szakképzettség: okleveles haditechnikai menedzser

Betétlapon: katonai kommunikációs rendszerszervező

Az egyetemi alapképzés:

Képzési ideje: 5 év /10 félév/, legalább 3900 tanóra

A képzés főbb tanulmányi területei és arányai:

- általános művelő, értelmiségképző tudományterületek: 26%
- általános katonai felkészítést biztosító tananyag: 6%
- vezetési ismeretek és szakalapozó tantárgyak: 35 %
- szakmai tananyag: 33 %

A képzés során matematikából, közgazdaságtanból, hálózatok és rendszerekből, valamint parancsnokok és törzsek felkészítése, híradócsapatok kiképzése című tárgyakból kellett szigorlatot tenniük a hallgatóknak.

A záróvizsga komplex számonkérés volt. A záróvizsgán az és csak az vehetett részt, aki először a vizsgabizottság előtt sikeresen megvédte szakdolgozatát. A záróvizsga szóbeli része négy tantárgyon alapult: vezetés és szervezéstudomány, rendszerben tartás elmélete, valamint két szakmai tárgy, a katonai kommunikációs rendszerek tervezése és a katonai kommunikációs rendszerek szervezése.

A szakirányon oktatott tantárgyak és óraszámok:

Pedagógia 30 óra

Filozófia 60 óra

Politika elmélet 60 óra

Matematika 120 óra

Hadtörténelem 120 óra

Informatikai ismeretek 120 óra

Fizika 60 óra

Közgazdaságtan 120 óra

Jogi alapismeretek 30 óra

Statisztika 30 óra

Vezetés-és szervezés 120 óra

Antennák 60 óra

Kommunikációelmélet 60 óra

Hálózatok és rendszerek 60 óra

Idegen hadsereg és hadszíntérismeret 30 óra

Elektronikai harc 30 óra

Folyamatszervezés 60 óra

Szociológia 30 óra

Hadműveletek alapjai 30 óra

Testnevelés 300 óra

Idegen nyelv 570 óra

Híradástechnika 30 óra

Híradó berendezés ismeret 60 óra

Kommunikációs rendszerek szervezése 210 óra

Szárazföldi csapatok harca 30 óra

Katonai gazdaságtan 30 óra

Katonai vezetés 30 óra

Szervezés módszertan 60 óra

Szervezet szociológia 60 óra

Digitális technika 60 óra

Fegyvernemek és szakcsapatok kommunikációs rendszerei 30 óra

Repülő és légvédelmi csapatok harcászata 30 óra

A Magyar Köztársaság kommunikációs infrastruktúrája 90 óra

Pszichológia 30 óra

Vezetés pszichológia 30 óra
Analog kommunikációs rendszerszervezés 60 óra
Kommunikációs rendszerek tervezése 90 óra
Szárazföldi csapatok hadműveletei 30 óra
Rendszerben tartás elmélete 30 óra
Katonai kommunikációs hálózatok menedzsmentje 60 óra
Katonai hivatás, tiszti értékrend 30 óra
Stratégiai műszaki menedzsment 60 óra
Logisztika alapjai 30 óra
Csapatkiképzés módszertana 60 óra
Parancsnokok és törzsek felkészítése, a híradócsapatok kiképzése 90 óra
Elektronikai technológia 30 óra
Minőségügy 30 óra
Biztonságpolitika 30 óra
Jogi ismeretek 30 óra
Nemzetközi hadijog 30 óra
Fakultáció 90 óra
Katonai kommunikációs rendszerek –specializáció 60 óra
Diplomamunka készítés 90 óra

A tantárgystruktúra kialakításánál alapul vettük egyfelől a BJKMF Híradó Tanszékén a villamosmérnök képzésben oktatott tantárgyakat annak ellenére, hogy nem villamosmérnök képzést folytattunk, másfelől a tanszéki kollektíva állásfoglalását, véleményét, amelyeket egyeztetünk a szakmai irányítást végző csoportfőnökséggel.

A politikai, katonapolitikai helyzet változásaiból adódó változások hatására úgy döntöttünk, hogy nem kerülhet ki az egyetemről, nem kaphat oklevelet az a kommunikációs rendszer-szervező (híradó) tiszt, aki alapjaiban ne ismerné a Magyar Köztársaság kommunikációs infrastruktúráját, a hálózatmenedzsment és a hálózatfelügyelet problémakörét.

Nem kis büszkeséggel említem meg, hogy a mi tanszékünk, a mi szakirányunk volt az egyetlen, ahol ötéves tiszti alapképzés folyt az egyetemen belül, s ezzel alapjaiban járultunk hozzá az egyetemi akkreditáció sikeréhez. Sajnos nem rajtunk múlt, hogy egyetemi alapképzést – a haderő fejlesztési változások, változatok hatására – csak két alkalommal, két tancsoportban indíthattunk.

Az 1999-2004-es képzési időszakra beiskolázásra került 18 fő, melyből egy fő közlekedési balesetben elhunyt, egy fő lemorzsolódott. Egy fő kiváló tanulmányi eredményei ellenére nem kapott diplomát, mert nem tudta teljesíteni a felsőfokú nyelvi követelményeket. A 2000-2005-ös kiképzési időszak végén 9 fő kapott diplomát.

A tancsoportok felkészültségére, felkészítettségére csak két adatot szeretnék bemutatni:

KMKA-1 osztály államvizsga átlaga: 4,40

KMKA-2 osztály államvizsga átlaga: 4,41

Csak zárójelben jegyzem meg, mielőtt valaki elfogultsággal vádolna, hogy a vizsgabizottság öt tagjából kettő külsős, szakmailag magasan kvalifikált szakember volt.

Az egyetemmé válás, az egyetemi képzés továbbra is lehetőséget biztosított a főiskolai végzettséggel rendelkezők részére egyetemi diplomát szerezni kiegészítő egyetemi alapképzés keretében. Ebben a körben a felvételi követelményeket teljesítő hallgatónál vizsgálni kellett a parancsnoki hozzájárulás és az előírt szigorlatok meglétét, amelyek az öt éves egyetemi alapképzés első 2 évében kerültek oktatásra. A hiányzó szigorlatok esetén intézkedni kellett azok pótlására. Meg kellett vizsgálni azt is, hogy a főiskolai leckeönyvekben rögzített, már lehallgatott tantárgyak tartalma ekvivalens-e az egyetemi képzésben oktatott tantárgyakéval, vagyis elfogad-

ható-e a hallgató vizsgája az adott tantárgyból, felmenthető-e a tantárgy lehallgatása alól, vagy kötelezni kell-e a tantárgy felvételére.

A kiegészítő egyetemi alapképzést két formában – nappali és levelező – indítottunk. A nappali képzésben résztvevők négy, a levelező képzésben résztvevők hat szemeszterben – *szemeszterenként 2x2 hetes összevonással* – teljesítették tanulmányi követelményeiket. Az első kiegészítő alapképzésű tancsoport 1997. 09. 01-én 8 fővel kezdte meg tanulmányait KMKK-1 tancsoport néven. Egyenesen lenyűgöző volt azt érzékelni, hogy ezek a hallgatók nem a diplomáért, hanem a megszerezhető tudásért jelentkeztek a képzésre. Az első év tanulmányi átlaga 4,35, a második évé 4,41 volt. A tanszék oktatói és közalkalmazotti állománya a tanév kezdetére jelentősen, 11 főre csökkent a soros átszervezések eredményeként. 1998. 09. 01-én indítottuk el az első levelező kiegészítő egyetemi alapképzésű tancsoport képzését 10 fővel.

Jelentős erőfeszítéseket tettünk a tananyag folyamatos korszerűsítésére, mely néha nem ment súrlódásmentesen, mert jelentős ellenállásba ütköztünk a szak képviselői, vezetése részéről. Jelentős áttörést a 2000-es esztendő hozott, amikor is jelentős tananyag korrekciót, tananyagfejlesztést sikerült végrehajtanunk. Nagyon erőfeszítésünkbe került az állandó koncepció változásból következő hadseregfejlesztést tananyaggal lefedni. Csak a csapatokkal kialakított jó kapcsolataink felhasználásával sikerült ezeket a problémákat is sikeresen megoldani.

A kreditrendszerű képzés beindítása, a nappali kiegészítő egyetemi alapképzés elsorvadása (a tisztek féltették beosztásukat, azért nem jelentkeztek nappali képzésre), a levelező képzés idejének csökkentése újból nagy erőfeszítésre készítette a tanszék állományát, mely további vérdíjazatokkal öt főre csökkent. A HM döntése következtében az eddigi három éves levelező képzésünket két évre kellett csökkenteni. A hallgatók a két tanulmányi év alatt 384 kontaktórában kapják meg mindazokat az ismereteket, amelyek számukra az egyetemi diploma megszerzéséhez elengedhetetlenül szükségesek. Természetesen ez permanens otthoni tanulás nélkül nem teljesíthető. Ezek megoszlása a következő:

- Általános ismeretek: 42 tanóra, 420 munkaóra (otthoni), 14 kredit, 11,67 %
- Általános katonai, rendvédelmi ismeretek: 46 tanóra, 420 munkaóra (otthoni), 14 kredit, 11,67 %
- Szakmai ismertek: 296 tanóra, 2760 munkaóra (otthoni), 92 kredit, 76,66%

Ezen elvek alapján készül a 2008-ban végzős KMKL-4B osztály és az elsőéves KMKL-5B osztály.

Az egyetemmé válás óta a tanszék kiveszi a részét az egyetem doktori iskoláiban folyó doktorandusz képzésből is. Jelenleg a Hadtudományi- és a Katonai Műszaki Doktori Iskolában egy önálló és két egyesített tudományszakon folytatunk témavezetői és oktatói tevékenységet. Napjainkban 12 fő témavezetését végezzük.

A tanszéki infrastruktúra folyamatosan változott. Elődeink nagyszerű munkája eredményeként jelentős infrastruktúra állt rendelkezésre.

Az egyetemi képzés beindításakor 7 szakkabinettel és 5 általános felhasználású kabinettel rendelkezünk. A kor kihívásainak megfelelő kabinetek kialakításához, felszereléséhez a különböző kormányzati szervek pályázatainak mintegy 65 millió Ft-ot nyertünk és építettük be. Sajnos a szakmai szervektől, akik részére a képzést végeztük egy fillér támogatás sem érkezett.

A tanszék tudományos felkészültségéről, tudományos szervezőmunkájáról, nemzetközi elismertségéről az évenként megrendezendő nemzetközi szakmai tudományos konferenciákon ad számot, melyeken jelentős szellemi potenciál jelenik meg.

A konferenciák nem titkolt céljával tüztük ki: A tudományos konferenciák keretén belül vizsgálni a távközlés helyzetét a Magyar Honvédség, a kormányzati szervek, valamint a közcélú és különcélú távközlő hálózatokhoz kapcsolódó szervezetekben. Áttekinteni a kommunikációval kapcsolatos trendeket és kihívásokat a XXI. században. Bemutatni az élenjáró akadémiai és fel-

sőfokú oktatásban az infokommunikáció terén folyó tudományos kutatások eredményeit. Elemezni a katonai kommunikáció (híradás) szerepét, a konvergencia megjelenési formáit a híradás szervezésében. A képzés és a felkészítés szakmaspecifikus jellemzőinek vizsgálata a változó környezetben. A Magyar Honvédség híradásának biztosításában résztvevő távközlő vállalatok szolgáltatásainak megismerése. Erősíteni a szervezett tapasztalatcserét és rendszeres kapcsolattartást a hazai és a nemzetközi partnereinkkel.

A konferencia mára az évenként megrendezendő Tudomány Napi rendezvények kiemelt eseményévé nőtte ki magát és növeli a tanszék presztízsét.

A COMMIT francia – magyar híradó gyakorlások megteremtésével lehetőséget sikerült biztosítanunk hallgatóink és oktatóink részére a szakmai felkészülés és látókör kiszélesítésére.

És eljött a 2005-ös esztendő. De ez már egy más történet.

7. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem szervezetében megvalósult két- és többciklusú híradótiszt-képzés 2000–2008

7.1. Híradótisztek képzése főiskolai szinten és a többciklusú képzés (BSc) alapképzésében

Szerző: Dr. Koczka Ferenc nyá. ezds.

7.1.1. A híradótiszt-képzés tananyagának és a tanszék képzési infrastruktúrájának megújítása /A Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola integrálása a ZMNE szervezetébe, áttérés a kreditrendszer² képzésre/

A honvédelmi miniszter katonai felsőoktatási intézmények átalakítására vonatkozó 42/1999. HM utasításában meghatározottak alapján a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola 2000. január 1-től a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolai Karaként működött tovább. Megszűnt tehát az 1967-től önállóan működő Zalka Máté, majd Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola, és igazodva az európai és hazai felsőoktatási trendekhez, kormányzati szándékhoz integrálódott a ZMNE szervezetébe.

Az integráció egyik eredménye az egyetemen a képzés **műszaki szakmacsoport szerinti racionális átrendezése**, koncentrálása. Ennek megfelelően a főiskolai kar alárendeltségébe került az egyetem szentendrei kampuszán folyó építőmérnöki, valamint a szolnoki (repülőműszaki) villamos- és gépészmérnöki szakok képzése. Így a mérnöktiszt-képzés a továbbiakban kizárólag az egyetem főiskolai karán történt.

A fenti változás a híradó szakmai képzést közvetlenül nem befolyásolta. A híradótisztek képzése továbbra is a villamosmérnöki szak képzésén belül folytatódott. A híradó képzés – a most már nyolc szakirányon folyó villamosmérnök képzésen belül – a legnagyobb létszámmal rendelkezett.

2000 után felgyorsultak a NATO csatlakozás követelményeiből adódó tananyagfejlesztések, azaz a korábbi kétnormás képzésről történő átállás az egynormás – NATO elvek szerinti – képzésre.

---

² A **kreditrendszer** lényege az egyéni tanulmány szervezés, következménye a hallgatói mobilitás és a máshol elvégzett munka befogadása egy adott képzésbe. A kredit a tanulmányi kötelezettségek teljesítésére irányuló hallgatói tanulmányi munka mértékegysége. Egy kredit értéke általában 30 hallgatói munkaóra. Egy félévben általában 30 kreditnek megfelelő munkamennyiséget írnak elő. A kreditrendszerű képzésnek számos előnye van, melyekre most nem térünk ki.

Áttérés a kreditrendszerű főiskolai alapképzésre (2002. szeptember 1.)

Az Európai Unióhoz történő csatlakozás időpontjához közeledve egyre intenzívebbé váltak az Európai Felsőoktatási Térséghez történő csatlakozást elősegítő felsőoktatási együttműködési projektek. A TEMPUS³ és az ERASMUS⁴ programok jelentősen segítették a magyar felsőoktatási intézmények és rendszerek közelítését az egységes európai felsőoktatási térség elvárásaihoz. Ezen belül az ECTS⁵ – néhány magyar felsőoktatási intézményben történt – alkalmazásával kialakult szemléletváltozás arra ösztökölte a magyar felsőoktatást irányító személyeket és szervezeteket,

Digitális átviteltechnikai mérések

hogy a **kreditrendszerét** az egész magyar felsőoktatásra kiterjesszék. Ezt a célt szolgálta a 200/2000. (XI. 29.) számú kormányrendelet a kredit-rendszer bevezetéséről.

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem a magyar felsőoktatás integráns része, így a kreditrendszerű képzésre történő áttérés egyetemünkön 2002. szeptember 1-jétől felmenő rendszerben megvalósult. A kreditrendszerhez történő illeszkedés minden területen követelménnyé vált. Ennek megfelelően át kellett dolgozni a **szakok tanterveit**, kidolgozni a felsőfokú akkreditált szakképzésből történő kreditbeszámítást a főiskolai, egyetemi tanulmányokba. Ennek megfelelően átdolgozásra került a villamosmérnöki szak/híradó szakirány tanterve is.

Az új tanterv kidolgozásának alapvető indoka ugyan a kreditrendszerre való áttérés volt, de ezzel egyidejűleg kívántuk biztosítani a bekövetkezett **katonai** (NATO csatlakozás, MH csökkentése, feladatrendszerének változása) és **szakmai** (elektronikus hírközlő rendszerek fejlődése) változásokból adódó új követelmények teljesítését is. Tehát az előző tantervhez viszonyított változtatás, fejlődés két területen jelentkezett: a kreditrendszerű képzés előnyeiben és a tananyag tartalmában.

2002

A híradótiszt-képzés – a megváltozott megrendelői igényeknek megfelelően – a **villamosmérnöki szak** követelményrendszerére alapján, annak **híradó szakirányán** folytatódik (ágazatok nélkül).

Szakképesítés: villamosmérnök

A képzés célja: híradó (javító) alegység-parancsnok

³ Trans European Mobility Scheme for University Studies. Az 1990/91-ben indult program célja az európai felsőoktatási intézmények kölcsönös kapcsolatainak, együttműködésének elmélyítése és a hallgatói mobilitás segítése.

⁴ A diákok Európai Közösségen belüli szabad mozgását biztosító program, melyet az Európa Tanács 1987. június 15-ei határozatában fogadott el.

⁵ European Credit Transfer System (Európai Kreditátviteli Rendszer)

A villamosmérnöki szak / híradó szakirány képzési célja: változatlan, megegyezik az 1996-os tantervben megfogalmazottakkal.

A tanulmányi területek %-os aránya megfelel a (polgári) műszaki felsőoktatás képesítési követelményeiben meghatározottaknak.

Tanulmányi terület	%-os aránya
Természettudományos alapismeretek	13,75
Gazdasági és humán ismeretek	7,50
Szakmai törzsanyag	30,00
Differenciált szakmai - katonai ismeretek	23,75
Általános katonai ismeretek	25,00
Mindösszesen	100,00

A kreditrendszer lehetőséget adott a hallgatóknak az önálló tanulmányszervezésre. Ennek megfelelően a tantárgyak három csoportba kerültek besorolásra:

Tantárgyi besorolás	Kredit érték	Tanterven belüli %-os arány
Kötelező (K)	144	60
Kötelezően választható (KV)	84	35
Szabadon választható (V)	12	5
Mindösszesen		100

A 2008 tavaszán rendelkezésre álló információk alapján úgy tűnik, hogy a villamosmérnök képzés utolsó végzős évfolyama ez év nyarán hagyja el az egyetemet. Ezzel **megszűnik a híradótisztek (polgári) villamosmérnöki alapképzése**, melyet a Híradó Tanszék 1969-2008-ig 40 éven át végzett. Helyét a had- és biztonságtechnikai mérnök szak/katonai elektronikai szakirány/híradó specializációja veszi át, melyről a későbbiekben lesz szó.

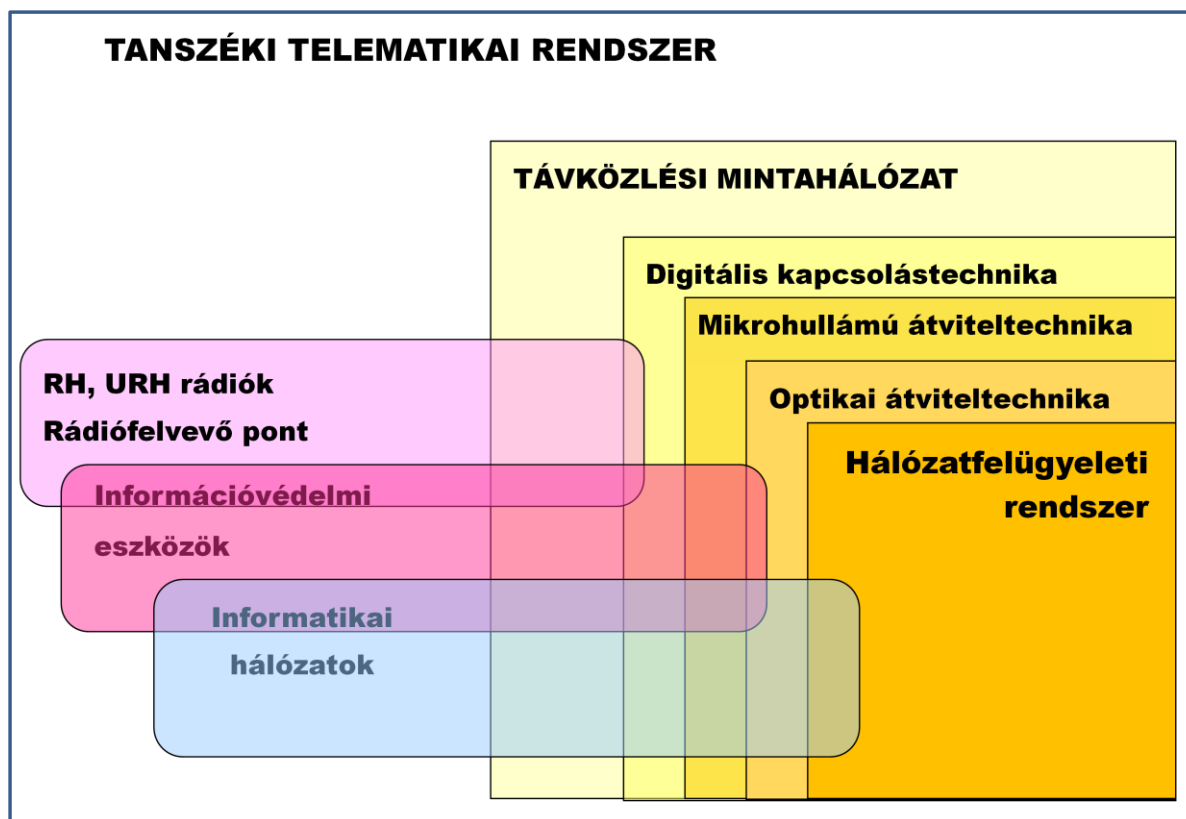
Záróvizsga tantárgyak:

5. Híradás (katonai kommunikációs hálózatok) szervezése
6. Elektronikai anyagi-technikai biztosítás.
7. Híradó berendezések rendszertechnikája és típusismerete
8. Híradó eszközök üzemeltetése és üzemben tartása

A csapatgyakoroltatás rendszere megegyezik az 1996-os tantervnél leírtakkal.

2000-re a tanszék vezetése és oktatói elsajátították a pályázatírás, a lobbizás és a képzési beruházások lebonyolításának ismereteit. A rendszeresítésre tervezett korszerű elektronikus hírközlő hálózatok üzemeltetésére történő felkészítés érdekében kialakítottuk a tanszéki telematikai⁶ rendszert, melynek központi eleme a – Magyar Honvédség digitális kapcsolástechnikai hálózatát leképező – távközlési mintahálózat szaktanterem. Az ehhez kapcsolódó négy szaktanterem (mikrohullámú, informatikai hálózatok, információvédelmi, URH Kongsberg) felhasználásával, összekábelezésével kialakított rendszer alkalmas volt a távközlési szakirányú villamosmérnök képzés infrastrukturális támogatására

⁶ **Telematika:** a távközlés és az informatika egybeolvadása, mely különös intenzitással zajlik a hálózati technológiák területén.

Ezen a rendszeren hallgatóink gyakorolhatták a távközlési és informatikai hálózatok együttes üzemeltetéséhez szükséges üzemeltetői, programozói és mérési feladatok végrehajtását. 2005-ig minden évben egy-egy nagyobb értékű (évenként 14-55 MFt-os) képzési beruházást valósítottunk meg a 6/a épületben. A beruházások megvalósításában és képzésbe történő felhasználásában jelentős munkát végeztek a tanszék mérnökei: Dr. Osváth Z. mk. alez., Dr. Som F. mk. alez., Dr. Papp I. mk. őrgy., Gulyás I. mk. őrgy., Németh A. mk. fhdgy. Remélhetőleg ezek a korszerű tantermek a 2008. évi – Hungária körüti bázisra (41. sz. épület) történő – költözködés után is szolgálják a mérnöktiszt-képzést.

Képzésünk új elemeként hoztuk be az információvédelmi képzést. Már a '70-es években is oktattuk a titkosító és rejtjelző eszközök üzemeltetését, ám ez a feladat a sorozatos átszervezések „eredményeként” eltűnt képzési kínálatunkból. Az képzési kultúra ismételt meghonosításának igénye a NATO-hoz történő csatlakozásunk után került napirendre. Tudomásul kellett venni, hogy Magyar Honvédség információs környezete átalakulóban van és a haderő életének valamennyi területére kihat a vezetési és információs rendszerek gyorsütemű fejlesztése. Ezen rendszerek kiépítése és üzemeltetése felértékelte az információvédelem szerepét. A rendszerek korszerűsítésében testet öltő információs technológiaváltással együtt a humán erőforrás felkészítésében is alapvető változások voltak szükségesek. 2002-re sikerült megteremteni a tanfolyamrendszerű képzések beindításának feltételeit. 2005-től pedig kiterjesztettük az információvédelmi képzést (30 ó) a had- és biztonságtechnikai mérnök szakon, nappali képzési formában tanuló mérnöktiszt-hallgatókra is. Ezek a feladatok jelentős tananyagfejlesztést és tantermi beruházásokat (zárt részek kialakítását) kívántak.

2004-ben adtuk át az elektronikus információvédelmi szaktantermet (lásd fent), mely akkreditált biztonsági környezetet biztosított a NATO és nemzeti rejtjelző eszközök működtetéséhez, oktatásához. A szaktanterem szerves része a tanszéki telematikai rendszernek, így a rendszergyakorlatok végrehajtására alkalmas.

7.1.2. Áttérés a többciklusú⁷ képzési rendszerben a had- és biztonságtechnikai mérnök szak képzésére

/A Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolai Kar fúziója a Vezetés- és Szervezéstudományi Karral./

A 2002-ben elkezdett védelmi felülvizsgálat követelményeinek megfelelően a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem szervezetében jelentős átalakítások, összevonások és létszámcsoökkentések kerültek végrehajtásra. 2004. szeptember 1-jétől, a 218/2004. (VII. 19.) kormányrendelet, valamint az Egyetemi Tanács – az egyetem egyes szervezeti elemeire vonatkozó – határozata alapján a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolai Kar, valamint a Vezetés- és Szervezéstudományi Kar egyesítésével létrejött a Bolyai János Katonai Műszaki Kar. Ezzel a ZMNE karainak száma háromról kettőre csökkent.

2005. május 1-jével – összhangban a ZMNE tanszékei számának csökkentésével – összevonták a főiskolai képzést folytató Katonai Elektronikai Tanszék/Híradó Szakcsoportját és a főként egyetemi képzést végző Katonai Kommunikációs és Rendszerszervező Tanszék/Katonai Rendszerszervező Szakcsoportját. Az új szervezeti egység neve a hagyományoknak megfelelően Híradó Tanszék lett. Így a továbbiakban egy kézben összpontosult a híradó szakirányú képzés

---

⁷ **Többciklusú képzés:** első ciklus: alapképzés (BSc), második ciklus: mesterképzés (MSc),
harmadik ciklus: doktori képzés (PhD)

teljes (kifutó főiskolai, BSc, MSc, PhD, tanfolyami képzések) vertikuma. Dr. Koczka Ferenc ezredes 1994. augusztus 25-ével szolgálati nyugállományba vonult. Az új, összevont Híradó Tanszék vezetőjévé Dr. Rajnai Zoltán mk. alezredest nevezték ki.

Áttérés a többciklusú képzésre

Az ezredfordulóra az oktatás iránt megnövekedett a társadalmi igény, megváltoztak a gazdaság, a munkaadók elvárásai is: a tudás a versenyképesség alapjává vált. Ezekre válaszul a felsőoktatásban reformfolyamatok indultak meg már a '90-es években. E reformtörekvéseknek szabott közös irányt 1999-ben a Bolognai Nyilatkozat, mely célul tűzte ki, hogy aláírói (köztük Magyarország) 2010-re egy egységes Európai Felsőoktatási Térséget hoznak létre és összehangolják, összehasonlíthatóvá teszik felsőoktatási rendszereiket azzal a céllal, hogy az EU-ban diplomázó pályakezdő fiatalok azonos esélyekkel pályázhassanak meg állásokat az unió bármelyik tagállamában. Ennek végrehajtása érdekében jelent meg a 381/2004. (XII. 28.) kormányrendeletet a **többciklusú felsőoktatási képzési szerkezet** bevezetésének egyes szabályairól, valamint a 2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról és a 289/2005. (XII. 22.) kormányrendeletet a felsőoktatási alap- és mesterképzésről, valamint a szakindítás eljárási rendjéről.

A három egymásra épülő képzési ciklusból (BSc–MSc–PhD) álló képzési rendszer kevesebb bemenetet és több átmeneti lehetőséget teremt, ezzel több időt biztosít a saját képességek felismerésére, kiküszöbölve a korábbi duális (főiskola–egyetem) képzés hátrányait. Az első képzési szint az alapképzés (BSc), mely 6-8 féléves. Ez a **felsőoktatás főbejárata**. Az alapfokozatot nyújtó első ciklus a munkaerőpiacon hasznosítható szakmai ismereteket ad a végzés utáni elhelyezkedéshez, egyúttal megfelelő elméleti alapot is nyújt a tanulmányok mesterképzésben (MSc) történő azonnali vagy későbbi – néhány éves munkavégzést követő – folytatásához, a mesterfokozat megszerzéséhez. A mesterképzés 2-4 féléves és ennek szintén két kimenete van: a munkaerőpiac, illetve a doktori (PhD) képzés, amely a tudományos fokozat megszerzésére készít fel, és e képzési rendszer csúcsát jelenti.

A **többciklusú képzési rendszerben** a szakok képzési területekben és ezen belül képzési ágakban helyezkednek el. A képzési területeken és ágakon belül a képzési és kimeneti követelmények rugalmasan határozzák meg azokat a kritériumokat, amelyek teljesítésével a szakok megfelelnek a többciklusú képzés fentiekben vázolt alapkoncepciójának. Ebben az új képzési rendszerben az intézményeknek kötelező kiadni a *diploma mellékletet*, amely a szak diszciplináit és a hallgató részéről azok elsajátításának eredményeit tartalmazza. A munkaerő piac értékítélete az, hogy ezt mennyiben fogadja el. Napjainkban is tapasztalható, hogy multinacionális cégek az adott munkakörre meghatározzák azon felsőoktatási intézmények körét, ahonnan a pályázatokat befogadják.

A Nemzetvédelmi Egyetemen a karok összevonása, a tanszékek számának radikális csökkentése sem javította lényegesen a képzés gazdaságosságát. A 2002/2003. tanév végén két szakon, illetve szakirányon is előfordult, hogy a képzési követelmények nem teljesítése miatt tancsoportonként csak 1-1 főt avattak tisztté. Ez a helyzet tartósan nem volt fenntartható.

Az egyetem korábban is kísérletet tett a képzési struktúra egyszerűsítésére, az egymáshoz szakmailag közel álló szakok, szakirányok képzésének összevonására, ezáltal a tisztai alapképzés gazdaságosságának javítására. Ez sikerrel járt azon szakokon, melyek teljes terjedelmükkel a katonai felsőoktatás képesítési követelményeinek hatálya alá estek. Így alakult ki például az **integrált képzést folytató katonai vezetői szak**. A műszaki szakmacsoportba tartozó képzések esetén a szakreferensek (a szakmai képzést felügyelő csoportfőnökségek vezetői) a végsőig ragaszkodtak a szakok, szakirányok részletes képzési követelményeinek teljesítéséhez, ami megakadályozta a képzés gazdaságosabbá tételét. A megoldás – mely egy integrált képzési szak, a **had- és biztonságtechnikai mérnöki szak** alapításában öltött testet – csak megrendelő és a képzést végrehajtó intézmény kölcsönös kompromisszumával, a probléma újszerű megközelítésével volt kivitelezhető.

Így alakult ki a korábbi – 7 szakon és 14 szakirányon folyó – mérnöktiszt-képzés alternatívájaként egy olyan **integrált alapképzési szak**, mely:

- lineáris képzési szerkezetű, azaz a képzési folyamatnak több egymásra épülő, alapfokozatot (BSc), és mesterfokozatot (MSc) is magában foglaló kimenete van;
- kielégíti a Magyar Honvédség folyamatosan változó igényeit a mérnöktisztek utánpótlásában;
- a tanulmányi időszakon belül a lehető legkésőbbre tolja ki a szakirány és specializáció választást annak érdekében, hogy optimálisan legyen tervezhető az MH mérnöktiszti beosztásainak feltöltése;
- hosszú távon fenntartható és költséghatékonyan működtethető a ZMNE szervezetében.

Helytelen lenne a had- és biztonságtechnikai mérnöki alapképzési szak alapításakor csak az előnyökről beszélni. A szak létrejötté egy kompromisszum eredménye, mely szükségszerűen engedményeket jelent a korábbi követelményekből, vívmányokból. A hét szakon folyó mérnöktiszt-képzés közel 40 éves múltra tekint vissza, melynek során a képzés tapasztalatait visszaforgattuk és kialakult a megrendelő igényeinek megfelelő (de jelenleg gazdaságtalan) katonai szakmai képzés.

A had- és biztonságtechnikai mérnöki alapképzési szak tanterve erősíti ugyan a képzés katonai jellegét, de gyengíti a mérnöki alapozást. Ennek következtében a 2008-ban befejeződő (híradótiszti) villamosmérnöki alapképzéshez viszonyítva a képzés elmozdul, áttér a katonai követelmények fokozott kielégítésének szűkebb sávjába.

A had- és biztonságtechnikai mérnöki alapképzési szakon végzettek nem rendelkeznek majd polgári végzettséggel, ami ugyan fokozza a szervezethez való (kényszer)kötődést, de nem biztos, hogy mindez jó a Magyar Honvédségnek és biztosan nem jó az egyénnek, aki kiszolgáltatottabbá válik. Teljesen nyilvánvaló, hogy egy hadmérnök elhelyezkedési lehetőségei a polgári életben rosszabbak a villamosmérnökénél. Ez a változás fenyegeti azon tisztek egzisztenciáját, akik idővel kiválnak a Honvédségből (felfelé vagy kifelé elv), a bennmaradókat pedig távolítja a magyar műszaki értelmiségtől.

Ezen hátrányok ellentételezéseként jelentkezik egy gazdaságosan, a Nemzetvédelmi Egyetem bázisán, katonai körülmények között végrehajtható (had-)mérnöktiszt-képzés, melyben részlegesen megőrizhető, átmenthető az évtizedek alatt kialakult mérnöktiszt-képzési kultúra.

Az új tanterv **képzési célrendszere**, a tananyag elrendezés hármastagozódású:

1. Legfelül helyezkedik el a **szak** (had- és biztonságtechnikai mérnök szak) képzési célja, és a szakon közös tananyag.
2. Alatta a **szakirány**-ok (haditechnikai, **katonai elektronikai**, repülőműszaki stb.) képzési céljai, és a szakirányokon közös tananyag.
3. A legalsó szinten pedig a szakirányokon belüli **specializáció**-k (katonai elektronikai szakirányon belül: légvédelmi rakétatechnikai, lokátortechnikai, **híradó**, rádióelektronikai felderítő, elektronikai hadviselés, katonai informatikai) képzési céljai, és ezen specializációk tananyagai.

A had- és biztonságtechnikai mérnöki alapképzési szak képzési célja:

Had- és biztonságtechnikai mérnökök képzése, akik alkalmasak a Magyar Honvédség haditechnikai, a védelmi szféra technikai eszközeinek üzemeltetésére, fenntartására, a kapcsolódó új technológiák bevezetésére, alkalmazására.

A katonai elektronikai szakirány / híradó specializációban elvárt kompetenciák⁸:

Híradó-, katonai kommunikációs és informatikai rendszerekben üzemelő hálózatok, berendezések üzembe helyezése; hazai, nemzetközi és NATO szabványoknak megfelelő minőségű biztonságos üzemeltetése, a hálózatok menedzselése; a rendszerek, hálózatok és berendezések működőképességének ellenőrzése, a hiba behatárolása, a javítással kapcsolatos feladatok szervezése, végrehajtása; a katonai szervezetek információs igényeinek megfelelő infokommunikációs rendszerek megszervezése, működtetése és irányítása.

A híradó specializáció (híradótiszt hallgatók) képzése a fejezet mellékletében látható kredit-, óra- és vizsgaterv alapján történik. A terv alapján az is megítélhető, hogy az integrált mérnöki szak képzési rendszerének kialakítása, a hármas tagozódásból (szak, szakirány, specializáció) adódó követelmények kielégítése csak bonyolult tantervi struktúrával volt biztosítható. Ezen képzés első végzős évfolyama 2009-ben hagyja el az egyetemet.

A tanulmányi területek százalékos aránya megfelel a műszaki felsőoktatás képesítési követelményeinek, részletesen a következő táblázat tartalmazza.

Tanulmányi területek	%-os aránya kreditben
Természettudományos alapismeretek	19,00
Gazdasági, társadalmi és humán ismeretek	9,00
Szakmai törzsanyag	40,00
Differenciált szakmai anyag	24,90
Szakedolgozat	7,10
Mindösszesen	100,00

Az önálló tanulmány szervezés, a kreditrendszerű képzés érdekében a tantárgyak három csoportba kerültek besorolásra:

Tantárgyi besorolás	Kredit érték	Tanterven belüli %-os arány óraszámban
Kötelező (K)	95	45,3
Kötelezően választható (KV)	103	49,0
Szabadon választható (V)	12	5,7
Mindösszesen		100,0

2005
Híradótiszt-képzés a had- és biztonságtechnikai mérnöki szak katonai elektronikai szakirány híradó specializáció követelményrendszer alapján.
Szakképzettség: had- és biztonságtechnikai mérnök
A képzés célja: híradó (javító) alegység-parancsnok

⁸ **Kompetencia:** Egy személy alapvető, meghatározó jellemzői, melyek okozati kapcsolatban állnak a hatékony és/vagy kiváló munkateljesítménnyel.

Az had- és biztonságtechnikai mérnök (BSc) alapszak képzési folyamatának időbeni felépítése eltér a korábbi rendszertől. A képzés nulladik szemeszterből és 7 szemeszter - egyetemi bázison folytatott – képzésből áll. A képzés a nulladik félévben zajló katonai, nyelvi felkészítéssel kezdődik a szentendrei kiképző központban. A következő 1-4. szemeszter szakon közös alapozású. Ezt követően a képzés szétválik 5 szakirányra, ezek: a haditechnikai-, a repülőműszaki-, a műszaki és közlekedési -, valamint a katonai elektronikai szakirányok. Az 5. szemeszter az adott szakirány közös alapozását biztosítja. A hatodik szemesztertől kezdődnek a szakirányokon belül folyó specializációs képzések. Ennek megfelelően a Híradó Tanszék a 6-7. (utolsó két) félévben kapcsolódik be a híradótiszti hallgatók képzésébe.

A fent leírt módon biztosítható több jelenlegi szakirány hallgatóinak egy tancsoportban (közös) történő képzése az 5. szemeszter végéig, mely jelentősen javítja a képzés költséghatékonyságát, és a képzési ciklus végén jobban igazodik a csapatok aktuális tiszti utánpótlás igényeihez.

A BSc képzés a „nulladik”+ 7 = 8 szemeszter tanulmányi követelményeinek eredményes teljesítése után szakdolgozat védésével és záróvizsga letételével fejeződik be. A végzettek azonnal, vagy néhány éves csapatszolgálat után – a megrendelő igényeinek megfelelően – folytathatják tanulmányaikat a második képzési ciklusban az MSc fokozat megszerzéséért.

Záróvizsga tantárgyak:

1. Híradás (katonai kommunikációs hálózatok) szervezése
2. Elektronikai anyagi-technikai biztosítás.
3. Híradó berendezések rendszertechnikája és típusismerete
4. Híradó eszközök üzemeltetése és üzemben tartása

A **csapatgyakoroltatás** rendszere megegyezik a kreditrendszerű tantervénél leírtakkal, de a „nulladik” félévben 3 hónapra növekedett a katonai alapképzés időtartama.

A tanszék oktatási infrastruktúrájának fejlesztése ebben az időszakban is töretlen. Lökést adott ennek a folyamatnak a Kongsberg rádiók rendszerbe állítása. A csapatoktól beérkezett kiképző állomány felkészítését a tanszék végezte.

A korszerűsítés egy következő állomása lehet az újonnan rendszerbe állítandó híradó eszközök (mikrohullámú berendezések, vezetési komplexumok) kiképzőinek felkészítése. Tekintettel a tanszék lecsökkentett oktatói állományára, e területen feladatmegosztást kell alkalmazni a szentendrei Kinizsi Pál Tiszthelyettes Szakképző Iskolával.

Befejezésül megpróbálom választ adni arra a kérdésre, hogy milyen okokra vezethető vissza a híradótiszt-képzésben a villamosmérnök-képzés feladása?

1. Fontossági sorrendben első a képzés gazdaságosságának biztosítása. A létszámában ötödére csökkent haderő képzési igényei egy új integrált mérnöki szak alapítását kényszerítették ki.
2. A kar nem vett részt a többciklusú képzés villamosmérnöki szak alapításának folyamatában (melyet a BME vezetett), így nem épülhettek ki azok az informális kapcsolatok, melyek segíthették volna a szakindítási kérelem elfogadását.
3. A villamosmérnök-képzést folytató polgári felsőoktatási intézmények – a hallgatókért folyó egyre élesedő piaci versenyben – bizonyos konkurenciát láttak a Nemzetvédelmi Egyetem villamosmérnök képzésében, mely közvetve befolyásolta a szakindítási kérelem MAB⁹ által történő elutasítását.
4. A régi (2002 előtti), rendkívül differenciált – 7 szakos (köztük a villamosmérnöki szak) – képzési struktúrához rendelt oktatói állomány a képzés folyamatos végzése mellett nem tudott az új minőségi követelményeknek megfelelni. A villamosmérnöki szakindítási kérelemhez csatolt tanterv kötelező és ajánlott irodalmi is ezt a vélekedést támasztják alá.
5. A villamosmérnök-képzést folytató tanszékek képzési infrastruktúrája – egy-két kivételtől eltekintve (közte a Híradó Tanszék) – jelentősen elmaradt a kor színvonalától.

A többciklusú képzés BSc had- és biztonságtechnikai mérnöki alapszakán végzett híradótisztek első alkalommal 2009-ben hagyják el az egyetem falait. Ezt követően egy korrekt beválasztás-vizsgálat adhat választ arra a kérdésre, hogy javult-e a képzés minősége és az új rendszerben végzett fiatal híradótisztek megfelelnek-e a csapatbeosztásokban elvárt követelményeknek.

Visszatekintve az alapfokú híradótiszt-képzés 77 éve szükséges néhány megállapítást tenni, ami segíthet bennünket a képzésről alkotott vélemény kialakításában.

1. A tiszttel szemben támasztott követelmények az elmúlt száz évben többször változtak. *“A két világháború között a tiszt kultúravívő, a rendszerváltás előtti évtizedekben politikai tényező, 1990 után egyenruhás állampolgár volt, míg napjainkban egyre vonzóbb a szakértői tudat”.*
2. A híradótiszt-képzés csak kritikus időszakokban működött a magyar felsőoktatás rendszerén kívül (tisztiskola). A képzés minősége ugyanis csak akkor garantálható, ha tervezése, szervezése, végrehajtása a magyar műszaki felsőoktatás egységes rendszerében valósul meg. Ez nem csak a követelmények átvételét, de egyben a külső – a honvédségtől független – kontrollt is jelenti. 1969-től 2008-ig ez megvalósult.
3. 2005-ben, felmenő rendszerben – az előzőekben részletezett gazdaságossági okokból – át kellett térni a hadmérnök képzésre. Tekintettel arra, hogy ez a szak a műszaki felsőoktatás képesítési követelményeiben önállóan megjelenik megállapítható, hogy továbbra is a magyar műszaki felsőoktatás rendszerén belül, de a hasonló profilú intézményekkel nem versenyezve, egy speciális igényeknek megfelelő képzést kapnak a végzett híradótisztek. A képzés belterjességének lehetősége, a külső szakmai kontrol hiánya jelentheti az egyik veszélyt. A híradótisztek hadmérnöki képzése – szakmai szempontból – távolodást jelent a rokon polgári képzésektől. A fő vesztes a fiatal híradótiszt, aki a polgári életben csak korlátozottan használható szaktudást és képesítést szerez (felfelé vagy kifelé elv).

---

⁹ Magyar Akkreditációs Bizottság

4. Az utóbbi 40 év a híradótiszt-képzés színvonalának folyamatos emeléséről szólt. Eljutottunk a belterjes (csak a hadseregben érvényes) „*technikus előtti szinttől*” a polgári életben elfogadott szaktechnikusi képesítésen át a civil szférában is elismert villamosmérnöki oklevélig. Csak remélni tudjuk, hogy a hadmérnök képzés egy további lépcsőfokot jelent felfelé, a megrendelői igények magasabb szintű kielégítése irányába.

Összegzésképp megállapítható: A rendszerváltozás óta eltelt 18 év, a NATO-hoz, az Európai Unióhoz, az egységes Európai Felsőoktatási Térséghez történő csatlakozás komoly kihívások elé állították a katonai felsőoktatást. A Híradó Tanszék vezetése és oktatói folyamatosan a változó követelményekhez igazították és igazítják a képzés tananyagát és struktúráját. A híradótiszti alapképzésben a villamosmérnök-képzés gyakorlata – bár megfelelt a megrendelői igényeknek – a jelenlegi körülmények és feltételek között már nem volt folytatható.

Mellékletek:

- Had- és biztonságtechnikai mérnök szak, katonai elektronikai szakirány, híradó specializáció tantervének **Kredit-, óra- és vizsgaterve** /3 oldal/
- Képek a tanszék 2000-2005 közötti időszakából / 3 oldal/

Forrásmunkák:

17. Koczka Ferenc: A négyéves főiskolai rendszerű híradótiszt-képzés és továbbfejlesztésének lehetőségei, egyetemi doktori értekezés, ZMKA, 1993
18. Dr. Harai Dénes: A NATO bejáratánál, Magyar Honvéd 1997/40.sz.
19. A képesítés megszerzésének feltételei a katonai főiskolákon, HM, 1991
20. A híradó – villamos üzemmérnöki szak tanterve, ZMKMF, 1991
21. A villamosmérnöki szak, híradó szakirány tanterve, ZMKMF, 1996
22. A villamosmérnöki szak, híradó szakirány tanterve, ZMNE BJKMK, 2002
23. A had- és biztonságtechnikai mérnök szak tanterve, ZMNE BJKMK, 2005

Mikrohullámú szaktanterem

A Hicom 350 digitális kapcsolóközpont programozása négy munkahelyről lehetséges

Videotelefon összeköttetés ellenőrzése

A Hicom 330 digitális kapcsolóközpont programozása a távközlési mintahálózat szaktanteremben

7.2. Híradótisztek képzése egyetemi szinten és a többciklusú képzés (MSc) mesterképzésében

Szerző: Dr. Rajnai Zoltán mk. alezredes

A Nemzetvédelmi Egyetem keretében a híradótisztek képzése a többciklusú képzés formájában 2005-től kezdődött meg. Csatlakozva az európai felsőoktatási térséghez az egyetem is új képzési formában, a BSc és MSc képzésekben kezdte meg, illetve folytatta a híradótisztek képzését. Az úgynevezett Bologna-folyamat célja nem volt más, mint az európai felsőoktatás ésszerű harmonizációja. A Bolognai Nyilatkozatot aláíró országok, köztük Magyarország önként vállalták, hogy felsőoktatás-politikáikat összehangolják. E folyamat eredményeképpen az egyes országok felsőoktatási rendszerei egy nagy európai rendszer, az Európai Felsőoktatási Térség részévé válhatnak, ezzel elismerve az egyes országokban szerezhető diplomákat, ekvivalencia-lehetőséget nyújtva az egyes tagországokban megszerzhető diplomáknak.

A Bolognai Nyilatkozat közös európai problémákra keresi a közös európai választ. Legfontosabb célkitűzései közé tartozik a könnyen áttekinthető és összehasonlítható oklevelek rendszerének bevezetése; az alapvetően két fő cikluson alapuló felsőfokú képzési rendszer, illetve a mobilitást segítő kreditrendszer bevezetése; a hallgatói és oktatói mozgásszabadság elősegítése; összehasonlítható kritériumok és módszerek kifejlesztése által az európai együttműködés támogatása a minőségbiztosítás területén, valamint az európai érdekek és értékek megjelenítése a felsőoktatásban.

Előljáróban, minden túlzás nélkül ki kell jelteni, hogy a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem – és ezen belül a Híradó Tanszék – oktatói, szakemberei és vezetői a felsőoktatás egészét tekintve figyelemre és követésre méltó nyitottsággal, ambícióval és szakmai elszántsággal vesznek részt az átalakítási folyamatban. A sikerességet igazolja az a tény is, hogy a négyszázból százhetre redukált felsőoktatási szakból nyolc BSc (felsőoktatási alapképzési) szak alapítása az egyetem nevéhez fűződik. A magyar felsőoktatás múltja, története, fejlődése az európai egyetemek alakulásához hasonlatos, az intézményrendszer kiépülése az elmúlt századokban európai mintára történt. Az európai mintájú felsőoktatási intézményrendszer közös vonása a duális képzési szerkezet. A duális képzési szerkezetben az egyes szakképzetségekhez társulhat egyetemi vagy főiskolai végzettség is. A többciklusú, lineáris képzés bevezetésének egyik célja a jelenleg fennálló képzési párhuzamosságok megszüntetése, a hallgató, azaz a potenciális munkavállaló munkaerő-piaci megjelenését biztosító szakképzetség minél rövidebb képzési idő alatt történő megszerzésének lehetővé tétele, a kimagasló képességűek részére a magasabb szintű tanulmányok folytatásának, további végzettség, illetve újabb szakképzetség megszerzésének biztosítása. A többciklusú, lineáris képzési szerkezetről a későbbiekben részletesen szólok. Az EU versenyképességének növelésében egyre nagyobb hangsúlyt kap két, az oktatási politikától elválaszthatatlan terület: a foglalkoztatási helyzet javítása és az információs társadalom kiépítésének követelménye is.

A híradótiszt-képzésben korábban meglévő duális képzést felváltotta a lineáris képzés egymásra épülő ciklusokból álló rendszere. Az első képzési ciklus (bachelor; magyar elnevezése: alapképzés) általában 3-4 éves (6 szemeszteres, 180 kredites) képzés. Tekintettel arra, hogy az új típusú alapképzés egyik fő célja, hogy lehetővé tegye a gyakorlatorientált képzést és a korszerű ismereteket igazoló diploma megszerzését, az alapképzésben a gyakorlati képzésre nagyobb hangsúlyt kellett fektetni. A második képzési ciklus, az MSc (nemzetközi terminológiában master; magyar elnevezéssel mesterképzés) az alapképzés utáni, arra épülő, általában 2 éves (négy szemeszteres, 120 kredites) képzés, míg a harmadik képzési ciklus (doktori képzés) a mesterképzésre épülő 3 éves (180 kredites) képzés, amely doktori képzést nyújt és tudományos doktori fokozat (PhD) megszerzésére készít fel.

A felsőoktatás alternatív be-, illetve kimenetként értelmezhető a felsőfokú szakképzés, melynek keretében megszerzett kreditpontok egy része beszámítható a felsőfokú alapképzésbe. A háromciklusú képzés mellett számos kiegészítő, továbbképző, specializáló rövid idejű program is megjelenik a képzési rendszerben, amelyek a diszciplináris ismeretek megújítását, illetve a szakismeretek fejlesztését, megújítását, specializálását, illetőleg szakirányú ismeretek megszerzését, fejlesztését célozzák. A képzési szerkezet lineárisává válásával megváltozik a képzés horizontális tagolódása is. Az első ciklusban tizenkét, széles, a tudományterületekkel rokon képzési terület alakul ki, amelyeken belül területenként eltérő számú, de összességében mintegy negyven képzési ág jön létre. A képzési ágak az egyes képzési területeken belül diszciplináris szempontok alapján csoportosíthatók, ezért a képzés során közös alapozásra van lehetőség. A képzési ágakban történő alapozás után 107 alapszakra folyik tovább a képzés. (Korábban ez a szám négyszáz körül mozgott.) A katonai felsőoktatás szakjait a műszaki képzési területen (tudományterületen), ahol a híradótiszt-képzés is folyik, a Had- és biztonságtechnikai mérnöki alapképzési szak követelményei határozták meg. Ezek a követelmények kormányrendeletben jelentek meg és egyenértékűek a civil műszaki képzési területek képzési követelményeivel.

Változások a katonai felsőoktatásban

A bolognai folyamat elindulásával közel egy időben a katonai felsőoktatásban is jelentős változások következtek be. A katonai felsőoktatásban végbemenő változásokat külső és belső tényezők egyaránt indukálták. A belső tényezők közül a legfontosabb a Magyar Honvédség feladatrendszerének, létszámának és létszámarányának megváltozása. A már említett tényezők együttesen eredményezték a többlépcsős intézményi integrációt, a szervezeti struktúra racionalizálását, a párhuzamos tanszékek megszüntetését, a jelentős létszámcsökkentést, az egyetemi és kari közös tárgyak bevezetését, az integrált hadmérnöki szak alapításának és indításának szándékát, a két egyetemi kar létrehozását. A többciklusú, lineáris képzés bevezetésének határideje Magyarország esetében 2006. szeptember volt. A honvédelmi tárca igénye – *az integrált hadmérnök szak mielőbbi létrehozása* – és a felsőoktatásban kialakult feltételrendszer megteremtette annak lehetőségét, hogy a ZMNE is bekapcsolódjon a szoros határidőkkel ütemezett szakalapítási és szakindítási eljárásba. Az időnként tarthatatlannak tűnő határidők ellenére a 2005/2006. tanévre vonatkozó Felsőoktatási Felvételi Tájékoztatóban a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen a híradótisztek képzése a Bolyai János Katonai Műszaki Kar Had- és biztonságtechnikai mérnök (BSc) szakon került meghirdetésre.

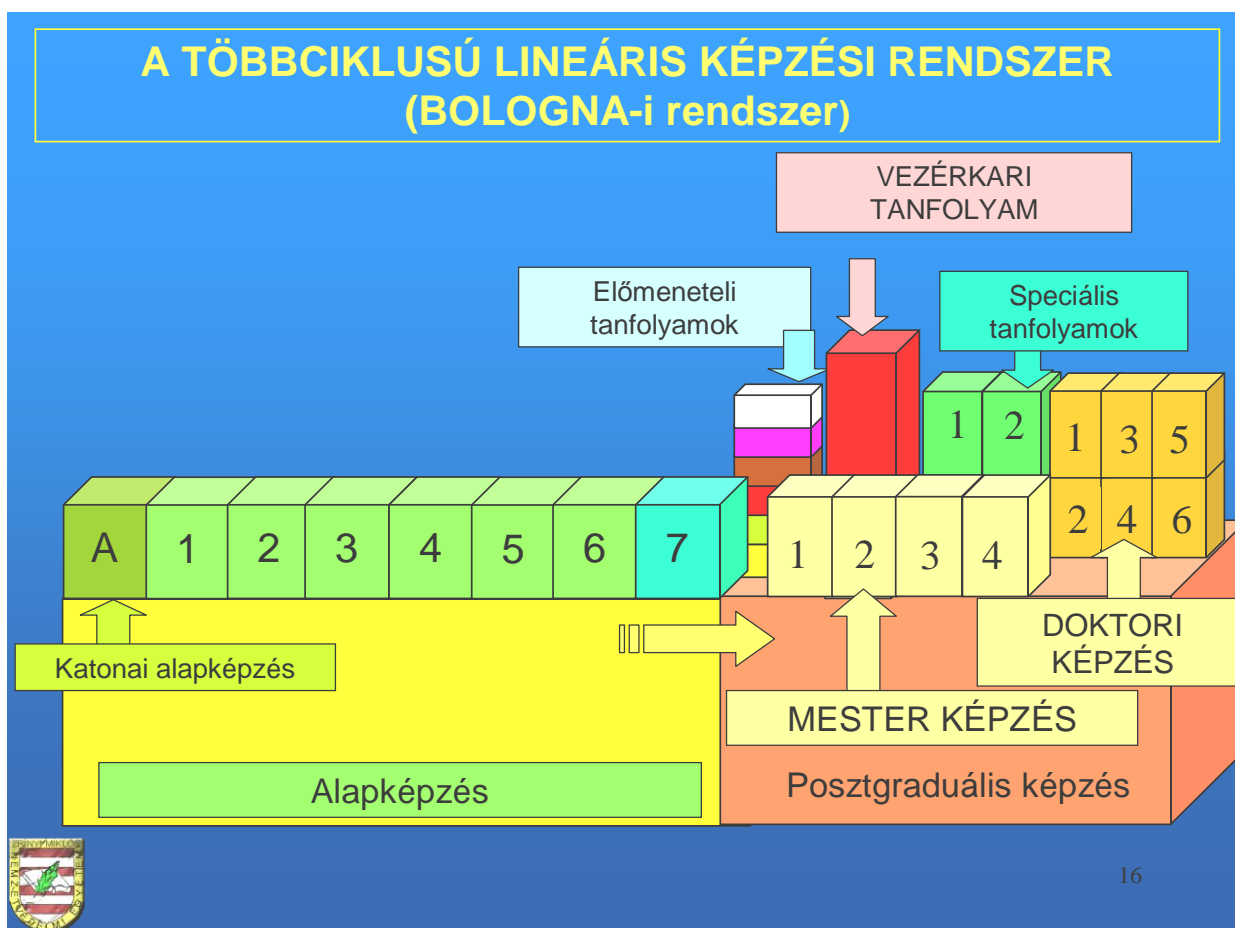
A szakon több szakirány mellett a Katonai elektronikai szakirányon belül a légvédelmi, a lokátor-technikai, a híradó, az informatikai, a rádiófelderítő és az elektronikai harc specializációkat választhatták a jelentkezők. A szakra jelentkező hallgatók (ahogy az 1. számú ábrán is látható) az első félévet központilag szervezett alapkiképzéssel töltik. Ez a szentendrei Központi Kiképző Bázis szervezésében, a szerződéses katonák kiképzésével azonos felépítésben folyik az első három hónapban, majd a további időt a leendő hallgatók informatikai, matematikai és nyelvi felkészítéssel töltik ki. Az alapkiképzést követően a második félévtől tanulmányaikat megkezdve már az egyetem bázisán folytatják az elméleti és gyakorlati felkészítést.

A híradó képzés tantervének összeállításakor az alapot a korábbi villamosmérnök képzés szolgáltatta, melyet kisebb módosítással (a kredit- és óraszámokhoz igazítva) az új követelményekhez igazították a szakot és a szakirányt vezető oktatók.

Az ábrán az 1-3. félévekben az alapozó, gazdasági és humán, valamint az általános vezetői ismeretek kerülnek oktatásra, majd a 4-5. félévekben a szakirány alapozó tárgyait tanulják a híradótiszt-jelölt hallgatók.

A 6. félév a specializáció tantárgyait foglalja magában, vagyis a szakmai ismeretanyag oktatása folyik közel 220-230 tanórán, majd az utolsó félév a szakdolgozat elkészítésére, további szakmai ismeretanyag tanulására és a csapatgyakorlat végrehajtására biztosított. A jövő híradótisztjei tehát továbbra is négy tanévben, de megváltozott képzési struktúrában folytatott képzés után kerülhetnek első tiszti beosztásba.

A katonai felsőoktatás új (többciklusú, lineáris) képzési szerkezetének sajátosságait mutatja a következő ábra.

Az új, többciklusú képzési szerkezet

Az első és a második képzési ciklus között bizonyosan több év is eltelhet, amelynek során a honvédtiszt különböző előmeneteli, vezetői, katonai szakmai, esetleg átképző tanfolyamokon vesz részt, beosztásban, rendfokozatban előlép. Csapatbeosztása mellett három-négy alkalommal rövidebb időtartamú szakmai és általános tanfolyamokon szerezhethet új ismereteket, és lehetőség biztosított külföldi missziókban történő részvételre is. Miután a felsorolt szakmai tanfolyamokat elvégezték híradótisztjeink, és előmenetelük biztosítja karrierpályájuk folytatását, egyetemi képzésre történő jelentkezéssel folytathatják tanulmányaikat.

A többciklusú, lineáris képzés második szakasza a mesterképzés

A második képzési ciklusra (MSc) azok az őrnagyi rendfokozattal rendelkező tisztek jelentkezhetnek, akiknek a mesterképzés sikeres elvégzését követően alezredesi rendfokozatba előléptetése és ennek megfelelő beosztásba történő helyezése tervezett. Ez a kritérium természetesen nem minden esetben igaz, hiszen Magyarországon a továbbtanulás alanyi jogon biztosított. Ez azt jelenti, hogy a honvédelmi tárca azoknak az őrnagyi rendfokozattal rendelkezőknek biztosít ingyenes továbbtanulást, akik előmenetelre tervezettek. Ugyanakkor azok a híradótisztek, diplomával rendelkező tiszthelyettesek és polgári szférából érkezők, akik továbbtanulni szándékoznak, ugyanazon rendszerben, de költségeik kifizetésével tanulhatnak tovább.

A ZMNE a többciklusú, alapképzési szakok alapításával és indításával eleget tett a felsőoktatás iránti nemzetközi oktatáspolitikai követelményeknek és teljesítette a honvédelmi tárca igényeit is. A sikertörténethez azonban az is hozzátartozik, hogy a Magyar Honvédség és a polgári munkaadói szféra is várakozással és némi gyanakvással tekint az új szakokra. A BSc alapképzési szakokon végzettséget és szakképzettséget szerzők szakmai felkészültségéről csak a be-

válás-vizsgálatok eredménye alapján lesz módunk véleményt formálni. Tagadhatatlan, hogy az elvárt szakmai kompetenciával rendelkező szakemberek képzését a továbbiakban nem kizárólag valamely felsőoktatási alapképzési szak lesz hivatott megvalósítani, a speciális ismeretek elsajátítására a már fentebb említett rövidebb, hosszabb idejű programok és a mesterképzés szolgál majd.

A híradótiszt képzés tehát az új ciklusos képzési rendszerben a BSc képzésre épülő Mesterképzésben folytatódik tovább. A képzés szervezeti keretét e rendszerben a Híradó és az Informatikai tanszék közös elgondolásával kialakított Védelmi vezetéstechnikai rendszertervező szak adja. Ez a szak már a jelen és a jövő kihívásainak eleget téve infokommunikációs szakemberek képzését tűzte ki célul, vagyis megvalósítja egy képzési területen az infokommunikációs képzést.

A korábbi katonai főiskolán vagy a Bolyai János Katonai Műszaki Karon végzett katonatisztek a felsőoktatásban már bevezetett módon, a polgári egyetemeken is megszokott rendszerben jelentkezhetnek erre a szakra, és az írásbeli és szóbeli felvételi eljárásban, valamint a fizikai állapotfelmérésen legalább megfelelő eredményt elérték kerülhetnek beiskolázásra az MSc képzésre.

A Védelmi vezetéstechnikai rendszerszervező szak kialakítása során a hagyományos híradótiszt képzés mellett a tanszék megkezdte a rejtjeltevékenységgel foglalkozó szaktisztek egyetemi szintű képzését is. Ezt eddig szervezett iskolarendszerű képzésben a Magyar Honvédség és jogelődjek nem folytattak.

A szak szakirányai között tehát megjelenik a katonai kommunikációs rendszerszervező (híradó), az informatikai rendszerszervező, az infokommunikációs és a rejtjelfelügyelői szakirány is. Ezek a szakirányok a védelmi szférában dolgozó híradótisztek képzésére specializálódtak. A polgári hallgatók képzésére az infokommunikációs, az információbiztonság és az információk műveletek szakirányok kerültek alapításra.

A mesterképzési szak tudományági besorolás alapján a katonai műszaki tudományok közé tartozik, ezzel is kifejezve a műszaki területhez és a technikai jellegű képzéshez kötődését.

A szakon a képzés céljaként megfogalmazott elvárások a következők:

Olyan szakemberek képzése, akik alkalmasak a fegyveres erők, a rend- és katasztrófavédelmi szervek, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, a védelmi igazgatás, illetve a tágabb értelemben vett védelmi szféra – *kiemelten a NATO rendszerekkel együttműködő* – rendszerei biztonságos működtetésének tervezésére, szervezésére, irányítására, felügyeletére és ellenőrzésére, valamint az ilyen rendszerek közötti együttműködés feltételeinek biztosítására, tanulmányaik PhD képzés keretében való folytatására.

A mesterképzési szakon szerezhető ismeretek:

- a szakmához kötött elméleti/gyakorlati ismeretek, rendszerszervezési készségek,
- a védelmi vezetéstechnikai tanulmányi területen az ismeretek rendszerezett megértése és elsajátítása,
- vezetői ismeretek,
- biztos alkalmazói szintű ismeretek a vezetéstechnikai rendszerek szervezési eszközeiben és módszereiben,
- a NATO, EU és a védelmi szféra, a vezetés és szervezéselmélet, valamint a vezetéstámogatás, vezetéstechnika alapvető ismeretei,
- a kutatáshoz vagy tudományos munkához szükséges, széles körben alkalmazható problémamegoldó technikák ismerete.

A mesterképzési szakot sikeresen végző tisztek oklevelébe az **okleveles védelmi vezetéstechnikai rendszertervező** megnevezés kerül, mely feljogosítja őket a dandár híradó és informatikai főnöki, és ennél magasabb híradótisztai beosztások ellátására, részleteiben:

- a védelmi vezetéstechnikai (kommunikációs, informatikai) rendszerek, illetve alrendszerek működtetésének tervezésére, szervezésére és irányítására,
- a védelmi vezetéstechnikai rendszerek fenyegetettségének értékelésére, védelmének és támadásának tervezésére, szervezésére és megvalósítására,
- a NATO, EU, kormányzati és védelmi vezetéstechnikai rendszerek közötti együttműködés feltételeinek megteremtésére és fenntartására,
- a védelmi vezetéstechnikai rendszerek kutatási és fejlesztési igényeinek megfogalmazására, irányainak meghatározására,
- a végzést követően, kellő szakmai gyakorlat birtokában védelmi vezetéstechnikai rendszerekhez kapcsolódó középszintű vezetői, tervezői, szervezői és koordinációs feladatok ellátására,
- a katonai és védelmi informatikai rendszerek hatékony alkalmazásának tervezésére és szervezésére,
- a katonai és védelmi informatikai rendszerek fejlesztésének és működtetésének tervezésére és szervezésére,
- a védelmi kommunikációs rendszerek szervezésére,
- a védelmi kommunikációs rendszerek létesítésére és üzemeltetésére,
- a védelmi kommunikációs rendszerek védelmének tervezésére, szervezésére és irányítására,
- az információbiztonság tervezésére és szervezésére, a fizikai, személyi és dokumentumbiztonság megvalósítására,
- a katonai és védelmi infokommunikációs rendszerek védelmének tervezésére, szervezésére és irányítására,
- a védelmi infokommunikációs rendszerek rejtjelbiztonságának tervezésére, szervezésére és irányítására,
- az információs műveletek során alkalmazott technológiák, technikai eszközök rendszer szintű alkalmazására,
- az információs műveletek humán összetevőinek alkalmazására, az információs műveletek tervezésére és szervezésére.

Híradótisztjeinktől azonban nemcsak az elméleti tudást követeljük meg, hanem a korszerű haderővel szemben támasztott követelmények alapján elvárt, hogy a szakképzettség gyakorlásához szükséges személyes adottságokkal és készségekkel is rendelkezzenek, mint:

- a kreativitás, rugalmasság, autonómia,
- a probléma felismerő és megoldó készség,
- az intuíció és módszeresség,
- a tanulási készség és a jó memória,
- a széleskörű műveltség,
- az információ feldolgozási képesség,
- a környezettel szembeni érzékenység,
- az elkötelezettség és igény a minőségi munkára,
- a szakmai továbbképzéshez szükséges pozitív hozzáállás,
- kezdeményező, illetve döntéshozatali képesség, személyes felelősségvállalás és annak gyakorlása,
- az alkalmasság az együttműködésre, a csoportmunkában való részvételre, kellő gyakorlat után vezetői feladatok ellátására.

A képzés 4 féléve során a hirdótisztek az alábbi kritériumok alapján teljesítik tanulmányi követelményeiket

A mesterfokozat megszerzéséhez összegyűjtendő kreditek száma:	120 kredit
Összes hallgatói tanulmányi munkaidő	3600 óra
Egy szemeszternyi munkamennyiség:	átlagosan 30 kredit
Tanóra (kontaktóra) csak a kötelező és kötelezően választható tantárgyakat figyelembe véve, a képzés teljes időtartamára:	Levelező munkarend szerint: 440 tanóra
Félévenkénti tanóra átlagosan:	110 tanóra
levelező képzésben az összevonási hetek száma/heti tanóra:	Levelező munkarend szerint: 4x30 tanóra

A képzés főbb tanulmányi területekenkénti arányai:

Alapozó ismeretekhez rendelhető kreditek száma:	32 – 56 kredit
<i>A szakmai törzsanyaghoz rendelhető kreditek száma:</i>	10 – 30 kredit
<i>A differenciált szakmai anyaghoz rendelhető kreditek száma diplomamunkával együtt:</i>	52 – 60 kredit
Differenciált szakmai ismeretek:	52 – 60 kredit
Szabadon választható tantárgyakhoz rendelhető kreditek mini mális értéke:	6 kredit
Diplomamunkához rendelt kreditérték	20 kredit
Gyakorlati ismeretek aránya:	az intézményi tanterv szerint legalább 30%

A tanév hetekre bontott elosztása:

- szorgalmi időszak   2x15 hét
- vizsgaidőszak   2x 6 hét
- regisztráció   2x 1 hét
- tanításmentes időszakok:
  - téli szünet   1x kb.1 hét
  - tavaszi szünet   1x kb.1 hét
  - nyári szünet   legalább 4 hét

Záróvizsga tárgyak kommunikációs rendszerszervező (híradó) szakirányon
Informatika alkalmazás és informatikai támogatás
Kommunikációs rendszerek tervezésének, szervezésének alapjai
Vezetéstechnikai rendszerek védelmének alapjai
Felderítő és elektronikai hadviselési rendszerek alapjai
Kommunikációs rendszerek szervezése I.
Kommunikációs rendszerek tervezése I.
A Magyar Köztársaság kommunikációs infrastruktúrája I.

Záróvizsga tárgyak a rejtjelfelügyeleti szakirányon
Informatika alkalmazás és informatikai támogatás
Kommunikációs rendszerek tervezésének, szervezésének alapjai
Vezetéstechnikai rendszerek védelmének alapjai
Felderítő és elektronikai hadviselési rendszerek alapjai
Kommunikációs rendszerek szervezése III.
Kommunikációs rendszerek biztonsága
Rejtjelbiztonság elmélete és megvalósítása

A védelmi vezetéstechnikai rendszertervező mesterképzési **szak**

- Kommunikációs (híradó) rendszerszervező **szakirány** és a
- Rejtjelfelügyeleti **szakirány** tanóra-, kredit- és vizsgatervét mutatja a következő oldalakon látható táblázat.

Az új típusú mesterképzés bevezetése a 2007/2008-as tanévtől indult el és ezzel párhuzamosan a kiegészítő egyetemi képzés kifutó jelleggel megszűnt.

Össességében megállapítható, hogy a katonai felsőoktatás – és ezzel együtt a híradótiszt-képzés – a Magyar Köztársaságban és az Európai Oktatási Térségben egyaránt elismert rendszerben, a diplomák kölcsönös elismerésével folyik a Nemzetvédelmi Egyetemen. A Híradó Tanszék a tiszt- és tanfolyami képzések minden formájában képez tiszteket (tiszthelyetteseket, szerződéses katonákat) a híradó szolgálat részére, ezzel segítve elő a korszerű ismeretekkel rendelkező, a kor kihívásait kezelni tudó tiszti, tiszthelyettesi állomány magas színvonalú szakmai munkáját a Magyar Honvédségben.

Tantárgy jellege	Megnevezés	Félév / szemeszter												Összes hallgatói munkóra					
		1.		2.		3.		4.		Összes kontaktóra	Összes hallgatói munkóra								
		Heti kontaktóra	Kredit	Számmonkérés	Heti kontaktóra	Kredit	Számmonkérés	Heti kontaktóra	Kredit			Heti kontaktóra	Kredit						
	Tanulmányi terület/tantárgy																		
	Természettudományi alapismeretek																		
K	Alkalmazott matematika	3	4	F													45	120	
K	Alkalmazott elektronika	2	2	G													30	60	
K	Alkalmazott információtechnológia	4	6	F													60	180	
K	Térinformatika	2	3	F													30	90	
K	Információs infrastruktúrák műszaki alapjai	4	5	V													60	150	
	Term. tud. alapism. heti összes kontaktóra - összes tanóra	15															225	600	
	Term. tud. alapism. összes kredit	20																	
	Gazdasági és humán ismeretek																		
K	NATO, EU ismeretek	2	2	F													30	60	
K	Katonai műveletek és támogatásuk alapjai	3	4	V													45	120	
K	Rend- és katasztrófavédelmi ismeretek	2	2	F													30	60	
K	Infokommunikációs rendszerek szervezésének alapjai	2	2	F													30	60	
	Gazd. és humán heti összes kontaktóra - összes tanóra	9															135	300	
	Gazd. és humán összes kredit	10																	
	Elméleti alapozás összesen:	24															360	900	
	Szakmai törzsanyag																		
K	Informaticai rendszerek, alkalmazások I.							2	2	F							30	60	
K	Informatica-alkalmazás és informatikai támogatás (ZV1)							2	3	V							30	90	
K	Kommunikációs rendszerek, infrastruktúrák alapjai							2	2	F							30	60	
K	Kommunikációs rendszerek tervezésének, szervezésének alapjai (ZV1)							2	3	V							30	90	
K	Infokommunikációs rendszerek védelmének alapjai (ZV1)							2	3	V							30	90	
K	Infokommunikációs rendszerek védelmének szervezése							2	2	F							30	60	
K	Felderítő és elektronikai hadviselési rendszerek alapjai (ZV1)							2	3	V							30	90	
K	Integrált felderítés és elektronikai hadviselési rendszerek alapjai							2	2	F							30	60	
	Szakmai törzsanyag. heti összes kontaktóra - összes tanóra	0						16									240	600	
	Szakmai törzsanyag. összes kredit	0						20											
	Differenciált szakmai anyag																		
KV	Szakirányú tantárgyak							8	10	*							120	300	
KV	Szakirányú tantárgyak																330	900	
	Differenciált szakmai anyag heti összes kontaktóra - összes tanóra	0						8				22	30	*			450	1200	
	Differenciált szakmai anyag összes kredit	0						10				30							
V	Szabadon választott tantárgyak																8	10	300
K	Diplomamunka																14	20	600
	MINDÖSSZESEN HETI KONTAKTÓRA - ÖSSZES TANÓRA	24						24				22					1380	3600	
	MINDÖSSZESEN KREDIT	30						30				30					30	30	

VÉDELMI VEZETÉSTECHNIKAI RENDSZERSZERVEZŐ SZAK

Tanóra -, kredit – és vizsgaterv
nappali képzés

Tantárgy jellege	Megnevezés	Félév / szemeszter												Összes hallgatói munkakóra.				
		1.			2.			3.			4.				Összes kontaktóra			
		Félévi kontaktóra	Kredit	Számmonkérés	Félévi kontaktóra	Kredit	Számmonkérés	Félévi kontaktóra	Kredit	Számmonkérés	Félévi kontaktóra	Kredit	Számmonkérés					
	Kommunikációs szakirány																	
KV	Kommunikációs rendszerek szervezése I. (ZV2)					9	12	G.V									135	360
KV	Kommunikációs rendszerek tervezése I. (ZV3)					7	10	G.V									105	300
KV	Kommunikációs hálózatok menedzsmentje I.					6	8	G.V									90	240
KV	A Magyar Köztársaság kommunikációs infrastruktúrája I. (ZV3)				4	6	V									60	180	
KV	Parancsnokok és tisztek felkészítése				2	4	V									30	120	
	Komm. szakirány heti összes kontaktóra - összes tanóra	0	6		6	22					0	0			420	1200		
	Komm. szakirány összes kredit	0	10		10	30					0	0						
	Rejtjelügyeleti szakirány																	
KV	Fizikai, személyi és dokumentumbiztonság II.				2	2	F									30	60	
KV	Informatikai rendszerek biztonsága II.				2	2	F									30	60	
KV	Elektronikai támadás és védelem II.				2	4	V									30	120	
KV	Számítógép-hálózatok elleni támadások				2	2	F									30	60	
KV	Kommunikációs rendszerek szervezése III. (ZV2)					6	8	V								90	240	
KV	Kommunikációs rendszerek biztonsága (ZV2)					6	8	V								90	240	
KV	Rejtjelbiztonság elmélete és megvalósítása (ZV3)					10	14	G.V								150	420	
	Rejtjel szakirány heti összes kontaktóra - összes tanóra	0	8		8	22					0	0			450	1200		
	Rejtjel. szakirány összes kredit	0	10		10	30					0	0						

A fejezetet szerkesztette: Dr. Koczka Ferenc nyá. ezredes

A kötet nem lenne teljes a volt Szovjetunióban folytatott híradótiszt-képzés – legalább vázlatos – felvillantása nélkül. Az itt végzett tisztek napjainkban is kiváló munkát végeznek a híradó szolgálat közép és felsővezetői szintjein. Ma már egy másik katonai szövetség tagjaként is elismerően kell nyilatkozni a szovjet híradótiszt-képzés minőségéről, annak szakmai tartalmáról. A kint töltött évek megedzették, összekovácsolták ezt a társaságot, akik ma is szívesen találkoznak évfolyamtársaikkal családi körben is.

Az előző fejezetektől eltérően itt több szó esik a képzés körülményeiről, melyekről az átlagos olvasó viszonylag keveset tud. Külön köszönöm Hegedűs Sándor nyá. mk. ezredes, Dr. Töltési Imre visszaemlékezését az uljanovszki, valamint Dr. Fekete Károly mk. alezredes, B. Nagy Péter nyá. mk. alezredes és Dr. Osváth Zoltán nyá. mk. alezredes visszaemlékezését a Leningrádban folytatott tanulmányaik időszakáról.

1949-52 a tömeghadsereg létrehozásának időszaka a Magyar Néphadsereg (Honvédség) történetében. Ennek végrehajtása rendkívül igénybe vette az ország teherbíró képességét. A tömeghadsereg tiszti igényeinek kielégítése érdekében – szovjet mintára – fegyvernemi tiszti iskolákat hoztak létre, szám szerint 17-et. Ezzel párhuzamosan (ezt megelőzően) – 1948 február 26-án – Moszkvában aláírták azt a szovjet magyar kormányközi egyezményt, mely alapján magyar tisztek kezdhették meg tanulmányaikat a Szovjetunió katonai felsőoktatási intézményeiben. Az első kiutazó csoport 1949-ben 46 főből állt, köztük öt híradó. Ők a leningrádi Híradó Akadémián tanulhattak. Életükről, a képzésről élményszerűen számol be Dr. Kolozsvári Sándor nyá. ezds. (a ZMKA Híradó Tanszékének egykori vezetője) „A dolgozó népet szolgáltam?” c. könyvében. A csoport további tagjai: Obermayer Ferenc, Györki Imre, Molich Jenő és Nyári István. Később itt fejezte be híradómérnöki tanulmányait a szíriai kiküldetése során gépjármű balesetben elhunyt Dr. Halász András mk. ezds., a ZMKMF parancsnok kiképzési helyettese, az 1967-es tantervi reform, a mérnöktiszt-képzésre történő átállás vezénlyője, irányítója.

1949-51-ben a kijevi Híradó Tiszti Iskola másfél éves tanfolyamán is tanult egy 10 fős csoport. Később közülük került ki több magas beosztású híradótiszt, akik meghatározó szerepet játszottak a szolgálat életében, fejlesztésében. Pászka Géza a Zalka Máté Híradó Tiszti Iskola második kinevezett parancsnoka, későbbi katonadiplomata, Susa István a Zalka Máté Híradó Tiszti Iskola harmadik kinevezett parancsnoka, az alapfokú híradótiszt-képzés irányítója 1980-ig, Varga László a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola parancsnoka, Haász János a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia tanára, a Corvin köz híradófőnöke, Tatár Péter a Honi Légvédelem későbbi híradófőnöke mind ebben a csoportban készültek hivatásuk gyakorlására.

Visszatekintve az elmúlt ötven évre megállapítható, hogy a Szovjetunióban végzetek meghatározó szerepet játszottak mind a híradó szolgálat vezetésében, mind a híradótiszt-képzés rendszerének fejlesztésében, a képzés korszerűsítésében. Ez az állítás annak ellenére megállja helyét, hogy a kiküldés szükséges előfeltétele volt a politikai megbízhatóság, mely az idő előrehaladtával egy diszkrétan elvégzett nemzetbiztonsági vizsgálatra enyhült. A külföldön folyó képzések beépültek a magyar híradótiszt-képzés rendszerébe és a rendszerváltásig biztosították a Varsói Szerződés (VSZ) által kitűzött célok megvalósítását.

A magyar híradótisztek képzése a Szovjetunióban több – az évtizedek során változó – képzési formában valósult meg:

1. 5 és 6 éves alapfokú híradótiszt-képzés parancsnoki és mérnöki szakokon (Uljanovszk). A képzés katonai főiskolán folyt. A jelentkezés feltétele: középiskolai érettségi.

2. 5 éves híradó hadmérnöki képzés a '70-es évek elejéig (Leningrád). A jelentkezés feltétele: középiskolai érettségi.
3. Másoddiplomát adó, 3 éves, felsőszintű híradótiszt-képzés (Leningrád). A jelentkezés feltétele: katonai főiskolai végzettség.
4. Híradó szakmai továbbképzések (Minszk, Uljanovszk, Krasznodar, Monyino)
5. Magasabbparancsnoki híradó szakirányú továbbképzések (Leningrád).

Megjegyzés:

1. A Szovjetunióban folyó képzések (tisztői iskola, katonai főiskola, akadémia) kifejezetten a hadsereg igényeinek kielégítése érdekében folytak. Annak érdekében, hogy a külföldön szerzett képzettség elhelyezhető legyen a magyar műszaki felsőoktatás rendszerében, a jogszabály szerint (8/1963. (XII. 30) MM számú rendelet alapján) – az oktatott tantárgyak, óraszámok, szigorlatok, záróvizsgák elemzésével – a szakképzettséget kérelemre honosították. Így váltak Magyarországon is elismert végzettség igazolására alkalmas okmánnyá.
2. A moszkvai Vezérkari Akadémián folytatott képzés (melyen pl. Priol Zoltán vezérőrnagy, a Magyar Honvédség Híradó és Automatizálási Csoportfőnöke is részt vett) már nem tekinthető híradó képzésnek. Az itt tanuló – magasabb beosztású vagy magasabb beosztásra tervezett – tisztek olyan koalíciós (VSZ) szintű felkészítést kaptak, mely elősegítette a kontinentális méretű, hadászati célok elérése érdekében folytatott fegyveres küzdelemben a haderőnemek, azon belül a fegyvernemek és szakcsapatok alkalmazási ismereteinek, és alkalmazási jártasságainak kialakítását.

A rendelkezésre álló információk alapján két, hosszabb időn át fennálló, jellemző tanintézeti képzést mutatunk be, – a teljesség igénye nélkül – ahol magyar híradótisztek százai tanultak:

- híradótiszt alapképzés (Uljanovszk, 1971-91)
- felsőszintű híradótiszt-képzés (Leningrád, ma Szentpétervár, 1976-89)

8.1. Alapfokú híradótiszt-képzés az Uljanovszki Ordzsonikidze Híradó Parancsnoki Főiskolán

Uljanovszk (Ульяновск) Moszkvától 900 km-re keletre, a Volga középső folyásánál helyezkedik el. Nevét 1924-ben, híres szülöttéről V. I. Leninről (sz. Uljanov) kapta. Az Uljanovszki Autógyárban gyártották a GAZ-69 és UAZ-469 sorozatú terepjárókat, melyeket nem kell bemutatni a Magyar Honvédség (korábban Néphadsereg) állományának. További nevezetessége a városnak, hogy magyar híradótisztek százai tanultak itt. Van annak valami különös, csak erre a korra utaló jelzése, hogy a híradótisztek képzésének két meghatározó centruma Leninről kapta a nevét.

1972 októberét követően vált a híradótiszt-képzés egyik bázisává a G. K. Ordzsonikidze nevét viselő Uljanovszki Híradó Parancsnoki Főiskola. A dátum nem a szokásos oktatási évre utal, melynek magyarázatául tekintünk vissza egy évvel korábbra.

1971. augusztus végén indult útba egy 10 fős csoport Leningrádba, az SZ. M. Bugyonnij Híradó Akadémiára. A csoport képzésének céljaként a mérnök-parancsnoki szak anyagának elsajátítását jelölték meg. A képzés időtartama hat év, melyből az első év a nyelvi előkészítő és szakalapozó, a további öt év az akadémia oktatási tematikája szerint foglalta magába mindazon követelmények teljesítését, melynek végeredményeként a végzős hallgató, fiatal tiszt magas szintű katonai mérnöki ismeretekkel és a hadsereg híradása szervezésének alapvető jártasságaival a tarsolyában kezdhette volna meg hivatásos pályafutását. A feltételes mód használata arra utal, hogy ez nem így történt.

A szovjet tisztképzés rendszerében 1972-ben bevezetett változások – áttérés a három éves (parancsnoki) és a négy éves (mérnöki) akadémiai képzésre – következtében megszüntették a katonai előképzettséggel nem rendelkező hallgatók akadémiai képzését. A szovjet fél nem vállalta a magyar csoport képzését a korábban meghatározott feltételek mellett és két alternatívát ajánlott:

- átszervezi a képzés struktúráját, és a bevezetésre kerülő változások ellenére, magasabb költségek mellett vállalja a csoport oktatását, vagy
- áthelyezi a csoportot a Szovjet Hadsereg más tanintézetébe (külföldi hallgatók képzésére is szakosodott főiskola).

A bevezető mondatok arra engednek következtetni, hogy a magyar fél az utóbbi alternatívát választotta. Hozzá kell tenni, hogy a főiskolai képzés sem kezdődött zökkenőmentesen, hiszen a főiskola nem rendelkezett tantervvel a Varsói Szerződés más tagállamai hallgatóinak képzésére. Külföldiek képzésével ugyan foglalkozott, de a hallgatók a VSZ-en kívüli szocialista országokból (Kuba, Mongólia, Vietnám), valamint a harmadik világ országaiból érkeztek. A nagy tapasztalattal rendelkező oktatói állomány a 10. Csoportfőnökség utasításai szerint rövid idő alatt összeállította a tantervet, amely alapjaiban megegyezett a „szovjet” hallgatók részére jóváhagyott tanmenettel, de egyes területeken, mint például a kozmikus híradás, rejtjelző és titkosító eszközök, érthető módon eltért attól. Nagyszerűen oldották meg, hogy a magyar csoport ne különüljön el teljesen a nemzetközi részleg (fakultás) állományától. A híradó szakmai képzésen kívüli gyakorlati foglalkozások – összefegyvernemi harcászat, műszaki, vegyivédelmi, térképészeti, társadalomtudományi – az azonos évfolyamok részére közösen kerültek levezetésre. A híradó szakmai gyakorlatok végrehajtása – az eszközbázis azonosságán alapulva – a szovjet hallgatói szadokkal közösen történt.

A főiskola nagy múltra tekintett vissza, kiemelkedő bázisa volt a szovjet és külföldi tisztképzésnek. Az iskola jogelődjét 1936. május 24-én alapították „Különleges technikai iskola” elnevezéssel. Egy évvel alapítását követően átszervezték és „Katonai Technikai Iskola” névvel a szovjet hadsereg részére telemechanikus állomány képzését végezte. Még ebben az évben az állomány kezdeményezésére felvette G. K. Ordzsonikidze nevét. 1938-ban átszervezik, ettől az időtől datálódik a mai napig tartó küldetése. Híradó tanintézetként 1969-ig középfokú, ezt követően felsőfokú képesítést adó oktatási bázissá vált. Vegyük észre a híradótiszt-képzés magyarországi történetével való párhuzamosságot.

Guzenko N.T. altábornagy az iskola parancsnoka 1968-1986

A külföldi hallgatók képzése 1952-től kezdődött. Elsők között bolgár, albán, mongol hallgatók sajátították el a katonai híradással, eszközök kezelésével kapcsolatos ismeretanyagot. Fennállása alatt 42 külföldi állam 2250 hallgatóját képezték ki az iskola falai között, és közel 1200 tisztt, tiszthelyettes kapott átképzést, illetve végzett különböző tanfolyamot.

Magyar tiszti iskolai hallgatók 1972–1990 között tanultak az iskola falai között parancsnoki (7 csoport), és mérnöki (2 csoport) szakokon. A főiskolai képzés valójában egyetemi végzettséget adott, erre honosították, de a katonai előmenetel szempontjából mégis a hazai főiskolai képzésnek felelt meg.

Beiskolázás

A hallgatók kiválasztása a hazai főiskolák felvételi rendszerében történt. Az irányultság és felvételi eredmény alapján a legjobban teljesítő jelöltek részére került felajánlásra a külföldi tanintézetekben való képzés lehetősége. Az elfogadás és az életkortól független szülői beleegyezés után a kiválasztott hallgatók átkerültek a Karikás Frigyes Katonai Kollégium állományába és a honvédség különböző, erre a célra kijelölt kiképző bázisain július-augusztus hónapokban megkapták katonai alapkiképzésüket. A katonai esküt követően rövid szabadság közbeiktatásával, tanulmányaik megkezdésére, szükséges ruházattal és felszereléssel ellátva kiutaztak az oktatás színhelyére. A kiválasztás megfelelően igényesnek bizonyult, melyet mi sem bizonyít jobban, mint hogy az első csoport (1972-1976) tíz fős állományából hat fő vörös diplomával végzett és pályafutásukat tekintve egy dandártábornokot és négy ezredest adott a szolgálatnak. A további csoportokban is két-három fő végzett kiváló eredménnyel. Meg kell említeni, hogy az idő előrehaladtával a kiválasztás rendszere lazult, melynek következtében a későbbi csoportokban igen szerény képességű hallgatók is kijuthattak.

A képzésről

A képzés parancsnoki (5 éves) és mérnöki (6 éves) szakokon folyt. A parancsnoki szak megfelelt a hazai katonai főiskolai képzésnek, míg a mérnöki szakon az összefegyvernemi és szakharcászati tárgyak rovására több technikai jellegű tárgyat oktattak. Ismereteink szerint egyetlen magyar csoport végzett ezen a szakon.

A képzés célja:

- **parancsnoki szakon:** alapfokú híradótiszti felkészítés a híradó alegységparancsnoki feladatok ellátására. A parancsnoki szak képzésén belül megkülönböztettek két – 1./ rádiós és 2./ sokcsatornás (vezeték, relé, troposzféra, műhold) – specializációt.

A képzés tartalma: a rendszeresített eszközök magas szintű technikai ismerete, kezelése, kiszolgálása, valamint a harcászati magasabbegység (hadosztály), harcbiztosító, támogató egységek és szakcsoportok híradásának tervezése, szervezése támadásban, védelemben és harccal kapcsolatos tevékenységek során.

- **mérnöki szakon:** alapfokú híradótiszti felkészítés alegységparancsnoki feladatok ellátására a híradó egységek javító alegységeinél és a javító bázisok állományában.

A képzés tartalma: a rendszeresített eszközök magas szintű technikai ismerete, kezelése, az eszközök technikai kiszolgálása, karbantartás, javítás tervezése, szervezése, végrehajtása.

Honosított végzettség: Az oklevél (diploma) honosítását nem valamelyik hazai katonai vagy polgári oktatási intézmény, hanem az oktatási (művelődési) minisztérium végezte. A végzettség megállapítását a leckekönyv fordítása alapján, a tantárgyak és óraszámok értékelésével végezték. A képzés egy éves előkészítő évfolyammal indult, ahol a második szemeszterben már folyt az alapozó tantárgyak oktatása is. Uljanovszkban a szombat is tanítási nap volt, a tanév pedig egy hónappal hosszabb. Ez azt jelentette, hogy az óraszámok még az öt éves parancsnoki szakon is kb. 25-30 %-kal meghaladták a hazai négy éves főiskolai képzés értékeit, így végül **mindkét szakot egyetemi végzettségnek ismerték el.**

ДИПЛОМ

С ОТЛИЧИЕМ

А-1 № 841103

Настоящий диплом выдан

Хегедюш Шандор

в том, что он в 1972 году поступил
в *Ульяновское высшее военное командное
училище связи им Г.К. Орджоникидзе*
и в 1976 году окончил полный курс
названного училища

по специальности *Командная,
радиосвязи*

Решением Государственной экзаменационной
комиссии от *15* июля 1976 г.

Хегедюш Шандор
присвоена квалификация *инженера по
эксплуатации средств радиосвязи*

Председатель Государственной
экзаменационной комиссии
Морозов

Генерал-майор В/с
Начальник училища
Гузенко

Секретарь
Подполковник
Каминский

М. П.

Город *Ульяновск*, *15* июля 1976 г.

Регистрационный № *6*

Московская типография Гознака. 1973.

Hegedűs Sándor nyá. mk. ezds. Oklevele, 1976.
Uljanovszki Ordzsonikidze Híradó Parancsnoki Főiskola

Fordítás orosz nyelvről - - - - -
 Kiténtetési oklevél - - - - -
 Szám: A-1 841103 - - - - -
 Ezt az oklevelet HEGEDŰS Sándor részére állítottuk ki,
 aki 1972-ben beiratkozott az Uljanovszki K.G. Ordzso-
 niki dze Katonai Parancsnoki Híradó Főiskolára, és ta-
 nulmányait 1976-ban az említett főiskola "Rádióhíradó
 parancsnoki" szakán befejezte. - - - - -
 Az Állami Vizsgáztató Bizottság 1976. július 15-én
 kelt határozata értelmében Hegedűs Sándor rádióhíradó
 eszközök üzemeltetésével foglalkozó mérnök képesítést
 kapott. - - - - -
 /Morozov/ a híradó csapatok vezérőrnagya, az Állami
 Vizsgáztató Bizottság elnöke, Olvashatatlan aláírás
 s.k. - - - - -
 /Guzenko/ a híradó csapatok vezérőrnagya, a főiskola
 parancsnoka, Olvashatatlan aláírás s.k. - - - - -
 /Kaminszkij/ alezredes, titkár, Olvashatatlan aláírás
 s.k. - - - - -
 Uljanovszki, 1976. július 15. - - - - -
 Nyilvántartási szám: 6 - - - - -
 P.H: - - - - -

/Hitelesítés a tuloldalon/

Ezt az oklevelet a Művelődési Minisztérium
 magyarországi egyetemes szerzett oklevélnek
 tekinti és az oklevél által tanúsított valószínűleg
 eszközök üzemeltető szakmunkás szakképzettséget elismeri.
 Budapest, 1985 év Szeptember hó 8 nap.

11866/13/1983. szám.

Hegedűs Sándor nyá. mk. ezds.
 oklevelének
 1983-as honosítása

Parancsnoki szakon a végzettség megnevezése: hadműveleti-harcászati végzettségű **híradótiszt** és a két specializációnak megfelelően:

- rádió berendezéseket üzemeltető **mérnök** (okleveles mérnök) és
- vezetékes, műholdas és rádiórelé berendezéseket üzemeltető **mérnök** (okleveles mérnök).

Mérnöki szakon a végzettség megnevezése: hadműveleti-harcászati végzettségű **híradótiszt** és híradó mérnök (okleveles mérnök).

A főiskola utolsó évfolyamán orosz nyelvből tolmácsvizsgát lehetett tenni, mely a felsőfokú nyelvvizsga szintnél magasabb tudást igazolt. Aki ezt nem tette le, annak Magyarországon az itt szerzett diplomáját automatikusan elfogadták felsőfokú nyelvvizsgának.

A parancsnoki szak képzési időtartama 5 év. Az első (előkészítő) évben az idegen nyelv elsajátítását és a természettudományos alapozó ismeretek megszerzését tűzték ki célul. Az oktatott tantárgyak: orosz nyelv, matematika, fizika, Szovjetunió párttörténete voltak. Ezt követte a négy éves főiskolai képzés, melynek bázisát – mintegy 70 %-ban – a természettudományos alapozó és a híradó szaktantárgyak adták (3.100 kontaktóra):

- matematika, fizika, lineáris áramkörök, nemlineáris áramkörök, elektronikus alkatrészek, műszaki rajz;
- tápvonalak, antennák és hullámterjedés;
- rádió eszközök;
- rádiórelé és troposzféra eszközök;
- vezetékes eszközök;
- rejtjelző és titkosító eszközök;
- katonai berendezések energiaellátása,
- elektromos és rádiótechnikai mérések;
- impulzusüzemű és digitális berendezések;
- a híradó eszközök technikai kiszolgálása, javításának metodikája;
- az eszközök javítása (gyakorlat);
- híradó szakharcászat;
- forgalmazási gyakorlat valós rendszerekben (morse, géptávíró)

A képzés ideje alatt összesen 41 tantárgyat oktattak.

Az iskolán nagyon komolyan vették a társadalomtudományi képzést. Minden évfolyamon egy fő és egy-két kisebb óraszámú politikai tantárgyat oktattak. Részt kellett venni a nagyobb ünnepek alkalmából rendezett megemlékezéseken és gyűléseken is, valamint az évi kétszeri társadalmi munkanapon (kommunista szombat). Ezen túl csak rendkívüli esetekben szólt közbe a politikai vonal.

Államvizsga tantárgyak:

- tudományos kommunizmus (elméleti);
- híradó szakharcászat (elmélet, gyakorlat);
- katonai rádió, vagy sokcsatornás (vezeték, relé, troposzféra, műhold) eszközök (elméleti);
- rádióforgalmazás (gyakorlat)

A mérnöki állomány képzése hasonló tantárgyak oktatásával történt, de nagyobb hangsúlyt helyeztek – nagyobb óraszámokban oktatták – a technikai jellegű tárgyakra. A mérnökképzés időtartama hat év, melyből egy év a nyelvtanfolyam és alapozó képzés, valamint 5 év szakmai képzés volt.

A képzés szervezése

A tanév szeptember elejétől július közepéig – 2-3 hét januári téli szünettel – tartott.

Minden oktatási nap reggeli sorakozóval, eligazítással indult. A tanítási napok három, egyenként 2x50 perces órapárból álltak, 10 perces szünetekkel. Ebédszünet után 2-4 óra kötelező önképzés is volt, bár ezt a felsőbb évfolyamokon már nem kellett olyan komolyan venni.

A tanórákat előadásokra, szemináriumokra, gyakorlati foglalkozásokra, labor-, és terepfoglalkozásokra osztották. A szemináriumok (főleg társadalomtudományi tantárgyakból tartották) előre megadott témák önálló feldolgozásából és csoportos megbeszéléséből álltak. Az órai számonkérés feleletekből, dolgozatokból, a labor mérési eredmények délutáni megvédéséből állt.

A gyakorlati foglalkozások két csoportját különböztették meg:

- a speciális laboratóriumokban levezetett képzés, és
- a terepen végrehajtott foglalkozások. A terepfoglalkozások további két részre oszlottak:
  - az általános katonai képzésre (harcászati, műszaki, vegyi-védelmi foglalkozások, lövészetek), valamint
  - a híradó szakharcászati gyakorlatokra, melyek az iskola kiképző zászlóaljja (gyakorló) bázisán kerültek végrehajtásra, rendszerint az orosz hallgatókkal együtt.

A szakmai képzés magas színvonalát több tényező is biztosította:

- A csoportlétszám 5-10 fő volt, ami lehetővé tette a személyes kapcsolatot és egyedi foglalkozást minden hallgatóval.
- A technikai felszereltség összehasonlíthatatlanul jobb volt a hazainál. Valamennyi oktatott készülékből beépítettek legalább egy szaktantermet. Bizonyos készülék fajtából több állt helyben rendelkezésre, mint amennyi abban az időben a Magyar Honvédségnél egyáltalán rendszeresítésre került. A szaktantermek kulcsát tanórán kívül bármikor el lehetett kérni az ügyeletes műszerésztől, és az ott lévő berendezéseken korlátlanul, szabadon lehetett gyakorolni, akár estébe nyúlóan is. Minden berendezés dokumentációja helyben rendelkezésre állt. Ilyen feltételek mellett természetesen elmélyült és a begyakorlások révén maradandó ismeretekre, jártasságokra lehetett szert tenni.
- Minden gyakorlati foglalkozáson a valós helyzetnek megfelelő beállításban tevékenykedett az állomány. A javítási laborokban például az eszközök típushibáinak megfelelő „preparált” meghibásodásokat készített elő az oktatói állomány és lépésről-lépésre, az elméleti hibakeresés szerint a gyakorlatban kellett bemutatni a javítási tevékenységet.
- Valamennyi oktató a délutáni órákban is a tanszékeken tartózkodott, bármilyen konzultációs kérdéssel meg lehetett keresni, örömmel segített a felkészülésben.

Sok rosszat el lehet mondani a körülményekről, a szegénységről, az oroszok merev, utasításokhoz ragaszkodó viselkedéséről, de a hallgatók nem emlékeznek egyetlen esetre sem, amikor az oktatással kapcsolatos ésszerű igényüket megtagadták volna. Minden az oktatás körül forgott.

A végzés évében a hallgatói állomány egy hónapos csapatgyakorlaton vett részt hazai (magyar) katonai szervezeteknél, a Híradó Csoportfőnökség terve szerint, általában a tervezett első tiszti beosztás helyén. A csapatgyakorlatot meghatározott feladatterv alapján hajtotta végre az állomány, melynek teljesítéséről szóló jelentést a konzulenssel aláírta és a csoportparancsnok felelős fordításában adta le a hallgató Uljanovszkban.

KÉSZÜLÉKJAVÍTÁS
Hegedűs S., Lehel Gy.

Vizsga R-140
Erdős Frigyes

Konzultáció Erdős Frigyes, Burkus Pál

R-405 telepítés

Lövészet

Nem szabad megfeledkezni az iskolán tartott szaktanfolyamokról sem, hiszen ezek komoly szerepet játszottak a híradótiszti állomány továbbképzésében. Szinte valamennyi a Magyar Honvédségben rendszeresített új híradó berendezés tanfolyamát itt tartották. A tanfolyamra érkező tiszteket a fakultás negyedik zászlóaljába osztották be. A tanfolyamok 1-3 hónap időtartamban kerültek megszervezésre. A csoport tolmácsa általában egy korábbi itt végzett hallgató volt. Ezt a szerepet szívesen vállalták az Uljanovszkban nősültek, akik erre az időszakra hozták a családjukat is. A tanfolyam résztvevői azonos elhelyezési körülmények között éltek, csak anyagilag jobb körülmények között, és naponta, korlátozás nélkül járhattak a városba.

A hallgatók felügyelete

Magyarországon a külföldön tanulók a Karikás Frigyes Katonai Kollégium állományába tartoztak. Mivel itt kezelték az itthon polgári felsőoktatásban katonai ösztöndíjjal tanuló hallgatók ügyeit is, a kollégium inkább polgári, mint katonai intézményre hasonlított. Gyakorlatilag egy napos beszámolókon kellett megjelenni, meghallgatni az aktuális parancsokat, intézkedéseket, majd át kellett menni a Külügyi Osztályra a kiutazáshoz szükséges menetjegyekért.

A külföldön tanuló hallgatók felügyeletét a katonai attasé látta el, de ez inkább csak a rendkívüli esetekre vonatkozott. Amíg a dolgok rendben folytak jellemzően nem volt kapcsolat az attaséval. Szükség esetén a orosz HM 10. Csoportfőnökségén keresztül tudtak intézkedni a hallgatók vonatkozásában (rendkívüli hazautazás, családi ügyek, stb.).

A hallgatókat az iskolán évfolyamonként csoportba szervezték (5-10 fő) és közülük neveztek ki parancsnokot. Továbbá a teljes magyar nemzetiségi csoportnak is volt egy hallgató parancsnoka, rendszerint a legmagasabb évfolyamú csoport parancsnoka. Ezek a csoportparancsnokok intézték a nemzeti ügyeket az iskolán, az iskola vezetése személyük révén tartotta a kapcsolatot a hallgatókkal.

Az iskolán a különböző országokból érkezett csoportokat szakág szerint négy (mérnöki, parancsnoki, középfokú és tanfolyami) zászlóaljba szervezték. 2-3 különböző nemzetiségű csoportból tanulmányi csoportokat hoztak létre, akik a foglalkozások többségét együtt látogatták. Ettől eltérés titokvédelmi okból (pl. rejtjelző eszközök), illetve az orosz nyelv oktatásakor fordult elő. A csoportok kialakításakor figyelembe vették a földrajzi és kulturális közelséget, az előképzettség szintjét.

A négy hallgatói zászlóalj képezte a főiskola speciális fakultását, amely az orosz hallgatóktól teljesen elkülönítve működött. Kezdetben – a '70-es években – a kiképzés egyes fázisait (pl. híradó szakharcászati gyakorlatot) az orosz hallgatókkal közösen hajtották végre. Ez a kapcsolat az idő előrehaladtával megszűnt. A '80-as évek második felében a kint tanuló magyaroknak az orosz hallgatókkal a képzésben semmilyen kapcsolatuk nem volt, és a vezetés igyekezett is távol tartani őket. Ennek valószínűleg az volt az oka, hogy a fakultáson sok nem igazán „megbízható” ország képviselője is tanult (Peru, Líbia, Irak, Irán, Jemen), akikkel a kapcsolattartást nemkívánatosnak minősítették.

Elhelyezés

Az elhelyezésre is igaz, hogy az ottani lehetőségekhez képest a magyar (és a külföldi) hallgatók a maximumot kapták, ami magyar szemmel szerénynek volt mondható. A '80-as évekre már felépült a fakultás saját egy egységet képező tantermi, kollégiumi és étkezdei épületegyüttese. Ez három oldalról vette körül az alakuló teret és egy kis sportpályát. A fakultás körül volt kerítve, de a ki-és bejárás az iskola többi része felé szabad volt. A hallgatók élete hétköznap alapvetően a fakultáson zajlott, alig-alig kellett elhagyni annak területét (ritkán speciális tanórák, posta, vegyesbolt vagy a fodrász meglátogatása végett).

Az egyes nemzetiségi csoportokat a kollégiumi épületben együtt helyezték el. Kétágyas, vagy egymásból nyíló 1+2 ágyas, kétszobás helyiségekben laktak. A helyszűkét enyhítette, hogy a megősült hallgatók a városban laktak, csak 8-17 óráig kellett bent tartózkodjanak, így az ő

helyük esténként és hétvégére felszabadult. Minden ilyen egységben volt mosdó, de WC és zuhanyozási lehetőség csak a folyosó végén.. A helyiségek méretei és a bútorzat a magyar kollégiumi elhelyezésnek megfelelő volt. Meleg víz csak fűtési idényben volt folyamatosan, azon túl alkalmoszerűen, napi fél-egy órát.

A szobákhoz a minden magyar által azonnal kiiktatott „vezetékes rádió” kívül nem tartozott semmilyen elektromos berendezés. Folyosónként két társalgót alakítottak ki egy TV készülékkel. Ezt minden ott lakó nemzet közösen használta, hasonlóan a szintén közös mosógéphez. A hallgatók kiegészítették a berendezést saját, esetleg közösen vásárolt TV-vel, hűtővel, magnóval.

Az orosz hallgatói század egy légtérben aludt. Az épület és a bútorzat minősége a hazai orosz laktanyákkal megegyező szintű volt. Mindenkinek volt egy éjjeli szekrénye az ágy mellett és egy keskeny öltözőszekrénye a folyosón. A helyiség közepén két nyújtót helyeztek el a felgyülemlett feszültség levezetésére. Fürdés hetente kétszer csoportosan az iskola fürdőjében. Ehhez képest kell értékelni a magyar hallgatók elhelyezését.

Ellátás

A fakultáson önálló büfé-élelmiszer bolt és étterem működött. A áruválaszték az akkori időknek megfelelően szerény volt, bár igyekeztek itt is javítani az ellátást. A vaját a városban jegyre adták, de a boltban szinte mindig lehetett kapni. Sok szükséges dolgot nem tartottak, így a zöldséget, gyümölcsöt, húst és sok minden mást gyakran a városban kellett felhajtani. Ehhez szerencse és jó kapcsolatok kellettek.

Érdekes módon, az étterem nem igazi menza volt, hanem rendes felszolgálókkal működött. Ennek oka valószínűleg az volt, hogy több csoportban tiszták is voltak, akiknek tisztí étkezde járt felszolgálóval. A választék szűkös és egyhangú volt, gyakran az is befolyásolta, hogy éppen miből volt hiány az országban. A higiénéiát viszont itt nagyon komolyan vették. A hallga-

tók többsége az éttermet csak ebédre, esetleg reggelire vette igénybe, a vacsorát mindenki a szobájában költötte el.

Az élelmészhez nagyban hozzájárult az otthonról hozott élelmiszer. Szalámi, füstölt áru, csokoládé, konzervek, gulyáskrém, camping sajt és minden más tartós élelmiszer fenn volt a listán. Ritka lehetőség volt, ha valakinek fel kellett mennie Moszkvába. Ott, a kint élő magyarok számára fenntartottak egy boltot, ahol útlevéllal magyar élelmiszert és egyéb árukat lehetett vásárolni.

A magyar hallgatók anyagi helyzete, illetményük nagysága közepes szintű volt. Legalul helyezkedtek el a vietnámiak, laosziak, kubaiak, mongolok, legfelül pedig a különböző arab országok tisztjei, akik a magyarok számára elképzelhetetlen összegeket szórtak el. Kezdő magyar hallgató 95 rubelt kapott havonta (1980, ebben az időben az orosz átlagkereset 60-70 rubel volt), ami egyáltalán nem volt sok. A harmadik évfolyamon volt egy komolyabb illetményemelés, és a zászlósi előléptetés is egy kis emelkedést jelentett.

Privát szféra

Az iskolára a leningrádi akadémiával ellentétben csak nőtlen hallgatókat küldtek ki. Ha közben házasodott a hallgató, akkor sem volt lehetőség a magyar feleség kiutazására, mivel az iskola lakhatási lehetőséget nem biztosított. A tanulmányok alatt a hallgatók meghatározó hányada kint nősült, alig egy-két fő itthon. Házasságkötés után, a hallgatók kérvényezhették, hogy a városban lakjanak, így nekik csak tanulmányi időben kellett az iskolán tartózkodni. A Magyarországon nősültek annyi kedvezményben részesültek, hogy szemeszterenként egy-egy alkalommal rendkívüli szabadságot kérhettek, amikor saját költségükön hazautazhattak. Ez általában valamelyik hosszú ünneppel összekötött hétvégére időzítve 10 nap otthoni szabadságot jelentett.

A szülőket, közeli hozzátartozókat meghívólevéllel ki lehetett vinni egy-egy látogatás erejéig, de kevesen éltek ezzel a lehetőséggel.

A kapcsolattartás az otthoniakkal sem volt egyszerű. A levelek 8-10 nap alatt értek ki, a csomag kétszer ennyi idő alatt, de sokszor elveszett. Nemzetközi telefonhívást a városban két

helyről lehetett bonyolítani, de ott is meg kellett rendelni időpontra a beszélgetést legalább egy nappal előbb. És nem volt olcsó. A megadott időre oda kellett menni, hosszabb-rövidebb várakozás után szólítottak valamelyikfülkébe és lehetett beszélni. Az egész olyan körülményes volt, hogy nem nagyon használták.

Kulturális és sportélet

A főiskolai évek természetesen nem csak a hétfőtől szombatig tartó permanens képzésből álltak. Az iskola vezetése – elsősorban az erre a feladatra kijelölt politikai osztály – nagy gondot fordított a hallgatói állomány egyéb irányú, sport, kulturális és szabadidő elfoglaltságának megszervezésére. Az iskola sportlétesítményei szinte bármely időpontban rendelkezésre álltak. A magyar hallgatói állomány aktívan kivette részét a főiskola sportéletében. Többen tagjai voltak a főiskola válogatott futballcsapatának. Az első kint tanuló csoport kispályás vándorkupát alapított, melyet három éven keresztül magáénak vallhatott.

Ugyanebben az időszakban közös magyar-kubai zenekar is működött, amely nemcsak az iskola falai között szórakoztatta a hallgatóságot, de városi szinten is nagy elismertségnek örvendett. A magyar évfolyamok aktivitására jellemzően a városi ifjúsági szervezettel együttműködve létrehozták az „Interklub”-ot, amely lehetőséget biztosított a városban tanuló külföldi diákok szórakozására, szabadidejének kulturált eltöltésére.

A városban gyakran megfordultak a MALÉV pilótái is, mert itt volt a KGST közös felsőfokú repülési oktató intézménye is. Az Aktyubinszkban alapkiképzést kapott magyar pilóták itt szereztek néhány hónap alatt típusvizsgát az akkoriban MALÉV gépparkot jelentő TU-134/154 típusokra. Velük is jó viszonyt ápoltak a hallgatók.

Az iskola színház-, mozi látogatásokat, valamint kirándulásokat is szervezett részünkre. Bár a várost elméletileg nem hagyhatták el, de helyiek társaságában egy-egy vidéki túra is megoldható volt. A rendelkezésre álló kulturális lehetőségek enyhítették, tompították az otthon hiányát.

Végezetül

Az iskolán 1952-től folyt külföldi hallgatók kiképzése. 263 magyar hallgató szerzett diplomát és 202 híradótiszt végezte el a szakmai továbbképző tanfolyamokat. A fakultáson jelenleg a Szovjetunió volt tagállamainak híradótisztjeit képzik. Végezetül említsük meg az iskolát aranyéremmel vagy vörös diplomával végzetteket:

- 1976 Lehel György
Hamar Sándor
Burkus Pál
Hegedűs Sándor
Grenovics László
Szentgyörgyi László
- 1979 Tóth László
Beck Alfréd
- 1982 Sevecsek János
Duna Csaba
- 1983 Parrag Tibor
- 1986 Töltési Imre
Vass Sándor
- 1990 Hortobágyi Tibor
Kovács Pál
- 1991 Baráth Endre

8.2. Felsőszintű híradótiszt-képzés a Lenin és a Vörös Zászló Érdemrenddel kitüntetett Szemjon Mihajlovics Bugyonnij Katonai Híradó Akadémián.

Az akadémia a híradótiszt-képzés csúcsát jelentette a VSZ tagállamok képzési rendszerében. Ezt nem csak a szerződésen belül gondolták így, de az USA-ban is. A '80-as évek végén, a „peresztrojka” időszakában az Egyesült Államok híradótisztjei közül többen is szerettek volna itt tanulmányokat folytatni, de ezt részükre nem tették lehetővé.

Az oktatási intézmény ma (2008) sem tagozódott be az orosz felsőoktatás egységes rendszerébe, továbbra is megmaradt az ún. akadémiai rendszerben, ami az itt folyó képzés egyértelmű katonai irányultságára utal. Ez a megállapítás természetesen nem minősíti az intézményben folyó oktatás színvonalát.

Az Akadémia tanári kara, képzési infrastruktúrája, gyakorló bázisai egyaránt biztosították a rendkívül magas képzési színvonalat. Több állami díjas oktató volt a tanári karban.

Az intézményben a magyar híradótisztek az alábbi képzési formákban vettek részt:

1. 5 éves híradó hadmérnöki képzés. A jelentkezés feltétele: középiskolai érettségi.
2. Másoddiplomát adó, 3 éves, felsőszintű híradótiszt-képzés. A jelentkezés feltétele: katonai főiskolai végzettség.
3. Magasabb parancsnoki híradó szakirányú továbbképzés.

Az 5 éves híradó hadmérnöki képzést a '70-es évek közepétől váltotta fel a másoddiplomát adó 3 éves felsőszintű képzés. A Híradó Szolgálat vezetése úgy gondolta, hogy célszerűbb a már csapattapasztalatokkal rendelkező, munkájával már bizonyított fiatal tiszteket kiküldeni, mint egy most érettségizett fiatalba investálni sokmillió képzési költséget. A továbbiakban a másoddiplomát adó, 3 éves, felsőszintű híradótiszt-képzés körülményeit, jellemzőit vizsgáljuk.

Beiskolázás

A jelöltek kiválasztása a Magyarországon megszokott és a Zrínyi Miklós Katonai Akadémiára történő jelentkezés rendszerével azonos módon (egészségügyi vizsgálat, testi-fizikai alkalmasság) történt. Ennek egyik eleme a „Felvételi előkészítő tanfolyam” volt, mely néhány hetes összevonáson valósult meg. Az előkészítő tanfolyamon a felvételi tárgykörök ismeretanyagából a ZMKA Híradó Tanszék oktató állománya tartott előadást és gyakorlati foglalkozásokat.

A felvételi eljárásban előre meg kellett jelölni a folytatni kívánt tanulmányok típusát (fakultást, szakot, szakirányt) és helyét [ZMKA vagy külföldi (lengyel v. szovjet) akadémia].

A felvételi vizsga minden (hazai és külföldre készülő) jelölt számára egy napon történt, írásbeli és szóbeli részből állt, melyet pontoztak. A maximálisan elérhető pontszám 20 volt, mely az katonai főiskolai oklevél minősítésétől és a szóbeli+írásbeli vizsgán elért eredményektől függött. A jelöltek a felvételi vizsgán elért pontszámok alapján rangsorolták. A végső kiválasztás a túljelentkezés arányától függően ezen sorrend figyelembe vételével történt.

Az eredményes felvételi vizsgát követő szeptembertől egy éves külföldi tanulmányokra előkészítő tanfolyamra iskolázták be a jelöltek, a Karikás Frigyes Katonai kollégium állományaiba. A képzés helye a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián volt, ahol döntően orosz nyelvi felkészítés, általános katonai és matematikai ismeretek oktatása folyt. Az előkészítő tanfolyam végén a tanfolyam vizsgáit sikeresen teljesítő tisztek utazhattak külföldre.

A képzés célja: felsőszintű (vezérkari) híradótiszti végzettség megszerzése „híradó csapatok törzsparancsnoki hadműveleti-harcászati szakon”.

Honosított végzettség: az itt szerzett oklevelet a Magyar Köztársaság kezdetben „hadműveleti-harcászati képesítésű híradótiszt”-i oklevélként honosította, majd a ZMKA egyetemmel való válása után (1996) a honosítás „katonai kommunikációs rendszerszervező” szakos egyetemi végzettségre változott.

Célbeosztások: nemzeti magasabbegység (hadosztály, hadsereg) törzsekben híradó szakbeosztás, híradó egységparancsnoki, önálló alegységparancsnoki (önálló híradózászlóalj-parancsnoki) beosztás és nemzetközi törzsekben híradó összekötő tiszti beosztások ellátása

A képzés időtartama: 6 szemeszter (félév).

A képzés időtartama alatt közel 4000 kontaktórát teljesítettek a hallgatók. A képzés tananyagát 5 tantárgycsoportba sorolták, melyek százalékos megoszlása a következő volt:

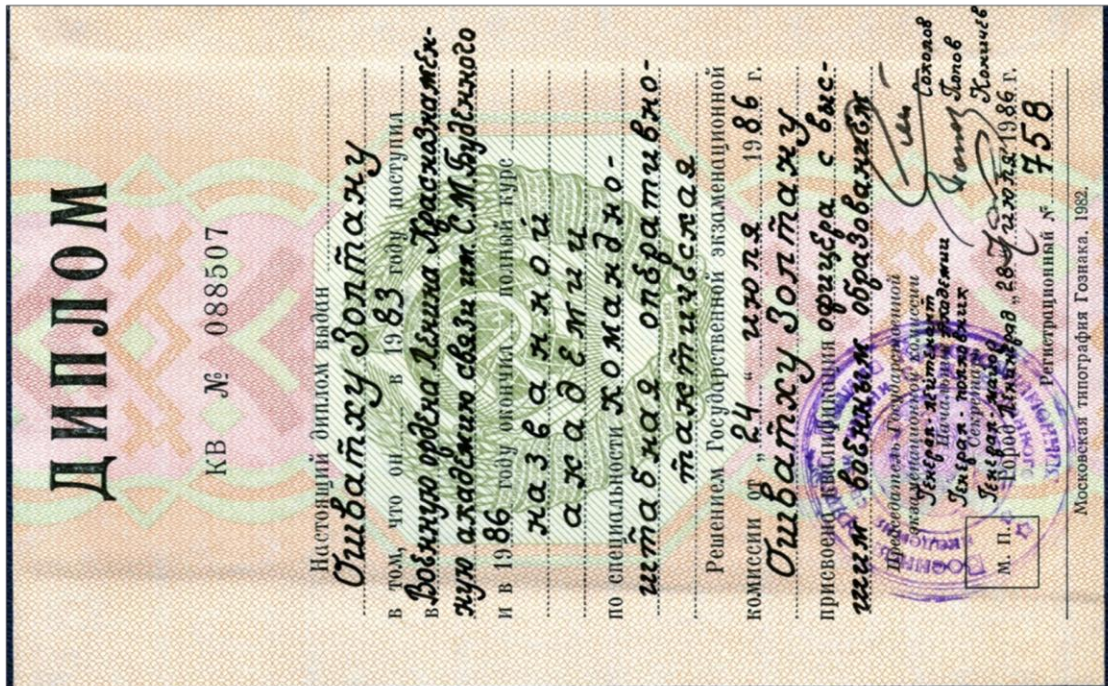
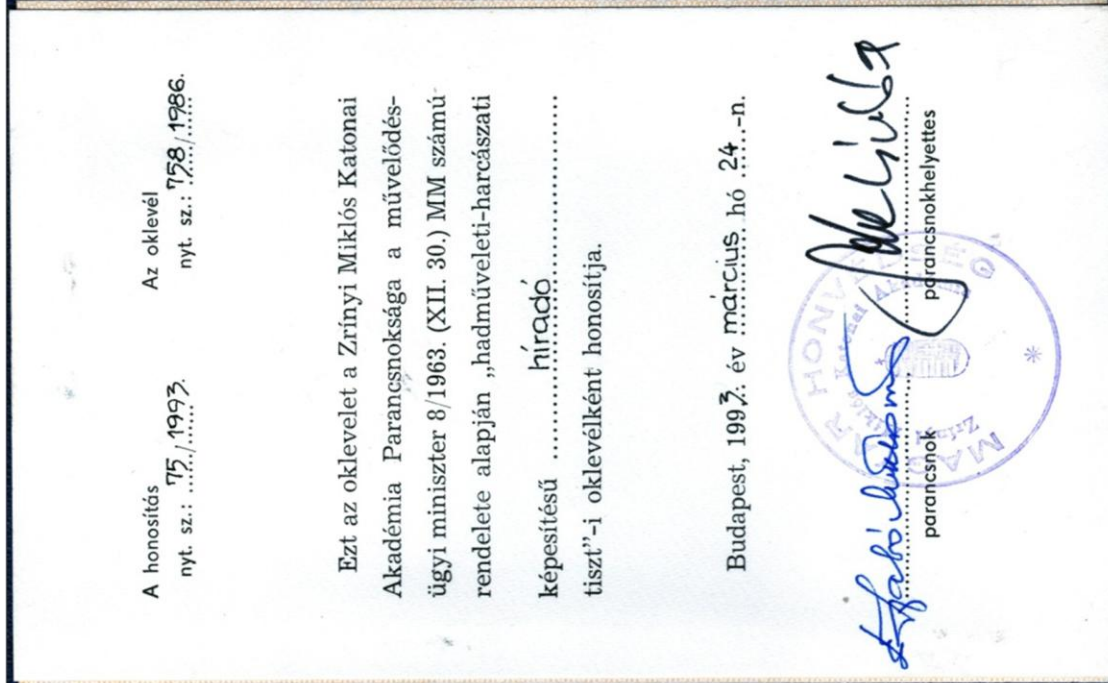
Az akadémiai végzettség jelvénye, viselése ma már nem engedélyezett

Tantárgycsoportok	%-os aránya
Társadalomtudományi képzés	11
Természettudományos alapismeretek	17
Általános katonai felkészítés	8
Harcászati-hadműveleti képzés	41
Híradó szakmai (technikai) felkészítés	23
Mindösszesen	100

A képzés szervezése:

A tanév szeptember elejétől július közepéig (2-3 hét januári téli szünettel) tartott.

A képzést napi 8 tanóraban hajtották végre, a tanórák 50 percesek voltak. A heti oktatás időszak hétfőtől szombatig, heti 6 tanulmányi nappól állt. A napi kötelező képzés után szintén kötelező egyéni tanulás volt 18:00-ig, az Akadémia kijelölt termeiben és a szolgálati-tudományos könyvtárban. Az önképzés befejezésének legkésőbbi ideje 21.45, szombatonként 16.30 volt. Így aztán nem unatkoztak a hallgatók.

Dr. Osváth Zoltán nyá. mk. alez. oklevele és annak 1993-as honosítása
1986. Leningrádi Híradó Akadémia

Az intézményben tanulmányokat folytató külföldi hallgatók képzése, elhelyezése külön erre a célra épített egyetemi karon történt (8. Egyetemi Kar). Külön csoportokat alkottak a koalíciós országok (VSZ: Lengyelország, Magyarország, Német Demokratikus Köztársaság, ...), a csak szocialista országok (Kuba, Laosz, Vietnam, ...), valamint a fejlődő országok (Algéria, Líbia, ...) tisztí tanulócsoportjai.

A magyar hallgatók elsősorban a lengyel, illetve az NDK (Német Demokratikus Köztársaság) tisztjeivel alkottak egy tanulócsoportot. Ennek létszáma 10-12 fő volt. Minden tanulócsop-

portnak volt egy parancsnoka, ugyanakkor a kint tanuló nemzetiségi csoportoknak is volt egy hallgatói parancsnoka. Őt rendszerint a legmagasabb évfolyamon tanulók közül jelölték ki. Az intézmény vezetése rajtuk keresztül tartotta a kapcsolatot a hallgatókkal.

A tanulmányok a hét 6 napján meglehetősen feszített tempóban zajlottak. A kezdeti legfőbb problémát a nyelvi környezet sajátosságaira való átállás jelentette, mely gyakran a jegyzetelés gyorsaságában (lassúságában) is megnyilvánult. A gyakori visszakérdezések, órai ismétlések miatt az önképzés idejére sokkal több tanulni való adódott. Az első szemeszter végi vizsgákra való készülés, a szóbeli-írásbeli vizsgák abszolválása sok hallgatónak komoly kihívást jelentett. A nyelvi nehézségeken túllépve a tanulmányi terhelés fokozatosan nőtt, egyben komplexebbé is vált. Kiselőadások, évfolyammunkák, gyakorlati felkészítéseken írásos jelentések készítése, ezek szóbeli jelentése, csapatoknál rövid egy órás előadások tartása a magyarországi körülményekről és néhány hallgató esetében Tudományos Diákköri dolgozatok elkészítése és előadása jelentették az igazi akadémiai életet.

A tanórákat előadásokra, szemináriumokra, csoportos foglalkozásokra, laboratóriumi foglalkozásokra, gyakorlati foglalkozásokra és terepen vagy külső bázison végrehajtott gyakorlatokra osztották.

A hallgatók **elméleti felkészítése** a 8. Egyetemi Karon történt. Itt kapták meg a társadalomtudományi, általános katonai, harcászati-hadműveleti és a híradó anyagi-technikai biztosítási témakörök tantárgyaiból a felkészítést.

A képzés másik fontos területét képezte a **híradó szaktantárgyak** elsajátítása. Ennek lehetőségét biztosították az intézmény főépületében lévő szaktantermekbe beépített híradó eszközök. Ide építették be a többcsatornás vivőfrekvenciás berendezéseket, a különböző rádiókat (kis-, közepes-, nagyteljesítményű), rádióreléket (kis-, közepes-, nagy csatornaszámú), kozmikus eszközöket, kapcsolóközpontokat, rejtjelző eszközöket és a híradó eszközök javítására szolgáló mérőműszereket. A hallgatók ezekben a szakkabinetekben megtanulták a technikai eszközök harcászatttechnikai adatait, azok rendszerttechnikai felépítését, műszaki megoldásait, a hírendszerben betöltött helyét és szerepét, alkalmazáshoz történő előkészítését, üzemeltetését.

Az elméleti foglalkozásokat követően került sor a **csoporthoz tartozó foglalkozásokra**, ahol az elméleti ismeretek birtokában (általános harcászat, híradásszervezés, rádióelektronikai harc, híradó technikai eszközök, hírközpontok,) a hallgatók harcászati feladatokat hajtottak végre. A foglalkozások fontos része volt a térképmunka, ami a térkép összeragasztásából, a kiindulási helyzet felrajzolásából és annak – a végrehajtandó harcászati feladattal összefüggő – vezetéséből állt. Ugyancsak a csoportos foglalkozások adtak lehetőséget arra, hogy a hallgatók különböző szolgálati személyek és végrehajtó közegek szerepében kapjanak feladatokat, amire önállóan, egyéni tanulás keretében kellett felkészülni. A kialakult harcászati helyzetet értékelése után következtetéseket kellett levonni, valamint feladatot meghatározni a híradó végrehajtó közegek részére.

Az elméleti és a csoportos foglalkozásokat követően a felkészítésben kiemelt szerepet kaptak a **gyakorlatok**. Ennek megvalósítása rendszerint az Akadémia gyakorló bázisán történt, amely az intézménytől 25-30 km távolságra egy fenyveserdőben helyezkedett el. Talán nem is a gyakorló bázis, hanem a komplexum a jobb kifejezés. A bázison létrehozták (stabilan beépítették) a katonai szervezetek különböző szintjein telepítendő vezetési pontok hírközpontjait, annak belső és külső elemeivel együtt. A hallgatók a végrehajtandó feladatokat általában csoportos foglalkozások keretében előre kidolgozták. A foglalkozások lényege az volt, hogy a kiépített rendszeren a különböző szolgálati személyek és végrehajtó közegek szerepében kellett vezetni, irányítani az alárendeltek, döntéseket hozni a kialakult harcászati helyzetekben. A foglalkozások rendszerint több naposak voltak, így a hallgatók pihentetéséről is helyben gondoskodtak.

Feltétlenül meg kell említeni a foglalkozás vezető tanárok mélyreható, széleskörű elméleti és gyakorlati felkészültségét. Közülük szinte mindegyik több évet töltött el különböző katonai szervezeteknél híradó beosztásokban. Követelménytámasztóak voltak önmagukkal és a hallgatókkal szemben is. Ennek oka nem csak a leningrádi szolgálat előnyeiben keresendő. Az intézmény rendkívül fontosnak tartotta az ott tanuló hallgatók (legyen az hazai, vagy külföldi) magas szintű elméleti és gyakorlati felkészítését.

A végzés évében (6. szemeszter) a magyar tiszti hallgatók csapatgyakorlaton vettek részt a Magyar Néphadsereg szervezeteinél a Híradó Csoportfőnökség terve szerint. A csapatgyakorlat helye rendszerint megegyezett a végzés után tervezett beosztással.

A képzési időszak végén államvizsgát kellett tenni. Az államvizsgára bocsátás feltétele volt a 6. félévben elkészített diplomamunka határidőre történő leadása. A vizsgát kijelölt államvizsga bizottság előtt kellett letenni, mely a diplomamunka megvédéséből és a tantárgycsoportokból húzott kérdések megválaszolásából állt. Államvizsga tantárgyak a következők voltak:

- tudományos kommunizmus aktuális kérdései,
- híradás a harcban és a hadműveletekben (komplex).

A záróvizsga eredményes befejezése után került sor a diploma ünnepélyes keretek közötti átadására.

Életkörülmények:

Az első éves hallgatók a kollégiumi épületben kerültek elhelyezésre kétszemélyes szobákban. Az épület az akadémia közvetlen szomszédságában helyezkedett el. A külföldi hallgatók szobái az első emeleten voltak. A szobák a körülményekhez képest kényelmesek voltak, zuhanyozási lehetőséget, a ruhák és az élelmiszerek kulturált tárolását is biztosították. Főzési lehetőség a szintenként kialakított konyhában volt, ahol reggelit, ebédet (hétfvégén) és vacsorát lehetett készíteni. A külföldiek részére külön étkezde üzemelt, ahol több menüből lehetett választani és ezeket felszolgáló személyzet szolgálta fel. Az akadémia étkezdéjében – képzési napokon – reggeli, ebéd és vacsora elfogyasztására volt lehetőség, melyekből a hallgatók rendszerint csak az ebédet vették igénybe.

Az első év befejezése után a családostiszteknek lehetőségük nyílt a család kiköltöztetésére. Őket az akadémia összkomfortos (két- háromszobás) lakásaiban helyezték el. Ezek a város

egyik lakóövezetében, jelentős távolságra voltak az intézménytől. A család fenntartásának terhét a családos tisztek feleségei viselték, hiszen a férfiak reggeltől késő estig az akadémián („T” anyaggal való foglalkozás) tanultak. A feleségeknek általában nem volt lehetőségük munkát vállalni. A gyerekek taníttatása a különböző évfolyamokon oktató magyar tanárok közreműködésével magyar iskolában, magyar nyelven, vagy orosz iskolában orosz nyelven történt. A napi bevásárlás, a háztartás vezetése, gyerekek iskolákba történő eljuttatása komoly feladat volt az ellátási nehézségekkel küszködő városban.

Nemzeti ünnepünkön

Magyar Gy., Drenyovszky J., Pintér Gyula és Tóth B. századosok

Az erős leterheltség mellett is lehetőség nyílt a szabadidő hasznos és tartalmas eltöltésére. Az Akadémia vezetése támogatta a szervezett kikapcsolódást és kulturális programokat. Szabadidőben (hétfvégén is) a hallgatók családtagjaikkal közösen használhatták a sportlétesítményeket. Lehetett kézilabdázni, futbalozni, röplabdázni, pingpongozni. Az intézmény számos kirándulást szervezett a Baltikumba (Észtország, Litvánia, Lettország), Moszkvába és a közeli városokba (Petrodvorec, Puskin, Pavlovszk). Az utóbbiak önállóan is látogathatók voltak.

Tekintettel arra, hogy a hallgatók illetményük egy jelentős részét rubelben kapták és ennek a vásárlóértéke igen magas volt, a magyar tisztek és családtagjaik a szovjet átlag életszínvonalat jelentősen meghaladó életvitelt tudtak fenntartani. Ez mind a színvonalasabb szabadidő eltöltésben, ruházkodásban, étkezésben, mind a kulturális javak intenzívebb fogyasztásában megnyilvánult (kiállításokon, mozi-, színház-, koncert előadásokon és kirándulásokon való részvétel, múzeumok látogatása).

A kulturális lehetőségek közül nem lehetett kihagyni az akkor közel 300 éves város történelmi múltjával és nevezetességeivel kapcsolatos programokat. Mindent felsorolni szinte lehetetlen, de néhányat mindenképpen meg kell említeni. A Néva partján fölállított bronzlovast, mely Nagy Péter cárt ábrázolja ágaskodó lován, amint legyőzi az árulást jelképező kígyót. A Péter-Pál erődöt, az Izsák-székesegyházat, a Szmolnijt, az Aurora naszádot, a Kirov Balett (ma Mariinszkij Színház) épületét, az Orosz Múzeumot, a nevezetes Nyevszkij proszpektet, a második világháborús Blokád emlékművet, a világhírű Ermitázst, a Néva folyón átívelő felnyitható hidakat, melyek csodálatos látványt nyújtanak a június végi „fehér éjszakák”-on, és még lehetne sorolni. Nem túlzás azt mondani, hogy a Leningrádban tanult tisztek némi nosztalgiával gondolnak az itt eltöltött évekre vagy csak hónapokra, és ha tehetik később visszalátogatnak tanulmányaik színhelyére.

Végezetül említsük meg az akadémiát kiválóan végzett híradótiszteket (jelenlegi rendfokozatukkal):

- 1972 B. Nagy Péter nyá. mk. alezredes
- 1982 Mikita János mk. altábornagy
- 1984 Hegedűs Sándor nyá. mk. ezredes
- 1985 Burkus Pál nyá. mk. ezredes

A Leningrádi Híradó Akadémia – előzőekben részletesebben felvázolt – 3 éves alap, nappali képzése mellett fontos szerepet kaptak a 3 hónapos szakmai ismeret kiegészítő és a szakmai átképző tanfolyamok. Ezek témái általában két csoportba sorolhatók:

- hadműveleti-harcászati szintű híradás szervezése, valamint
- a Magyar Néphadseregben rendszeresítésre kerülő új híradó eszközök alkalmazására és üzemeltetésére történő felkészítés (R-440 HDS-FRONT típusú kozmikus földi RÁ, R-412 troposzférai RÁ, R-161 RH RÁ,).

A résztvevők jellemzően felsőszintű katonai végzettséggel rendelkező híradótisztek voltak, akik nemzeti hadseregekben közép- és felsőszintű beosztásokat láttak el. A híradó szlengbe (akadémiai) „jelvényfényesítő” tanfolyamokként vonultak be. Valójában szakmai és nyelvismeret szempontjából is rendkívül hasznos tudást adott a tiszteknek.

Forrásmunkák:

24. Kolozsvári Sándor: A dolgozó népet szolgáltam?, ZMNE, 2003
25. B. Nagy Péter nyá. mk. alez. visszaemlékezése, 2007
26. Dr. Fekete Károly mk. alez. visszaemlékezése, 2008
27. Dr. Osváth Zoltán nyá. mk. alez. visszaemlékezése, 2008
28. Hegedűs Sándor nyá. mk. ezds. visszaemlékezése, 2008
29. Dr. Töltési Imre visszaemlékezése, 2008

Függelék: A kötet szerzőinek katonai pályafutása

1. Lászy János nyá. alezredes

1939–1942	hallgató, m. kir. Bolyai János Honvéd Műszaki Akadémia
1939–1942	századparancsnok-helyettes, VI. hdt. hir. z. századparancsnok, VI. hdt. hir. z.
1943–1945	századparancsnok-helyettes, VI. hdt. hir. z., hadműveleti területen szakaszparancsnok, 18. k. ho. műhely sz., hadműveleti területen
1945–1947	hadifogoly, amerikai és szovjet hadifogság (1 hó+2 év)
1948	állományon kívül, igazolási eljárás
1949–1951	segédtiszt, Zalka Máté Híradó Tiszti Iskola
1951–1953	parancsnok-helyettes, 18. pc. ho. hir. z. főközpont (Gyöngyös)
1953–1955	századparancsnok, gép. hdt. hir. z. rád. szd. (tartalékos tiszt)
1956–1957	tervező, Mélyépítési Tervező Vállalat Műszaki Fejlesztési Osztály
1957–1991	csoportvezető, Híradástechnika Szövetkezet, Műhely és Kiállítási Csoport

2. Kerényi József nyá. ezredes

1948–1949	hallgató, Honvéd Kossuth Akadémia
1949–1951	parancsnok, Zalka Máté Híradó Tiszti Iskola
1951–1953	HOHIF, Tata
1953–1956	HDTHIF, Debrecen
1956–1957	TÖF, OLP Tisztisképző Ezred Budapest
1957–1962	TÖF, OLP Híradóezred Budaörs
1962–1966	hallgató, ZMKA Híradó Tanszék
1966–1968	főtanár, ZMKA Híradó Tanszék
1968–1971	parancsnok, Híradó Kiképző Központ Vác
1971–1973	megbízott, Posta Katonai Szolgálat

3. Susa István nyá. ezredes

1949–1950	hallgató, Honvéd Kossuth Akadémia
1950–1951	hallgató, Katonai Akadémia (Kiev)
1952–1953	kiképzési főtiszt, Híradó Csoportfőnökség
1953–1956	parancsnok, Zalka Máté Híradó Tiszti Iskola
1956	parancsnok, Zalka Máté Híradó és Műszaki Tiszti Iskola
1957–1967	parancsnok, ETI Híradó Tagozat
1967–1980	tanszékvezető, ZMKMF Híradó Szaktanszék

4. Balatoni Béla nyá. alezredes

1949	ütegparancsnok, létü.o. Esztergom
1949–1950	előadó, HM Sportosztály
1950–1955	HIFH, Csapatrepülő ho. Székesfehérvár
1955–1957	kiképzési főtiszt, OLP
1957–1974	szakcsoportvezető főtanár, ZMKA Híradó Tanszék
1974–1975	HIF, Út- és Vasútépítő Dandár Budapest

5. Dr. Mosoni József nyá. mk. ezredes

1957–1960	híradó középjavító műhely parancsnok (Kaposvár)
1960–1967	oktató, ETI Híradó Tanszék
1967–1972	szakcsoportvezető, ZMKMF Elméleti villamosságtan és Hírközlési Tanszék
1972–1974	kiképzési főtiszt, Tanintézeti Csoportfőnökség
1974–1979	tanácsadó, aleppói Hadmérnöki Főiskola (Szíria)
1979–1983	osztályvezető, Tanintézeti Csoportfőnökség
1983–1985	parancsnok kiképzési helyettes, ZMKMF
1985–1990	csoportfőnök-helyettes, Tanintézeti Csoportfőnökség
1990–1991	Magyar Honvédség tanintézeti főnök

6. Estók János nyá. ezredes

1949–1950	hallgató, Zalka Máté Híradó Tiszti Iskola
1950–1951	hírközpontvezető, OLP Budapest
1951–1953	hallgató, Honvéd Akadémia
1953–1955	HIF, Harckocsi Ezred Hatvan
1955–1966	főtanár, ZMKA Híradó Tanszék
1966–1972	HIF, Műszaki Dandár Szeged
1972–1978	főtanár, ZMKA Híradó Tanszék
1978–1985	tanszékvezető-helyettes, ZMKA Híradó Tanszék
1985–1988	tanszékvezető, ZMKA Híradó Tanszék

7. Dr. Koczka Ferenc nyá. ezredes

1969–1971	RH szakaszparancsnok (43. ö. hír. e.)
1971–1974	oktató, ZMKMF Híradó Szaktanszék („M” ezred híradófőnök)
1974–1977	hallgató, ZMKA Híradó Tanszék („M” ezred híradófőnök)
1977–1979	főtanár, ZMKMF Híradó Szaktanszék
1979–1982	szakcsoportvezető főtanár, ZMKMF Híradó Szaktanszék
1983–1990	tanszékvezető-helyettes, ZMKMF Híradó Tanszék
1987	hallgató, Harcászati–hadműveleti híradás szervezése (tanfolyam) Híradó Akadémia, Leningrád
1990–2000	tanszékvezető, BJKMF Híradó Tanszék 1993–1998 Magyar-holland felsőoktatási projekt résztvevő 1996–2000 intézményi minőségügyi vezető
2000–2004	tanszékvezető, ZMNE BJKMFK–BJKMK Híradó Tanszék kari minőségügyi vezető

8. Dr. Sándor Miklós nyá. ezredes

1966–1967	H híradó szakaszparancsnok
1967–1971	ütegparancsnok-helyettes, létü.e. tö.ü.
1971–1974	HIF, létü.e.
1974–1977	hallgató, ZMKA
1977–1978	ZPK, vcs. z.
1978–1982	LÉHIF, 5. HDS
1982–1986	kiképzési főtitst, Híradó és Automatizálási Csoportfőnökség
1986–1991	adjunktus főtanár, ZMKA
1991–1992	szakcsoportvezető, ZMKA Híradó Tanszék
1992–1993	tanszékvezető-helyettes, ZMKA Híradó Tanszék
1993–2005	tanszékvezető, ZMKA-ZMNE Híradó – Katonai Kommunikációs Rendszerszervező Tanszék,
2005-	egyetemi docens, ZMNE Híradó Tanszék

9. Dr. Rajnai Zoltán mk. alezredes

1985-1986	híradó szakaszparancsnok, 8. Harckocsi Ezred
1986-1987	századparancsnok, 8. Harckocsi Ezred híradó
1987-1990	híradó századparancsnok, 8. Harckocsi Dandár
1990-1993	hallgató, ZMKA Híradó Tanszék
1993-9196	oktató, ZMKA Híradó Tanszék
1996-1997	oktató, ZMNE Katonai Kommunikációs és Rendszerszervező Tanszék
1997-2000	adjunktus szakcsoportvezető, ZMNE Katonai Kommunikációs és Rendszerszervező Tanszék
2000-2002	tanszékvezető-helyettes, ZMNE Katonai Kommunikációs és Rendszerszervező Tanszék
2003-2004	hallgató, Párizs – Összhaderőnemi Védelmi Kollégium
2005-	tanszékvezető, ZMNE Híradó Tanszék